KŐSZEGI IMRE

A pesti lány

MÓRA

MÓRA FERENC KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1963

KŐSZEGI IMRE

A PESTI LÁNY

REGÉNY

SZÁSZ ENDRE RAJZAIVAL

© KŐSZEGI IMRE 1963

SZIROMYNE KUKKANTÓJA

A zegzugos, szűk utcában az árnyék már házfaltól házfalig ért. Amikor egy májusi délután - ezerkilencszázötvenhárom május tizedikén - Spaltenberg tanár belépett az egyik ódon épület nyikorgó kapuján. Egy pillanatra megállt, végignézett öltözékén, még egyszer átfutotta kigondolt mondatait. Tanártársához jött. Tatai Richárdhoz, akit néhány hónapia helyeztek ide a gimnáziumhoz, s azóta gyanúsan bezárkózott ebbe az öreg házba. Spaltenberg „irodalmi elmélyüléssel" tanulmányozta embertársai életét, s elhatározta, hogy rátör Tataira lakásán, hátha így támpontot talál „titkának" megfejtéséhez.

... Megindult a döngölt földön egy kis ajtó felé. amely mögött a lépcsőt sejtette. Ott volt, de micsoda lépcső! Ölnyi vastag falba fúrt, alig embermagasságú meredek folyosó, amolyan bányába való „ereszke", amelynek mállott vakolatú, pókhálós falai közt éppen csak derengett. Spaltenberg tanár nyugtalan pillantást vetett jól vasalt kétsoros zakójára, lefelé keskenyedő, magas felhajtású nadrágjára. Nagyot sóhajtott, s olyan arccal, mint aki a közért a legmerészebb lépést is vállalja, megmarkolta a falba erősített rudat, majd fejét vállai közé húzva, elindult felfelé a gyalult deszkákon.

Ötöt sem lépett, amikor a nehéz ajtó méla nyikorgással becsapódott háta mögött. A tanár riadtan állt meg a vaksötétben. Már bánta, hogy felderítő útra indult. Gyűlölte ezeket az ódon kisvárosi házakat. A modem kockaépületeket kedvelte, amelyek végtelen sorban állnak egymás mellett. De átkozódva tovább botorkált.

... Amikor végre elfogytak lába alatt a lépcsők, deszkaszagú sötét helyiségbe jutott. Baloldalt felül, mintha egy pókhálós börtönablak nyitott volna utat a táncoló porszemeknek. Spaltenberg arra tapogatózott, mindkét karját előre nyújtva. De térde így is nekiütközött egy éles saroknak. Fojtott hangon elsóhajtott egy káromkodást, s megállt, lábát tapogatva.

Kulcs kattant egy zárban, a sírva kitáruló ajtón fény sugárzott egy előtér pusztaságába. Körös-körül sárga ajtók sorakoztak, szinte összeszorítva deszkaajkaikat. Mindegyikre, réztáblák, porfüstös névjegyek voltak szegezve, mintha ugyan valaki is elolvashatná a neveket a sötétségben.

- Kit tetszik keresni? - szólt egy hang a fénynyaláb felől. Alacsony, görnyedt asszony jelent meg a küszöbön.

- Tatai tanárt - felelte Spaltenberg.

- Erre tessék - mondta a nő.

A látogató, amikor teljes világosságra ért, örvendezve kiáltott fel:

Az ön bérlője a kollégám? - Az MNDSZ-ből ismerte az asszonyt, a XVIII. század magyar költőiről szóló előadásainak hegyes állú, sasorrú, buzgó hallgatóját. - Sziromyné, ugyebár? Köszönöm. Majd a nyakamat törtem ebben a középkori sötétségben.

Az ön eszményképének, Rájnis József költő úrnak utcája ez - jegyezte meg kissé sértődötten Sziromyné.

- Hogy ilyen házban lakjanak még emberek 1953-ban - sóhajtotta a tanár. Beljebb került.

- Itt Bezerédi generális lakott egykoron, innen vitték a pataki tömlöcbe - folytatta a fekete ruhás özvegy síri hangon. - De ő még egyedül lakott itt, hat szobában, társbérlők nélkül...

- Tábornokokkal már akkor is kivételt tett a lakáshivatal - mondta keserű gúnnyal Spaltenberg.

A szobába érve megállt és körülnézett. A tágas termet az alacsony bolthajtások szinte félgömb alakúvá kerekí-

tették. A fő falon mennyezetig érő százfiókos szekrény, előtte kifli alakú kopott bőrdívány, sok-emeletesre rakott fehér és tarka díszpárnákkal. Középen kerek asztal, melyből az asztalos mohó fűrészének fogsora négy hatalmas harapást tépett ki, s világos berakásokkal jelezte fogai helyét. Az asztal körül karcsú székek, magas támlájukon fehér szegek körívével. A fal mellett csavaros díszű ágy, előtte kétlábú varróasztal. Odább faragott-oszlopos, címerpártás ruhásszekrény. A falon minden szabad helyet képek tömkelege borított. Sárga selyemre festett piros rózsák, virágra emlékeztető pamacsos kutyák, fakón színezett acélmetszetek, rőt alkonyaiban fél lábon búsuló gólyák, elhagyott erdészlakok, szomorú szemű őzikék, fehérfőkötős dédmamák, üveg alá préselt mezeivirágcsokrok, *legyezők*, táncrendek, a tó szélén magukat bámuló tehenek, berámázott gyászjelentések, családi csoportképek - mindez olyan összevisszaságban, mintha csak a falon támadt szeglyukak, zsírfoltok, fakulások leplezésére állították volna össze ezt az iromba tárlatot.

Özvegy Sziromyné bekopogtatott egy ajtón. Nem kapott választ.

- Még alszik a kollégája - mondotta. Leült a méteres falba vágott ablakmélyedésben, a kukkantóban a kis varróasztal elé, kezébe vette hímzőkeretét, s indiános arca a piros és szürke selyemből kibontakozó galambpár fölé hajolt. - Foglaljon helyet, tanár úr... ha... addig beéri az én szerény társaságommal.

A fiatal tanár halk köszönettel óvatosan leereszkedett egy tacskólábú párnázott székre; míg elgondolkozott, hogy miről is kezdjen társalogni, keresztbe vetette hosszú és vékony derekához képest túlságosan rövid lábait, hátrasimította sörényét, aztán két tenyérrel rátámaszkodott jobb térdére. Az összkomfort lelkes híve volt, de igyekezett „stílszerűen” viselkedni ebben a lakott múzeumban, a muzeális lakóval szemben. Felső testét kissé előredöntötte, úgy mosolygott az éles-ráncos asszonyra. Vastag

- A Kvocsik fiú, ismerem - jegyezte meg a tanár.

- Miféle? - kérdezte élesen a nő.

Az apja vállalatvezető...

- Ah, szóval amolyan újfajta. No. attól nem csodálom. De ez a kis perszóna itt - fejével a becsapott ablak felé intett az özvegy - Kuthy lánv, jobb szülők gyermeke. És mégis kikokettál az utcára. Ebből a házból, ahol nagyapám idején még Héderváry Kristóf, a Hétszemélyes Tábla elnöke lakott...

Becsukta az ablakot s eltűnt - állapította meg az ifjú tanár bosszúsan.

Odalenn a fiú is csalódottan megfordult, feltette kalapját, s tovább sétált.

- Ez meg órákig itt flangál az ablak alatt - zsörtölődött tovább az özvegy. - Szégyentelen fiatalság! így kezdik, ilyen szemtelen integetéssel, aztán micsoda durva szavakkal folytatják. Pfuj!... Miért tűrik maguk, tanárok? - Olyan szigorúan támadt alkalmi vendégére, mint aki az egész világrend, az ódon boltívek, a gondosan őrzött szobadíszek és a megfakult cirádák világa nevében vonja felelősségre azt. aki egyedül tehet erről a páratlan züllésről, hogy egy fiú csak úgy felköszön az ablakba egy lánynak.

Elkapatták őket - sóhajtotta Spaltenberg. - Én egymagam hiába küzdők, nem bírok velük... A fegyelmezés eszközei manapság nagyon korlátozottak.

- Az én időmben egy ilyen lányt - sziszegte az özvegy - egy ilyen teremtést... izé...

Kalodába zártak volna - fejezte be a mondatot Spaltenberg.

- Ugyan, kolléga - dörrent a szoba mélyéből egy vastag hang. - őnagysága idejében már réges-régen nem használták a kalodát!... O annál sokkal fiatalabb. Hogyan mondhat ilyet!

Az elszáradt özvegy nem tudott mit szólni. Bókol ez a Tatai vagy gúnyolódik? Nála nem lehet tudni. Nyugtalan

V

pillantást vetett albérlőjére. Az komoran állt a szoba
közepén, leszegve óriási Beethoven-fejét. •

A Kvocsik fiú fenszterlizik erre - magyarázta gunyoros hangon Spaltenberg, miután kezet fogott kollégájával. - Őnagysága szerint órák hosszat műveli ezt... Másodikos! - tette hozzá végül, elég éles szemrehányással.

Szóval a maga osztályába való, tanár úr - fordult szigorú hanggal lakója felé az özvegy. - Miért nem szedi ráncba? Most tetten érte az ipsét! Mit szándékozik vele tenni?... - Sípoló tüdővel mély lélegzetet vett.

Tatai felemelte fejét, egy lépést tett előre, megrázta szürkülő fürtjeit:

Semmit - mondta olyan nyomatékkai, hogy az özvegyben megszorult a kitörni kész szó. - Semmit - ismételte meg. - Mert ugyan mi rossz van abban, hogy egy fiúnak tetszik egy lány, és köszön neki... Még ha egyenest azért jön is ide az ablak alá, hogy köszönhessen... - Fáradtan mosolygott, mint aki régi, értelmetlen köszöngetésekre emlékezik.

Igen, mert az a lány... az a gyalázatos... agit ad neki - tódult ki özvegy Sziromynéból a megszorult mondat.

- Hát persze, biztatón néz rá, mert neki is tetszik a fiú - felelte Tatai.

- Ah, tanár úr, az ön elvei! - sóhajtott az özvegy, és hátrahanyatlott a karosszékben. Elalélt volna, de attól tartott, hogy ezek a mai mafla tanárok már nem is tudják, mit kell tennie olyankor egy úriembernek. Magához tért tehát és folytatta: - Spaltenberg tanár úr, ön sem véd meg engem? Nem kél pártomra? Ön, aki oly szépen méltatja Ányos Pál kristálytiszta és nemes zengésű, a lemondástól nagyságossá váló szerelmi líráját - igyekezett idézni a tanár előadásának szavait.

- Azt hiszem -, fordult a magyartanár harciasan kartársa felé - a fiúk mostanában egy kicsit sokat mászkál-

nak szoknyák után. Ányos Pál-i lemondásra nincs bennük hajlandóság.

- Ne is legyen - mondta váratlanul élénken Tatai. - A huszadik században élünk, és tavasz van. Tavasz van - tette hozzá mindent megbocsátó sóhajjal.

Az algebrát is jobban tudnák a fiúk, nemcsak a magyart - folytatta a támadást Spaltenberg -, ha a lányos házak falára kiszögeznők a könyvek megfelelő lapjait...

Tatai féket vetett hirtelen indulatának, hogy ne tiltakozzék nyersen a fiúk algebrai tudásával kapcsolatos illetéktelen beavatkozás ellen.

- Ez a Kvocsik a legjobb matéta az osztályban - mondotta nyomatékosan. - Imádja az algebrát, legalább annyira, mint hölgyecskéjét. De az algebrához, látom, sokkal bátrabban közeledik. így több eredménnyel is.

- Aztán majd az algebra eredménye is romlani kezd - heveskedett Spaltenberg. - Hacsak nem teszünk valamit idejében...

- Valamit csakugyan tennünk kellene - folytatta elgondolkozva Tatai. - Mert a mi bűnünk, hogy csak itt - gúnyosan muzsikálta a szót - flangálnak az ablakok alatt... Végre elmúlt az az ostoba korszak, a mi diákkorunk, amely kevésbé szabályszerűvel fenyegette azt a gimnazistát, aki csak beszélni is merészel egy lánnyal. Micsoda korlátoltság! A prűd szabály - Sziromyné egy halk ah-ot sikoltott - a múlté, de a fiúk mégis kénytelenek éppúgy a távolból imádni ideáljaikat, mint annak idején mi, mert nincs rá mód, hogy egy hozzájuk illő lánynyal sétálgathassanak, beszélgetve versekről, vagy akár az algebra, akár a szerelem ismeretlenjeiről...

- Még csak az kellene! Hiszen így sem bírunk velük - pattogott Spaltenberg.

Tatai lassan felemelte fejét. Halántékán majd megpattantak az erek a visszafojtott indulattól.

Nem bírunk velük - dörmögte gúnyosan szó tagolva. Nem bí-runk... Hát persze hogy nem akarnak a ked-

vünkért menüettet lejteni... Nagyanyáink ideje végképpen elmúlt. Akkor ötven év alatt került annyi gyerek az iskolába, mint most egy évben. - Tatai egyre jobban belehevült. - S ezek nem polgári gyerekszobából jönnek, hanem tanyákról meg városszéli munkásházakból... Nem szidni, hanem tanítani kell őket! - Hirtelen elhallgatott, pedig csak most kezdte érezni, milyen jó, hogy végre kitört a magára kényszerített gyászos hallgatásból. De ez az asszony majd még telekürtöli a várost, hogy a gimnázium tanárai civakodnak!...

Elkésünk a tanári összejövetelről, kartársam - zavarta fel Tatai ádáz merengéséből vendégét. - Indulnunk kell. Nem haragszik, hogy én figyelmeztetem...

- Ó dehogy... - szabadkozott Spaltenberg.

Gyorsan szedelőzködtek, és elbúcsúztak az özvegytől, aki ajtaját nyitva hagyva világított nekik az előtérben.

A sötét lépcsőn Spaltenberg szitkozódni kezdett:

Micsoda borzalmas építkezés! Hogyan is élhettek ilyen odúkban az emberek!

Tatai el nevette magát:

A hajdani tábornok lakása ma odú. S a hajdani jobbágy leszármazottjának ma napfényes, fürdőszobás komfortot adunk. Micsoda fejlődés? Igaz?

Nem nagyon látom a komfortos lakásokat - dörmögte a magyartanár bosszúsan. Csalódott: ez a Tatai egészen másfajta ember, mint amilyennek szerette volna látni. De még nem adta fel a reményt. - Maga is itt kénytelen élni ebben a barbár környezetben!

Nekem ez nem barbárság - szólt finom mosollyal Tatai. - Én csak a szellemi ócskaságoknak vagyok ellensége, de becsülöm az ódon tárgyakat, a régi bútorokat, az öreg épületeket. Igaz, sokan vannak, akik átkozzák mindazt, amit a nyárspolgár készített, de lelkesen rajonganak elavult gondolataiért.

Oldalt pillantott, hogy lássa, elértette-e társa a célzást? De Spaltenberg gondolatai külön úton döcögtek:

- Rémes ilyen kisvárosban élni - sóhajtotta. - Széles utcák, modem házak, nagy ablakok...

- Mit ér a modem épület, ha elfüggönyzik az ablakot, és nem gyújtanak villanyt? A fény a fontos - jelentette ki Tatai, miközben már, kissé irigykedve, azon tűnődött, vajon mit szeretnek a diákok ezen a piperkőcön?

Kiléptek a kapun. A túlsó oldalon Kvocsik József egy platánfa törzsének támaszkodott és éppen a Kuthy-ablakokra emelte sóhajtó pillantását.

- Egy boldogtalannak panaszai az halovány holdnál - idézte gúnyosan Spaltenberg, azután recsegő hangon átszólt a diákhoz. - Jó estét, Kvocsik elvtárs. Tanulja a poétikát?

A hatalmas termetű diák összerezzent, megemelte kalapját:

Nem, nem... azaz., tulajdonképpen... keresem aaaa...

Nem fejezte be, hanem elsomfordált egy ágyúgolyókkal kivert vaskos fal mentén.

Az iljú tanár halkan kacagott:

Megfutamodott a nyúlszívű elefánt. De nevetnék, ha holnap valamelyik tárgyból egyest húzna be!...

Tatai sajnálta a megfutamított kamaszt, s utálta otromba tanártársát. Némán ballagott mellette.

- Min gondolkozott el olyan mélyen, kartárs? - kérdezte gúnyos sürgetéssel a magyartanár.

- Azon - felelte kiszámítottan az algebratanár -, hogy miként ismertethetném össze ideáljával ezt a boldogtalan Kvocsikot.

- Már megint itt lebzsel a szemtelenje! — szólt hátra az ablakból özvegy Lángné. De szigorú arca mégis elárulta: titokban örül, hogy szép unokája így megbabonázott egy fiút.

- Tiszteltetem - szólt fagyosan a Kuthy lány; látszólag nyugodtan ült tovább, körmeit reszelgetve.

Valóban nagyon szép lány volt. Borzas barna haj keretezte vékony arcát. A szív alakú állhoz jól illett a csücsörített kis száj, méltó társa a hetykén pisze orrocskának. A merész ívű, tört körvonalú szemöldök mindig-csodálkozóvá tette nagy, olajbarna szemét, amelyre most különösen sötét árnyék borult. Az előbb még sírt, mert a nagymama megtalálta a gondosan rejtegetett gyöngyházszínű körömlakkot és behajította a mély várárokba.

Kuthy Éva hét hónappal ezelőtt érkezett ebbe a városba. Addig Pesten élt anyjával, a „fess Roziná”-val, főként moziba meg cukrászdába járt, kettesben vagy többesben, fiúkkal és lányokkal. A mama nem sokat törődött vele. A nagy szabadság tetszett, de nem vált előnyére a csitrinek. Koraérett fiú- és lánypajtásaitól gyorsan eltanulta a jasszos szavakat és a fölényeskedő mozdulatokat; tizennégy éves korára ügyesen játszotta a „nagy nő”-t. De valójában olyan volt, mint egy fiatal cica, amely felnőtt macskaként sétál a háztetőn, meg-megnyújtóztatja karcsú derekát, játékosan megpofozza a csatornaeresz homokzátonyából előbúvó gazcsomót, a biztos magasból hátát felkunkorítva hetykén nagyot fúj egy bámészkodó kutya felé, de... de igazi vágya: kellemesen fűtött, puha

szobasarok, ahol jóllakottan dorombolhatna egy meghitt ölben. Tetszett Évának, hogy anyja nem számoltatja el idejével, de otthon, félhomályban szeretett volna összebújni szép mamájával, hogy amikor az anyai tenyér hajához ér, szemét behunyva mély és halk hangon kérlelje őt:

- Mami, mesélj nekem a te bakfiskorodról!

De Rozina mama - ha nagy ritkán otthon maradt este - sohasem kuporodott lánya mellé. Nem szerette a félhomályt, mert attól nem látta magát a tükörben. És főként „ butáskodás”-nak nevezett minden olyan szégyenlős kérdést, amellyel egy tizennégy éves lány ostromolja az anyját: hogy is volt akkor, a mama idejében... miről beszéltek a lányok... és miről a fiúk? Mit jelent, ha egy fiú ezt mondja... s igaz-e, ha azt?... Éva minden este boldogtalanul egyedül volt, akkor is, amikor kettesben maradt anyjával.

Sajnálta Pestet elhagyni, mégis örült, hogy nagyanyjához kell költöznie. Elképzelte magának a csak hírből ismert, kedves, fehér hajú öregasszonyt, aki nem pesti dáma, hanem csendes vidéki anyóka, tehát szeret a kályha mellett üldögélni, nagyokat hallgatni és hosszúkat mesélni. Sült alma illata száll a szobában, a tarkamintás falon a kályha fényei imbolyognak, az ablakon át látni az utcai lámpa körül kavargó hópihéket. A nagymama vaskos karosszékben ül, ő zsámolyon a lábánál, ölébe hajtja fejét, és hallgatja a véget nem érő csodálatos, igaz mesét régi bálokról, frakkos udvarlókról, cigányos éjjelizenékről, titkos virágküldeményekről és más regényes dolgokról.

Éva egy novemberi délután érkezett meg a nagymamához, özvegy Lángnéhoz a Rájnis utcai házba. A korai alkonyaiban nyirkosnak érezte a bolthajtásos nagy szobát, a cserépkályhában nem égett tűz. Éva megölelte a hideg kályhát:

- De szép lesz, amikor este a lángjaid táncolnak majd a falon! - duruzsolta neki.

A nagymama elértette a szót, hozzálátott, hogy befűt-

sön. De nedves volt a fa, nem akart lángra kapni, csak füstölt és kormozott; az öregasszony dereka nemsokára sajogni kezdett, az unoka csak tehetetlenül nézte a keserves vesződést. Amikor végre egy kis parázs gyűlt, s szenet lehetett dobni rá, Lángné fáradtan leereszkedett a székre, nagyokat sóhajtott, majd - egy kissé ingerülten - szólt Évához:

Nem kell mindig bámészkodni... te eddig már igazán kicsomagolhattál volna!

A lány készséges buzgalommal feltette kofferét egy székre, közben könyökével leütött egy vázát. A nagymama felszisszent, az unoka sírni kezdett.

Csak nagy sokára hagyta abba a szipogást, ekkor meg hiába várta nagyanyja megbocsátó ölelését. Néhány percig ingerült némaság feszült a szobán. Végre megszólalt az öregasszony:

- Ne vinnyogj már! Láss a csomagoláshoz. Ha eltört, hát eltört - tette hozzá végül. De ez a zord békítő szó is későn érkezett már.

... Csillár helyett nagy ernyő lógott a mennyezet közepéről, egy szál gyenge villanykörtével. Megfakult mályvaszínű selyemburkolatáról puha fény esett a koffer zizegő tartalmára.

Micsoda mókás darabok - csóválta fejét minduntalan a nagymama, miközben akasztóra szedte és szekrénybe rakta a kislány sokszínű, sokfodros ruhácskáit.

Éva elégedetten mosolygott. Élvezte az ellentétet az öregasszony nehéz posztó viselete meg az ő lenge holmija között. De riadtan hátrahőkölt, amikor nagyanyja lecsapott egy kis fehérneműdarabkára:

- Hát ez mifféle? - s két ujjal felemelte a fényes rózsaszín apróságot. - Miféle rongy?

Nylon kombiné... ugye gyönyörű? - szólt a lány, büszkén, de azért ösztönös félelemmel.

Céda viselet - szólt bőszen az öregasszony. - Ilyet tisztességes úrilány nem hord.

De nagymami... ez szép is, meg nagyon... praktikus is. Egy pillanat alatt ki lehet mosni!

- Persze, ti pestiek mindig csak azon töritek a fejeteket, hogyan lehetne megtakarítani egv kis munkát. Jellemző - mennydörögte özvegy Lángné.

Évi riadtan hallgatott. A nagymama ideges ujjakkal beletúrt a kofferbe:

» - Hát ez az átlátszó nadrág?!... Pfuj!... És milyen rövid! Nem szégyelled magad? - Őszinte felháborodással méltatlankodott. - No, tiszteltetem azokat, akik ilyenben mutatkoznak az emberek előtt!

De nagymami - szólt hirtelen meggondolatlansággal és ügyetlenül erőltetett mosollyal a lány - én... én nem szoktam idegenek előtt gatyában táncolni!

Lángné lehuppant egy székre:

Gatyában?... Úristen, micsoda szavakat használsz, te lány!? Az én időmben ennek a fehérneműdarabnak még a tisztességes nevét sem illett kimondani. Te meg... izé... gatyának nevezed! Végem van! Megölsz. - Levegő után kapkodott.

Éva nagyanyjához sietett, hogy megölelje és mosolyra engesztelje. De az öregasszony előretartott kézzel eltolta magától a gyermeket:

Ne is közelíts hozzám - szavalta olyan szenvedéllyel, amilyennel Jászai Marit látta kínlódni Elektra szerepében.

- De nagymami, az ég áldja meg... mi tréfásan így hívjuk a bugyit... A cipőt meg csukának... a kötött blúzt pulcsinak.., mulatságosak!

Mulatságosak? Ó, te gyerek! Te szerencsétlen, kificamodott nyelvű pesti lány! Csak sajnálni tudlak...

Némán folytatták a kicsomagolást. A bűnös ruházati cikkeket a nagymama nem tette a szekrénybe, hanem külön egy fotelben gyűjtötte össze, s végül elzárta a kisebbik sublótba.

- Nincs több ebből a szemérmetlen micsodából? - kérdezte, amikor a bőrönd fenekére értek. - Az én unokám nem hordhat ilyen holmikat, érted? Majd kapsz helyettük másokat.

Egy nagy ládából levendula szagú fehérneműket szedett elő. A rózsaszín hímzéses ingek és nadrágok olyan keménynek, ridegnek látszottak, mint a vaspáncél lehet...

Éva megborzongott. Elfordult és elmorzsolta könnyeit. Fáradt volt az utazástól, még inkább a keserves csalódástól. Néhány falatot evett vacsorára, azután nyomban lefeküdt. Gyorsan elaludt, de azért előbb még nedvesre sírta a párnáját. Siratta az eltűnt nylonokat, de még jobban a szelíd, megértő, édes nagymama ilyen hamar szertefoszlott ábrándját.

A nagymama sokáig forgolódott az ágyban ezen az éjszakán. Törte a fejét, mit kellene tennie? Két évtizede kínozta magát, hogy rosszul nevelte a lányát; úgy érezte, hogy most unokáját „meg kell mentenie". De nemcsak a kislány lelkére gondolt, hanem a maga helyzetére is. Lángné korán elhunyt férjének kis órásműhelye, apró háza, kevés szőlője volt. Polgárnak számított a városban; persze a hivatalba járó polgár úriemberek mint „derék majsztram"-ot bántóan lekezelték. De a szerény özvegyet most néhány éve az elszegényedett hivatalnok-özvegyek befogadták maguk közé - hogy kihasználhassák. Lángné büszke volt társadalmi emelkedésére és részeltetni akarta belőle unokáját. Nagyon félt, hogy finom ismerősei megbotránkoznának Éva „pesties" kifejezésein. Elhatározta tehát, hogy mielőtt bevezeti a, jó" társaságba, megfelelően „átneveli"...

A kislány reggel mosolyogva ébredt, s mindent elfelejtve szeretettel köszöntötte a szobában motoszkáló öregasszonyt. De a szerencsétlen asszony azt képzelte, hogy az átnevelés érdekében börtönőri szigort kell mutatnia, s ráförmedt az unokára:

- Meddig akarsz még az ágyban henteregni! Az át-

látszó fehérneművel együtt jár a lustaság, mindig tudtam!...

Éva fejére húzta a paplant, sírt egy verset, s azután — még reszketve a fájdalomtól -.. megtorlást" fogadott magában. Hogy ezentúl ő is rideg és undok lesz nagy-anyjához... És ez a szerencsétlen kezdet szinte reménytelenül folytatódott. Lángné hét hónapja nevelte a gyermeket az első világháború előtti jómodor szellemében, valamilyen avult illemkönyv alapján. Beszélt neki a helyes állásról és a kifogástalan ülésről, a halk igenről, a sokféle köszönés sokféle hangsúlyáról, a társadalmi rangkülönbségek érzékeltetéséről, a kesztyűviselés fortélyairól, a szem lesütésének művészetéről, az étvágy megfékezéséről és egyéb indulatok leküzdéséről, a kínálás kellő önuralommal történő elhárítása után következő erélyesebb unszolás illendő elutasításáról és más hasonlókról. Éva lesütött szemmel figyelmetlen igeneket mondott. Nagy néha megpróbált ellenkezni:

De nagymami, a mai élet sokkal egyszerűbb.., természetesebb...

Láthatod magadról, mivé fajul a természetesség - válaszolta az özvegy rendíthetetlen szigorral.

Én azt hittem, az ilyenek... már elavultak...

- A te Pesteden talán már elavultak, de itt örökké élni fognak! - S ezzel a nagymama körülmutatott az ódon lakásban.

A falon vagy két tucat óra hallgatott. Tompán sárga ingáik örök némaságban pihentek. Eltűnt mesterüket gyászolták. akinek idejében olyan vidám tik-tak volt az életük. Nem szerették a kemény járású, zord özvegyet, s féltek, hogy úrhatnámságában majd meg akar szabadulni az iparos múlt szégyellt emlékeitől. Az órák értik az idő múlását, nemcsak percben és napban, hanem szokásokban és egyebekben is... ők a boldogtalan kislány pártjára álltak. S az évszázadokra épített, nehéz, szögletes polgár-

bútorok, amelyek már évtizedek óta kiszáradtan hallgattak, most meg-megreccsentek együttérzésük halk jeléül.

A nagymama olykor feltette gyöngyös fekete főkötőjét, és sétálni vitte unokáját. Mindig ő beszélt. Ha idős emberek köszöntötték, utána hosszan dicsérte őket, megőrzött régi szokásaikat, szilárd erkölcsüket, szerénységüket.

Haj, a régi emberek... mi egészen mások vagyunk - sóhajtgatta közben.

Fiatalokat nem tetszik ismerni? - kockáztatta meg egyszer Éva.

Majd összehozlak hozzád illő fiatalokkal - felelte Lángné. - Majd...

- Fiúkkal is? - tört ki az őszinte kérdés a lányból.

- Persze, neked mindjárt a fiúkon jár az eszed - Zsörtölődött az öregasszony.

A fiúkat, akik bizony legtöbbször alaposan megnézték a szép pesti lányt, Lángné társadalmi rangjuk szerint ítélte meg.

- Ki ez a szemtelen nyápic? - kérdezte például Éva, elfogva Monostori Péter kihívó pillantását.

Egy mérnök fia. Nagyon jó család... - felelte a nagymama, mint aki a jó család fiának a szemtelenséget is elnézi.

Hát ez a sudár jegenye? - hangzott el a kérdés Kvocsik Józsi feltűnésekor.

- Ez egy szemtelen fickó. Valami malteroslegény fia. Példátlan, mit meg nem enged magának - méltatlankodott Lángné.

De Évának jobban tetszett a hatalmas szál fiú, s titkon szeretett volna bólintani, amikor Józsi az utcáról ügyefogyott leplezéssel felköszönt neki. S amikor az előbb a nagymama elkobozta drága körömlakkját, el is határozta: valamiképpen levelet dob le egyszer titkos imádójának, és megkéri, hogy szöktesse el őt innen a rabságból. Legalábbis a mamájához, akinek eddig csupa jókat írt a

nagymamáról, s éppen ezért sejtelme sincs róla, hogyan sanyargatják az ő leánykáját.

... Amikor a nagymama végre kiment a konyhába, Éva gyorsan az ablakhoz lépett, lekémlelt az utcára.

De a titokzatos köszöngetőnek már nyoma veszett az alkonyatban.

VESZÉLYBEN A KOTE!

A gimnázium a hegyek tövéhez támaszkodó domb tetején állott. A tudománynak ez az újdonatúj, fehéren villogó palotája uralkodott a füstös-kormos öreg város felett. „A mi Akropoliszunk” - mondogatták büszkén a műveltebb polgárok.

A tudomány templomának ablakai keletre néztek. A város a völgy mélyén még hajnali félhomályban szendergett, amikor a távoli hegyek fölött az ablakokra tűző nap már arany lemezekkel kockázta ki a kétemeletes épület arányos homlokzatát. Ez a hajnali fény a koránkelők aranya; még nem égeti a bőrt, csak áttűz rajta és a lelket melegíti. Érdemes korán kelni érte!

A reggel derűje, mint nemes kristály csillogott a második osztály zsúfolt tantermében, az ötvenkét fiú körül. Zöldesfehér ezüst fénypontok csillogtak a falon, a padokon, a borzas fejekben ülő lelkes szemeken. A fiatalság boldogsága rezgett, villogott, mint sima tófelület, ez új napon még nem érintette a szigorú feleltetés vagy az első unalmas mondat fuvalma...

... Kvocsik Józsi olyan feldúltan rontott be az osztályba, hogy egyszerre felborzolódott a békés víztükör. A nagy darab fiú leroskadt ülőhelyére. Könyvét - egyetlen darab, kék papírba csomagolt könyvét - maga elé csapta a padra.

- Mi az, Nyakas Józsi? Mi történt, Vasfejű? Mi van veled, te szőke óriás? - repültek mindenfelől a kérdések.

Józsi az osztály egyik legnépszerűbb tagja. Csaknem százkilencven centiméter magasra nőtt. de nála szelídebb

óriás csak a mesékben létezik. Különös az arca: germán fejre rajzolt mongol ábrázat. Vöröses szöghaj, széles homlok, kék szemek, széles pofacsontok. A sunyi-vidám arc közepén hegyes pisze orr, mint egy kirgiz jurta, s körülötte mozdulatlanul legelésző barna szeplőnyáj.

- Muki szemrevételezett - szólalt meg végre a lányosan szelíd, csigavonalú száj.

- Micsoda? Mi történt?

A „szemrevételezést" senki sem értette, de mindenki biztosra vette, hogy ha Vasfejű Józsi ilyen elkeseredésbe ragadtatja magát, akkor annak megvan a komoly oka. Kvocsik nem személyeskedik, nem nagyzol, az ilyesmit átengedi barátjának, Monostori Péternek. Kvocsik komoly dolgokkal foglalkozik. S ha ő - mint gyanítható - a kör négyszögesítésének problémáját tanulmányozza, akkor ez nem lehet olyan hiábavaló vesződség, mint amilyennek Tatai mondja, nagyképűen. Kvocsik tekintélyét fokozta az is, hogy komoly, tudományos munkája mellett állítólag a szerelem múzsájának is áldozott, de ő maga finom mosollyal mindig kitért az erre vonatkozó kérdések elől. A második osztályból nem kételkedett senki, hogy Kvocsik, ha nem is oldja meg a kör négyszögesítését, de valamilyen jelentős felfedezéssel fogja gazdagítani a geometriát; természetesen nem merülhetett fel kétség abban a tekintetben sem, hogy titkolt ideálját végül is meghódítja. És természetesen ezt a mostani, egyelőre titokzatos ügyet is kifogástalanul elintézi... Csak végre elmondaná, hogy mi történt!

De ennek most útjába zuhant az osztályfőnök. Ez a búskomor Tatai mindig rosszkor lép be - bosszankodtak a fiúk. Különben sem szerették, féltek tőle. Fél esztendővel ezelőtt - évközben - érkezett a városba s vette át az osztályt. Elődjét, Gogácsit, a fiúk bálványát hirtelen helyezték el, szinte érthetetlen gyorsasággal. Beszélték, hogy valamilyen igaztalan intrika „törte ki a nyakát". Biztosat még nem lehetett tudni, de a második osztály minden-

esetre úgy fogadta Tatait, mintha ő volna az oka az egésznek... S a tanár hétről hétre elkeseredettebben küzdött, a méltatlan fogadtatás ellen. Első látásra megszerette osztályát, a kínos közöny ellenére. Mindenfélét megpróbált már, hogy közelebb jusson növendékeihez, de már az első szó mindig a nyelvére fagyott. Feleltetés közben most szeme egyik arcról a másikra szállt. Szívesen elnézte a keszeg Monostori lelkes, nyugtalan arcát. Úgy látszik, nagy kópé, de meg lehet neki bocsátani. Ez a tömzsi Benedek meg mindig mintha ábrándoznék, rengeteg ideáljainak egyikére gondolna, de azért jól felel. A busa szemöldökű Csokmai - fogadni merne - lelkes muzsikus, Titokban talán verseket is ír. - Mert egy fiú sem tárulkozott ki előtte, az osztályfőnök - tehetetlen szeretetében - mindegyikről kitalált valami bizalmasat, s a lelke mélyén lassan felnevelt magának egy másik osztályt. A sok ismeretlen közül Kvocsik lett a kedvence, a szőke óriás, aki füzetére hajolva rendszerint elmélyedten jegyezgetett. Tatai elképzelte, hogy bizonyosan a Pythagorasz-tétel kiegészítésén dolgozik, ő is sokat foglalkozott ilyesmivel annak idején.

Csakugyan, Józsi most is a füzete fölé hajolt. De nem számolt, hanem röpiratot szerkesztett:

„KÖTE-tagok, figyelem! Spamu szevézte, hogy ninákö, csaksal. Vi! Kékö 1-2 köt mele ellen. Kvojó. ”

A padról padra vándorló levelet - fél szemmel a katedra felé figyelve - összeráncolt homlokkal betűzgették, aztán gondterhelt arccal továbbadták a fiúk. A levél algebrai képletnél is titokzatosabb volt. Ugyan mi történhetett? Miért is ragaszkodik Józsi olyan makacsul ehhez a,, köte” nyelvhez, amelyet rajta kívül senki sem ért meg. Mert a szavak első szótagjából nem mindig lehet kisilabizálni a többit. De ő csak folyton magyarázza, hogy ez a nyelv illik a KÖTE-hez. Az egyesület tagjai ugyanis nem a teljes, hanem a „rövidített” könyvet hozzák magukkal az iskolába, vagyis csak azokat a lapokat, amelyekre azon

a napon szükség lehet. Ugyanígy a szavakat sem íiják ki, hanem csak kezdő szótagjukat.

- Félszavasok vagytok, félnótások - gúnyolódott velük a két Langán.

De csak azóta gúnyolódnak - terjesztette Monostori -, amióta kénytelenek voltak kilépni az egyesületből. Anyjuk ugyanis - ellentmondást nem tűrve - újra beköttette salátalevelekre szétízelt könyveiket.

A szemrevételezés izgalmára csak árnyékot borított a feleltetés zivatarfelhője. Amikor az aránylag simán megúszott algebra óra végén Tatai kilépett az ajtón, abban a pillanatban a kíváncsiság előbújt a drukkolás komor fellegei mögül:

- Mi volt veled, Vasfejű? Mondd el már! Mit akart Muki?

- A sarkon beleütköztem - kezdte mesélni az óriás fiú. - „Pardon, tanár úr", mondtam, és félreálltam. De akkor már láttam, hogy ő mereven nézi a jobb kezemet, amelyben egyetlen szál könyv tündöklölt...

Hát ebből csakugyan baj lehet! Spaltenberg Nepomuk János - köte nyelven Spamu - nemcsak tanártársai magánéletét ellenőrizte, hanem azt is kötelességének tartotta, hogy a magyar könyvet védelmezze. Eltélte a salátázást!

És Spamunak sok bámulója volt a fiúk között. Csodálták eleganciájáért, „nőcsábász" híréért. Ha elvégzik az iskolát, úgy fognak öltözködni, mint Spamu. Már most sem hordanak kigombolt inget, hanem nyáron is nyakkendőt kötnek, mint ő.

Spaltenberg hívei már hónapok óta harcoltak salátázó osztálytársaik ellen. A korábbi Saláta Kör az ő nyomásukra alakult át a veszélytelen nevű KOTE-vé (Könyv ökonomista T nem könyvharmonikát cipelő középiskolásokra, hanem fölényesen sétafikáló egyetemi hallgatókra emlékeztetnek). De csak a cégtáblát cserélték ki, a salátázás maradt.

- Mukitól nem kell félni - vélte a busa szemöldökű Csokmai. - De majd ad nektek Tatai.

Általános csodálkozást keltett, hogy Csokmai beavatkozott ilyen jellegű vitába. Csak a nők érdekelték, szívesen vette, ha szívkirálynak tisztelték. Kettős szenvedélye volt a nőkkel kapcsolatban: gyűjtötte a női fényképeket és - mutogatta. De a nevét sohasem árulta el a kép eredetijének. S ha valaki ráismert az ábrázolt hölgyre, tapintatosan kijelentette: „A dehogy, csak nagyon hasonlít... ”

Mit értesz te ehhez - legyintett Monostori, KÖTE-alelnök.

- Tudod, hogy nekem mindig jó értesüléseim vannak - fordult Csokmai a közbeszóló felé. - A negyedikes Fenkei mesélte, hogy a múltkor a diri jól letolta Tatait az egyesület miatt.

- Pont Fenkei j elenlétében, mi?

- Nem. De véletlenül éppen a hátuk mögött ment az utcán. A diri azt mondta, hogy - az igazgató kissé nyafogó hangját utánozva folytatta - „gittegylet bezzeg van az osztályban, de a DISZ-be nem járnak”.

- Hűha! - szólt Csanálos. - És erre Tatai?

- Azt felelte, hogy bízza őrá az igazgató, és fogadja el az ő módszereit, lesz itt egykettőre olyan DISZ, hogy csak úgy ropog!

- No. jó! nézünk ki! - Csanálos arca kipirult a méregtől. - Képzeljétek el Tatai módszereit. Már mióta fenyegetőzik azzal, hogy valami osztályparlamentet csinál nekünk. - Gúnyosan mosolygott.

- Te. az nem lenne rossz, én...

A közbeszóló Kvocsik Józsit a szívkirály Csokmai óvatosan hátba ütötte.

Elég nekünk annyi politika, amennyi most van - mondotta határozottan. Helyeslő morgás hallatszott. - Maholnap nem marad időnk focizni. Mindig a politika. Megmondta Spamu a múltkor, hallhattátok. Jó tanárnak nem kell izmus. Diáknak se!

- Ez nem volt valami nagy bölcsesség - szólt komoran Józsi.

Monostori Péter szelíden Józsi karjára tette a kezét:

- Jól van, Józsikám, jól van. Neked még ezt is elnézzük, de most hagyjuk. Bár te is beláthatnád, hogy Tatai mint DISZ-vczető tanár... kész katasztrófa. Katasztrófa, öregem! Csak képzeld el. Estig ott ülhetnénk, felolvastatna valakivel, ő meg hallgatna, bámulna a levegőbe... Ismerjük.

Kvocsikot bosszantotta, hogy valahányszor Tatai mellett szól, a többiek elnézően megveregetik a hátát vagy a karját. Nemcsak Tatairól van itt szó, akit alaptalanul utálnak, hanem valami másról is. Valaki szervez itt valamit! És milyen különös, félreérthetetlen mosollyal beszélnek egyesek folyton az „izmus”-okról! De most nem akart erről vitatkozni, a KÖTE-nyelvről volt szó.

- Hát volna szívetek a saját nyelvünkről lemondani? - tért vissza az eredeti tárgyhoz. - Csak amiért engem kiszúrt Sparnu? Akit hát mégiscsak...

Monostori most Józsi mellett szólt közbe:

Aki mégiscsak olyan magyartanár, hogy. rendes magyar ember a nevét sem tudja kimondani.

Helyes, helyes! - rikkantotta az egyik Langán, és a kör közepére furakodott. Várakozón utat nyitottak neki, mert a Langán ikrek mindig kitalálnak valami murisat. De ami most következett, az minden másodikos várakozását felülmúlta. Langán ugyanis így folytatta: - E rettenetes nevet nem szenvedhetem. Lehet esetleg rendes ember, de neve bevehetetlen. Nyelvem menten belereped. Szeletelt Hegynek kellene neveznem...

Szeletelt Hegy? Remek! - kiáltotta a szívkirály Csokmai, aki elsőnek tért magához a csodálkozásból.

- Mi ez? - kérdezte ingerülten a keszeg Monostori.

Eszperente nyelv - válaszolta Langán. - Ezzel keljetek versenyre - fordult azután Józsi felé.

- Mit vagy olyan nagyra vele - mordult Józsi Lan-

gánra. - Nem is te találtad fel, hanem Karinthy. Régi dolog.

- De remek nyelv - ismerte el Benedek, csupa e-vel.
- E nyelv nem lehet felette nehéz - próbálkozott Péter.
- Te is fiam, Brutus - feddette alelnökét Józsi.

De hiába, körös-körül mindenki eszperente szavakat forgatott a nyelvén.

Langán diadalmasan nézett körül, megköszörülte torkát, s új szónoklatba fogott:

Gyerekek! Nemes ellenfelek! Ne berzenkedjetek. Legyetek egyek. Ezen remek eszperente nyelvet be kell vennetek. Jelen felesbe metszett eszmecsere helyett Eszperente Egyletet teremtsetek. Ez helyes leend. Legyen feledve gyermekes rendszeretek...

Lovagias békeajánlat volt, a KÖTE több tagja megrendült. Langán folytatta:

Ne rendetlenkedjetek gyerekes rendszeretekkel. Ne szeleteljetek... ne szeleteljetek... egyes... levelekre...

- A szónok nagyot nyelt, nem talált e-magánhangzós szót a salátázásra.

Megakadt! - kiáltott fel diadalmasan Kvocsik. - Megakadt. Ugye, hogy nem tudod a salátát csupa e-vel!

Az eszperente apostola egy pillanatig zavartan nézett maga elé, azután győzedelmesen szólt:

- Nem eshet nehezemre. Pecsenye mellett evett leveles eledel, melyre ecetet csepegtetnek.

Edd meg ezen ecetes levet te - kiáltotta Benedek Zoli.

A fiúk nevettek, de ez a közbeszúrás már nem ártott a győztes nyelvnek. Sőt!

Ezt túl könnyű megérteni - szedett elő új érvet Monostori.

- Szevézte mirákő, az ilyet meg senki sem érti - vetette oda Csokmai.
- Nem ninákö, hanem ninákö - vágott közbe Péter.
- Ne ferdítsd el az elnök szavainak értelmét!

- Te talán értetted a körlevelet? - kérdezte Langán.
- Hát hogyne! Szevézte ninákö, az annyi: szemrevételezte, hogy nincs nála könyv. Ez csak egyszerű!
- Nevetségesen egyszerű - kiáltozták a KÖTE-tagok,
- No nézd, de megjött a hangjuk - gúnyolódott Langán. - Eddig hallgattak, mint saláta a fűben.
- Lehet, hogy megjött a hangunk, de ti meg gyanúsan sokat suttogtok - jelentette ki Benedek.

Ne fenyegess, te... - kiáltotta Csokmai. Már ő is eszperentéül beszélt.

Monostori nem bírt magával, s feledve előbbi kudarcát, ismét megpróbálkozott az új nyelvvel:
- Verheted melledet, nem rettenek meg!

Kvocsik rendre akarta utasítani alelnökét, de ekkor megszólalt a tízperc végét jelző csengő.

Berreg - állapította meg bosszúsan az elnök. - A csengő is eszperente nyelven szól...

A következő tízpercre Monostori elkészült az ellentámadás tervével.

Gyertek, piramidális ötletem van - csődítette össze a KÖTE tagjait.

Péternek stratégiai esze volt. Minden helyzetben gyorsan feltalálta magát: aki bajba került, csak hozzá fordult tanácsért. Hosszú haját hátra-hátra vetve kezdett most beszélni:
- Észrevettétek, hogy csak az egyik Langán tud eszperentéül? A másik annyit se konyít hozzá, mint én.
- Az ám, csakugyan - kaptak észbe a fiúk.

Nos, itt az alkalom - folytatta Péter -, hogy végre leleplezzük őket. Vagy feladják az eszperentét, vagy pedig vége a „Máté avagy János” rémuralmának!

A két Langánt - a két tojásként egyforma, nyurga, nagy orrú, hegyes állú ikret - senki sem tudta megkülönböztetni egymástól. S ezzel ők minden percben vissza-

éitek. Tanárt és diákot könyörtelenül félrevezettek, beugrattak, zavarba hoztak, mert folyton letagadtak, egymásra kentek mindent, s a gyanútlan harmadik sokszor olyan pácba került, hogy még a stratégiai eszű Monostori Péter sem tudta kihúzni belőle. Tanár és diák a tévedés elkerülése végett egyaránt így szólította mind a két ikret, Langán Mátét is, Langán Jánost is:

- Langán Máté *avagy* János.

Ennek a különös megszólításnak az volt a története, hogy egyszer Gogácsi, az osztályfőnök így szólt a busa szemöldökű Csokmaihoz, aki feleléskor éppen adós maradt a pontokba szedett feladat néhány pontjával:

- No, Csokmai, maga is úgy van ezzel a felsorolással, mint az egyszeri diák, aki... régen, még az én időmben, hittanórán... azt mondta: „A négy evangélista a következő három, Máté és János. ” Kényelmes megoldás, mi? De nekünk itt már az is adekvát, ha csak egy nevet mondunk: Langán. - Nagyot nevetett élcén, azután hozzátette: - A gyengébbek kedvéért: nálunk ez az egy Langán név két evangélistát jelent, Mátét és Jánost.

Azóta „Máté avagy János” a nevük.

- No de most itt a nagy fordulat, vége az ikrek korlátlan szemtelenkedésének - magyarázta Monostori Péter. - Ezentúl, ha Máté avagy János kinyitja a száját, fel kell szólítani: - Mondd ezt eszperente nyelven! - S akkor nyomban kiderül, hogy a kérdezett az eszperentés Langán-e avagy a másik?

... Mintegy végszóra Józsi jelent meg a folyosó végében. A KÖTE-csoport közelében nekidőlt a falnak és fel sóhajtott:

- Végem van, fiúk, végem van.
- Mi baj, Vasfejű?
- Beszélni akar velem. Egykor várjam a tanári előtt. Végem van!

Ki akar veled beszélni? - kérdezte a tömzsi Benedek.

- Tatai.

- Püff. Most majd te is megismered; többé nem véded majd - szólt diadalmasan Csokmai.

- De miért vagy úgy begyulladva? - kérdezte Péter.

- Mert egy szál könyvem van csak! Hiszen megírtam a körlevélben: Ninákö. Nincs nálam könyv, csak saláta. Kékö. Kérek kölcsön egy-két könyvet, nehogy tetten éljen a salátázáson.

Felháborító aljasság - vélték a fiúk. - Jellemző Tatai módszereire. Nem közli a vádat, hanem odarendeli a csapdába az áldozatot. Persze, ő az osztályfőnök, könynyen megteheti. Spamu bezzeg nem ilyen brutális, ő csak szemrevételezte, azaz szevézte Kvojót, hogy ninákö. Tatai mindjárt megrovási kalandot rendez.

- És még valamit, fiúk - folytatta Kvocsik. - De ezt csak KÖTE-eskü alatt közölhetem.

- Halljuk!

- Tegnap - suttogta Józsi egy ablak alatt megálltam, felnéztem. Nem volt semmi különös szándékom, csak felnéztem, nincs-e az ablakban.

- És ő? - kérdezte izgatottan a tömzsi Benedek.

Józsi nem vallotta be, hogy a hölgy - amint meglátja őt - mindjárt becsapja az ablakot s eltűnik, hanem titokzatosan mosolygott.

- Ez nem tartozik ide - mondta lovagias színezéssel. - Mialatt ott álltam az ablak alatt, az osztályfőnök úr észrevétlenül a hátam mögé került és rám kiáltott: „Mi az, Kvocsik, maga poétikával foglalkozik algebra helyett?! ” Vagy valami hasonlót mondott, nem emlékszem pontosan, mert azt sem tudtam, fiú vagyok-e vagy lány?

- És?

És? Összeszedtem magam, hidegen köszöntem, aztán otthagytam faképnél.

- Ne beszélj!

Mi az, hogy ne beszéljek? Spamu a tanú. Ő volt vele. De ő hallgatott.

- Persze, mert Spamu maga is kedveli a nőket - állapította meg Benedek Zoltán. - Ő megérti az ilyesmit, nem úgy, mint

Szóval én attól tartok - folytatta Józsi -, hogy ennek az ügynek is folytatása lesz.

Egy ablak alatt megállni nem tilos - vélte Benedek.

Nem kellett volna megsértened épp a bálványodat gőgös magatartásoddal - szólt gúnyosan Monostori, a keszeg stratéga. - Ez volt a hiba.

Elviselhetetlen alak ez a Tatai - állapította meg az értekezlet. Eddig csak undok volt és rideg. Most meg már be is avatkozik a diákok magánéletébe. Tűrhetetlen! Bezzeg az elhelyezett Gogácsi! Az volt az osztályfőnök! Megértő barát! Ezúttal Józsi sem védte Tatait.

... Péter tervét egyébként - miután Kvocsik is hozzájárult - egyhangúlag elfogadták. Mindenki legyen résen, hogy az első alkalommal sarokba szoríthassa az ikreket.

Monostori izgatottan várta Kvocsikot, hogy megtudja tőle, mit akart Tatai? A régi várárkot kerítő alacsony téglafalra könyökölt s a mélységbe bámult. Odalenn hosszúkás ágyások álltak csatarendben, s egy nagyhasú férfi ásott. „Ha a vár árka olyan kör, amelynek belső egyharmada magasan be van építve, az árokmélyítés szelvénye pedig olyan trapezoid, amelynek egyik átlója fele a vártorony magasságának, s a torony csúcsától az árok széléhez húzott vonal szöge 37, 5 fok... ” - jutott eszébe Péternek a legutóbbi algebra dolgozat. Milyen büszke rá Tatai, hogy „helyi” szöveges példákat talál ki. Mi szükség van erre? Csak a történelmet is mcgutáltatja velük! Kit érdekel az atombombák korszakában, hogy hány szekér rőzse kell egy várárok betöméséhez, ha ennyi a fajsúly, annyi fér egy szekérre stb., stb., még jó, hogy nem kell kiszámítani, hány éves a várkapitány? Ő szereti az algebrát, építész lesz, tehát érdekli a köbözés meg efféle, de mire való ilyen példákkal kínozni a fiúkat, akik - mondjuk - orvosi pályára készülnek!? Igazi Tatai-féle szekatúra!

... Valaki hirtelen megragadta és felemelte Pétert, mintha le akarná hajítani az árokba. Kvocsik jött meg, sugárzó jókedvvel.

- Nagy újságot mondok, öregem!
- No mondd! Azaz előbb eressz el!

Kvocsik két lábra állította pehelykönnyű barátját, aztán csípőre tette két kezét:

Te, én mindig mondtam, hogy ez a Tatai rendes ember!

A vézna fiú rábámult az óriásra, aztán megnézte, hogy két talpán terpeszkedik-e, vagy tótágast áll a világ? Hiszen őt, Monostorit mondják rajongó léleknek, aki egyik végletből könnyen esik a másikba, s dicsérni tudja azt, akit tegnap még szidott. Józsit meg vastagnyakúnak, kőfejűnek csúfolják, mert „elvei”-ből még akkor sem enged, amikor már meggyőzték tévedéséről... S most egyszerre megint Tataiért rajong!?

- Ne bolondozz! - csak ennyit tudott Péter mondani.

Kvocsik széles mozdulatokkal kezdte mesélni:

Képzeld, egy órakor hónom alatt a kölcsönkért könyvekkel odaállok a tanári elé. Jön Tatai, s nevet. „Kvocsik, ezek a saját könyvei? ” Mondom: „Miért ne, tanár úr, kérem. ” Erre ő azt mondja: „Mivel úgy hírlik, hogy maga salátázik. ” Összeszedtem magam, s kinyögtem: „Kérem szépen, mi az a salátázás? ” Erre elnevette magát. „Kvocsik, ilyen felnőtt férfiúhoz nem illik a tettetés! ” Ezt mondta, öregem, ilyen finom volt hozzám. Pedig azt is mondhatta volna, hogy ne hazudjak, hiszen hazudtam.

És erre te? - kérdezte Péter, még mindig levegő után kapkodva.

Én?... Hallgattam, mert iszonyúan szégyelltem magam. Ő meg szelíden folytatta: „Kvocsik, hagyják abba ezt a marhaságot, a salátázást. Tőlem szétszedhetik a könyveiket, hiszen jövőre úgyis megint csupa új könyvet nyomatnak... maguk meg csendben nevetnek, tudom... csak tanulják meg belőlük, amit kell!

- Ezt mondta? - ámuldozott Monostori.
- Ezt, öregem. Szorul szóra. Értelmes alak, mi?
- Megáll az eszem - hüledezett Péter.
- Te Péter, így még tanár nem beszélt velem. Mint férfi a férfival!

Józsi lángolt a lelkesedéstől, de Péter képtelen volt barátja mámorát átérezni:

- Ne dűlj be! Ki mondta neked tegnap az ablak alatt,

hogy - gúnyosan utánozta Tatai hangját - „maga poétikát tanul algebra helyett? ”

Józsi megállt és zavartan nézte a földet:

Kérlek, meg kell mondanom... azóta utánagondoltam... Nem láttam jól a sötétben... Lehetett Spamu is. Ma délelőtt izgalmamban egy kicsit túlszíneztem a dolgot.

- Megőrülök - kiáltott fel Péter, már szinte elkeseredetten. - Te vagy Kvocsik, a vasfejű? Mindjárt azt mondod, hogy az ablak sem igaz. Az a lány sincs! Mi?

- De, a lány van! - sóhajtotta Józsi.

Az Osztályfőnök felhője eltűnt az égről. A Lány napja előragyogott.

- Ki ő, és merre van hazája? - szavalta Péter.

- A legtökéletesebb nő a világon.

- A legtökéletesebb? Honnan veszed? - nevetett Péter.

- Tudom - bólintott Józsi, halálos komolyan. - Érzem.

- Lehet azt érezni?

- Az ember megérzi - jelentette ki Józsi, az első szerelem minden tapasztalatnál többet mondó csalhatatlanságával.

- Azt mondják, a lányokban nem lehet bízni.

- ö nem olyan! - tiltakozott Józsi.

- Megjátsszák magukat ilyennek meg olyannak.

- Én átlátok rajtuk.

Péter megállt és ámulva nézte barátját. Ekkora szilárdságot még róla sem tételezett volna fel!

Öregem - tamáskodott tovább -, nemegyszer hallottam, komoly emberektől, hogy a nő mind angyalnak adja ki magát, pedig sok köztük az ördög. Ojjé!

Most fogsz csodálkozni - szólt Józsi. - Én ezt a tökéletes nőt Kisördögnek neveztem el magamban.

- Kisördögnek?

- Annak. Amióta egyszer rám nézett azzal a huncut barna szemével.

- Néked a huncut nő tetszik? - csodálkozott Péter. -

Én az ábrándos szemnek, az angyali szelídségnek vagyok a rajongója. Az én ideálom mintha egy szentképről lépett volna le. Igazi angyal. El is neveztem Angélának.

S te nem félsz, hogy tévedsz? Hogy nem angyal, hanem ördög?

Péter fölényesen megrántotta vállát:

- Ha tévedtem, legfeljebb majd otthagyom.

- Beszéltél már vele?

Még nem - sóhajtott Péter. - Apám azt mondta, hogy csak mutatkozzam be neki... Mintha az olyan egyszerű lenne! Egy angyal észre sem veszi a földi halandót. Egy ördöggel bizonyosan sokkal könnyebb.

Kisördög nem igazi ördög - kiáltott fel vidáman Józsi. - ö a legtökéletesebb nő a világon! Nagyon szép lány, csodálatosan szép! És amellett nagyon értékes ember.

- Honnan tudod, ha nem ismered?

Tudom. - Józsi elkomolyodott. - Persze lehet, ha te meglátod, esetleg azt mondod, hogy... túlságosan szép. Mert az előnyös külső elbizakodottá, felületessé teszi a nőket. De ő kivétel! Én mondom neked, öregem, hogy Kisördög szépsége nemes belsőt takar!

Péter széles mozdulattal megállt.

- Félek, hogy csalódni fogsz! Nekem elhiheted. És azt mondom neked, ne is vitatkozzunk erről addig, amíg nem ismered. Tulajdonképpen miért nem mutatkozol be neki?

- Miért nem? Könnyű a pesti fiúknak - szólt Józsi. - Azt mondják, azok egyszerűen csak leszólítják a lányt, aki tetszik nekik. És ezzel kész az ismeretség. De itt, ebben a kisvárosban... Elkeseredetten legyintett. - Itt minden kukkantóból egy-egy vénasszony kukucskál az utcára, és lesi a fiatalokat, hogy kit miért jelenthetne fel az igazgatójánál?

Egy darabig némán mentek egymás mellett.

- Egy tanárnak kellene kézbe venni a dolgot - szólalt meg végre Józsi.

- Mit?

Hogy bemutasson a lányoknak... valamilyen összejövetelen... vagy micsodán.

- Az ám, Spamu lenne jó. Ő nagyon ért a nőkhöz - mondotta Péter boldogan, hogy Spaltenberget elébe helyezheti Tatainak.

Vajon vállalná-e? - tűnődött Józsi. Majd hirtelen elhatározással így folytatta. - Lesz, ami lesz, én legközelebb bemutatkozom neki.

- Hogyan?

- Hallottam egy remek trükköt, azt kellene kipróbálni. Ketten odalépünk hozzá, és én azt mondom: „Engedje meg, hogy bemutassam Péter barátomat. ” Mielőtt magához térne a meglepetéstől, kezet fogtok, és akkor te nyomban így szólsz: „Most mi már ismerjük egymást, én tehát bemutathatom Józsi barátomat”...

- De hiszen te még nem vagy bemutatva neki, amikor engem bemutatsz. Hogyan teheted...

Éppen ez a trükk benne - vágott Péter szavába Józsi. - Megcsináljuk?

Meg - mondta határozatlanul Péter. - De ne a Belvárosban. Mert ha ott pofon vág a Kisördög, és meglátják valamelyik kukkantóból...

Másnap erről beszélne az egész város - sóhajtotta Józsi.

Megérkeztek Matafánék elé. Beteg osztálytársukat jöttek meglátogatni.

Matafán Feri ajtót nyitott, és rohant vissza az ágyba.

- Húzzátok ki a zárból a kulcsot - kiáltotta hátrafelé, futtában.

Az ágyban mindjárt nyakáig felrántotta a paplant. De Péter már meglátta, hogy Feri hálóingének mindkét válla ki van repedve, s az ing mellén is két hosszú hasadás nyílik.

Mi bajod, Feri? Lázad van? - kérdezte Józsi az ágyhoz közeledve. Egy székről felnyalábolta a rádobált, gyűrött ruhákat, hogy átrakja az asztalra.

- Ne tegyél semmit az asztalra - szól riadt hangon a beteg fiú. - Kérlek.

- Kérlek - felelte Józsi, és visszaeresztette a székre a ruhahalmot. Körülnézett, nekitámaszkodott a plüss terítős asztalnak, aztán szemügyre vette a beteget.

Matafán Feri sápadt volt, fehérebb, mint rendesen. A szeme körüli mély karikákból, beesett arcából élesen előreugrott hegyes orra. „Éhes a szeme" - gondolta magában Józsi.

Tatai szólt, hogy látogassunk meg - mondotta Péter. - De magunktól is eljöttünk volna...

- Persze, Tatai azt hiszi - tört ki Feri -, hogy lógok, szimulálok...

Józsi tiltakozni akart, de Feri megelőzte:

Feleltet, osztályoz, más semmi. Rám meg pikkel. Egyenesen pikkel... - Izgalmában felkönyökölt, de gyorsan visszarántotta rongyos ingű vállát a takaró alá.

A paplanhuzaton Péter tenyérnyi rózsaszínű pecsétet vett észre. Feri elfogta a pillantását.

- Tegnap ráömlött a paradicsomleves - mentegetőzött kínos mosolygással. - Kaptam is érte... De igaza van Berta mamának, nem kellett volna az ágyban ebédeznem...

- A paradicsomleves nehéz étel - szólt Péter. - Nem való lázas betegnek.

Mást nem találtam - vágta rá Feri, aztán zavartan elhallgatott, mint aki elszólta magát.

Hallgattak egy ideig. A két beteglátogató többször körüljártatta szemét a szobában. Minden olyan furcsa volt. A politúrját vedlő sublódon Feri könyvei, azokon három vaslábos. A füstösszürke, piszkos, fehér lyukakkal tarkázott falon valami gyékényféle függött. Annak felső részébe fakult-töredezett fényképek voltak dugdosva, az

alsó része meg rongyos cafrangokban lógott. Mellette két hasadozott képkeret: légyfoltos üvegjük alatt nem volt semmi, csak a fal elfakult virágmintája látszott. Az asztal egyik lábát tégladarab támasztotta meg. Volt itt a levegőben valami fenyegető. Péternek az az érzése támadt, hogy egy mesejáték színpadi díszletét látja; minden percben várta, hogy betoppan a vasorrú bába, a kemencébe hajítja ezt a vékony, nyúzott, beteg gyereket, hogy felfalja, amíg akad rajta egy kis sütnivaló hús.

- Zűr van a KÖTE körül - törte meg a kínos csendet Péter.

Józsi elmesélte találkozását Spamuval, meg a vitát a Langán ikrekkel, majd az eszperentéről számolt be.

Tudod, ahogyan csupa e-vel beszélt - fűzte hozzá Péter -, az egyszerűen zseniális. Még a salátát is tudta e-vel. Hogyan is volt? Ecettel csepegtetett eledel. Jó, mi? Spaltenberg nevét meg Szeletelt Hegynek fordította le. Jobb mint a Spamu... Elsöpri a salátázást is!

- Hát ez azért túlzás - szólalt meg Józsi.

- Sajnos, az eszperentc le fogja győzni a köte nyelvet, bár még harcolunk - folytatta Péter.

Ne félj - mondta Józsi. - Az eszperente nem lesz veszedelmes. - Hirtelen elhallgatott; önmagát is tetten érte, hogy mennyire ragadós ez a nyelv.

- No tessék, már te is elkaptad - csóválta fejét Monostori Péter.

Feri félénken megszólalt:

Fiúk, ne haragudjatok... én azt hiszem, nincs egészen igazunk...

A két beteglátogató felhördült.

- Azt hiszem - folytatta a beteg -, hogy a salátázás csakugyan komolytalan dolog... nem méltó hozzánk. Egy másodikosnak már meg kell becsülnie a könyvet. Igaza van Spamunak.

- Akit Spaltenbergnek hívnak, az ne védje a magyar könyvet! - kiáltotta Józsi.

Miért ne védené? Ha egyszer igaza van - érvelt tovább Matafán. - Egy ügy igazsága nemcsak attól függ, hogy ki hirdeti...

De ezek a Langánok - vetette közbe Péter ezek lehetetlen alakok. Ezek csak...

- Azért még lehet igazuk nekik is - mondotta a beteg fiú egy koraöreg gyermek bölcsességével. - A múltkor azt olvastam, hogy az abszolút igazság... az abszolút igazság...

Még ha azt mondanád, hogy az eszperente jó ötlet... de hát ez is Karinthy ötlete, és nem a Langánoké! - jegyezte meg Péter.

- Nem érdekel! - kiáltott fel Józsi. - A köte nyelvet nem engedem, és pont!

- Ez gyakorlati megállapítás - mondotta Feri, azután felemelte hangját. - De én az abszolút igazságot keresem. - Az előszoba ajtaján kaparászás hallatszott. Feri elhallgatott, majd riadtan így szólt: - Hiába mondtam, a zárban felejtettétek a kulcsot...

Szavaiban szörnyű félelem remegett. Alig mondta ki, a kulcs nagy csörrenéssel a padlóra esett, a zár kettőt kattant, felvágódott az előszoba ajtaja. „A vasorrú bába jött meg” - jutott eszébe Péternek előbbi látomása; hátrafordult.

Rendkívül csinos, fiatal nő zúdult be a szobába, olyan, aki részleteiben talán nem tökéletes, de minden férfiszemet azonnal megbabonáz, még az olyan fiatalokét is, mint amilyen a két beteglátogató volt. Hibátlanul sima ruha feszült a nő karcsú alakján, hanyagul kifestett arca úgy hatott, mint egy Vaszary-festmény. Üdén borzas haja a homlokába lógott, gyönyörű barna szeme fényesen villogott. Elbűvölőn szép arcának még az sem ártott, hogy feltűnően keskeny ajkát pirosítóval szelesre vastagította. Éles, vékony hangon szólt:

Igazság? Igazság? Mindig ilyen hülyeségekről szavalsz. De a kulcsot a zárban felejted, hiába mondtam

már ezerszer is, hogy legyen rá gondod. Az ember hazajön az egész napi robotból, és még a saját lakásába sem tud bejutni. Mert a beteg fiatalúr vendégeket fogad. Maguk meg mit zavarják folyton Ferit? így nem lehet meggyógyulni, ha a nyakára ülnek. A betegnek pihenésre van szüksége, értik? Ne izgassák fel őt és ne vonják el a tanulástól. Igazságról vitatkozni? Tudják is maguk, hogy mi az igazság! Tanuljanak az ilyen taknyosok. Ne szavaljanak gyakorlati meg abszolút hülyeségekről...

Feri orráig húzta a paplant. Azt hitte, könnyes szemét is eltakarta. A két vendég fiú vérvörös arccal tűrte az éles szavak jéghideg sugarát, Józsi mozdulni is képtelen volt. A szép asszony most már kipirult arccal rikácsolni kezdett:

- Maga meg az asztalomra ül? Maguknál ez így szokás? Szép otthona lehet! Erre tanítják?

Józsi felegyenesedett támaszkodásából. Nagyot nyelt. , Az én szüleim... ” akarta kezdeni, de nem jött ki hang a torkán.

Nem tudom, mit szólnának a szülei - folytatta a nő -, ha valaki maguknál feltenné a lábát az asztalra... Te is szólhatnál nekik - fordult megint szegény Ferihez. - De te csak mafláskodsz.

- De Berta mama, én...

Feri csak eddig jutott, az éles hang még magasabbra szökkent:

Csak hallgass! Hallgass! Idegenben biztosan te is így viselkedsz. Mert itthon én rendben tartalak...

Péter szeme a pecsétes paplanra ugrott, onnan a széken heverő piszkos fehérneműre, aztán a zizegően friss vasalásé szoknyára. Az asszony észrevette, hirtelen a két fiú elé lepett:

- No mi lesz? Még mindig itt lábatlankodnak? Nem volt még elég? Nem értik a szép szót? Alászolgája, örültem a szerencsének...

- Szervusz Feri - mondta minden erejének megfeszí-

tésével Péter, aztán az asszonynak köszönt, felé sem fordulva. - Kezét csókolom.

- Jó napot! - Józsi csak ennyit mondott, és felemelt fejjel indult az ajtó felé. Szelíd arcán irtózatos düh vonaglott, meg a tehetetlenség fájdalma. Nagy elhatározások érlelődtek lelke mélyén.

Jó napot? Pimasz kölyke - fortyant föl a csinos boszorka.

Az óriás fiú megfordult, ökölbe szorított kézzel. Férfinak érezte magát, olyannak, aki még egy nőt is megütne... De ebben a pillanatban Berta mama hirtelen lekuporodott a földre.

Drága kis Mutyuli - gügyögte egészen más, dallamos hangon. - Hát Mutyulika idejött anyuli elébe? Kicsi kis Mutyulika... - Karjaiba kapott egy szöszke csöppséget.

Feri feje teljesen eltűnt a paplanban. A szürkés huzat úgy reszketett, mintha valaki sírna alatta.

A két fiú szótlanul lement a lépcsőn, megszégyenítve, megalázottan.

- No, ezt megkaptuk - nyögte ki végül Péter.

- Nem is ültem az asztalon - dörmögte Józsi. - Ilyen szép nő ennyire álnok legyen! - Hirtelen megragadta barátja karját. - Téged meg bámullak, Péter, hogy még kezétcsókolomot köszönsz egy hárpiának.

- Mit tegyek? Így szoktam meg - hebegte Péter. - De igazad van... Irigyellek, amiért lejónapotoztad. Majd megpukkadt dühében.

Ha nem jön elő a gyerek, a Mutyuli... - Józsi nagyot csapott a levegőbe. - Mondd, Péter, ilyen nők ülnek a kukkantó ablakokban?

- Ilyenek. De tetejébe csúnyák és öregek is.

Józsi megborzongott, de olyan erősen, mint aki leráz magáról valamit.

Ha egy ilyen meglát a Kisördög ablaka alatt... De nem fog meglátni. - Péter kérdő tekintetére így foly-

tatta: - Vége mindenféle marháskodásnak. A szerelemnek is.

- Micsoda? Mit beszélsz?

- Tatai tanár úr megmondta - szólt szilárdan a szőke óriás hogy én már felnőtt vagyok, akihez nem illenek komolytalan dolgok. Persze, ez nem volt elég nekem. Még egy ilyen pofon is kellett, hogy észretérjek. Megkaptam. - Néma dühvel ballagott egy ideig, aztán kitört. - Péter, Péterkém, ideje, hogy megkomolyodjunk.

A keszeg Monostori megállt, felnézett hatalmas barátja arcába. A máskor gyermekesen vidám száj most keserűre görbült.

- Igaza van az osztályfőnök úrnak - folytatta. - Komolytalan dolog a salátázás. Meg az se méltó hozzánk, hogy titkos nyelveken gügyögjünk, mint a dedósok.

- Hát győzzön az eszperente? - kiáltott fel kétségbeesetten Péter. Nem a nyelvet féltette, hanem a harc örömét.

- A Langánok soha életükben nem fognak megkomolyodni - jelentette ki elnézően Kvocsik Józsi. - Ez az ő dolguk. De én... én öregem... holnap új életet kezdek. Nincs saláta, nincs KÖTE... És nincs Kisördög. Pont. Nem lehet marháskodni, ablakok alatt sóhajtozni, amikor... - mély lélegzetet vett - amikor ilyen rettenetes dolgok vannak a világon, mint ennek a szerencsétlen Ferinek az ügye.

- Mit használ Ferinek, ha mindenről lemondasz?

- Minden erőnket arra kell összefognunk - magyarázta Józsi a kételkedő barátnak -, hogy Ferit kiszabadítsuk a gonosz mostoha karmaiból.

- Az lehetetlen! Mit akarsz tenni?

- Még nem tudom. De Ferit nem hagyom. Ha addig élek is! Ha férfi vagy, légy férfi - szavalta, magát kihúzva. - Ideje, hogy férfi dolgokat cselekedjünk. Vagy nem? - Hatalmas lépésekkel nekilódult. Mintha ezzel is kifejezné, hogy megszűnt gyermek lenni, nem vesztegeti

többé idejét haszontalan mulatságokra, hanem csak komoly szolgálatokat fog tenni az emberi társadalomnak.

Péter megnyújtotta lépését, hogy ne maradjon el, s közben felnézett barátjára. Most igazán felnézett. Bár sajnálta volna a KÖTE-t, a vitát a Langánokkal, a fensztérlizést - mégis tisztelettel bámulta Kvocsikot, hogy így megférfiasodott. Talán túlságosan is? Bántotta, hogy mindezt Tatai indította el benne!

Nos, neki beszélhet akárki akármit, ő tovább fogja imádni Angélát!

Heten ültek a Vásártér szeles, füves árkának partján; a két Langán, a tömzsi Benedek, a piros képű Csanálos, Szabó, Tóth meg Lakatár, a csodakapus. Az utóbbi - a nyárias meleg ellenére állig érő vastag szvetterben - a kőkeményre felfújt labda tetején kuporgott, s így egy fejjel magaslott ki a többiek közül. A távolba figyelt.

Jönnek, végre jönnek - szólt Lakatár. Jobb kezét mókásan nem a szeme elé, hanem a tarkója mögé emelte.

- Ha sasszemem nem téved, Galambosék a techniből.

- Akkor inkább egykapuzzunk - szólt halkan Csanálos. - Nehogy megint beszedj tőlük öt dugót.

Mit tehettem én egyedül, ha nem tudtátok fogni Galambost - kiáltott fel a csodakapus. Öklével akkorát csapott a labdába, hogy az kicsúszott alóla, s lovasát levetette.

- Öngól - szólt nemi káröröm mel, de azért tárgyilagosan Benedek, a kapitány. - Rossz jel kapusunk formáját illetően... megint ki fogja ejteni a lasztit... Álljunk ki mégis ellenük. Ördögi cselei vannak Galambosnak, de majd jobban vigyázunk rá, és talán sikerül a visszavágás.

- Sikerül, ma biztosan sikerül - szólt az egyik Langán. Felállt és nagyot nyújtózkodva megropogtatta csontjait.

- Ha ránk bízzátok. Az ikrekre.

- Csak annyit - szólalt meg a másik Langán a mélyből -, csak annyit akarunk, hogy mi ketten játszhassunk Galambos ellen. Egymás mögött. Ha ő megint jobb csatár lesz, én leszek a bal half, ő meg - bökött ikertestvére felé - bal hátvéd.

Mit véd? Balhát véd? - kérdezte röhögős arccal Szabó.

Öngól - szólt Lakatár, és hüvelykujjával Szabóra mutatott.

- Ne marháskodj - torkolta le Benedek a szóviccelőt. Összeráncolt szemöldöke alól a „technisták" héttagú csapata felé nézett; azok éppen beugráltak a futballpályának használt állatvásári gyep túlsó oldalának fehér korlátjain. - Most már nincs időnk taktikai megbeszélésre.

- Egy félidőre tégy próbát velünk - könyörgött egyszerre a két Langán.

- Jó, nem bánom, de a ti lelketeken szárad...

A tömzsi kapitány felugrott és az ellenfél csapata elé indult. A többiek követték.

A pálya két végében négy halomba lerakták a táskákat meg a kabátokat - ezek voltak a „kapufák" - és megkezdődött a játék.

Elsőnek Benedek és Szabó szép lefutást vezetett a bal szélen, de túlvitték a labdát a vonalon. A kapus a félvonalon váró Galambos elé tette a kirúgást, s a technisták jobb csatára megindult, mint egy versenyló. Csanálost könnyed testcsellel elhagyta, szaladt tovább előre. Az egyik Langán oldalról rohant rá.

Hókkal Hókkal - kiáltozta, és bal lábával benyúlt a labdáért.

Galambos megnézte magának ellenfelét, jobbra dőlt, majd hirtelen áthajolt balra, s közben ellenkező irányban elpöccentette a labdát. Langán megnyújtotta lépését, de egyensúlyát vesztve elbukott. Galambos gúnyosan rámosolygott a földön fekvő fedezetre, maga elé igazította a labdát, majd nyílegyenesen vágtatni kezdett a kapu felé.

Hókka-hókka! - kiáltotta valaki ebben a pillanatban.

Galambos felkapta fejét a labdáról. A hátvéd rohant elébe, azaz dehogyis a hátvéd... ugyanaz a half, akit az előbb „lefektetett". Mi a fene? Hogyan érkezhetett az

már ide? Galambos hátrapillantott, de ez is elég volt a második Langánnak ahhoz., hogy elhalássza a labdát és leadja Csanálosnak. A piros képű jobb fedezet már rohant a labdával, s mialatt a technikumi védelem száját tátva bámult, hogy Galambost - Galambost!! - leszerelték, Szabó jól sikerült belső kapufával belőtte az első gólt. A labda olyan alaposan bemaszatolta Galambos „kapufának" használt sötétszürke zakóját, hogy meg sem próbálhatták a kapufa vitatását.

- Egy null - ordította Lakatár, és kiszaladt a középvonalig, hogy megölelje a gólszerző Szabót.

- Te, még a mieink se vették észre a trükköt - súgta oda Máté ragyogó képpel Jánosnak. \

Klassz - bólintott János. - Jöhet a repeta. Mi lesz most az üvöltés?

- Csavard alá a bőrt!

- Csavard alá a bőrt - ismételte meg János. - Oké!

Elhelyezkedtek az újrakezdéshez. Hetényi Pista, a technikumosok centercsatára természetesen Galambos felé indította a játékot. A nagy krekk fölényes mozdulatokkal készült a csorba kiköszörüléséhez. Egyetlen csellel megint átment Csanáloson - hátul a védelem elismerően összepillantott - és megindult a kapu felé. Az első Langán hosszú lépésekkel nyargalt feléje.

- Csavard alá a bőrt! Csavard alá! - ordította.

Galambos megvetően mosolygott, maga mögé engedte ellenfelét, s miközben apró pöccentésekkel vitte maga előtt a labdát, körben futtatta a tehetetlen fedezetet. A technisták álltak a pályán és röhögtek.

Csavard alá! Csavard alá! - kiáltotta János elfúló hangon.

Galambos csakugyan ördögien értett a driblizéshez, az ordítás egyáltalában nem zavarta meg. Most hirtelen megfordult, a váratlan mozdulattól a kimerült Langán hasra esett. Galambos nagy lépésekkel a kapu felé lódult és már messziről lőni készült. De megint megtorpant.

t

Oldalról nekirontott ugyanis a másik Langán.

- Csavard alá! Csavard alá! - kiáltozta.

„ De hiszen ennek még a földön kellene hevernie”, tűnődött el Galambos. Azután balra el akarta csúsztatni a labdát, de már elkésett, a labda Langán cipőjének orrán falsot kapott, a segítségül siető Benedek elé pattant. A tömzsi centercsatár hosszan szöktette Szabót, az beadott a sarokról, s miközben Galambos még mindig egy helyben állt, a technikumosok kapujába becsúszott a második gól. A hét gimnazista üvöltözött és összeölelkczett.. "

Mi baj, Miki? - kiáltotta Galambos felé Hetényi. - Valami baj van? - Ő is dermedten állt a félvonalon, nem értette, mi történik a dribli-királlyal?

Galambos lehajolt és öklével végiggyúrta a térdét, azután bicegve megindult a középpont felé. Tekintélye érdekében játszotta a térdfájóst.

- Megrúgott? - kérdezte Hetényi.

Nem. Csak a porcogom recseg - felelte Galambos, és újra nyomogatni kezdte a térdét.

Amikor néhány perc múlva harmadszor is sikerült „megkeverni” a driblizés nagymesterét, már a Benedek-csapat is felismerte a Langánok trükkjét. S bár ezúttal nem esett gól, a siker és a jó móka most már Hermes-szárnyakat növesztett bokájukra. Úgy játszottak valamennyien, mint még soha életükben. A kapujához szegezték az ellenfelet, s ha a technikumisták olykor kitörtek és kapura lőttek, Lakatár csodálatos védéseket vágott ki.

Lehetetlen neki betenni a lasztit - ismételgette Hetényi, bosszúsan rázva fejét.

A harmadik gólt Benedek, a kapitány szerezte: Galamboshoz méltó ügyességgel még a kapust is kicselezte, aztán átsétált a labdával a kapuvonalon.

- Offszájd - kiáltotta a középvonalról Hetényi.

De Benedekék nem is figyeltek oda. Diadalüvöltésüket ezúttal taps cifrázta, a kapu mögötti töltésen három lány hat tenyere csattogott szorgalmasan.

Hajrá gimi! Hajrá gimi! - kiáltozta vékony hangon a középső; kedves, szőke, gömbölyű jószág.

Benedek mint férfi szerette volna megköszönni a tapsot, de mint futballista méltatlannak találta a hajlongást. Ezért csak igyekezett szépen mosolyogni a szöszkére, akit különben már többször „megcsodált" az utcán. Különösen boldoggá tette, hogy éppen ez a lány látja most dicsőségének tetőpontján. Milyen jó lenne odamenni és elmagyarázni neki, hogy ő most nem egyszerűen gólt lőtt, hanem besétált a sakk-matt ellenfél kapujába...

Merengéséből az egyik Langán ölelése riasztotta fel. Kezet fogtak, aztán Zoltán kandi mosollyal intett a töltés felé:

Mit szólsz a közönséghez, Máté avagy János? Nekünk szurkolnak. Klassz kis nő az ott a középen, mi? - Látva Langán megvető arckifejezését, gyorsan és óvatosan hozzátette: - Bár egy kicsit bekknek való a lába... Nem ismered?

- Dehogynem. Gizi, a húgom.

Bocsáss meg... eh... izé... nem akartam... - hebegte Benedek kapitány.

Csak ne zavartasd magad, szidhatod bátran - legyintett Máté avagy János. - Attól, hogy a húgom, ő is csak nő.

- Kérlek, nőkkel kapcsolatban az én elképzelésem...

Benedek futballpályára nem illő hosszadalmas fejtegetésbe akart fogni, de a Langán gyerek félbeszakította:

Nőkkel kapcsolatban egyetlen álláspont lehet. A megvetés.

Idő! Idő! Ne húzzátok az időt! - kezdtek kiabálni a technisták, türelmetlenül topogva a középpont körül.

A két fiú szaladt a helyére, folytatódott a meccs. De Galamboséknak nem sok örömük volt benne, négy-egyre kikaptak.

Mire felszedték kabátjukat, a lányok eltűntek.

A két csapat egy csoportban indult a város felé, csak

a két Langán óvakodott attól, hogy egymás közelében mutatkozzék.

- Ilyen gyors fedezetet még nem pipáltam - magyarázta Galambos bicegve. - Kidribliztem, leültettem, átejtettem, de még hozzá sem értem a lasztihoz, már megint rajtam lógott. Mint egy kullancs. Valaha Obitz játszott így, azt hiszem. Igaz, fáj a térdem, de ez a tag válogatott klasszis lesz, én mondom nektek. Sárosi óta nem volt ilyen a pályán.

A két Langán szája elé kapott tenyérrel összenevetett.

Szabó a legyőzőttek közé furakodott:

Hát azt tudjátok-e - tetézett rá a győzelemre -, hogy Spaltenberg, a magyartanárunk Sárosival együtt rúgta a bőrt a Fradiban?

- Spaltenberg? - állt meg Hetényi. - Ilyen Fradi-játékos nem volt.

Hólyag! Ságvölgyi néven játszott, mert még diák volt, és a diri nem adott neki engedélyt.

Ságvölgyi? A nagy-egyben? Nem hallottam ezt a nevet.

- Hol voltál te még akkor?

- Öregem, nálam nincs mese! - állt meg Hetényi. Elővett belső zsebéből egy kis könyvet. „Válogatott játékosok aranykönyve. ” - Ez mindent tud, apafej. S... s... sá... Ságodi... Sánta... Sárosi... Ságvölgyi nincs. Ilyen nevű válogatott... alma.

- Vacak a könyved - legyintett Szabó. - Régi saláta.

Én emlékeznék rá - erősködött Hetényi. - Hány éve lehet?

- Tíz... tizenöt?

- Aááá! Én tudnám!

A gimnazisták Hetényi tamáskodását nem vették komolyan. Biztosan ezzel áll bosszút a vereségért; de azért ez a gyanúsítás már sok volt. Benedek komor hangon így szólt;

- Csak nem képzeled, hogy egy magyartanár ilyet ki-

talál magáról! Mi szüksége volna rá? Neki, akinek az egész magyar költészet a kisujjában van!

Megállj - kiáltott fel hirtelen Galambos, aki nem vett részt a vitában, hanem a földre szegezett szemmel sántikált a csapat élén. - Megállj!

A fiúk megálltak.

A technikum driblimestere hirtelen előre szökkent, és belerúgott egy nagyobbfajta kavicsba, amely magányosan szomorkodott a kocsiút aszfaltján.

- Jobb külső - szólt szakértelemmel Lakatár.
- Oda süss - mutatott előre a leégett gólkirály.

A kő kissé felemelkedett a levegőbe, azután leesett, egyet-kettőt csusszant, végül belegurult egy keskeny csatornanyílásba.

Csak ezt akartam mondani - szólt Galambos. - Tudni kell. Agyő! - Azzal befordult jobbra a Pámer utcába.

- A négy-egyet még kibírták, de a válogatott magyartanár az sok volt nekik - állapította meg gúnyos fölénynyel Lakatár, amikor az utolsó technista is elvonult kapitánya nyomában.

Spaltenberg már jóval nyolc óra előtt odaállt a tanári szoba ablakába. Figyelte az érkező diákokat; Józsit leste, várta: vajon ma is folytatja-e a salátázást? Különös, Spaltenberg megvetette a diákokat, de igényt tartott szeretetükre. A maga „egyéni módszerével" szerezte meg s tűzte derekára - mint indiánus törzsfő a diadalmi skalpokat - diákjainak hódolatát. A futballkedvelőknek fradista múltjáról beszélt, a szép nem kedvelőit elegánciájával, nőcsábász hírével bűvölte, a komolyabbakban pedig meglepő versidézetekkel keltette azt a hiedelmet, hogy az egész magyar irodalmat betéve tudja.

De ügyesen kihasználta népszerűsége növelésére még azt is, ha olykor „nekiment" egy diáknak. Mert mindig

olyan fiút pécézett ki, akire éppen haragudtak a többiek; s mert az egyenlőtlen tanár-diák szómérkőzést persze mindig fölényes (és szellemes) megleckéztetéssel fejezte be, az ilyenekkel is sikerült tekintélyét öregbítenie.

Nemrég elhatározta, hogy „lebőgeti" Kvocsikot. De persze csak biztosra akart menni, a kudarc népszerűtlen. Ezért állt ma reggel az ablakba, hogy meglesse, könyvek nélkül jön-e Józsi? Ha igen, akkor lecsap rá!

De a lecsapásra nem volt alkalma Spaltenbergnek.

Amikor a gimnáziumhoz vezető úton Péter meglátta Józsit, hangosan felkacagott. Kvocsik jobb karján tíztizenkét tankönyv pihent.

- Mit röhögsz, te is olyan vagy, mint egy öszvérháton utazó könyvtár - mondta indulatosan Józsi elnök.

- De én csak ma - felelte Péter, a nagy stratéga, és titokzatos arcot vágott. Kérdezés nélkül folytatta. - Óriási ötletem van. Holnaptól kezdve ismét csak salátalevelekkel járok. De nem otthon tartom a könyveimet, hanem a sulajban, így bátran nézek a razzia elé.

- Zseniális - szólt Józsi őszinte elismeréssel. Egy pillanatra megingott. Ezzel a stratégiával talán meg lehetne menteni a salátázást. De aztán erőt vett magán, és kijelentette: - Sajnálom, öregem, én tegnap fogadalmat tettem a komolytalanságok megszüntetésére, s állom. Ha férfi vagy, légy férfi te isi

Monostorinak tetszett Kvocsik jellemszilárdsága, de új ötletét is szerette volna kiaknázni. Vár egy-két napig - határozta el - közben... megjöhet az esze" az elnöknek is.

Az iskolába érve mind a ketten attól tartottak, hogy az osztály népe harsány gúnykacajjal fogadja a megtért salátázókat, de - nagy meglepetésükre - észre sem vették belépésüket. Az egész társaság a Langánok padja köré csoportosult. Egymás válla fölé hajolva silabizálták, mit ír Máté avagy János, s ha valaki elkapott egy-egy szót a készülő írásműből, sietve közölte a hátrább állókkal.

Az ikrek egyike eszperente riportot szerkesztett a tegnapi futballmeccsről:

„Nevezetes meccset nyert meg kedden estefele Benedek hetesben... egy helyen... ” - A szerkesztő megakadt, s a ceruza végével homlokát bökdösve ismételgette: -... helyen... helyen, de mely helyen? Fene egye meg!

- No, hogy van az, hogy állatvásártér csupa e-vel? - kérdezte szónokiasan Csokmai.

Máté avagy János fejére csapott:

- Tehenek negyede. Helyes?

- Nem teljesen - szólt Benedek Zoltán.

- Ejnye, ejnye, keserves eset - merengett a szerkesztő a mennyezet felé pillantgatva.

- Lelj e helynek nevet - szólt Csokmai.

Ezen elme ne legyen rest, se esetlen - mondotta Tóth, és megveregette az eszperente mester fejét.

Mintha tegnap óta az egész osztály az eszperentét gyakorolta volna!

Megleltem - kiáltott fel a riportíró. - Egy helyen, melyen rendesen teheneket s egyebeket vesznek...

S mely helyre ezen tehenek kerek lemezeket ejtegetnek - kapcsolódott be Monostori a szerkesztésbe.

Harsány nevetés támadt. Máté avagy János szemrehányóan nézett fel Péterre.

- Ne elegyedj bele! - Feljegyezte a tehenes mondatot, azután tovább írt. - „Ezen terepen Benedek hetese nevezetes ellenfelet vert meg. Egy kerek testet hengergettek gyepen. De ezen kerek testet... ne feledd... nem lehet kezelned, mert ez esetben menten hencet zengenek ellened, s ez vesztedre lehet... ”

- Óriási! így megírni a hencet! - kiáltott fel lelkesen Lakatár. - Én ezt nem tudnám.

A csodakapus életében először adózott ilyen elismeréssel valakinek.

- „Kerek hengerded testet egy rekeszbe kell beker-

getned” - folytatta az írást Máté avagy János. - „Benedek mester s remek hetese nemegyszer betette e jelzett helyre; cseles ellenfele egyre tehetetlenebbnek tetszett. Ezen ellenfelet... ezen... eee... ” - A szerkesztő újra megakadt. - Ejnye... ejnye...

- Persze - tapintott rá a bajra Monostori nem tudod a Galambost e-vel? Mi?

Máté avagy János megfeszítette elméjét, s aztán kivágta:

- Gerledcd...

... Ekkor lépett be a második osztály termébe Spaltenberg, hogy megtartsa magyaróráját. Már készen is volt új taktikájával. Kitalált valamit, amivel - úgy vélte - leszereli Kvocsik gyanúját; higgye biztonságban magát a fiú. kezdje el újra a salátázást, akkor fog lecsapni rá. S ezért - mintha nem tudná, mit jelent a KÖTE és mi a feladata - így kezdte;

Hallom, van valami Goethe-kör az osztályban. Nagyon helyes. Bár én magyart tanítok, nem bánom, ha németül is olvasnak. Mert erről van szó ugyebár?

Mintha egy kis gúny rezgett volna a tanár szavai mögött. Monostori gyanakodva fülelt. Maga a tanár is észrevette, hogy a csel nem egészen meggyőző, ezért segítséget hívott:

- Ugyebár, Langán? - kérdezte, s rábízta az ikrekre, hogv melyik fog jelentkezni.

Máté avagy János felállt és így szólt:

Igen, tanár úr. A Goethe-kör célja a nagy német költő műveinek olvasása. Eredetiben.

Elismerő moraj futott végig az osztályon. Nem számítottak arra, hogy a legnagyobb ellenfél kiáll a KÖTE mellett. Ez aztán lovagiasság!

Józsi felvillanó szemmel intett Péternek: „No, mit mondtam? ” Aztán felírta egy cédulára:

„Ho-já, hogy La-ikkelbé kö? Kvojó. ”

Péter átvette a papírt, és egy pillanat alatt megfejtette

az üzenetet. Hiszen tegnap Józsi hosszan rábeszélte: járuljon hozzá, hogy a Langán-ikrekkel békét kössenek, ő ellenkezett, de most, Máté avagy János római jellemre valló kiállása után nincs értelme a harcnak. Bólintott, és a cédulát gondosan összehajtogatva eltette. Lehet, hogy történelmi jelentőségű okmány lesz, mint az utolsó köte nyelven írt üzenet...

- Váljon csak még egy pillanatig - szólt Spaltenberg a leülni készülő Langánhoz. - Hallom, maga meg valami új nyelvet talált fel. Vagy a fivére? Melyik Langán a nagy nyelvújító?

Óriási izgalom támadt. Ez a kérdés olvan, mintha Monostori sugalmazta volna. Nagyszerű, hogy Spamu így kitalálta a vágyukat. Vasv talán egyenesen Péter felkérésére avatkozik be? Nos hát, ki a nyelvújító?

Az álló Langán egyetlen szóval válaszolt, miközben mutatóujjával megbökte önnön mellét:

- Jelen.

A reménység szinte robajjal omlott össze. Ez az egyetlen szó nem árult el semmit, ezt akárki kivághatta volna. Spaltenberg maga is csalódást érzett, ezért - gúnyos udvariassággal - még egy kérdést adott fel:

Lehetne szó arról, hogy egy-két mondatot intézne hozzám az új nyelven?

Langán meghajolt, megköszörülte torkát, azután szónokolni kezdett:

- Teljes lelkemmel megteszem ezt, szeretett mesterem. Kegyed kellemet lelhet ezen zengzetekben, mert nemzetem nyelve egyenesen eszperente rendszerre termett.

Helyes, rendben - felelte a tanár. - Ez felelet. Bejegyezzek egy jegyet, mely megfelel ennek?

Diadalmasan körülnézett. A fiúk nevettek. Monostori Péter lehorgasztotta fejet. Ha Szeletelt Hegy is nyomban beleesik az új nyelvbe, akkor a KÖTE alighanem menthetetlen.

- De megbocsát - folytatta a tanár, és ünnepélyes moz-

dulattal hátrafésülte sörényét - ez betanult mondat is lehetett. Vállalná azt is, hogy kapásból fordít e nyelvre?

Ez persze nehezebb - felelte Langán de nem lehetetlen.

- Például... hogyan határozná meg... azt a padot,, amelyre most támaszkodik?

Langán fél percig ide-oda csavargatta fejét, aztán folyékonyan beszélni kezdett:

Egyszer jegenye lehetett, de jelenleg lemezekre nyesve s befestve e teremben nekem rendelt hely. S e percben tenyeremmel terpeszkedve benne, felelek szeretett □mesteremnek.

- Remek - mondta a tanár. (Ha tudná, hogy az ő neve Szeletelt Hegy...) - Egy kissé eltért a tárgytól, de ügyesen. Most valami konkrétabb kérdés jön. De előre kérem, ne körülírással, hanem egy vagy két szóval fordítsa le. - Hatást keltő szünetet tartott. Az izgalom olyan nagy volt, hogy vagv két tucat fiú köszörülte meg a torkát, mintha neki kellene felelnie. - Szóval... mondja kérem... csupa e-vel... hoooogy... Zoltán.

Elképedt zúgás kelt.

- Ez lehetetlen - suttogta valaki.

Spaltenberg szelíden mosolygott. Erezte, hogy már a kérdés nehézségével is győzelmet aratott, s megnövelte tekintélyét.

Langán vállát rángatva, száját mozgatva küszködött a nehéz, feladattal.

Ekkor váratlanul felállt a másik iker és megkérdezte:

- Felelhetek helyette?

- Tessék - intett Szeletelt Hegy.

- Benedek keresztneve - felelte harsányan és diadalmasan Máté avagy János.

Benedek Zoltán felugrott és összeverte két tenyerét. A következő pillanatban az egész osztály tapsolt. A tanár is egyszer-kétszer finoman összeütögette jobb tenyerét és bal öklét.

- Szép volt - mondta, amikor ismét csend támadt. - Köszönöm. Nagy nyelvi készsége van; bár, mint megjegyezte, igen helyesen, a magyar nyelv különösképpen alkalmas ilyen e-hangzós játékra. Köszönöm, Máté avagy János...

E szóra minden KÖTE-tag szemrehányóan meredt Monostori Péter alelnökre. A nagy stratégiai terv - Spamu támogató fellépése ellenére - csúfosan összeomlott. A jelek szerint mind a két Langán perfekt eszperente. A „Máté avagy János" kérdése továbbra is tisztázatlan...

... Az órát követő tízperc eleién Józsi a salátázók karéjában az ikrek elé vonult:

- Máté és János - kezdte ünnepélyes hangon. - Belátjuk. hogv igazatok volt. A kötézés nem méltó hozzánk. - A nagy pillanathoz illő teljes csendben folytatta.

- Komolyabb dolgokkal kell foglalkoznunk.

- No ugye - mondta Máté avagy János, hősiesen uralkodva gúnyos diadalérzetén.

- Konkrét javaslatunk is van, nagyszabású közös akcióra folytatta Józsi. - De csak a bosszú tízpercben mondom el!

Egész órán találgatták, mi lesz az új akció, s csaknem az egész osztály összebújt a következő tízpercben Józsi körül. Csak azok maradtak távol, akik biztosra vették, hogv felelni fognak, s lázasan készültek.

Józsi és Péter végre beszámolt a tegnapi beteglátogatás tapasztalatairól.

- Még azt mondják, hogy a diákok a csúnyaszájúak - méltatlankodott a piros képű Csanálos Rezső. - Ezt a gorombáskodást nem kellene tűrni!

Igen, de mit tehetnek?

- Kidobom a fényképét a gyűjteményemből - határozta el magában a szívkirály Csokmai. (Pedig két zsiráfos Nyassza-bélyeget adott érte a fényképész segédjének!)

- Nem avatkozhatunk be Matafánék ügyébe - vélte az egyik Langán.

Benedek Zoli javasolta, hogy Fekete Kéz aláírással küldjenek az asszonynak fenyegető levelet.

- Ez átlátszó és gyerekes - ellenkeztek a Langánok.

Indítsunk hozzájuk küldöttséget - indítványozta valaki.

A Langán ikrek ellene voltak mindenféle beavatkozásnak, mert ők - nem is alaptalanul - féltek Matafánnétól. Feri mostohája is a Takarógyárban dolgozott, ahol az ő édesanyjuk. Ha az ikrek otthon elégedetlenkedtek valamivel, Langánné azzal kezdte:

- Volna osak Matafánné az anyátok!

Matafánné a gyárban nem csinált titkot abból, hogy utálja és elhanyagolja mostohafiát. Ha más asszony panaszkodott, nincs elég ideje a gyerekekkel törődni, Matafánné legyintett:

Én, ha több időm lenne, okosabbra fordítanám... Mert ha a fejem tetejére állnék, s úgy hordanám a tenyeremen azt a gyalázatos kölyköt, akkor is csak telesírná a várost, hogy így meg úgy, a mostohája...

Matafánnét idézve Langánné a végén mindig nagy sóhajjal megjegyezte: elég baj, hogy ahol mind a két szülő dolgozik, ott az édes gyerek is sokszor mostoha... De hát nem lehet Matafánné ellen tenni... - vélte az asszony, s fiai is ezen a véleményen voltak.

Rendes ember nem elegyedhet be ezen lehetetlen helyzetbe - szavalta most az egyik iker. - Nem lehet tennetek sem ezt, sem emezt, mert Ferencnek lesz felette kellemetlen.

Mostoha, az mostoha. Mind ilyen - szögezte le Csokmai.

Ez a mondat szíven döfte Monostori Pétert. Apja özvegy volt, édesanyját a háborúban bombarepesz ölte meg, s most nagynénje, a mézédes Bóni néni vezette háztartásukat. Péter nem emlékezett anyjára.

Mégis sokszor, nagyon sokszor elnézte Péter anyja életnagyságú fényképét, s elképzelte, milyen lehet, há egy

fiút az édesanyja megsimogat?... „Baj, ha dolgozik az anya, még nagyobb baj, ha mostoha, de a legnagyobb baj, hogy nincs.. Mi lesz, ha az ő apja is, mint Matafáné, fiatal nőt vesz feleségül? Máris látta magát Feri helyén piszokban, rendetlenségben. És megkordult a gyomra...

Körülnézett. A fiúk nevetgéltek, eszperente szavakat rakosgattak össze.

Ne mókázzatok, ez komoly dolog - szólalt meg Józsi. - Valamit tenni kell. Itt az ideje, hogy férfias tettekre vállalkozzunk.

- Majd gondolkozunk és a következő tízpercben határozunk -javasolta az egyik Langán.

... Algebra következett, dolgozatírás. Nem éppen arra való óra, hogy valaki Matafán helyzetén törje a fejét.

Az óra végén Péter vitte be a tanáriba a dolgozatokat Tatai után. A folyosón egy pöttöm gyerek rohant a tanár felé. Az leguggolt, hangos örömkiáltással elkapta az apróságot, a magasba emelte, megölelte, megcsókolta.

- Szerbusz, Apafej - mondta neki.

Péter elmosolyodott. A gyereknek csakugyan éppolyan feje volt, mint az apjának, csak ősz hajcsomók nélkül.

Igaza van Józsinak, nagyszerű ember lehet Tatai.

Egy pillanatnyi gondolkozás nélkül így szólt:

Tanár úr kérem... izé... szeretném tanácsát kérni... Egy osztálytársunkról van szó.

Tatai arca felderült:

- Tessék, itt vagyok.

- De hosszú a történet.

Az osztályfőnök kék szeme egyre a fiú arcát tapogatta. A pedagógus megérezte: ez a fiú - ki tudja, miért? - hirtelen a bizalmába fogadta. „Különös - gondolta két nap alatt már a második fiú nyitja ki előttem a lelkét. Három hónapig úgy kerültek, mint a bélpoklost. ” Igen, Tatai sokszor már arra gondolt, hogy feladja az osztály leikéért vívott meddő harcát, a sok durva visszautasítás után ő is olyan lesz, mint némely rossz tanár, aki csak

leckét ad fel, meg feleltet... De neki az ilyen élethez nem volt kedve. S a sok szomorú nap most eltűnt, mint a hajnali pára a völgyből. Eszébe jutott a régi, gyakori mondása: „Ha sérelem ér, sose állj félre sértődötten, mert ez a legrosszabb, amit tehetsz. A passzivitás miatt örökre elmarad valami, amiből jó is lehetne!... ” Eddig csak a felülről jött sérelemre alkalmazta ezt a szabályt. Most rájött, hogy az alulról érkező megbántásra is vonatkozik... - Megragadta a fiú karját:

- Bármikor, bárhol, bármennyi időre szívesen állok rendelkezésre. Jöjjön fel talán délután a lakásomra. Rájnis utca kettő. Özvegy Sziromynénál.

- Nemcsak az én ügyem - bátorodott fel Péter. - Elvihetném Kvocsikot is?

- El, természetesen.

Özvegy Lángné még nem volt megelégedve átnevelő munkájának eredményével, még nem merte megkérni újdonsült barátnőjét, Hatfalussynét, hogy szerezzen Évikének hozzá illő játszópajtást.

Éva szomorú, szemrehányó tekintetekkel próbálta engedékenységre bírni szigorú börtönőrét, de a nagymama zord arccal járt fel s alá. Azt képzelte, hogy „az a malteroslegény” folyton a közelben ólálkodik és'csak alkalmas pillanatra les, hogy elrabolja tőle unokáját. Még az is gyanús volt neki, hogy a köszöngető ifjú egy idő óta nem mutatkozik.

- Nagymami, vigyen el valahova! - könyörgött a lány. De hiába.

Végül már csak a reménysége maradt, hogy valami váratlan látogató oldja fel nagymama vesztegzárát.

... Kopogtattak az ajtón. Középkorú asszony lépett be, egy fiatal lánnyal.

- No, csakhogy egyszer már felém néz, Mariska - örvendezett özvegy Lángné. - Ez meg a lánya? Végre elhozta. De hogy megnőnek ezek a csitrik! Már majdnem akkora, mint az én unokám.

Éva az ajtóhoz sietett, és kezet szorított az érkezőkkel. Az asszonyt jelentéktelen és unalmas, szürke nőnek találta, de a lánya nagyon megtetszett neki. Végre egy fiatal lény! A nála alacsonyabb, de jóval erősebb lány hátrafésült, szőke haja alól széles, derűs homlok dudorodott

előre, alatta különösen vidám kékesszürke szemek, kissé ferde orr és duzzadt száj... Legyőzhetetlen jókedv uralkodott ezen az arcon. Éva éppen ilyenre vágyott. Ennek az arcnak puszta látásától úgy elmúlt bánata, mint szürke árnyék a halványzöld nyírfáról, ha hirtelen rásüt a nap.

Szerbusz - mondta gyors elhatározással a lánynak, és hirtelen odanyújtotta arcát, majd ő is megcsókolta az érkezettet. - Éva a nevem. Akarsz a barátnőm lenni?

- Szívesen. Én Gizi vagyok.

Éva karon fogta vendégét, és - a nagymama rosszalló tekintetét észre sem véve - az ablakmélyedésbe vonszolta.

- Te idevaló vagy? - kérdezte közben.
- Hát hovavaló volnék? - nevetett Gizi.
- Hogy bírod itt az életet? - tört ki Éva.
- Köszönöm jól - hangzott a mulatságos válasz.
- De hát itt nem lehet járni sehova!
- Dehogynem. Te miért nem jársz sehova?
- Nem engednek - intett Éva a nagymama felé.

Ó - sajnálkozott Gizi. - Én mindjárt tudtam, hogy te nem tehetsz róla. Olyan rokonszenves voltál nekem...

- Miről nem tehetek? - kérdezte a pesti lány.
- Hogy így elzárkózol.
- Én?

Azt beszélik. Úgy is hívnak az iskolában, hogy a „gőgös pesti”...

Nem igaz, nem vagyok gőgös! - Éva megölelte újdonatúj barátnőjét, most már nagy melegséggel. - Köszönöm, hogy megvédtél. De mondd, te hova jársz szórakozni?

- Például Spaltenberg tanár úr költészeti előadásaira. - Éva elfintorította szép kis arcát. - Persze... ti a fővárosban máshoz, jobbhoz vagytok szokva... De hidd el, hogy ez is jó. És nem unalmas. Egyáltalában nem. Spaltenberg nagyon érdekesen beszél, és olyan szép férfi... Hanzély Dóra meg gyönyörűen szaval. Csupa szerelmes

verset. Tudod, olyanokat, amiket az iskolában nem tanulunk. - Sugárzó arccal nézett Évára. - Kérd meg nagymamádat, gyertek el ti is...

Unalmas. - Éva elhúzta csöpp száját. - Én Pesten moziba meg színházba jártam, aztán táncolni is, fiúkkal. Sokszor kettesben is! Az ám!

Hűűű! - csak ennyit tudott mondani Gizi a csodálkozástól. - Kettesben? Azt itt nem lehet. Nem ismerek egyetlen fiút sem személyesen. A bátyáim a világért sem hoznák el barátaikat, hogy bemutassák. Másodikos gimnazisták, és lenézik az általánosbeli lányokat... - Egy pillanatra elborult az arca.

- Te még általánosba jársz?

Nyolcadikba. - A borús arc megint napfényes tájjá szépült. - De az előadásokra mi is mehetünk... És a XVIII. század magyar költészete igazán gyönyörű...

Nem bírom a szavalást - affektált Éva. - Pesten sohasem jártam szavaló... izékre. Pedig ott a legjobb színészek népnek fel. Gábor Miklós, Básti meg ilyenek.

De jó lehet - sóhajtott derűsen Gizi. - De így is meg lehet szeretni... magát a verset is, hidd el.

Éva csak vállát vonogatta. Hirtelen támadt barátsága elérkezett az első válsághoz. Vidékies szórakozásnak tartotta a verses előadást, és most már vidékiesnek nézte a kislányt is, aki egy fiút sem ismer személyesen, és erre kárpótlást lel régi költeményekben.

Giziben meg ugyanakkor kissé megrendült a pesti lány elevetisztelete. Meglepőnek találta, hogy egy nagyvárosi lány ennyire felületes, de bámulta Éva könnyedségét és közvetlenségét. Egészen más, mint itteni barátnői.

Nekem már rengeteg udvarlóm volt - büszkélkedett Éva. Gizi arca elborult. - Valembi Pistinek nemsokára motorbiciklije lesz, és akkor el fog jönni értem, elvisz kirándulni.

Én is nagyon szeretek kirándulni... de gyalogosan - mondta Gizi. Máris derűsen mosolygott, mert napfényes

erdei tisztást látott maga előtt, és hallotta a kis csermely csobogását.

A pesti lányt bosszantotta ez az önfeledt mosoly, s hogy a gyaloglást valaki a motorozáshoz hasonlítja.

Ott vannak a budai hegyek... de én sose járok erdőbe - biggyesztette el a száját Éva.

A mi hegyeink is gyönyörűek. Csodás sziklafalak meg illatos fenyvesek. És én a kis tisztásokat szeretem, amikor odasüt a nap. Egyszer láttam egy őzikét inni... Te, olyan édes volt!

Éva megmosolyogta ezt a gyerekes rajongást.

- Fa az fa, kő az kő, fű az fű - nevetett.
- Hát ez mit jelent?

Madarász néni Pesten ezzel szokta elintézni a természetrajongókat. Hogy neki egyik fa olyan, mint a másik, szikla és szikla között nincs különbség.

Gizi ezen is tudott nevetni, s ez már komolyan bosszantotta Évát... Vidéki liba - gondolta magában. - De azért egészen jól lehet vele beszélgetni" - ismerte el.

No indíts, lányom - hallatszott ebben a pillanatban Gizi anyjának hangja.

Éva arra fordult, és csodálkozva állapította meg, hogy azok ketten még mindig ugyanazon a helyen állnak.

Ugye találkozunk még? - kérdezte Gizi kézfogás közben.

Hát persze - felelte gépiesen Éva, és ugyanolyan gépiesen összecsókolózott távozó vendégével. - Kezét csókolom, néni - köszönt Gizi anyjának.

A becsukott ajtótól visszafordulva a nagymama ideges hangon rátámadt unokájára:

Te meg mit borulsz mindjárt a nyakába!

Éva csak ámult:

- Olyan kedves lány... Bár...

Kedves, kedves - dohogott özvegy Lángné -, de tudhatnád már, elég régen magyarázom, hogy mindenkivel a maga módján...

- Nem értem, nagymami.

Észrevehetted volna, hogy én Langánnét nem ültettem le. Te meg kezétcsókolomot köszönsz neki.

- De hát miért nem ültette le, nagymami?

Mert a cselédem volt... valamikor. Rangot kell tartani. Hiába tanítalak illemre? Ha azt akarom, hogy Hatfalussyné járjon hozzám, akkor nem ültethetem le ugyanarra a székre Langánnét, a takarógyári segédmunkást.

Éva utálta a nagyképű, finomkodó Hatfalussynét, borzadva gondolt arra, hogy meg kell csókolnia ráncosszakállas arcát. Egy óra hosszat ül náluk és folyton azt sipítozza: „Ha én ilyen rongyokban járok is, azért mégis Hatfalussy maradok. Egy egész vármegye volt a miénk.. Ő meg közben azon mérgelődik, hogy az ilyen vármegye-úrnőt miért nem figyelmezteti nagyanyja: „Lóg a gombod, drágám, azt attól még felvarrhatnád, hogy a cselédeid kiigényelték a birtokot. ” Nem bírta nagyanyja többi vendégét sem, akik mindig csak azt sorolgatták, ki mikor és hogyan szerezte annak idején vagyonát, tekintélyét. És hogy most hogyan kénytelenek élni...

- Nem értem, miért ne ülhetne ugyanarra a székre? - csodálkozott Éva teljes őszinteséggel.

- Hát nem érted, hogy Hatfalussyné nem akárki, még ha... meg ha...

- Még ha véletlenül mindig üres kosárral jön is ide.

Lángné megrázkódott. Most, unokája megjegyzéséből egyszerre ráeszmélt arra, hogy előkelő barátnője milyen közönségesen viselkedik, amikor csak úgy „felszalad” hozzá s üres kosarát leteszi a sarokba; aztán úgy tesz, mintha nem venné észre, hogy ő „titokban” telerakja krumplival, almával, káposztával, olykor még kolbászt is tesz bele. „Fordított Mikulás” - mondta rá Éva, amikor először látta. Nagyanyja akkor összeszidta érte, de most csak így szólt:

- Éhezik. Máshol is ezt teszik vele.

Ez a Langán Gizi olyan jó lenne barátnőnek! - dacoskodott Éva.

Szent Isten - kiáltott fel Lángné. - Tönkreteszel! Nem fog velem senki sem szóba állni!...

Igazán, nekem semmit sem szabad! - sóhajtott fel Éva. És most már egyszerre nagyon kívánta Gizi barátságát. Ha vidékies is az az örökös mosolya, azért mégis kellemesebb vele, mint a nagymama vénasszony barátnői között. És majd megneveli Gizit. Hogy ne csak ostobaságok iránt érdeklődjék, hanem komoly lányhoz méltón viselkedjék. Összeszedte magát. - Nagymami, magának ott van Hatfalussyné, nekem meg hadd legyen Gizi. Hiszen demokrácia van. Ma már minden ember egyforma...

Egyforma? Hm - dörmögte a nagymama. - Mi van egyforma? Ha mindenki egyforma, akkor téged miért nem vettek fel a gimnáziumba? Mit tehetsz te arról, hogy apád nyugatra ment. Mi?

Éva nem nagyon bánta, hogy nem mehetett gimnáziumba. Apját hétéves korában látta utoljára, nemigen emlékezett rá. De amióta itt, nagyanyjánál élt, bosszantotta, hogy mindenkinek a múltját firtatják. Valembi Pista apja esztergályos volt, most főszerkesztő, a fia meg jópofa. Ez a fontos?

Ha iskolába járnék, akkor is unalmasnak tartanám, hogy valaki mindig a régi világot siratja - mondotta.

Igen, de Langán Gizi egyetemre fog járni. Orvos lesz... Tőle tanulj! - Csak amikor már kimondta, akkor vette észre Lángné, hogy kiesett a szerepéből.

- No látja, hogy jó társaság - kapta fel Éva a szót.

Lángné elgondolkozott. Ennek a gyereknek tulajdonképpen igaza is van. A leendő orvosnő nem rossz társaság. Hatfalussyné unokája „most csak alkalmi munkás, mert kivárja, amíg változik ez a mai rendszer”... Közben az is eszébe jutott, hogy amikor először járt Hatfalussynénál, az éppen úgy állatta, mint ő ma Langánnét...

Éva még szipogott. De nem értette a jelentőségét, hogy nagyanyja elhallgatott, nem harcolt barátnőiért.

Hirtelen a tükör elé lépett:

- Megyek májusi ájtatosságra - vetette oda.

Nem akart otthon maradni, s a templom volt az egyetlen hely, ahová nagyanyja egyedül is elengedte. Mára „elege volt” a nagymamából és világrendjéből.

Józsi a hatodik, Péter az ötödik lépcsőfokra hágott a Rájnis utcai házban, az „ereszke” lépcsőjén, amikor a kapuszín ajtaja rájuk csapódott.

- Egyiptomi sötétség - állapította meg Péter.

Várj. én lemegyek és nyitva tartom az alsó ajtót add!?, amíg te eléred a felsőt - mondotta Józsi.

Megfordult és - rálépett társa lábára. Péter feljajdult és oldalt ugrott. Eközben véletlenül kitépte a falból a meglazult kapaszkodó-lécet. Józsi átbukott a lépcsőn keresztbe esett rúdon, s a két fiú egymás hegyén-hátán hempergett le a sötét tárnában. Recsegett a lépcső, ropogtak a szitkok, kopogtak a léc- és vakolatdarabok. A két fiú a lépcső alján talpra állt, keresni kezdte a világosság nyitját, s ekkor az ajtó iszonyú csattanássa! hirtelen kivágódott a huzattól. A lépcső tetején ugyanis kinyílt az előtér ajtaja, özvegy Sziromyné oldalán Rámory volt rendőrtanácsos kémlelt a mélybe. Elősietett a többi lakó is: Kovács Szaniszló nyugalmazott erdészeti igazgató, jobbjában ütésre emelt vadászszékkel, meg Borbás, kötszergyári portás - ez utóbbi hálóingben, mert betegágyából riasztotta ki a lépcső dörgése.

A fiúk leverték a meszet és a port ruhájukról, sűrű bocsánatkérések közepette elvonultak a zord embersor mellett, amely mögött végre felbukkant Tatai őszes-bozontos, hatalmas koponyája.

- Hiszen ezek az én kedves vendégeim - kiáltott fel vidáman, a bosszús felnőttek nagy elképedésére.

Ott az előtérben bemutatta őket Sziromynénak. Az öz-

vegy nem nyújtott kezet a diákoknak, csak kurtán biccentett, majd lakása és a nappali világosság küszöbén gyorsan szemrevételezte lábbelijüket, nem hoznak-e be sarat ódon emlékeinek szentélyébe? Elképedve az egyik pár, kínosan tiszta cipő méreteitől, gyorsan felemelte tekintetét, s a szőke óriásban felismerte a szomszéd ablak néma leventéjét. Riadtan hátralépett.

- Ni, itt van a szépséges mákvirág!

Kvocsik József arcán a szeplők tüzes pontokká izzottak.

Bocsánat, elvtársnő - mondotta, észre sem véve, hogy az özvegy felszisszent a megszólítás miatt -, bocsánat, de nem tudom, mivel adtam okot arra, hogy sértegetni tetszik.

„Ez egy vad bolsevik”, gondolta - az önérzetes hangtól és az „elvtársnő”-től - megrémülten az öregasszony. Kukkantójáig hátrált:

- Bocsánat, összetévesztettem valakivel, fiatalember.

Tatai szobájába tuszkolta a két fiút. Sietett, nehogy ő mondjon valami gorombát főbérlőjének. Leültette a diákokat, közben suttogva közölte velük:

Főbérlőm nem szereti a fiatalságot. Nem bírja, hogy a lányok ma is tetszeni akarnak, akár az ő idejében. S hogy imádóik felköszönnek nékik...

Józsi arca hozzápirult szeplőihez, mert kitalálta, hogy a „mákvirág” mégiscsak neki szólt.

„Igazi kukkantónő” - állapította meg magában Péter. Büszke volt a most frissen kitalált szóra. Ez is van olyan, mint a „Benedek keresztneve”!

No, lássuk a medvét - szólt vidám arccal Tatai. Boldog volt, hogy végre felkereste két diákja. S boldog volt, mert rájött: az eddigi balsikereket ő maga okozta. Nem kívánhatta diákjaitól, hogy vele gyászolják feleségét!

Józsi aprólékosan elmesélte a Matafánnál tett látogatás részleteit. Tatai fel-felszisszenve, fejét csóválva fejezte ki együttérzését,

Elhatároztuk, hogy akármiképpen, de segítünk Matafánon - fejezte be Kvocsik. Aztán hozzátette. - Csak éppen azt nem tudjuk, mit tegyünk?

A leszavazott ötleteket Péter sorolta el.

Persze, képtelenség - jegyezte meg az osztályfőnök a Fekete Kézre. -... A küldöttség sem ér semmit... Menjek el én hozzájuk? - kérdezte inkább csak önmagától. - Beszéljek az édesapával? - Legyintett. - Nem sokat ér az ilyesmi, tudom. Ha fiatal a feleség, a férj mindig erősebb az édesapánál...

Józsi diadalmasan Péterre nézett. Az meg nagy forróságot érzett a szíve fölött. Egyet gondoltak mind a ketten. Tűzbe tudnának menni ilyen tanárért. Aki úgy beszél a diákkal, mint felnőtt emberrel!...,, A férj mindig erősebb... ” - kitűnő mondás.

Én arra gondoltam, tanár úr kérem - kezdte végül Péter hogy meg kellene szégyeníteni azt a hölgyet.

- Jól van, ez az! - kapta fel hatalmas fejét a tanár. - Éppen ezen gondolkozom... Várjanak csak! Megvan! Tudom már... Figyeljenek csak!

S előadta tervét, olyan fiatalos lelkesedéssel beszélve, mintha maga is diák volna. Az osztály tagjaiból brigád alakul. Ez elmegy Matafánékhoz. olyankor, amikor a betegen kívül senki sincs otthon, a kicsi is óvodában van. ("A Mutyuli” jegyezte meg halkan és keserűen Péter.) És a brigád rendbe teszi Ferit és a szobát.

- Van egy asztalos barátom - ütött a fejére Tatai az rendbe hozhatná az asztallábat is.

- De ki is kellene mosni - szólt közbe Józsi.

Az ám. egy nőre is szükség van! - Az osztályfőnök fürkészően nézett a fiúkra, s látva pirulásukat, bátrabban megkérdezte: - Nincs valaki lányismerősük?

Nekem van - kiáltott fel Tózsi. - A Kisördög! - De abban a pillanatban már meg is szeppent. - Azaz csak látásból ismerem - tette hozzá zavartan.

- Tudom - bólintott természetes mozdulattal Tatai,

mire a fiú megint nyakig elvörösödött. - És maga hogy áll ezen a téren? - fordult tapintatos kérdéssel Monostorihoz.

Nekem van egy... hölgyismerősöm. - Péter szégyellte bevallani az osztályfőnöknek, hogy ő sem ismeri még ideálját. - De... - kibúvót keresett - az enyém... amolyan szelíd angyal. Ilyen szerepre szerintem Kisördög kell.

Tévedsz! - Józsi gyorsan stratégiát tanult osztálytársától. - Szerintem egy ilyen akcióhoz éppen angyal kell!

A maguk önzetlensége igazán példás és megható - szólt az osztályfőnök elnéző mosollyal, mert megértette a két fiú stratégiáját. Mintha a saját, huszonöt év előtti félénkségét látta volna, egyszerre két változatban. - De én azt hiszem, ördög vagy angyal, itt egyre megy! Minden ügyes, házias lány megfelel. - Felállt. - De látom, hogy nekem kell ilyet szereznem. Nem várhatunk akármeddig... Holnap le kell bonyolítani, gyorsan, még mielőtt Matafán meggyógyul.

Nem lesz botrány belőle? - kérdezte aggodalmasan Péter.

Remélem, nem. A Matafán-szülők ugyan biztosan megsértődnek majd, de az ilyen sérelmet nem szokás dobra verni. No, induljunk, fiúk! Keresünk egy hölgytagot a brigádba!

A két diák nem tudta elképzelni, miképpen akar hozzáfogni a tanár a hölgykeresés nehéz feladatához. De készségesen indultak utána. Valamelyik asszonyismerősét fogja felkérni? Maga Tatai sem sejtette még, mi lesz a megoldás, rábízta magát jósorsára. És a szerencse mindjárt elébe toppant. Csak néhány lépést tettek a Rájnis utcában, kinyílt a négyes számú ház kapuja, s egy tizenhat év körüli leány libbent ki rajta. Olyan volt, mint a nádszál. Zöld ruha feszült karcsú testén, fejét sűrű barna haj koronázta. Finom kis orcácskájában, piros szája felett két szemparázs villant meg. amitől Tatainak nyomban

Belzebub egy kis leányinasára kellett gondolnia. - A tanár felvont szemöldökkel Kvocsikra nézett. A fiú pirulva próbált bólintani, de nyaka nem mozdult. Péter mit sem látott a másik kettő szemjátékából, csak megbűvölten és riadtan bámulta Tatai megtorpanását, dideregve gondolt a folytatásra...

Nos, akkor megpróbáljuk - szólt halkan a tanár, Faképnél hagyta a két fiút, egyenesen elébe ment a szél szárnyán éppen tovalibbenni készülő lánynak. Megemelte kalapját és így szólt;

Megbocsát, kedves... Engedje meg, hogy... atyai minőségben megszólítsam. Tatai Richárd a nevem, tanár vagyok a gimnáziumban...

„Egy kicsit öreg a fiúka" - állapította meg Éva. „Mulatságos, hogy így szólít le. " De örült, hogy végre férfiismerőse akadt. Majd megmutatja ő Gizinek meg a többieknek, hogy itt is lehet jól szórakozni. És e pillanatban már azt is érezte: tíz perccel ezelőtt, Langánék távozása után, nem véletlenül mondta nagymamájának, hogy májusi ájtatosságra megy. Felső sugallat késztette erre a hazugságra. Mint korszerű Csipkerózsika, megérezte a hét hónapja tartó boszorkányvarázslat végét, magától felébredt, s elébe indult a királyfinak, aki kiszabadítja a tüskés sövényvárból. Egy kicsit őszes királyfi... „Atyai minőség"... vagy mit is mondott?

- Atyai minőségben, mondom - folytatta a gyanútlan tanár a megkezdett bemutatkozást. S Éva, akinek „szövege" romlottabb volt, mint a lelke, a hangsúlytól meghökkenve sejteni kezdte, hogy ez az „ősz pacák" nem is „linkel", hanem komolyan gondolja azt, amit mond... Ámbár... túl hosszan tartja párnás kezében az ő vékony ujjait. S így beszél: - Szóval... mint látja... bízvást atyja lehetnék kegyednek, s ugyanakkor atyja vagyok ennek a két fiúnak... - bökött hátrafelé jobbjával. - Azaz... tulajdonképpen osztályfőnökük vagyok... de nekem ez a minőség atyai feladatokat jelent.

Éva csak most vette észre a várakozón álldogáló, ismerős fiúkat. Az osztályfőnökkel vezettetik fel magukat? Ez meg miféle új divat? Ha Pesten Mesterházi Judit ezt hallaná, hátba vágná, s azt mondaná: „Nem igaz, anyafej, ilyen ma már Mucsán sincs! Te vagy a legnagyobb hazug a Dunántúlon. Elvehetne feleségül Münchhausen báró! ” Szóval a két fiú akar valamit? De mit? Miért ez a cécó? Nyelve hegyével megnedvesítette izgalomtól kiszáradt ajkát, szeme parazsát a földre sütötte. Azután - mintha Ruttkay Évát játszaná a Rómeó és Júliában - érzelmesen szavalta:

Ó, milyen meglepő ez, tanár úr... Szólni sem bírok a csodálkozástól.

„Veszem a lapot”, állapította meg közben, elismeréssel adózva önmagának. Ezek itt mindjárt láthatják, hogy milyen is egy igazi pesti lány!

De a tanár, aki az egyenletek ismeretlenjei között jobban tájékozódott, mint egy pesti fruska érzelmi világában, rendületlenül folytatta:

És részese vagyok egy feladatnak is, melyet e két ifjú szeretne megvalósítani. S amelyhez a kegyed gyengéd szívét és ügyes kezét kérjük...

Éva elpirult. A soha nem látott apai mosoly a hetyke lányt meghökkentette, lefegyverezte. A tanár óriási feje, széles homloka, világító kék szeme, a vastag szájon ülő végtelen jóság meghatotta. Hiszen ez egy küldöttség, amely őt, mint tapasztalt nagyvárosi lányt meg akarja bízni valamivel, amire a helybeli csitrik nem alkalmasak! Büszkeséget érzett, és egyszerre nagyon komoly szeretett volna lenni...

A tanár örömmel figyelte a szép lányka arcának érdekes változásait. S folytatta:

- Számíthatunk tehát már holnap a közreműködésére? Korom, deres fejem, nevelői hivatásom a biztosíték arra, hogy igaz és méltó ügyet kellene szolgálnia.

- Tessék parancsolni... - suttogta a lány.

Uraim, lépjenek közelebb - fordult hátra a tanár, s a bizonytalanul közeledő fiúkat nevük kimondásával nógatta gyorsabb bemutatkozásra. Miután átestek a formaságokon, Tatai kijelentette:

Nyomatékosan hangsúlyozom, az én közreműködésem a fiúkra azzal a kötelezettséggel jár, hogy úgy viselkedjenek, olyan lovagiasan és olyan tisztelettel, mintha az én leányom volna. Különösen felhívom az ifjak figyelmét arra, hogy egy hölgy társaságában mindig gondosan válogassák meg szavaikat. Van ellenvetése a hölgynek?

Fenét van! - mondta Éva elképesztő közvetlenséggel.

A tanár eddig kedves bájjal végezte a biedermeier szertartást, s most majd hanyatt esett a „fenét" hallatára. Eszébe sem jutott, hogy a lány (megszokás folytán) nem érez különbséget a „fenét" és a „dehogy" között. Nagyot kacagott:

- Püff nekem. Most jól megjártam!

Péter lovagiasan a lány segítségére sietett:

Tanár úr kérem, a fene ma már... hogy is mondjam... szalonképes szó. Erős szó, de nem... izé...

A lány angyali mosollyal jutalmazta védőügyvédjét:

Ügy van. Pesti lány vagyok - ezt már gőgösen mondta. - Pesten már nem divat a... holdvilág-stílus.

- Én mégis azt szeretném - jegyezte meg halkan Tatai, szemét körbe hordozva védencein -, hogy... ha az én kedvemért... a fiúk és lányok egymás közötti érintkezésében nem a pesti kamaszok, hanem a felnőtt, jó modorú emberek... elismerem, kissé régies... modorát vennék használatba.

- A tanár úrnak gyönyörű társalgási stílusa van - sóhajtotta Józsi, és megborzongott attól a gondolattól, hogy néhány perc múlva nyilván elő kell adnia a nagy tervet Kisördög előtt. Megpróbáljon ő is ilyen választékosan szólni?

- Igen, tanulhatunk a tanár úrtól - mondotta kedves

szemtelenséggel a lány. - De nem a duma a lényeg. Az a baj- hogy manapság a fiúk megdobálják a lányt, aki tetszik nékik, aztán ha megismerkednek vele, rögtön az első kapu alatt meg akarják csókolni.

A két fiú zavartan félrefordult, kínosan mosolyogtak, mint akiket tetten értek.

- No, hiszen ez nagyszerű - kiáltott fel a tanár. - Bátran, csak bátran vessék szemére egymásnak hibáikat. A dobálás persze sokkal rútabb, mint a fenézés. Rajta, neveljék egymást. És mindenkivel szemben állítom, hogy a koedukáció előbb-utóbb nemcsak a modort, hanem a tanulmányi eredményt is megjavítja.

Éva elhúzta száját, mint aki a tanulmányi eredményre nem sokat ad.

Tatai nem vette észre, s a pillanatnyi csöndet búcsúzásra használta fel. Megemelte kalapját:

- Hát akkor a legjobbakat!

Még egy gyönyörködő pillantást vetett az üde virágszálra, azután lassan megfordult és távozott.

Mint egy múlt századbeli herceg - nézett utána Józsi, utánozva köszönő mozdulatát.

Kedves öreg szivar - jegyezte meg Éva huncut mosollyal, majd hirtelen szájára ütött. - Oppardon. Bájos ember az osziföcijük... Elragadó a dumája. Olyan előkelően fejezi ki magát. A sulajban is így beszél? Tanulhatunk tőle. - A két fiú kissé riadtan állt és kabátja szélét húzogatta. Éva élvezte zavarukat. Hangot váltott, affektálva-raccsolva folytatta. - Nos, uraim, kérem önöket, kegyeskedjenek előadni, hogy tulajdonképpen mihez is óhajtják értékes honleányi közreműködésemet?

Könnyedén meghajlította jobb térdét.

„Szívét és kacsóját akarom” - szerette volna mondani Péter, de csak állt és bámulta ezt a nagyvárosi könnyedséget.

Józsi nézte, nézte a gyönyörű lányt. Különös melódiákat hallott... Végre összeszedte magát:

ígérje meg becsületszavára, hogy nem adja tovább, amit most hallani fog - szólt komoran.

Becsszó - gügyögte rá Éva, és egyet hunyorított a szőke óriásra. Azután kezét nyújtotta.

A kéz, a „kacsó" érintésétől Józsi belsejében megharsant valamilyen diadalmas kürtszólam. Hetek óta kísérgette Kisördögöt, húsz lépés távolságból, s végül a Rájnis utcai házzal szemben állva mindig megvárta, amíg a cső - dálatos tünemény felért a szobába s az ablakhoz lépett. Ekkor megemelte kalapját, mire Kisördög bosszús arccal berántotta a kampós vaspálcákkal kitámasztott ablakszárnyakat. A gyors mozdulat és a bosszús arc a nagymamának szólt, nem volt őszinte. A köszöngető személyétől függetlenül Éva nagyon örült ennek az áhítatos imádatnak, amely az önbizalmat tartotta benne szobafogsága idején.

De mit tudhatta ezt Józsi, aki csak az ingerült arcot és a bosszús mozdulatot látta, s aki most botorkáló lépésekkel megindult a szép lány oldalán. Azt hitte, csoda történt, maga a mennyország toppantotta elébe Kisördög névre hallgató leghuncutabb angyalát. Aki most - hogy a tanár már eltűnt a zegzugos utca egyik kiszögellése mögött - az ablakszárny helyett ezúttal az ő arcán fogja nagyot csattanóan kinyilvánítani: tiltakozik az ilyenféle szemtelen tolakodás ellen. De Kisördög - szelíden lóbálva karját - kecses lépésekkel tipegett mellette, s oldalt hajtott fejjel felbámult rá.

Józsi még érezte tenyerén a lány bársonyos érintését, s most a szeme villanásától falak omlását hallotta. Összedűl benne minden, ami régi. Kvocsik József úgy érezte, e pillanatban újjászületik, más emberré válik, gyarló ifjúból tökéletes emberré, konok kamaszból acélos akaratú férfivá lesz, akinek legfőbb célja, hogy megkedveltesse magát a világ legcsodálatosabb lényével. De ez az acél akaratú férfi nyárfaként reszketett, hátha egyetlen szóval, mozdulattal elriasztja maga mellől a valósággá vált

álmot. Különös, didergő rezzenésekkel gondolt arra: ha már most így felbolydult benne minden, milyen is lesz majd, ha az igazi, nagy szerelem tölti be szívét!

... Közben elvonultak Sziromyné kukkantója alatt. Péter szeme sarkából józanul látta, hogy az özvegy az ablakhoz ugrik, s orrát az üvegre szorítva bámul... Néhány perc múlva már az újváros széles, egyenes utcájában jártak, ahol egy félbemaradt lakásnegyed-építés maradványai, vakolatukat hullató foghíjas házsorok szó-, morkodtak korai elöregedésük miatt.

Józsi nagy félénken belevágott. Előadta, hogy egy osztálytársuk milyen sanyarú viszonyok közé jutott. Szeretnék megszégyeníteni mostoháját, s ehhez leánykezekre is szükség volna. Vállalja-e, kérdezte a végén, amikor már pontosan elmondta, mit kellene tennie a brigád lánytagjának.

Nem vette észre Éva fintorát. A lány utált mosni, még saját fehérneműjét is nagyanyjára hagyta. Hát még a más olyan nagyon piszkos holmiját! Kibúvót keresett:

Ha mással találkoznak, neki ajánlották volna fel a szerepet? - kérdezte megjátszott sértődöttséggel.

Józsi ijedten Péterre nézett. Most szedje elő azt a stratégiai eszét.

Péter egy pillanatig nem volt biztos benne, hogy lányok ellenében is fog-e az agya. De fogott, örömmel állapította meg, mert nyomban kész volt a válasz:

Kérdezze meg az osztályfőnök urat. Ö ugyanis nem közölte velünk, hogy miért éppen magát választotta.

De a lány értette a módját:

Szóval maguk tanári parancsra kezdtek ki velem - jegyezte meg élesen.

- De kérem... én már... izé... régen... - dadogta
• Józsi. Hogyan is mondhatná el neki, mit érez?... - Hát nem emlékszik?

- Én nem emlékszem semmire - vont vállat a lány.

Péter bosszúsan nézett Józsira, mit jön ilyen „rögtön-

zésekkel”. Ez csak arra jó, hogy ő is kizökken a nyergéből...

A hosszú hallgatásból a lány úgy érezte, hogy teljes győzelmet aratott, ezért - bár még nem döntött, hogy vállalja-e a brigád mosónői tisztét - megkérdezte:

- No jó, hagyjuk. Ha netalán vállalom, hajlandók előre közölni, hogy kiről van szó?

Hogyne. Matafánékról - szólt Péter, és átmutatott a túlsó oldalra. - Ott laknak.

Matafánné? Aki a Takarógyárban dolgozik? - kérdezte a lány különös riadtsággal a hangjában.

- Az, az - felelte Józsi.

A lány megindult. Már határozott.

Sajnálom, nem vállalom - mondta néhány lépés után.

- Miért nem?

Mert... nem állíthatok be csak úgy egy idegen lakásba. Beláthatják... Én ebben a városban idegen vagyok... Megszólnak.

Józsi babonás tisztelettel bámulta Kisördög változásait. '„Kész dáma, nem olyan csitri, mint a helybeliek. ” Egyre szilárdult az a meggyőződése, hogy az igazi nő mind ilyen. Szeszélyes, a férfiakat mindig gyötri... Valahol egy regényben olvasott hasonlót a nő természetrajzáról. De Évának az az érve, hogy „megszólják” - felborította elméletét. Hát Éva is csak olyan, mint a kisvárosi lányok, akik mindig arra gondolnak, hogy mit szólnának ehhez vagy ahhoz a kukkantok vénasszonyai? Nagyon fájt, hogy így csalódott ideáljában.

Azt hittem... - szedte össze minden bátorságát - ... hogy egy pesti lány nem törődik azzal, mit beszélnek róla a helybeliek.

Évát érzékeny pontján találta a megjegyzés. Dühbe gurult.

He - kiáltott fel. - Még neki áll feljebb. A vicsinger - tette hozzá megvetően.

Józsi elvörösödött, Péter meg csak ámult.

Előbb mosónőt akarnak csinálni az emberből, aztán még sértegetik is! - méltatlankodott Kuthy Éva.

- De kérem, én...

- Maga is csak hallgasson - rivallt rá a lány a beavatkozó Monostori Péterre.

A két fiú tanácstalanul megállt. A lány úgy érezte, hogy most, győzelme tetőpontján kell elvonulnia. Szeme elé kapta karóráját.

- Jesszusom - kiáltott fel. - Jó, ha a végére odaérek a májusi ájtatosságnak. Isten velük! - Kezét nyújtotta. - Azért én nem haragszom... Pá. - Gőgösen biccentett, és hetyke léptekkel elsietett.

Hm - szólalt meg hosszú hallgatás után Péter. Ezúttal cserbenhagyta a stratégiája. - Hm. Sose hittem volna, hogy ennyi szenvedély lakozzék egy földre szállt angyalban...

Angyal? - csodálkozott Józsi. - Miért gondoltad, hogy angyal? Hiszen ő az én Kisördögöm.

Péternek leesett az álla.

- Ördögöt - kiáltotta. - Angéla ő. Az ideálom...

A két fiú mereven bámult egymásra. Józsi zord arccal dadogta:

- Te... te... lehet, hogy mi... ketten ugyanazt...

... a lányt imádtuk angyalnak, illetve ördögnek - fejezte be a mondatot Péter.

Mély lélegzetet vettek, aztán harsányan kacagni kezdtek. Zavaruk, szégyenük olyan hahotában oldódott fel, hogy egy fürge nevető-csuklás utolérte Évát. A lány csak nagy önuralommal állta meg, hogy bosszúsan vissza ne forduljon.

Tatai megmondta: ördög vagy angyal, mindegy - szólt Péter, miután végre megpihentek nevetőizmai.

A két vetélytárs mosolyogva szorongatta egymás kezét.

- Se ördög, se angyal - szögezte le tárgyilagosan Péter.

- Hát jó - sóhajtotta Józsi.

Cinikus lemondásnak szánta, amellyel végleg elintézi ezt a lányt. De amikor a lemondó szavakat kiejtette, egyszerre valóságos szúrást érzett a mellében. Hevük már nem egy ideálért, fájdalmasan nagyokat dobbant szíve eddig is, valahányszor Kisördögöt meglátta messziről, s amióta közelről is csodálta, fenséges zengések támadtak benne, de ez most - ez a kínzó szúrás - valami egészen más volt. Viilámló tiltakozás, hogy: nem, nem mondok le róla, soha, ameddig élek!

Gombház, ha leszakad, lesz más - Péter könnyedén legyintett.

Józsi majdnem ellenségesen fordult társa felé. Tudja is ez, hogy mi a szerelem!?

Mi lesz most? - kérdezte tompa fájdalommal, reménykedve, hogy Péter majd azt tanácsolja: „szaladj utána”...

Majd elvállalja Bóni néni - jelentette ki ehelyett barátja.

- Bóni néni? Ki az? - csodálkozott Józsi.

Gyere! - Péter csuklójánál fogva húzni kezdte az óriást, aki még mindig arra bámult, amerre Éva eltűnt.

Nem messze laktak Monostoriék, egy rozzant modern ház második emeletén. A piszkos lépcsőházból csinosan ragyogó előszobába léptek. Józsi megnézte a csillogó nikkel fogasokat és megtapintotta a négy fehér léc között különlegesen érdes falmezőt.

- Ez micsoda?

Zsákvászon. Apám találmánya - magyarázta Péter. - Ö sok ilyen belső megoldásra jött rá. Ez szebb és sokkal olcsóbb, mint a selyem tapéta.

Józsi torka összeszorult. Nem is azt irigyelte, hogy egy előszoba is ilyen tetszetős lehet, hanem azt, hogy Péter milyen szakértelemmel beszél építészeti dolgokról, egészen más szavakkal, mint ő. Milyen járatos ilyenekben! Házakra, homlokzatokra mindig eredeti megjegyzéseket tesz, ötletei és meglátásai vannak; neki meg soha.

... Az előszobából közben egy nagyon tágas helyiségbe léptek, amely egyik oldalán csupa ablak volt, de még felülről is kapott világosságot. így valamilyen nagyon derűs kék fény lebegett a falak között, mintha nem is a földön állnának, hanem egy felhőn lebegnének, ahonnan messzire, földi embereknél sokkal messzebbre láthatnak. Józsinak sejtelme sem volt arról, hogy ilyen „helyiségeket" is lehet építeni.

- Itt aztán élvezet lehet dolgozni - sóhajtotta alig hallhatóan.

Az ablak előtt hatalmas, bonyolult szerkezetű rajzolóasztal terpeszkedett. Távolabb egy kis íróasztal, azon elszórva: könyvsaláta-lapok. Nem volt nehéz kitalálni, hogy kinek a munkahelye? Péter odalépett, megnyomott valamit, mire hátulról felemelkedett és az asztal lapja fölé borult egy rajztábla.

- Itt élvezet lehet tanulni - tört ki most már hangosan Józsiból. - Ilyen helyről csak ötösrendű lehet az ember!

Csak ezután lépett közelebb a táblához. A deszkára feszített rajzlapon egy érdekes épület körvonalai bontakoztak ki.

Gyönyörű - feledkezett a rajzra a vendég fiú. - Ezt te csinálod?

Én - felelte büszkén Péter. - De még sok hibája van... apám szerint.

- ö tanít?

Ha ráér... Sajnos, ritkán. Engem ez érdekel a legjobban...

- Engem is - vágott közbe szomorúan Józsi.
- Sokat tanulok a könyveiből - folytatta Péter.

A terem hosszanti falát polcok foglalták cl, zsúfolva könyvekkel. Péter levett egy vastag kötetet, és fellapozta. Pazar épületek bukkantak elő belőle. Oldalról, szemközt, felülről fényképezve, alaprajzok, homlokzati és belső részletek, díszítések, oszlopfejek... Józsi még soha életében nem látott ilyen szépséget! Vendéglátója egyik kötetet a másik után tette elébe. A szőke óriás elbűvölve szívta magába az elképzelhetetlenül pompás épületek képeit. Hát ilyesmi is van a világon? S Péter ezt már mind ismeri? Ö még csak nem is hallott ilyenekről! Ha építész lesz, behozhatja-e valaha is ezt a hátrányt barátjával szemben? Lehet-e belőle olyan jó építész, mint Péterből, aki már most - mint másodikos gimnazista - tervez és rajzol, nagyszerű példák után dolgozik. S apja állandóan tanítja, a rajzait kijavítja...

Boldog ember lehetsz. így élsz és dolgozol... - fordult Józsi Péterhez.

Péter értelmetlenül nézett barátjára. Miért boldog? El sem tudta képzelni, hogy apja kollégájának fia ne ugyanúgy készüljön hivatására, mint ő.

Ilyen helyen... ilyen munkában... könnyű felejteni - folytatta Józsi. - És különben is... te angyalt imádtál, most megtudtad, hogy ördög... nyomban túladsz rajta!

Ne hidd - felelte Péter. - Csak próbálok túladni... Mert... mert olyan kínos, hogy pont a legjobb barátommal ugyanegy lányt... Ha tudnám, elfelejteném őt...

Józsi megszorította barátja kezét, hirtelen elszégyellte magát előbbi irigy gondolataiért. Nem róhatja fel Péternek, hogy apja így gondoskodik róla, jövőjéről... De Évát nem engedi át neki! Szerette volna ezt nyomban közölni vele, de nem beszélhetett legmélyebb érzelmeiről.

- Most nem ez a fontos - keresett kibúvót. - Azt mondtad, hogy Más nőt...

Persze. Bóni néni - kapott észbe Péter. - Apám nagynénje. Ö az én kedvemért mindent megtesz. - Kiszaladt érte és behívta.

Bóni néni - ugyanaz a nő, aki az előbb ajtót nyitott nekik - mosolyogva lépett be a műterembe. Hetvenéves volt, de ötvennek sem látszott. Rózsaszín, alig ráncos arca az ifjúság derűjével ragyogott hófehér hajkeretéből, akár a május délutáni napfény a műteremben. Kissé etgömbölyödött teste fürgén suhant az idegen fiú felé. Előreugró ajkán jóságos mosoly csillogott.

Nagy kérésem van - kezdte Péter, miután bemutatta barátját.

Nekem is - vágott közbe Bóni néni. - Gyertek uzsonnázni.

Három kis kamra sorakozott a műterem mellett, a főmérnök, Péter és a néni külön-külön hálószobája. Egyszerű, ügyes bútorzattal, mégis mindegyik más. A világos falakról egy-két festmény ontotta a derűs színeket, fényes bútorok csillogtak tarka szőnyegeken... Minden olyan rendes és tiszta... „És olyan kedélyes", állapította meg magában Józsi. Észre kellett venni, hogy a lakás csinossága és Bóni néni derűje között szoros az összefüggés. Persze, a néninek biztosan semmi egyéb gondja nincs, minthogy a lakás tisztaságáról és a két Monostori munkájának kényelméről gondoskodjék...

Bóni néni szobájának berakásos asztalát félig letakarta egy mintás-fényes sárga abrosz, s már várta őket egy ezüst tálcán vaj, méz, kenyér.

Első a kaja - szólt a néni, aranyosan kamaszos hangsúllyal, és kacsintott is hozzá. - Aztán hadd halljam, mi baj?

Vastag vaj-alapot rakott fel egy szelet hófehér kenyére, körös-körül valóságos vajtöltéssel körülsáncolta, végül

egy leveseskanálról belecsurgatta medrébe az aranysárga - már nézni is csodaédes - mézpatakot.

Józsi egyet-egyet nyelve figyelte a néni ügyes kezét. Hallott már Péter nénikéjéről, aki korán elvesztett édesanyját pótolta. Mondogatták, hogy „Bóni néni mindenkit ismer, mindenkiről mindent tud". S ez igaz is volt, Bóni néninek nem kellett hozzá még kukkantó ablak sem. A derűt árasztó, mindig jóindulatúan mosolygó Bóni nénikéhez házhoz hordták a híreket. Fiatalabb nőknek virágot, csokoládét visznek, neki csokorba kötött fiáss pletykákkal volt szokás kedveskedni. De nem is önzetlenül tették. Mert meghallgatva vendégét, Bóni néni mindig így szólt:

Édes fiam, ez semmi. Hallgassa meg csak X esetét Y-nal. De el ne mondja senkinek!

Ö becsületesen, pletykával fizetett pletykákért, így a helyi híreknek ezen a tőzsdéjén sohasem volt hiány sem áruban, sem vevőben... Bóni néni valóban mindent tudott mindenkiről.

Péter evés közben elmesélte a Matafán-ügyet. Bóni néni mosolyogva kente a második kenyeret, s amikor Péter odáig ért, hogy Éva helyett egy másik nő kellene, közbevágott:

Képes vagy engem hívni az elillant nőci helyébe? - Ügyesen használta a jasszos szavakat!

Ha tetszene vállalni - könyörgött Péter. - Áthozom ide a szennyest, ki tetszik mosni, én nyomban visszaviszem...

Egyél, és ne beszélj annyi butaságot - szólt a nagynéni, kisöccse kezébe nyomva újabb remekművét. - És vigyázz, ne csöppentsd el! Vajasmézessel a kézben és szájban szólni tilos és életveszélyes! És főleg tilos ilyen esztelen és értelmetlen, sőt veszélyes terveket előadni. Botrányt akartok?

Tatai osztályfőnök úr helyeselte - szólt közbe Józsi, akinek éppen sikerült egy nagy falatot leküldenie a torkán.

- Tatai, Tatai! Mit ért ehhez egy számtantudós!? Sej-

telme sincs szegény könyvmolynak az életről! Még kevésbé a nőkről. No, nem mondok semmit - és legyintett, mint aki csak jóságból hallgat a tanár balsikerű kalandjairól. Aztán így folytatta. - Rettenetes botrányt kavarhattok fel ezzel a szerencsétlen ötlettel. Nem olyan egyszerű itt igazságot tenni! Tudjátok, a Matafán papa sofőr, sokat jár vidéken, ritkán van itthon, akkor sem ér rá a családdal foglalkozni. Igaz, Berta mama sem foglalkozik sokat a mostohafiúval... De a sajátjával sem, csak éppen kényezteti a boldogtalant. Nincs ideje Matafánnénak, mert a Takarógyárba jár... Mi a fenének kell dolgoznia egy nőnek!... Persze, nem elég neki puccra, amit az ura keres. De ő meg folyton azt panaszolja, és alighanem joggal, hogy a ti Feri barátotok szándékosan elhagyja magát. A cipőjét ki nem pucolná, a fülét se mossa, az ingét se váltja... mert tudja, hogy mindenért a mostoháját szidják... Pedig egy ilyen nagy fiú igazán segíthetne a háztartásban!

Én is segítek otthon - szólt közbe bátortalanul Józsi. - Takarítok, fát hordok, ha kell, még mosogatok is.

Bravó, fiatalember - bólintott Bóni néni. - Férjek gyöngye lesz belőled. Anyád?

- Dolgozni kell járnia.

Kell? Ki parancsolja neki? - kérdezte szigorúan a néni.

Ö nagyon szeretne otthon maradni, de apám nem engedi. Azt mondja, egy vezető állású kommunistának a felesége is vállaljon részt a termelő munkából.

No, aki ezt mondja, nem sokat érthet hozzá - jegyezte meg a néni. - Szeretném tudni, hogy például ez a Matafánné mi a fityfenét termel?

Józsi zavartan mosolygott.

Hányan is vagytok ti gyerekek? - faggatta tovább a néni Józsit. - Persze, tudom, ketten. Sárosinénak, aki most a harmadikat várja, azt mondja a minap a kisebbik lánya... hétéves a szentem... „Anyu, ugye, ha három

gyereked lesz, akkor már érdemes lesz neked itthon maradni? ”

Péter vidáman nevetett. Józsi szomorúan hallgatott. Mi köze ennek a kedves asszonynak az ő életükhöz?

Nem nevetséges ez, Peti, - szólt rá kisöccsére a néni. - Te könnyen nevetsz... No, de térjünk vissza a ti bajotokhoz. Ki volt az a szerencsétlen nőszemély, aki nem tudta értékelni két ilyen deli legény fölöttébb megtisztelő hívását?

- Kuthy Éva.

Tyűha! Annak a másik jópipának a lánya? Nem csodálom, hogy büdös neki a munka. Saját mosnivalóját is a nagyanyjára sózza.

Józsi elsápadt. Péter nyitva felejtette a száját. De gyorsan összeszedte magát:

- Mit tud róla, Bóni néni?

A nénit nem kellett unszolni. Mindent kitálalt a mézes-vajas mellé.

Kuthy Éva a nagyanyjával lakik a Rájnis utcában. A nagyapja derék órás volt itt, az egész környéken híres mesterember. Vagyont szerezhetett volna a tudományával, de ő jobban szeretett játszadozni az órákkal... meg zenélő masinákat gyűjtött. Egyetlen lányuk volt, Rozina, azt elvette valami svihák, egy Brunner nevű kóbor órajavító, és elvitte Pestre. Ott nyomorogtak, az öreg segítette őket, amíg élt... De egyszer aztán felvirradt Brunncrnek. Kezdett autón járni, s Brunnerből előlépett Kuthynak, téháipszilonnal. Azt mondják, zsidó órások üzleteit likvidálgatta. - A néni jasszosan jelezte a lopást. - Negyvennégyben ősszel elment Nyugatra, azóta semmi hír róla. Felesége nem ment vele, már régen rosszul éltek, volt is valakije... De ehhez nektek még semmi közötök!... Ez a valaki, egy Bordás nevű volt tiszt, tavaly valami disznóságba keveredett, lebukott. A fess Rozina ekkor a gyereket átadta a nagymamának, mert hát így kényelmesebb. No meg... - A néni tréfásan a saját

szájára ütött. - Ne szólj szám, nem fáj fejem... Hát ezért neveztem én őt is jópipának. A derék nagymama egyébként panaszkodik, hogy a kispipa nem esett messze a nagypipától. Évácskának is csak a ruhán meg a mozin jár az esze, meg persze a fiúkon. Léha kis teremtés... És micsoda szája van!

Bóni néni hirtelen elhallgatott, mert tekintete Józsira esett.

A fiú elfordult, és jobb tenyerével hirtelen elfödte vérvörös arcát.

A néni felhúzott szemöldökkel, kérdőn pillantott kisöccsére. Sajnálkozón megcsóválta a fejét. Péter bólintott. Értették egymást. „No, ez szegény jól belehabarodott abba a kis »pestiá«-ba! ”

Péter úgy érezte, ő máris fölébe kerekedett veszedelmes érzéseinek. Csak nem fog egy ilyen lány után szaladni! Meg akarta vigasztalni barátját.

Amit mi... nagyvárosi fellépésnek néztünk nála... szólt vontatottan barátja karját megérintve - az... az tulajdonképpen... izé... - Nem tudta befejezni.

Pesti lány - jegyezte meg a néni, megvető hangsúllyal. - Az mind ilyen...

Szerencsétlen napja volt ez a mai Kvocsik Józsinak. Előbb faképnél hagyta Éva. Az ezzel életére borult árnyékot néhány pillanatra felderítette a Monostori-lakás látványossága, de ennek a fényénél meg nyomban megmutatkoztak az ő életének árnyékai. S most itt a harmadik csapás, a legfájdalmasabb: Bóni néni előadása a Brunner-Kuthy családról, Éváról...

Igaz lehet ez? Hátha csak amolyan kisvárosi pletyka? Hallotta már, hogy nőkről könnyen ítélnek. Látszat alapján. De miért lakik Éva itt külön a pesti mamájától? S a jassz modor? Az nem jelent semmit, Bóni néni is úgy beszél, pedig... Csúnya ez a fenézés! Mennyivel

szellemesebb a KÖTE-nyelv! Még az eszperente is. Megtanítaná rá Évát, leszoktatná a jassz szavakról...

Ment az utcán, arrafelé tartott, amerre a lány eltűnt. Ha csak nyegle Éva, majd ő megneveli. De ha csakugyan... olyan... léha? O, rettenetes! Akkor hallani sem akar róla. Erre megint beleszúrt a szívébe a tiltakozás a „soha többé" ellen. Mintha a szíve teljesen függetlenítette volna magát józan eszétől, erkölcsi érzékétől...

Jó lenne most, ha otthon leülhetne anyja mellé, s elmondhatná neki, hogy mennyi baj érte a mai napon. Az meg mosolyogna, úgy mint Bóni néni, de nem kezdene pletykázni, hanem elmondana valamilyen vigasztaló történetet, vagy... megcáfolná Bóni nénit... De anyja ma délutános, este tíz óra után fog hazajönni, álmosan és rosszkedvűen; mialatt megmosakszik, ő fogja neki megmelegíteni a vacsorát, átadja apja üzenetét, hogy ma este hová kellett mennie. Közben anyja már nagyokat ásít, majdnem beleejti fejét a tányérba. Aztán hirtelen összeszedi magát. „Meg kellene még stoppolnom öcséd kabátjának a könyökét" - sóhajtja. „Majd én megtanítom Tónit stoppolni" - mondja erre ő. Anyja el sem mosolyolyodik, lassan húzott lépésekkel bemegy a másik szobába, és néhány pillanat múlva már nyikordul az ágy... Józsi meg tanul tovább, azaz... könyvén könyökölve Évára gondol, aki nem is Kisördög, hanem igazi ördög... És mégis kénytelen mindig rágondolni...

Hazaérkezett, a Vár fölötti dombon álló régi villába, amelynek hét szobáját két lakássá osztották. Az előszobában szürke fogas-fal. A nappali szoba feslett ripszhuzatú, kopott fájú komor bútorain elszórt ruhadarabok. A vasrácsos, fákkal kulisszázott apró ablakok éppen csak megvilágítják a félhomályt... A hálószoba ajtaja nyitva. Az egyik ágy mokett terítőjén gyűrött szélű gödör, peremén kettőbe hajtott párna: apja délutáni kurta szendergésének nyoma. (Mindig lefekszik tíz percre, másként

nem bírná hajnaltól éjfélig: munka, párt, főiskola...) A bordó virágmintás falon szüleinek esküvői fényképe meg egy sztahanovista oklevél... - Amikor tegnap Matafánéktól hazajött, még örült, hogy neki édesanyja és csendes, nyugodt hajléka van. De a Monostori lakás bája, felhőfényes derűje, könnyed életformája után komor, fénytelen, barátságtalan benyomást tett rá otthona. Pedig mennyit dolgozik az anyja itthon is! Józsi felsóhajtott, mert feltűnt előtte a nagy, zsúfolt polc és Péter íróasztala... a rászerelt rajztáblával... Hogy szeretne ő is házakat tervezni, derűs homlokzattal, napfényestágas szobákkal, mindenkinek külön hálókamrával. De hogyan is kezdene hozzá?...

Apja lépett be. Az idősebb Kvocsik még magasabb volt, mint a fia, s majdnem kétszer olyan vastag. Széles arcát kemény vonások szabdalták szabálytalan háromszögekre. Alacsony homloka fölött szürkülő sűrű haj ágaskodott.

- Mi az, te is most jöttél haza? - kérdezte.

Józsi olyan derűsnek hallotta ezt a pár szót, majdnem vidámnak, ahogyan rég nem csendült fülébe apja mindig fáradt, mindig rekedt hangja. Ezért hirtelen elhatározással kimondta nagy vágyát:

- Apa, nem kaphatnék én is egy olyan íróasztalt, amely egyúttal tervezőasztal is? Egy gombnyomás... és - széles karmozdulattal jelezte - felemelkedik a rajztábla.

Hol láttál ilyen újítást? - kérdezte fellángoló kíváncsisággal Kvocsik vállalatvezető.

- Monostoriéknál.

- Hogy kerülsz te oda?

Józsi nem vette észre a bosszúságot apja hangjában.

- Monostori Péter a legjobb barátom.

Kvocsikhan egy pillanat alatt zubogni kezdett az előbb már lehűlt indulat. Mielőtt hazaindult, heves vitája volt Monostori főmérnökkel...

- Jobbat nem találtál? - kérdezte.

Józsit vérig sértette a kurtán odavetett kérdés fölényessége. S éppen azért, mert Péter iránti érzelmeiben ma többször is megingott, szükségét érezte, hogy harmadik személlyel szemben mindenáron megvédje pajtását. Dacos hangon így felelt:

- Nem! Jobbat nem találhatok.

No, no... - Az apja megvető hangsúllyal pótolta a nem talált szavakat. Hangsúlya csontig ért.

Józsi a fájdalomtól reszketve hallgatott.

Rövid szünet után az idősebb Kvocsik szólalt meg:

Tehát?... Nem elég, hogy Monostori úr ellenem uszítja a mérnökök egy részét, még a fiamat is...

Apa! - kiáltott fel a fiú. - Monostori főmérnököt én soha nem láttam!

Ne vágj a szavamba, hallod-e! - ordított rá fiára Kvocsik. Aztán lefékezte hangját. - Beszélj már, mit láttál?

Józsi elmesélte, hogy ma volt először Monostoriék lakásán. Gyönyörű, napfényes, csillogóan új otthonuk van! Péternek külön íróasztala, mely egyben rajzasztal is... Hatalmas könyvtár, tele építészeti fényképes albumokkal... Nem csoda, ha Péter máris többet ért az építéshez, mint egy műegyetemi hallgató!

Az idősebbik Kvocsik kezét ökölbe szorítva fékezte magát egy darab ideig, aztán hirtelen kitört:

- Szóval felelősségre vonsz, hogy nálunk mindez miért nincsen? Hogy mi miért lakunk így? - a fal, legfoltosabb része felé intett. - Vedlett falak és kopott bútorok között. Neked ez már büdös? Hiányolod a - gúnyosan hangsúlyozta - belső megoldásokat? Ésatöbbit?

A hang olyan haraggal kongott, hogy Józsi nem merte rámondani az igent. Rátámaszkodott egy székre, tehetetlenül elgondolkozva. A szék egyik lába nagy reccsenéssel eltört, Józsi majdnem felbukott.

Hogy miért? Ezért - mutatott idősebb Kvocsik a törött székre. - Mert te meg a tisztelt öcséd vagytok a leg-

nagyobb bútorpusztítók az egész megyében... De én messzebb nézek. - Felemelte hangját. - S talán te is messzebbre látsz, ha kinyitom a szemedet. Látod, még ma is az a helyzet ebben az országban, hogy az egyik ember annyi jogtalan, érdemtelen előnyt szerezhet, mint a Monostori fiú veled szemben. Parádés lakás, minden kényelem, kiszolgálás, nyugati könyvek, maszek műterem, különleges gyártású rajzszerek... Mi meg itt élünk ebben a bagolyvárban, penészes falak között; törött lábú széken kuporogva tanulunk éjfélig, sokszor meleg étel nélkül... A gyerekeimnek anyát sem tudok adni, mert neki is termelnie kell, s nálunk nincs, aki olyan mesebeli rendet tartson, mint a főmérnök úr csodálatos Bóni nénije, akiről egyébként köztudomású, hogy a város leghírhedtebb pletykahordója.

... Kvocsik vállalatvezető naponta tizenhat órát dolgozott. Könyörtelen példamutatásával, lelkesítő képességével maga után vonszolta munkatársai tekintélyes részét. Az ő vállalatánál a tervet mindig teljesítették, a feladatokat idejében elvégezték. Kvocsik megállás nélkül rohant előre. Ha még annyira akarta volna, se jutott ideje munka, tanulás, társadalmi munka mellett egyszer-egyszer megpihenni, és ideges fáradtsággal reagált Monostori-típusú munkatársaira, akik sokszor kételkedtek, és szinte sohasem lelkesedtek.

- Lehet, hogy Bóni néni pletykázik - mondotta Józsi. - Lehet, hiszen öregasszony. De... - ajkán megjelent a kétkedő mosoly -... az bizonyos, hogy rendet tart, és különben sem ez a fontos most. Miért kellene gyűlölnöm Monostoriékat? Azt tanuljuk, hogy az iskola nem tesz különbséget diák és diák között... legalábbis akkor nem, ha már egyszer valakit elfogadott diáknak... Én *nem érzem* ellenségemnek Monostori Pétert. És tovább megyek: *nem Monostori Pétert* érzem ellenségemnek. Nem, és nem!

Az apa felnézett. Az önérzetes hang, a meglepő hang-

súlyváltás mögött meglátta fia kétségbeesett tekintetét. Meghökkent. Mi bántja ezt a fiút? Mitől gyötrődik? Valami baj lehet itt. Hát nemcsak a vállalatnál, az iskolában is? Egyszerre különös riadalom fogta el. De a következő pillanatban már úgy érezte, hogy valamiféle veszéllyel szembe kell szállnia. Közelebb lépett-fiához, és megmarkolta felsőkarját:

- Mire gondolsz? Ki az ellenség:

A fiú nagyot nyelt, azután suttogva mondta ki:

- Maholnap én leszek... persze nem úgy értem...

Megőrültél? - Az apa szinte letépte tenyerét fia karjáról. - Mit jelent ez? Kinek leszel az ellensége?

Szembekerülök sok fiúval... a politika miatt - suttogta Józsi. - Papa, hidd el, a fiúk egy része rögtön befogja a fülét, vagy elsötétíti az agyát, ha politikáról hall. Engem szeretnek, de elfordulnak... s titokban kinevetnek...

- Hányan vannak ilyenek?

, - Kevesen... néhányan... ma még...

- És te mcghátrálsz? Gyáván?

- Dehogy. Én nem félek. Hidd el, én ott leszek a torlaszon... veled, ha kell...

- Nem, arra már nem kerülhet sor. Másként kell helytállni!

Rosszabb a rád fogott fegyvernél, ha megmosolyognak.

- Miért mosolyognak? Például miért?

- Amikor például azt mondom, azt vitatom, hogy ma jobb a munkáscsaládok ellátása... a lakás, az üzemi ellátás, a kultúra...

Mint a gyárban az ifik - mormolta maga elé a vállalatvezető, azután hirtelen kitört. - Jól mondtad az előbb, elsötétítik az agyukat. Elsötétítik, ez az!

A múltkor - folytatta Józsi -, amikor az iskoláról, a tanulás lehetőségeiről volt szó, egyedül Monostori Péter állt mellém, bizonyítani, hogy a mai diákok legnagyobb

része a régi Magyarországon sohasem járhatott volna középiskolába...

Ezt nem akarják elhinni?! - hördült fel a vállalatvezető. - De csak néhányan, azt mondtad! Hát a többiek?

- A többiek hallgatnak.

Az idősebbik Kvocsik nagyot sóhajtott.

Félelmetes. De hiszen ezt a változást... az iskolát... mindenki láthatja!

- Nem látják, nem hallják - ingatta fejét a fiú szomorúan. - Egyre kevesebben látják és hallják. - Elgondolkozott. - Egyre kevesebbett mondják is nekik. Mert mindig arról beszélnek, ami senkit sem érdekel... Tényeket akarunk, papa. Tényeket. Értelmes beszédet. És főként: igazságot.

Hát mondok én neked tényeket és igazságot. Az is tény, hogy kik és hányan járnak ma középiskolába. De ha Monostori is mint kőfaragó kezdte volna, az ő fiának se volna ezer könyve, amerikai asztala, külföldi tapasztalata, meg nem tudom még mi mindene. Igaz, dolgozik. De azért mégis igazságtalanság, hogy ő olyan sok mindenbe beleszületett, amit más esetleg csak évtizedek munkájával szerezhet meg. Én most nem az ő személye ellen beszélek. Azokra gondolok, akik csüggednek, akik elvesztik a hitüket, akik ellenünk fordulnak, vagy csak némán hallgatnak, mert ezt az elérhetetlen, nekik elérhetetlen életnívót látják maguk előtt, s elhiszik vagy elképzelik, hogy azelőtt mindenki úgy élt, mint Monostori...

Ez más beszéd - kiáltott fel a fiú. - Te bevallod, hogy Monostoriék életnívója és kultúrája elérhetetlen, vagy még évtizedekig elérhetetlen. Ha így beszélnének velünk!... De nekünk, akiknek így kell élnünk, ilyen lakásban... nekünk azt mondják, hogy Monostoriékat már régen túlszárnyaltuk! Ez a baj!

Kvocsik meglepetten nézett fia szemébe. Csodálkozva

hallgatta érett mondatait. Mennyi beszélgetés, mennyi töprengés lehet mögöttük!

Persze - mondotta halkan - az a cél, hogy mindenki úgy lakjék, úgy éljen... Hogy nincs még így, talán mi is hibásak vagyunk... Monostori legalábbis engem vádol...

Nem, nem a ti hibátok - kiáltott fel a fiú. - Néhány év alatt nem lehet jóvátenni évszázadok mulasztásait. Háborúra nyomor jön, ez természetes.

- No látod - lélegzett fel az idősebbik Kvocsik. Hiszen meg tudsz te felelni!

Neked, papa, mert te meghallgatsz. Hiszen, ha a DISZ-ben így lehetne beszélni! Ha elsősorolhatjuk a roszszat, akkor meglátjuk a jónak a fényét is... De folyton azt szavaltatni, hogy itt minden tökéletes... - Elkeseredetten legyintett. - Tudom, a fiúk se hallgatnának, nem fognák be a fülüket, ha így beszélne velük valaki, mint te itt velem. Nekem mondod, hogy mennyi született előnye van Péternek velem szemben? Hát nem érzem én is ezerszer!? Gyerekkorában játszva megtanult sok dojgot, amire nekem erőt és figyelmet kell most pazarolnom. A könnyed mozgás, a biztos fellépés!... De be fogjuk hozni! Az én fiamnak már nem lesz hátránya!

Kvocsikban két ellentétes áramlat zuhogott fel és alá. örült, hogy fia ilyen szenvedéllyel vitázik. Mintha magát hallotta volna a földalatti mozgalom titkos gyűlésein. Igen, de akkor ők az elnyomó burzsoá állam ellen készülődtek, ezek a gyerekek meg most a nép állama ellen lázadnak, amely értük van, amelynek üdvét tulajdonképpen majd csak ők fogják élvezni, felnőtt korukban, ha meg tudják addig őrizni a békét...

Sok igazat mondasz, fiam - szólt határozottan. - Ne légy fejbólintó János, de a lázadozásban sok veszély lappang. Eljön az idő, amikor ti fogtok vezetni. De addig higgyetek a mai vezetőknek...

- Csak azt ne kívánja tőlem senki - tört ki Józsi -,

hogy gyűlöljek valakit azért, amiről nem tehet. Amiért tanítja a fiát, átadja neki tapasztalatát... más meg nem teszi...

- Mit adjak én át neked - kiáltott közbe ingerülten az apa. - Nem vagyok mérnök, nem vagyok rajzoló, nem vagyok tanult ember. Kőfaragó munkás voltam...

- Tudom. Az ország legjobb kőfaragója. Büszke vagyok rá - vágott közbe a fiú. - Büszke vagyok arra is, hogy a kőfaragók adták a világnak a legszebb épületeket!...

- Ezt honnan veszed?

- Pétertől hallottam. Neki meg az apja mondta.

Kvocsik megbillent, mint akit gáncs ért.

Lárifári - kiáltotta hirtelen dühvei. - Ez olyan ostyába csomagolt méreg, így adja be a fiának, hogy én, a főnöke csak munkás voltam, ő meg már bizonyosan mérnöknek született. - Elfogta a keserűség, mint mindig, ha erre gondolt. - Lassan tíz éve, hogy szinte egyetlen éjszakát végig nem aludtam, nem nyolc órákat dolgoztam naponta, technikumba jártam... S nem is rólam van szó. Egy ország verejtékéből jutottunk idáig, hogy fejlett iparunk van, hogy megalapozzuk jövőnket, hogy meg tudjuk védeni magunkat, ha ránk támadnak az imperialisták. - Az apa maga is érezte, hogy fáradtan, sablonosan fogalmazza a sokszor elmondott általános igazságokat. Felnézett, s fia gúnyosnak vélt mosolya szinte megütötte.

Pedig nem volt gúnyos a mosoly. Józsi nem kételkedett a dolgok lényegében, mint apja képzelte róla. A fiatalok sohasem hasonlítják a jelent a múlthoz, Józsi és barátai is természetesnek találták a mát, mást nem is tudtak volna elképzelni. Hogy vannak hibák, ez kevéssé izgatta őket. Persze hogy van rossz is! Mindig is lesz. Józsi és barátai szerették az életet, a mai életet. S még jobban szerették a jövőt, amely - egyebek között - azért is szebb lesz, mert ők fogják csinálni. De ők cselekedni fognak, és sokkal kevesebbet beszélni. Mert megvetik azokat, akik mindig szavakkal akarják pótolni, ami hiányzik. „Mindig ugyan-

azokkal a szavakkal a mindig különböző hiányokat.. - mondották tegnap az osztályban.

Kvocsik nem ismerte a tulajdon fiát. A mosolyból lenézést érzett ki, lenézést önmaga és az eszme iránt, egész életének értelme iránt.

- Te nevetsz ezen? - kiáltott rá a fiúra.

Nem nevetek, apa. Csak ezt már betéve tudom - felelte Józsi.

- Az igazságot nem lehet elégszer elmondani!

- Sajnos...

Pimasz kölyke - üvöltött fel Kvocsik, mert fia tekintetéből megvetést olvasott ki. - Nesze neked „sajnos”!

Hirtelen felemelte jobbját, és teljes erővel fia arcába csapott.

Józsi megtántorodott. Aztán megállt, leszegte fejét, mintha neki akarna rontani apjának. De hirtelen megfordult, kiszaladt, s becsapta maga után az ajtót.

Hosszú lépésekkel, zakatoló gondolatokkal, nekivágott a villa mögött emelkedő hegyek erdőségének.

Monostori Péter másnap már háromnegyed nyolckor megérkezett az iskolába. „Elegánsan”, néhány salátalappal a kezében, amelyeket azonnal beillesztett a pad fiókjaiból előszedett könyvekbe.

A fiúk körülvették. Érdeklődtek, lesz-e Matafán-akció? Péter legyintett:

- Úgy volt, hogy lesz, de úgy lett, hogy nincs.

Ezt persze senki sem értette. A keszeg Monostori - átérezve személyének fontosságát - körülményesen belefogott a tegnap délután eseményeinek elmondásába. De csak odáig jutott, hogy Józsival elment Tatai lakására...

- Ez árulás volt - kiáltott közbe az egyik Langán.
- Árulás - ismételte meg a másik.

Olyan izgatottak voltak, hogy az eszperentéről is megfeledkeztek.

Fenyegető morgás jelezte, hogy az osztály egyetért Péter és Józsi meggondolatlan lépésének elítélésében. Többen hevesen Monostorira támadtak. Miért bontották meg az osztály némán vállalt szolidaritását Gogácsinak, a volt osztályfőnöknek méltatlan utódjával szemben! Tatai most majd azt képzeli, hogy „haverkodni” akarnak vele. Meg aztán - amilyen lehetetlen alak - bizonyosan mindent elfecseg, és kitör a botrány, mielőtt valamilyen akciót végrehajthattak volna. Vagy talán Tatai már éppen azért találta ki a brigádot, hogy beugrassa őket, s így álljon bosszút rajtuk, amiért nem veszik be maguk közé?

Ez képtelenség! - kiáltotta Péter. - Hiszen ő is benne van!

De rá se hederítettek erre a fontos érvre, s gúnyos kacaj fogadta, amikor Péter elmesélte, milyen kedves módon mutatta be őket a pesti lánynak. Máté avagy János rávágta:

Biztosan ő akart kikezdeni vele, s ürügynek használt fel titeket!...

Monostori nem sokáig védte Tatait; Józsi a tekintélyét még megpróbálta latba vetni, de a kitartást Péter nem sorolhatta erényei közé; amikor látta, hogy mindenki ellene van, nem harcolt tovább, megadta magát. Sőt, nemsokára lelke mélyén kezdett igazat adni az ellenvéleménynek. Hiszen - ami a dolog lényegét illeti - Bóni néni szerint Tatai tévedett, nem szabad beavatkozni Matafánék életébe. Különben sincs nőtagja a brigádnak.

Szalmaláng volt az egész Matafán-ügy - állapította meg Péter.

De rögtön ezután - szokása szerint - vigasztalni kezdte magát: okos ember nem vesződik szalmalánggal, a szalmalángot nem érdemes fújni, úgyis elalszik. A fiúknak igazuk van.

Javában csapkodtak Péter körül a szemrehányások, amikor belépett az osztályba Matafán. Teljes csend támadt. Feri megsejtette, hogy róla beszéltek. Zavartan állt egy ideig, majd félrehúzta Monostorit:

- Józsi még nincs itt? - kérdezte riadtan. - Szólj majd neki... őt is kérem... veled együtt... ne beszéljetek arról, ami nálunk történt. De senkinek se! Berta mama ideges volt... később nagyon sajnálta a dolgot. Kérlek benneteket, felejtsétek el az egészet... Ne haragudjatok. Csak nekem kellemetlen, ha híre terjed...

Péternek egyenesen kapóra jött Matafán kérése. Most már végképpen megnyugodott. A szalmalángot okos ember nem élesztgeti, örült, hogy elaludt. így nincs szükségük Évára sem más lányra sem! Maradhat minden a régiben.

De hol késik Józsi? Már csengettek, amikor a vasfejű

szőke óriás beloholt az osztályba. Egyetlen könyv nélkül! Péter szeme felvillant! Józsi is visszatér a kötézéshez, a salátázáshoz, felhagyott megkomolyodási szándékaival. Talán azóta már elfelejtette Évát is. Nála sem „halálos” a dolog.

... Józsi nyomában belépett az orosz nyelv tanára.

- Visszatérté] a salátázáshoz? - kérdezte súgva Péter.

Hagyj békén! - rivallt rá Kvocsik, olyan hangosan, hogy a tanár is arra nézett.

Péter sértődötten elfordult. Dolgozatot írtak, gyorsan elmúlt az óra. Amikor csengettek, Kvocsik felpattant és kisietett, az udvar egy távoli zugába vonult. Ennyire emészti magát azért a léha lányért? Péter csak ámult...

Tatai, akinek ezen a napon csak tizenegykor volt órája a másodikban, a tízpercben többször elsétált Péter csoportja mellett; várta, hogy Monostort hozzálép, és beszámol neki, mit végeztek Kuthy Évával, munkára kész-e a brigád? Azt találta ki, hogy számtanóráról elküldi a brigádot Matafánékhoz. Biztosra vette, hogy ezzel a tettével egyszerre maga mellé állítja az egész osztályt. De mivel sem Monostori, sem Kvocsik nem jelentkezett nála, boszszúsan visszatért a tanáriba.

Amikor tizenegy után hat perccel belépett a tanterembe, rögtön meglátta Matafánt. Úgy vélte, most már érti, hogy miért maradt abba az akció? Hiszen nincs beteg, akit meg lehetne látogatni! De mégis elvárta volna két pártfogoltjától, hogy tájékoztassák a helyzetről. Sokat kell még nevelni ezeket a fiúkat modorra! Előbb biztatón, majd szemrehányón s végül már ingerülten nézett felváltva két bizalmasára, de azok a padra szegezett szemmel csak nem akarták őt észrevenni. Tataiban furcsa szorongás kezdett egyre erősebbé válni. Mintha hajótöröttként állna egy kis sziget partján, s hiába integetne az osztály hajójának, mely egyre távolodik... Végignézed az arcokon. Már nem is kínos közöny, hanem izzó gyűlölet nézett vele farkasszemet. Erősen elhatározta,

hogy nem adja fel a küzdelmet az osztály leikéért, de egyre idegesebb lett; olyan szigorúan feleltetett, mint még soha. Ettől aztán még feszültebbé vált a hangulat, Tatai Richárd a végén már az osztálynál is nehezebben várta a megszabadító csengetést.

Végre az utcán, a szabad levegőn kezdett lecsillapodni. Próbálta meggyőzni magát, hogy minél nehezebb a feladat, annál érdekesebb. Szemrehányást tett magának, hogy nem hívta be a tanáriba a két diákot. Biztosan történt valami... Ingerültsége nyugtalansággá változott. Már éppen vissza akart fordulni, hogy egy órakor az iskola kapujában megvárja a két fiút, és beszél velük, amikor megérezte, hogy valaki mereven nézi. Csakugyan, Kuthy Éva közeledett, feltűnően lassú lépésekkel, nyilván arra várt, hogy ő köszönjön.

Tatai megemelte kalapját, zavartan motyogott valamit. Nem tudta, hogy köszönjön egy ilyen csitrinek. De hirtelen eszébe jutott, hogy a szerencse küldte elébe a lányt, hiszen tőle mindent megtudhat! Kedves mosollyal az arcába kémlelt. S egyszerre villamos ütést érzett, amikor felfogta Éva szemének villanását. Nő ez már, nem gyerek! Megállt, s zavar nélkül kezét nyújtotta:

Hogy van, kedves? Mit csinál a brigád? Jól viselkedtek a fiúk? - kérdezte apáskodón.

- No hiszen, micsoda fiúk! Nem lehet éppen büszke rájuk... mint apa - felelte Éva.

. De abban a pillanatban már meg is bánta hetykeségét. A tanár nem szereti ezt a„ pesties” modort - pedig olyan jó lenne társalogni vele. Özvegy emberrel még sohasem beszélgetett, tanárral még sohasem sétált...

... Tegnap este nagyanyja szigorúan rátámadt: micsoda fiúkkal flangált? - Sziromyné a szomszéd kukkantóból látta, hogy két diákkal elvonult az ablaka alatt, s természetes kötelességének mondotta, hogy erről azonnal tájékoztassa az illetékes nagymamát. Éva erre elmondta, miként szólította meg Tatai, s mit: kérték - hiába - a

fiúk. Mivel azonban Sziromyné semmiféle tanárról nem tett említést (mert a megismerkedés az ő kukkantójának látószögén kívül ment végbe), a nagymama hazugságnak vette unokája egész védekezését.

Ide fogom hozni nagymamának azt a tanárt - jelentette ki erre Éva gőgösen.

Majd akkor elhiszem - szólt az öregasszony. - Azt beszélik különben, hogy nagyon rendes, fiatal özvegyember.

Éva tehát először arra gondolt, hogy megkéri Tatait, kísérje haza, legyen élő bizonyítványa a nagymama előtt. De a tanárt most kellemes, megnyerő külsejű férfinak látta, szégyellte volna előtte leleplezni magát, hogy ilyen rövid pórázon tartják.

Jobban megnézte Tatai Richárdot. Egyáltalában nem öreg - állapította meg -, a szeme vidám és fiatal, az a pár szál ősz haj nem számít... Feltétlenül többet ér, mint azok a mafla kölykök, akik egy szót sem tudtak beszélni másról, csak hogy mosónőnek kérik... A tanár meg milyen választékosan beszélt tegnap! És milyen forrón megszorította a kezét - jutott eszébe hirtelen. Elpirult. Mosolyogni próbált.

Mi baj a fiúkkal? - kérdezte Tatai, erőltetett apai szigorral. - Csak nem helytelenkedtek?

„Helytelenkedni" - milyen aranyos szó, gondolta a lány. Büszkén felelte:

- Velem nem merészelhettek. Én nem tűrök helytelenkedést.

A tanárnak tetszett ez az öntudatosság. Értelmes lány Kuthy Éva. Jó hatással lenne a fiúkra. De olykor még ő is szívesen beszélgetne vele, s nemcsak mindig azzal a száraz és korlátolt Sziromynéval.

Éva már majdnem kimondta: „Csak mosónőnek kellettem volna nekik! ", de még jókor eszébe jutott, hogy a tanár az „ötlet apja".

. - Sajnos... nem vállalhattam - mondotta. - Én ilyen

ügyben nem mehetek Matafánékhoz. Ők ugyanis haragban vannak a nagyanyámmal.

- Értem. És a fiúk nem akarták ezt megérteni?

- Nekik nem mondhattam meg.

Az erősen hangsúlyozott „nekik” kellemesen meghökkentette a tanárt. „Túl idős a fiúkhoz? ” kérdezte magában. Majd eldöntötte: „Csak túl érett, de ez természetes! ”

- Azért talán megmondhatta volna - kockáztatta meg, inkább csak azért, mert jólesett volna újból hallania, hogy iránta bezzeg több bizalom él a lányban.

Éva felfortyant:

Nekik? Ezeknek a kis jingliknek? Oppardon! Éretlen ifjoncok. Amikor nemet mondtam, egyszerre kiverték a balhét... Jaj, bocsásson meg, tanár úr. Igyekszem finoman beszélni, annyira igyekszem, a tanár úr kedvéért is... de ha elkap a hév, nem tudok vigyázni. Ugye, segít nekem? Leszoktat?

Oldalt billentett fejjel, könyörgőn nézett a tanárra. Az volt a tekintetében: „Te hatalmas, bölcs férfi, ugye, segíteni fogsz egy ilyen gyenge és buta kis nőnek? ”

Tatai megértette a könyörgést, ellenállhatatlanul bájosnak találta a mosolyt.

- Balhé? Szóval... izé... hangoskodtak? Mégis?

A pedagógus szigorától Éva elpirult. Hiszen még egy mondat erről, és az már hazugság lesz! Tatai meg gyorsan rájöhet. Felsóhajtott:

Hagyjuk ezt. Nagyon kérem, ne tegyen nekik szemrehányást. Még olyan fiatalok!

- Hiszen magácska is olyan fiatal még!...

Csak látszatra. Én már nagyon felnőtt vagyok, én már csak komoly dolgokra vágyom. Az értékes társalgást szeretem. - Lassan, megfontoltan beszélt, nehogy jassz szavakat keverjen beszédébe. - Ha elgondolom, mennyi sok mindent tanulhatnék... - nagyot nyelt, bátorságot gyűjtött, aztán végre kimondta a bizalmas szót -... magától.

Tatai elpirult örömében. Tulajdonképpen nem is tudta, mitől.

Ó, kérem - szerénykedett. - Miről is tudnék én magácskának beszélni. Matematikus vagyok, kérem. A szakaszos lánctörtek, a kombinatórius algebra rejtelmei aligha érdeklik a fiatal lányokat...

A rejtély mindig érdekes - nevetett a lány bizalmasan. - S attól függ minden, ki mondja el!

Hm! - A tanár elgondolkozott. - A tudománynál talán jobban érdekli az, aki műveli...

- Igen, igen - kapott hevesen a szón a lány.

A tanár komolyan zavarba esett. De még csak nem is tiltakozhat, hogy nem saját magára gondolt, mert hiszen már azzal is nevetségessé válhatik.

- Például Galois élete nem érdektelen... - folytatta.

- Ki az a Galois? - kérdezte a lány.

Francia matematikus zseni... Huszonegy éves volt, amikor párbajban megölték, de addigra már a csodálatos felfedezések egész sorával gazdagította a tudományt - lendült neki Tatai.

- Jaj, milyen érdekes - kiáltott fel Éva. - Ó, én olyan műveletlen vagyok. Csak ilyenkor látom, amikor... egy igazán művelt emberre! beszélgethetek... - A tanárra nézett. - Hamar rám fog unni - mondotta, igaz kétségbeeséssel.

Én csak nagyon keveset tudok - sóhajtotta a tanár, őszinte szerénységgel.

Maga csak szerénykedik. Nagyszerű előadó. Irigylem a diákjait.

Hát, kérem... ez a Galois... forradalmár volt - menekült a tanárkodó magyarázatba a dicséretek elől Tatai. - Már egész fiatalon. Szörnyű körülmények között tanult... A tehetséges szegény diákokkal akkoriban még nem törődött senki...

A tanár lelassította szavait. A sarkon Monostori Péter bukkant fel. Az iskolából jött, jobb keze hüvelyk- és muta-

tóujja között hanyagul lóbálva egy szál könyvet, amelyben a megtanulni való salátalapokat vitte haza. Megtorpant, amikor meglátta osztályfőnökét, s jobb karját félrecsavarva igyekezett úgy tartani, mintha láthatatlan könyveket szorítana a derekához. Amikor ezt már elrendezte, akkor eszmélt csak rá arra, hogy Tatai tanár Évával sétál. No lám, igaza van Bóni néninek - sietett megállapítani. - Mindegy ennek a lánynak, akármilyen öreg is valaki, csak nadrágot viseljen. Szegény Tatus meg nem tudja, kivel sétál. Monostori Péter eközben gőgösen végigmérte a lányt, a tegnap még imádott Angéláját, majd mentében meghajolt a tanár felé, és hangsúlyozottan így köszönt:

- Jó napot kívánok, tanár úr.

Tatai megérezte a lányt célzó sértő szándékot. Megállt.

- Monostori, kérem - szólt szigorú hangon.

Péter megfordult, lassú léptekkel a tanár elé sétált.

Parancsoljon - szólt hidegen, de rosszul palástolt izgalommal. Nem nézett Évára.

Kérem... - szólt az osztályfőnök - miért nem köszön lányismerősének? Tegnap bemutattam neki!

Péter vérvörösre gyulladt arccal hallgatott.

Nem tudja, hogy hölgynek köszönni illik? Maga ezt már hazulról is tudhatná. Nem nekem kellene erre tanítanom!

A fiú csak állt mereven, a gyűlölettől szikrázó szemmel. „Igazuk volt a fiúknak, lehetetlen alak ez a Tatai - gondolta. - S bedől ennek a iópipának. Jellemző! ”

Péter egy pillanatig arra gondolt: ha volna mersze, most itt a lány jelenlétében elmondaná, mit hallott róla Bóni nénitől. De ez lehetetlen. Mereven meghajolt:

- Kezét csókolom, Kuthy kisasszony.

- Elmehet - szólt rá fagyosan a tanár. Fájt neki, hogy legkedvesebb diákjainak egyikét ilyen nyilvánosan meg kellett leckéztetnie.

Tiszteletem - hajolt meg újra a fiú, most már a tanár felé. Gyorsan megfordult és elsietett.

Éva büszkeséget érzett, hogy így kioktattak egyedül őmiatta egy fiút. És hálát, nagy rokonszenvet a tanár iránt. Szerénykedve suttogta:

Nem kellett volna azért ennyire... megpirongatni. - A finom „pirongatni” szót, amely az utolsó másodpercben jutott eszében, büszkén hangsúlyozta. - Nem tehet róla, nincs modora. Vicsinger... akarom mondani vidéki fiú...

Mégsem szabad bárdolatlanul viselkednie - szólt szigorúan a tanár.

Ezentúl én is bárdolatlant fogok mondani vicsinger helyett - szólt a lány, halk sóhajtással. - Fog ez menni - tette hozzá, inkább csak magának.

Hálás szemmel, kicsit szédülten nézett a tanár arcába.

Tatai is szédülést érzett.

„Derék, jószívű lány” - gondolta. - „Mennyivel könynyebb lehet lányokat tanítani! ”

Amikor Józsi elrohant hazulról, első gondolata az volt, hogy világgá megy. Nem teszi be többé lábát abba a házba, ahol apja ilyen rettenetesen és igazságtalanul megszégyenítette. Néhány elszánt lépés után riadtan megállt, mert egyszerre megrendült biztonságában. Csakugyan neki volt igaza *mindenben?* Próbálta felidézni a vita részleteit, de szavak nem jutottak eszébe, csak hangsúlyok. Különös, az elején milyen jól megértették egymást! Végre elmondhatta valakinek azt, ami már olyan régen nyomja a lelkét... S egy darabig apja nagy megértéssel hallgatta. De egyszerre csak ő is elkezdte az általánosságokat... Persze, éppen ez a baj! Ezért lett baj abból, hogy ő mosolygott... Apjának fájt a kétkedő mosoly. így eszmélt rá Józsi, hogy meggondolatlanságával súlyosan megsértette apját. De miért kellett azért mindjárt ütni? Hogy szabad igaz embernek megütni igaz embert!... Apja ne tudná ezt? Ne tartaná őt igaznak? Csak azért, mert oly-

no

kor gondolkodik, kételkedik?... Nem, nem tud többé találkozni apjával!...

Így bolyongott Józsi az erdőben... hol nekilódult, hol csak ténfergett. De egy idő múlva észrevette, hogy akár siet, akár nem, szinte egy helyben jár. Véletlen ez? Talán nem bír eltávolodni a háztól, amelyben anyja, s a várostól, melyben Éva él?

... így értette meg Józsi, hogy Kuthy Évát már legalább annyira szereti, mint anyját... Sőt! Anyjától talán hiába várna vigasztalást apjával szemben, de Éva még szüleiért is kárpótolhatja. Elmegy tehát, új életet kezd - még nem tudja, hogyan -, azután visszajön Éváért. Eh, ostobaság! Éva nem várná meg, hiszen Éva nem szereti,. Éva kineveti!...

Megint megállt.

Nemcsak erről van szó, másról is. Gyávaság elfutni! És most hirtelen eszébe jutott néhány kemény mondat. „Gyáván meghátrálsz néhány társad kétkedő mosolya elől?! ” Ezt vetette szemére apja. És igaza volt, mert hátrálni gyávaság. S ha gyávaság volt az osztályban hallgatni, mennyivel nagyobb gyávaság elfutni a városból, elfutni messzire... Apja még azt mondhatná, jó „ürügyet” talált a menekülésre!...

Itt marad!

Megvárta anyját a villa kapuja előtt. Szegény Kvocsikné sírva fakadt, amikor a fiú a vaksötétből elébe toppant. Rég érezte - anyai ösztönével -, hogy apa és fia között valami ellentét nő, gomolyodik... most lezúdult a zivatar.

Józsi nem vitázott szelíden marasztaló anyjával. Jámboran engedte magát hazavezetni. Anyja lefektette, betakarta, megcsókolta, úgy mint régen. S a kimerült fiú abban a pillanatban már aludt is. De hajnalban felébredt. S hogy hétkor kelő apjával ne kelljen találkoznia, fél hétkor kiosont a házból; az erdő szélén ledőlt egy kivágott, moha-matracos fatörzsre. Évára gondolt; látnia kell

őt, hogy hinni tudjon benne; hogy olyannak lássa, amilyennek tegnap gondolta, mielőtt Bóni néni bemaszatolta eszményének szobrát. Már megbocsátott a megvádolt lánynak, s gondolatban olyan jól társalgott vele, hogy - majdnem elkésett az iskolából. Annyi ideje sem maradt, hogy könyveiért hazaszaladjon. így esett a kötézés gyanújába. De Péter kérdése visszazökkentette a zord valóságba; az arcába vágott ütés és a lányra szórt rágalom úgy zárta körül, írunt rab állatot a ketrec vasa. Ezért förmedt rá padtársára, ezért kerülte egész délelőtt osztálytársait.

Mialatt a menzán bekapta ebédjét, végső elhatározással zárta le kínos tépelődéseit. Szót fogad anyjának, este bocsánatot kér apjától. Előbb azonban - hogy kibírja ezt a megalázkodást - visszaszerzi lelkének érintetlen Éváját. Elsietett Péterhez.

A csillogó előszobába, majd onnan a felhőfényes műterembe lépve, nyomban körülfogta a tegnapi boldog óra hangulata. Csak a vajasmézes ízére nem akart emlékezni a nyelve, mert arról Bóni néni meséje jutott volna eszébe... Megkövette Pétert, hogy olyan kurtán-furcsán bánt vele az osztályban, s megnyugodva látta, hogy barátja őszintén örül a kibékülésnek. De a neheze ezután következett.

- Peter - kezdett hozzá nagy keservesen -, igyekezz megérteni engem... Te is lehetsz még szerelmes. Amikor úgy érzed, hogy semmi sem fontos, csak egy... Addig... hidd el nekem, hogy a szerelem erősebb mindennél. Azt teszi velünk, amit akar. Meggyötör, megvallat, elhitet, rémképeket láttat, meggyőz... Mit tudom én. De nem akarom... érted, nem akarom... elhinni, amit róla beszélnek. Ugye, a nénikéd csak tréfált?!...

Monostori bölcselkedő mosollyal hallgatta barátját. Nem tudta elképzelni, hogy a szerelem bármire is kényszeríthessen egy erős lelket. Azt hitte, Józsi csak szeszélyeskedik.

Te nemes lélek vagy - folytatta Kvocsik elérzékenyülten. - Önként félreálltál, amikor megtudtad, hogy csak én szeretem igazán Évát... Segíts rajtam! Beszélj a nénikéddcl. Kérdezd meg tőle, hogy ugye nem tud semmi rosszat Évárol?...

„Ó, a kis ravasz" - gondolta Péter fölényesen. Nem fogta fel a szenvedő lélek sután bonyolult kérésének megrendítő voltát. Segíteni akart barátján, de egészen másként, mint ahogy ő kérte. Péter úgy érezte, ki kell „gyógyítania" Józsit. Megköszörülte a torkát:

Józsi, felesleges, amit kérsz. Nincs szükségem Bóni nénémre. Ő csak általánosságban beszélt a pesti lányokról; igazad van, nem mondott semmit.

- Ugye nem! - kiáltott fel lelkesen Józsi, és úgy belekapaszkodott a fiú vézna karjába, mint aki mentő deszkaszálat fogott tajtékzó tengeren. - Igazad van, ne is beszélj akkor Bóni nénivel. - Fellélegzett.

Nem kell vele beszélnem - mondotta Péter megfontoltan. És lassan szedegette elő „gyógyító" szavait, mint orvos a műszereket. - Eleget tudok én, sőt többet is.

Józsi ámuló tekintetére elmondta előbbi találkozását a Tatai-Kuthy párral. S befejezésül hozzátette:

Tanulságos találkozás volt, öregem. Most már láthatod, kicsoda Kuthy Éva. Mindegy annak, hogy ki kísérgeti, csak nadrágot viseljen. S aztán még bosszúból eláztatott az osztályfőnök előtt. Rávette, hogy így megszégyenítsen... Hát olyan nagy sértés volt, amire mi kértük azt a lányt, hogy ezzel kell válaszolnia? Tatai meg bedől egy *ilyen* nőnek...

- Ne beszélj így róla - kiáltott fel Józsi.

Péter hátralépett, sértődötten a kemény hangtól, meg hogy Józsi nem hisz neki. Később vállat vont:

- Majd elmúlik, öregem.

Soha - hördült fel Józsi. És ez az örökkévalóságot fogadó „soha" éppen úgy fájt, mint tegnap az ellenkező „soha többé".

Péter sajnálkozva meredt maga elé. „Az orvosság csak később fog hatni”, gondolta.

- A szerelem sötét verem, mint Petőfi írja... - mondotta, s leereszkedése jeléül felnyúlt a magasba, hogy megveregesse az óriás vállát.

De Józsi elrántotta magát.

Miért rágalmazod? - kérdezte türelmetlenül, haraggal. - Bántott téged? Mi bajod? Amiért Tatai sétál vele? Az apja lehetne, ő maga megmondta neki a bemutatkozáskor...

Mondtam neked, az ilyen lányt nem érdekli a kor, csak a flört. Én mondom neked, öregem.

Józsi megragadta Péter két vállát:

- Vond vissza, de azonnal - kiáltotta.

Kérlek... Csak tréfáltam - hebegte Péter. „Bolond ez, mindjárt széttép” - tette hozzá magában.

Jó. - Az óriás eleresztette keszeg barátjának vállát. - Akkor... akkor szervusz.

Lógó fejjel távozott.

Napokig tárgyalta az egész gimnázium a hencegő Galambosék felett aratott győzelmet, a Langánok voltak jó néhány nap beszélgetéseinek hősei. Újra meg újra elmondatták, eljátszatták velük a technikumi dribli-király leégetésének történetét.

Monostorit már kezdte untatni a dolog.

- Az a szerencsétek, hogy Benedek sem tud különbséget tenni köztetek - jegyezte meg epésen.

- Miért? - kérdezte Máté avagy János.

Mert ha néven szólított volna benneteket, akkor Galambos is rájött volna, hogy nem *egy* csodahalffal, hanem *két* közepes ikerrel van dolga. Akkor aztán úgy átemelte volna a labdát mind a kettőtökön, mintha csak egyen lennétek...

Ha a volna nem volna... - legyintett fölényesen az ikrek egyike. - Könnyű beszélni...

Lehet, hogy könnyű - mérgeskedett Péter -, de vegyétek tudomásul, hogy én le foglak leplezni benneteket.

- Állunk elébe!

Spaltenberg lépett a csoporthoz. Ö is hallott már valamit, a részletek iránt érdeklődött. A két Langán - egymás szájából tépve ki a szót - mesélni kezdte a népszerű Spamunak, hogy ki az a Galambos, és megjegyezték, hogy tulajdonképpen Nobel-díjat kellene kitűzni annak, aki le tudja szerelni, mondjuk ötször egymás után...

Miért? Nektek hányszor sikerült? - szólt közbe Benedek.

Sem Máté, sem János nem méltatta feleletre a gyanú-

sító kérdést; ellenben hozzáfogtak, hogy eljátsszák a nagy jelenetet.

- Balról futottam neki, benyúltam bal lábbal...

Ha így jött nekem a half, én mindig átemeltem fölötte a labdát - vágott közbe Spaltenberg.

- Hogy csinálta, tanár űr? - kérdezte Tóth.

Nagy izgalom támadt a csoportban. Végre is nem mindennapi eset, ha egy magyartanár hajlandó bemutató oktatást adni futballtudományából.

De Spaltenberg megmaradt a szónál:

- Nem könnyű dolog, de ha az ember jól megtanulta, mindig sikerül.

- Lázár volt ennek nagy mestere a Fradiban - jegyezte meg a tömzsi Zoltán.

Lázárt én tanítottam meg rá - mondotta szerény mosollyal a tanár. - De el kell ismernem, a tanítvány hamarosan felülmúlta mesterét.

- Én is szeretném felülmúlni a tanár urat - szólt Máté avagy János. Tisztelettel, de azért türelmetlenül, mert hiszen a Langánok bravúrjáról van szó és nem a Ságvölgyi-Lázár kettősről. - Amikor ugyanis Galambos...

Felülmúlni engem? - kérdezte nevetve a magyartanár. - Futballban vagy magyar irodalomban?

Csak tréfálok, tanár úr kérem - felelte az illetékes Langán. - Én testtel elállnám a csatár útját...

Ohó, az nem olyan egyszerű! - kiáltott közbe a tanár. - A halfnak meg kell fordulnia, és ezt az időt használom fel én arra, hogy közéje és a labda közé nyomuljak.

A tanár újból magához ragadta a szót, és most már több fiú szemrehányóan nézett a Langánokra. Hagyják beszélni Spamut; ezt még nem hallották tőle, a Galambos-esetet lesz alkalmuk még élvezni. Az ikrek bosszúsan méregették a tanárt. Amikor végre csengettek, és Spaltenberg eltűnt, Máté avagy János kifakadt:

Nem valami szép Spamutól, hogy meg se hallgatja a mi hőstettünket...

Senki sem szekundált a panaszos megjegyzésnek, s ettől még nagyobbra nőtt a Langánok keserűsége. A következő tízpercben Spaltenberg nem mutatkozott az udvaron.

Ügy látszik, nem kíváncsi az ügyre - szólt sértődötten Máté avagy János.

Mit nyafogtok - förmedt rájuk Benedek kapitány. - Ha nem tetszik nektek Spamu, meséljétek el Tatainak. Ott jön éppen.

Tatainak? - ámult el Lakatár, a csodakapus. - Tudjátok, hogy állítaná össze Tatai a válogatott csapatot? Eötvös Lorándot tenné be centernek...

- Einsteint meg középfedezetnek - tódította Matafán.

A fiúk térdüket csapdosva nevettek.

No, próbáljuk csak meg! - szólt legmókásabb arcával Máté avagy János. S a kajánul várakozó fiúk karéjában hirtelen útját állta az elgondolkozva közeledő osztályfőnöknek.

Tanár úr, kérem, tetszett hallani, hogy kibántunk Galambosékkal? Mi, másodikosok. A dribli-királlyal. A technistákkal.

- Mi az? Mit mond? - állt meg a tanár, s mert nem értette a kérdést, gyanútlanul elmosolyodott.

Fociban legyőztük a technistákat, de hogy! - sietett magyarázni Szabó.

- Tudom - bólintott a tanár, és elmosolyodott.

Hozzá is eljutott már a Langánok trükkjének híre, de nem sokat törődött vele. Durva játéknak tartotta a futballt s lenézte. Eleinte tetszett neki, hogy egy ilyen erőszakos játékban szellemes ötlettel értek el sikert, méghozzá éppen az ő osztályának tagjai, de később bosszantani kezdte, hogy ilyen nagy hűhót csapnak néhány gólért. Ez jutott most eszébe, ettől komorodott el. De a fiúk sugárzó arcát látva, a neki olyan szokatlan körülmény nyomban megértette vele, hogy helytelen lenne duzzogni. Hadd örüljenek a fútballnak, ha örömet lelnek benne...

- A tanár úr még nem volt futballpályán? - kérdezte Máté avagy János, óvatosan körülkacsintva, jelzésül, hogy most jön majd a „keresztkérdés”.

Egyszer voltam. Egyszer. - A tanár a messzibe nézett. - Harasztin, szóval egy kültelki pályán. A bátyám vitt ki, még egész kis... srác voltam.

- A tanár úr is volt srác? - kérdezte vakmerően Szabó.

Voltam - felelte Tatai, és elmosolyodott. És ez a szó egyszerre leolvasztotta róla a merev magatartást, amely az osztályához való viszonyát jellemezte. - Lekuporodtunk a kapu mellé, a bátyám kapus akart lenni...

- Nem szeretem, ha civil van a kapum közelében - szólt Lakatár, fejét rázva. - Az balszerencsét hoz.

Hozott akkor is... de nem a kapusnak, hanem énnekem - folytatta az osztályfőnök. - Egy lefútásnál... így mondják?... a támadó játékos a kapu helyett engem talált telibe, pont állon... felborultam, mint egy vödör... jó darabig hevertem ájultan... egy hétig kék-zöld volt a fél fejem... Hát azóta nem voltam fútballpályán. Sokáig féltem minden labdától...

- És most is félni tetszik?

- Nem. - A tanár elnevette magát, és nevettek a diákok is. Milyen jó érzés együtt nevetni a fiúkkal, milyen jó érzés együtt nevetni egy ilyen komoly emberrel! - Legalábbis azt hiszem, már nem félek. Bár... bár... - folytatta mosolyogva - nem nagyon szoktam labdázni... Hanem a fiam bizony gyorsan növekszik, és neki nemsokára labda kell. Ideje, hogy megtanuljak.

Bizony, tanár úr, ideje - szólt szemtelenül Lakatár. - A kor is megkívánja.

Tudják mit, vigyenek el egyszer meccsre. Majd maga mindent elmagyaráz, Lakatár? Most pedig hadd halljam, mi a lényege a Langánok csodálatos teljesítményének.

A két Langán diadalmas elégtételérzéssel nézett körül. Hol van ilyenkor Spamu?

No, beszéljetek - sürgette őket Benedek. Közben szeme sarkából figyelte Tatait, hátha csak ugratja őket, s valamilyen szigorú megrovás lesz a vége.

Az ikrek is erősen szurkoltak. Mert azért nem olyan egyszerű dolog fútballról beszélni egy ilyen komoly embernek, akinek a logaritmus és a másodfokú egyenlet is csak gyerekjáték. Már teljesen elfelejtették, hogy mibe akarták beugratni osztályfőnöküket.

Elmondhatják bátran - biztatta őket a tanár. - Ne féljenek, nem csinálok maguknak konkurrenciát...

A fiúk harsogva nevettek. Milyen jópofa tud lenni ez a Tatai, kár, hogy a legtöbbször be van savanyítva. A két Langán pedig bátorságra kapott és eljátszotta - immár huszonkettedszer - Galambos leégetésének drámai jelenetét. Közben a Nobel-díjat is megemlítették.

Óriási - „vette a lapot" Tatai. - Melyiket akarják? - fizikai vagy az irodalmi díjat?

- A rugodalmit - mondta Tóth.

A csengő megszólalt, Tatai az épület felé mozdult. De még visszaszólt az egyik Langánnak:

- Jó, hogy csengetnek. Ha még két percig tart az előadásuk, én bizisten beállok a csapatjukba...

Szívesen bevesszük, tanár úr - kiáltotta Lakatár, és meghajolt. Mikor azonban Tatai háta mögé került, odasúgta a többieknek: - Jól elkaszálnám a göcsörtös lábát.

Szégyelld magad - szisszent rá az egyik Langán. - Ma igazán nem érdemli meg, nagyon rendes volt hozzánk!

Lakatárt ez olyan váratlanul érte, mintha gáncsot vetettek volna neki. Gyanakodva kémlelt a nyurga fiú arcába. „Hűtlen Tatai-párti áruló" - akarta odavetni, de lenyelte a vádat. Vajon melyik Langán üt pártot Tatai mellett? Mert akkor a másik biztosan ellene lesz, s addig csűrik-csavarják, ki mit mondott, amíg... A Langánokkal vigyázni kell!

Nem hittem volna Tatairól, hogy ilyen rendes is tud lenni - szegezte le Máté avagy János, hazafelé menet.

Én mindig tudtam, hogy nem rossz ember, csak olyan száraz, mint a sárgaborsó - jegyezte meg Matafán Feri.

Persze, te mindent előre tudsz, utólag. Tatai ma először viselkedett rendesen. Rendesebben, mint Spamu.

Te is csak azért beszélsz így, mert Spamu ma nem volt kíváncsi a trükkötökre.

Langán keserűen hallgatott.

- Jól kidriblizett - mondta végre indulatosan.

Spamu szeret mesélni, ennyi az egész - magyarázta Matafán. - Érthető. Ha te tanár leszel, képzeld, miket fogsz mesélni a fútball-hőstetteidről!

- Vannak és lesznek - szólt gőgösen a csodahalf.

- És mi, öregem, csak az igazat fogjuk mesélni - tette hozzá a half ikertestvére.

No, no, ti sohasem játszhattok semmiféle nagy-egyben - biggyesztette el a száját Feri.

- Miért nem?

- Mert akkor számozott trikót kell húznotok. Ha pedig a hátatokon a nagy szám, akkor kiderül minden - vágta ki Feri, boldogan, hogy a két mókamestert sikerült „behúznia a csőbe”.

Mégis leszek én válogatott - mondotta Máté avagy János. - Előbb mint...

- Mint? - kérdezte Feri.

- Mint Spamu - felelte dühösen a kérdezett.

Matafán gyanakodva nézett társára. Vajon kételkedik Spamu igazmondásában? De a Langánok nem beszéltek többet a dologról. Matafán nemsokára elvált tőlük, befordult a sarkon; s ahogyan közeledett otthonához, egyre nagyobbakat sóhajtott. Eszébe jutott ugyanis, hogy reggel száraz, sárga folt jelent meg a fikusz tövén... mi lesz, ha mostohája észrevesz valamit?...

... Az ikreket viszont türelmetlenül várta anyjuk:

- Mondjátok, benne vagytok ti is a takarító brigádban? A Matafán-félében? Mert akkor lesz szorulás!

- Dehogy vagyunk! Éppen mi állítottuk le az akciót.

- No, akkor jó. Valami azonban mégiscsak történhetett!...

Langán-mama elmesélte, mit hallott ma a gyárban a szép Matafánnétól. Hogy valamilyen másodikos brigád megszállta, összepiszkította és feldúlta a lakásukat... No, de - azt mondta - szerencsére összeakadt Spaltenberg tanárral, mindent elmondott neki, s az megígérte, hogy ellátja az osztály baját!

A két fiú nevetni kezdett.

- Mi az, ti csak nevettek?

- Jóra bízta Matafánné az ügy elintézését. Spamu nem fog beavatkozni. Mi vagyunk a kedvenc osztálya! Ok nélkül nem bánt ő senkit. A legrendesebb tanár az egész gimnáziumban.

Kivéve, amikor futball-élményeiről beszél - vágott közbe János, aki még mindig érezte bőre alatt a tüskét.

Ettől eltekintve és egyáltalán - fordult fivére felé Máté.

- De hát miféle brigádról van szó? - kérdezte a háttérből Gizi. Bátyjai jelenlétében óvatosan hallgatni szokott, de kíváncsisága olykor minden veszélyt vállalt.

A két fiú elmondta anyjának Kvocsik és Tatai tervét s a terv meghiúsulását. Nem feledkeztek meg közben gyakran hangoztatni, hogy megszívlelték az anyai tanácsot.

Mert mi hallgatunk magára, mama, ebből is láthassa - szólt János.

- Láthatja - vakkantott közbe Gizi.

Fiataloknak... amíg finom vagyok... hallgass a nevük - fordult hátra, Gizi felé, megvető arccal János.

- Gizinek igaza van - szólt békítőn a mama.

- Akkor is hallgasson - dacoskodott Máté.

Inkább arról beszéljen - kezdte ravasz képpé! János -, hogy mit keresett a minap a vásártéri pályán?

- Véletlenül arra jártam, és megálltam - hadarta Gizi.

- És véletlenül nagy tapsvihart rendeztél Benedek Zolinak!

- Nem is ismerem azt a Benedeket - kiáltott hirtelen gyűjtött bátorsággal Gizi. - Én nem ismerek egy fiút sem... miattatok... mert ti nem hívtok ide senkit... nem mutattok be nekem senkit... Más lányok az én koromban!...

- Csitt, elhallgas! - Máté fenyegetően közeledett húga felé. - Különben is közlöm veled: nem tetszel Benedeknek. Hiába futsz utána. Azt mondta, olyan lábad van, mint egy bekknek.

Ó, a szemtelen - sikoltott fel Gizi. - Nem is igaz. Mama, hát olyan vastag az én vádlim?

Egyáltalán nem... És különben is, miért sértés az, hogy bekk. Hiszen a bátyád is hátvéd!

- Szóval csak annyit mondok, ne fuss Benedek után - ismételte meg valamivel nyugodtabban Máté. - Mert...

- Nem futok én egy fiú után sem!

- Mert több esze van Zolinak. Mint minden értelmes férfi, ő is nőgyűlölő.

Gyávák vagytok, nem nőgyűlölők! - kiáltotta Gizi, és óvatosan hátrált.

- Akarsz egyet? - indult utána Máté.

- Vagy kettőt? - követte János.

Szégyelljétek magatokat - vetette magát közébük Langánné. - Te meg, Gizi, mit ingerled őket! És különben is indulj, mert elkésel a zongoraóráról!

Gizi beszaladt a szobába és felkapta a kottástasakot.

Monostori Péter lassan baktatott a Várkerületen, a tömzsi Benedek Zoltán oldalán. Józsi napok óta kerülte. Haragudott rá? Vagy csak attól félt, hogy megint mond neki valamit Évából? Eh, dehogy mond. Legyen boldog azzal a pesti fruskával.

... Jobbról az évszázados gesztenyefák zöld lombsora gomolygott a hatalmas törzseken... balról apró polgárházak, kétszáz éves tégladobozok csodálták, hogyan a fejükre nőttek ezek az egykori csitri facsemeték.

Péter a házakat bámulta, és magyarázta:

- Nézd, milyen parányi ház! Egy kirakat a földszintje, egy ablak az emelete, mégis milyen gyönyörű, kettős hajlású oromfalat húztak fölébe... - ismételte meg barátjának az apjától hallottakat. De megérezte, hogy Zoltán másfelé figyel.

Egy lány suhant el mellettük, ringó léptekkel, formás csípőjéhez szorítva a Musik feliratú bőrtáskát, amellyel talán már akkor is zongoraórára járhatott valaki, amikor ezek a mohos faaggastyánok még mint ifjú legények kacsingattak az árnyéktalan utcán előttük ellibegő krinolinokra.

Zoli ráhunyorított barátjára:

- Klassz, mi?

A lány valóban nagyon csinos volt. Egyszerű, keresztcsíkos ruhája ütemesen höndörgött telt alakján, s elmentében a szép, kerek arc úgy villant a házak és fák kettős sorfala között, mint egy üde mosoly.

- A Langán-ikrek húga? - kérdezte Péter súgva.

Ühüm - felelte Zoltán. - Zongorázni megy Flóra nénihez.

- Szóval kísérgetni szoktad, hogy ilyen jól tudod.

- Ő az ideálom.

- Jó lenne vele megismerkedni - jegyezte meg Péter, annak a férfiúnak a fölényével, aki már nagyon jártas ilyen dolgokban.

Nekem van egy csudajó módszerem... rég szeretném kipróbálni - suttogta Zoltán. Lehajolt és kavicsokat szedett fel. - Köveket dobálunk utána, aztán kiabálni kezdünk:,, Takarodjatok, szemtelen kölykök... ” Majd utána szaladunk, és felajánljuk neki, hogy lovagiasan megvédjük a gaz utcagyerekek támadásaitól...

Péter fejét rázta:

Erőltetett... Különben sem szaladok egy lány után. Én a frontális támadás híve vagyok. - Oldalt nézett, és élvezettel szívta fel Benedek Zoltán bámulatát. - Elébe vágunk és szemköztről leszólítjuk.

Zoltánnak leesett az álla a csodálkozástól:

- Meg mered csinálni?

Meg én - mondta Péter gőgösen. Bár, ahogy kimondta a tervet, megrettent a vállalkozás vakmerőségétől, de már nem látott utat visszafelé. - Gyerünk! Átkaroló hadművelet.

Befordult a szűk Városháza sikátorba és futni kezdett. Zoltán engedelmesen követte. Bekanyarodtak jobbra a Lőportorony utcába, s amikor így a Belvárost keresztülvágva kiértek a Várkerület túlsó oldalára, Langán Gizi éppen akkor bukkant elő, velük szemközt, mintegy húsz lépésnyire.

Lelassítottak, öt lépésről Monostori Péter elállta a kecsesen feléjük ringó lány útját, meghajolt:

Engedelmet... - suttogta, szorongásával küszködve. - Engedelmet... hogy bajtársi minőségben megszólítom. - Futás közben agyalta ki ezt a szöveget.

Tessék? - kérdezte riadtan a lány. Látásból ismerte mind a két kamaszt. - Miért?

Mint bajtárs. Kegyed ugyebár a Langán-ikrek húga? - A lány félénken biccentett. - Igen. Akkor a jósors hozta elibénk... Monostori Péter vagyok.

- Gizi a nevem - nyújtotta kezét a lány.

Ez meg barátom és osztálytársam, Benedek Zoltán. Második gimnazista...

- És centercsatár - tette hozzá Zoltán.

Gizi pillantása elárulta, hogy felismerte a gólszerzőt.

Hm... - gyűjtött megint egy kis bátorságot Péter - ... rendkívül fontos ügyben... osztályügyben kellene beszélnünk fivéreivel, az ikrekkel... és... szigorúan bizalmas... Otthon vannak?

Nincsenek - felelte Langán Gizi. Örült, hogy megismerkedett két második gimnazistával. De hogy megmutassa, azért már nem gyerek, fontoskodó arccal kijelentette: - Ha bizalmas ügy, akkor azt hiszem, sejtem, miről van szó.

Péter stratégiája néhány perc alatt megtalálta a választ a meglepő megjegyzésre:

- Sajnos, nem mondhatok részleteket...

Kérem - bólintott a lány. - Bár én tudok hallgatni...

A Monostori fiú elgondolkozva simogatta állát:

Hát akkor... izé... ha már így találkoztunk... akkor engedje meg, hogy elkísérjük Flóra nénihez.

Szívesen - csicseregte Gizi. Méltóságosan bólintott, de közben gyerekesen elvakkantotta magát, s kezét már későn kapta szája elé. Boldog és büszke mosollyal folytatta útját.

Jobbról és balról a két fiú hallgatott. A Langán lány azon gondolkozott, kinek kellene a társalgást megindítania? Egy kérdés bizsergett a nyelve hegyén, de nem merte kimondani. Félt, hogy a két nagy fiú megsértődik... De újra meg újra eszébe jutott anyja mondása az igazságról. Langánné a Takarógyárban a fürdő őre volt, s gyakran mondogatta otthon: „Én, gyerekek, mindenkit látok pucéron... én mondom, legjobb a pucér igazságot megmondani. Akkor nem kell meglepetéstől tartani! ”

Péter... - bátorodott fel a lány. - Ugye... ez a... fontos ügy... ez csak ürügy volt? Be akartak mutatkozni?

Zoltán riadtan megállt. Mi lesz most? De a stratégiai eszű Monostori elnevette magát:

Ürügy? A, dehogy! Igazán nagyon fontos ügyben kellene beszélnünk velük. - Igyekezett utánozni Tatai széles karmozdulatait.

Tudom, miről van szó - mondotta már másodszor a lány. - Előttem nyugodtan beszélhetnek.

Péter felszisszent. Csapdába futott. Remélte, hogy Zoltán nem vette észre, milyen hibát követett el. Megadóan vállat vont:

- Akkor hát bevallom... Ürügy volt!

Felszabadultan nevettek mind a hárman.

Tulajdonképpen olyan mókás - bátorodott neki Péter. - Miért is kell ilyen cirkuszt kitalálni? Miért nem lehet az igazat mindjárt megmondani?

- Ez az, én is erre gondoltam - kiáltott fel Gizi.

Nem, így sokkal izgalmasabb az ismerkedés - szólt közbe Zoltán. Bosszantotta már, hogy folyton ezek ketten beszélgetnek egymással, holott Gizi az ő ideálja!

De - sajnos - már megérkeztek Flóra nénihez.

Egész órát vesz vagy felet? - kérdezte diplomatikusan Péter, amikor megálltak a kapuban.

Egészet - szólt a lány, és eltűnőben biztatóan rámosolygott a kérdezőre, mint aki mindent ért.

Zoltán nem tulajdonított jelentőséget a párbeszédnek; hiába, neki még nem volt tapasztalata a nők körül. Akkor sem fogott gyanút, amikor Péter nemsokára finoman lerázta őt, mert az óra végén egyedül akarta hazakísérni Gizit. „Elcsapni a nőt Zoltán kezéről", ez igen! Józsi meg csak sóhajtozzék az ablak alatt.

Kedves, hogy eljött értem - csicseregte Gizi, amikor Flóra néni kapujából kilépve újra megpillantotta Pétert. A kormos, faragott kapukövek között úgy hangzott ez a mondat, mintha egy várúrnő fogadná lovagját. - Hazakísér?

Hálás leszek, ha megengedi - másolta le Péter osztályfőnökének modorát. Maga elé engedte a lányt, aztán átlépett bal oldalára, ahogy illik.

Gizi büszkén nézett körül.

Én ám sokat tudok magáról - szólt néhány lépés után.

- Máté és János?

- Ők. Sokat beszélnek otthon az osztályról. Jó alakok

maguk mind! - Elismerő hangon mondta. - Persze legtöbbet a saját hőstetteikről mesélnek tisztelt bátyáim.

- Az eszperentét is tudja? - kérdezte Péter.

Persze, persze... - kiáltott fel a lány. - E remek nyelven fecsegve... nekem... rengeteget, rengeteget... - Megakadt.

Péter lovagiasan meghajolt:

- Nagyszerűen beszéli! Persze mindig gyakorol velük?

Dehogy! Sőt! Bátyáim egyenesen megtiltották, hogy eszperentézzek.

Hallatlan - méltatlankodott a fiú. - Ha nekem ilyen... - mély lélegzetvétel után kimondta - bájos húgocskám volna, semmit sem tudnék megtagadni tőle.

Ó; maga... - mondta őszinte szégyenkezéssel a lány. - De én tudom, a fiúk mindent csak ígérnek. A bátyáim legalább őszintén szigorúak hozzám. De nagyon szigorúak. Nekem igazán semmit sem szabad...

Megható volt a panasz, de a Monostori fiú nem vette észre, mert arra gondolt, hogy ő mennyivel másképpen bánna ezzel a lánnyal.

El ne árulja nekik, hogy panaszkodtam - kérlelte Gizi.

Számíthat rám - felelte Péter fölényesen. Egy kicsit lenézte a lányt. Előbb mindent kifecseg, aztán be van gyulladva, hogy továbbmondják. Úgy látszik, ilyenek a nők! Szimpla kis nő ez a Gizi. Leereszkedően megkérdezte. - Hát igazán olyan szigorúak magához?

Nagyon. És mindent titkolnak előttem. Pedig én... én nagyon kíváncsi vagyok. Mint általában a lányok.

- Van aki bevallja, van aki tagadja - nevetett Péter.

De azért én mégis mindent megtudok - büszkélkedett Gizi. - Ismerem azt a fontos és bizalmas ügyet is... Bár magának csak ürügy volt - tette hozzá, és hamiskásan rákacsintott a fiúra. - Maga is benne van a Matafánbotrányban? - Péter megrezzent. - No ugye? - a lány diadalmasan nevetett. - Nyakig?

- Benne - ismerte el Péter férfias komolysággal.

Arra gondolt, hogy Máté és János elejétől kezdve ellenezte a Matafán-akciót, hátha valami gazságra készülnek? Jó lenne kivenni a lányból, mit tud?

Nem kellett Gizit biztatni, beszélt ő magától is:

Sajnálom magát. Nagy baja lesz? Tulajdoképpen hogyan jutott a dolog Spaltenberg fülébe?

- Spamu? - ámult el Péter.

- Hát nem tudja? El ne áruljon, én megmondom, mert maga nekem... szimpatikus. Spamu mindent tud a brigádról. És kijelentette, hogy kitekeri a nyakát az értelmi szerzőnek. És ő az iskolában ugye nem olyan szelíd, mint az irodalmi előadásokon? Bár Máté szerint...

Péter stratégiai agya eddig lázasan kereste az összefüggést Gizi egyes kijelentései között. Mi történhetett? De most új ötlete támadt:

Mátét mondott? - kérdezte felvillanyozva. - Gizike, maga tudja, hogy az ikrek közül melyik Máté és melyik János?

- Hogyne tudnám.

„Hisz ez egy értékes lány" - döntötte el hirtelen Monostori Péter. - „Meg fogom tudni tőle az ikrek megkülönböztetésének titkát! "

Bármikor meg tudja mondani, hogy melyik melyik? - kérdezte ámulattal.

- Bármikor!

Óriási! Árulja el nekem ezt a titkot - könyörgött Péter összetett kézzel a lánynak.

Hogyisne! Csipiszt! - kiáltotta a lány. - Meg is ölnének érte! Ez a legféltettebb titkuk. Ezt az egyet nem árulhatom el soha!

„És én mégis megszerzem tőled a titkot! " - határozta el erősen Péter, egy kicsit olyanformán, mintha azt fogadta volna meg, hogy meg kell hódítania ezt a leányzót.

- Szóval nem mondja meg? - kérdezte.

- Még magának se! - felelte Gizi.

Ez megnyugtatta Pétert. „Ha még nekem se, akkor máris tetszem neki” - állapította meg. De hirtelen elkomorodott. Most eszmélt rá, hogy milyen nagy stratégiai hibát követett el. Mielőtt a Matafán-ügyről mindent kiszedett volna a lányból, átcsapott a „Máté avagy János” probléma tisztázására. Egyikről sem tud még semmit, s most már itt állnak Langánék kapujában.

Én itthon vagyok - nyújtotta kezét köszönés nélkül Gizi.

- Kár! Sétáljunk még egyet - sóhajtotta a fiú.
- Hogyisne! Mit szólnának hozzá a kukkantókban!
- Maga is tud róluk?
- Itt minden lánynak ők a rémei.
- Hát akkor... elkísérhetem máskor is?

Minden kedden és pénteken van órám! - Ezzel a lány lenyomta a kilincset, és beperdült a kapun.

Péter lassan elindult. Úgy érezte, nagyon „eredményes” volt a délutánja, bizonyos kudarcok ellenére. Először is Józsi megpukkad, hogy neki ilyen „igazi” nőismerőse van, akit rendszeresen elkísérhet zongoraórára. Világos, hogy „Zoltán égni fog, mint a rongy”! De ami a legkomolyabb: kiszedi eb kap fölöttük; mintha kezében volna az olló, amellyel Sámson haját lenyírja. Az egész osztály a lábánál fog heverni!

A harmadik kérdés azonban aggasztó. Mit tudhat

Spamu a brigádról? Ki árulkodott neki? Tatai? A két iker? És kinek a nyakát akarja kitekerni?

Ugyan! Spamu nem olyan ember!

Spamutól nem kell félni!

Spaltenberg Nép. János nem Tataitól és nem is a Langán ikrektől szerzett tudomást a brigád terveiről, hanem Matafánnétól. Egy társaságban találkoztak, ahol sokat beszéltek arról, hogy manapság a nőknek mennyivel több a dolguk, mint a férfiaknak. Mert amikor végre hazaérnek az üzemből, a hivatalból, ott várja őket a rengeteg házimunka.

- A férj és a gyerekek is segítenek - mondta valaki.

- Az én férjem még stoppolni is megtanult - büszkélkedett az egyik asszony.

Erre Matafánné kitört:

Igen, de ha a férj folyton úton van, a gyerek meg szándékosan... igenis, szándékosan minél több munkát csinál az asszonynak!? Mint az én drágalátos mostohafiam! Aki, mert lusta a cipőjét kipucolni, én meg nem vagyok hajlandó, az egész gimnáziumot ellenem bujtogatja...

A jelenlevők közül csak kevesen büszkélkedhettek „házias" férjjel és gyerekekkel, az asszonyok többsége tele volt panasszal, hogy maguknak kell elvégezniük mindent. így Matafánné nem keltett különösebb figyelmet, csak Spaltenberg tanár érdeklődését ébresztette fel.

Félreült Matafánnéval.

- Mint pedagógust érdekel a dolog, amit előbb méltóztatott említeni - kezdte, miközben gondosan elrendezte ' magát a széken, s magán a ruháját. - Tanára vagyok Matafán Ferencnek. Kérem, tiszteljen meg bizalmával, és mondjon el mindent részletesen. Talán segíthetek.

Az asszony megörült, hogy az ő keserve végre megértést talált valakinél, méghozzá egy csinos és elegáns fiatal tanárnál, aki hajlandó Feri ügyével (és az ő személyével is) foglalkozni. Spaltenberg mosolygó arcát, csillogó szemét figyelve rögtön önteni kezdte magából a panaszt. Feri betegen feküdt... mert ha egy kis lázat észlel, neki már otthon kell maradnia!... Retten meglátogatták az osztályból, s ezek olyan szemtelenek voltak, hogy nem akarták őt beengedni tulajdon lakásába, persze azért, mert éppen az asztal tetején ugráltak.

S mivel ezért jól összeteremtettem őket - magyarázta a fejét csóváló tanárnak -, telekürtölték a várost, hogy nálam milyen piszok van. Egy köztiszteletben álló idősebb hölgyet meg be akartak ugratni abba, hogy jöjjön el hozzám takarítani. Szóval ki akarták teregetni a szennyesemet... — Nem vette észre, hogy ezzel beismert egyet és mást; a tanár is leküzdötte a mosolyát. - Hallott már ilyen szemtelenséget?

Példátlan. Betegápoló brigád... Ez különben most szokás - jegyezte meg Spamu.

Hát nálam nem lesz szokás - csattant fel az asszony. - No és aztán, mert a brigád-ügyet az az úriasszony lefújta, az én drágalátos mostohafiam bosszúból elpusztította a legszebb dísznövényemet, a férjem kedvencét, másfél méteres fikuszomat... - Rámosolygott a tanárra, élvezte az érdeklődését... - Bár ön nem a növénytan tanára...

De azért szeretem a virágot - fejezte be a mondatot Spaltenberg. - S mélyen felháborít minden ilyen barbár pusztítás.

A fikusz-ügy megértéséhez tudnunk kell, hogy amikor Matafán úton volt teherautójával, felesége a végsőkig „egyszerűsítette” a főzést. Mutyulinak este hideg csirkét vagy sonkát adott, mert a kicsike mást nem is nagyon evett, s ezt is csak úgy, ha valamilyen játékot találtak ki hozzá. Miközben Feri sóvár szemmel nézte a pompás

falatokat, Berta mama kijelentette, hogy ő a maga részéről nem vacsorázik. (Ellenben amikor egyedül maradt a szobájában, az ágyban evett vajas kenyeret meg egy kis húst...) Ferinek levest főzött. Hogy milyen levest? Fantázia-levest.

Az apja távollétében készülő otthoni löttyöt nevezte így Matafán Feri. Mert semmiféle fantázia nem bírta elképzelni, milyen undorító szörnyűség volt az a tányérba mert folyadék. Matafánné még a berántás munkáját is sajnálta Feritől. Egy kanál paprikát meg egy darab avas szalonnát dobott a fazékba, s ezt főzte levessé. Utálattal töltötte el már a szaga is; bármilyen éhes volt Feri, nem bírt lenyelni belőle egy kanállal sem. Pedig Berta mamának elve volt, hogy nem szabad ételt hagyni a tányéron! Ezért Feri egy óvatlan pillanatban mindig a vécé kagylójába szokta önteni a fantázia-levest.

Azon az estén azonban a rossz szagú folyadékot kavargatva, fújogatva, Feri hiába várta, hogy Berta mama magára hagyja.

„Én pedig ezt meg nem eszem, ha levesbe főznek se", fohászkodott magában Feri, és kétségbeesetten körülnézett, amikor mostohája egy percre kiszaladt a fürdőszobába. Meglátta a fikusz hatalmas cserepét. És abban a pillanatban már - megfontolás nélkül - locsolta is a drága növényt a híg-meleg lével. Még füstölgött a földje, amikor Matafánné belépett.

- Mitől gőzölög a fikusz? - kérdezte csodálkozva.

- Nem füst az, hanem a melegtől rezeg a levegő közvetlenül a föld felett - magyarázta Feri riadt találékonysággal. - Tanultuk az iskolában.

De Berta mama gyanút fogott; másnap szalonnabőrkedarabkákat talált a cserépben, harmadnap a szár töve, negyednap a legalsó levél széle sárgulni kezdett...

„Én is így elszáradtam volna tőle, ha megeszem" - gondolta dacosan Feri, s ezzel tartotta magában a lelket, miközben mostohája szidalmait hallgatta.

Spaltenbergnek persze az asszony nem árulta el a fantázia-leves receptjét, sem a kétféle menü titkát. Szemérmetlenül kijelentette:

- Olyan finnyás az a kölyök, hogy olykor a legfinomabb húslevest sem eszi meg... Hanem, mert lusta kivinni a konyhába, barbár módon egyszerűen ráönti a fikuszomra.

... Körös-körül a társaságban még mindenki egyre fújta a maga panaszát. Bertalanná, hogy sohasem kap olyan húst, amilyet szeretne. Járosi, hogy ha elfelejti megtörölni a beretváját, megrozsdásodik, mert „más" nem nyúlna hozzá... Járosiné, hogy a férje nem eszik marhahúst... Orosziné, hogy öt éve nem kapni igazi rétes-lisztet... Nagyné többször megpróbálta az irodalomra terelni a beszélgetést:

Hagyjátok a napi gondokat... Olvastátok a Simon Menyhért születését? - S amikor senki sem felelt neki, egyenesen a magyartanárhoz intézte kérdését. - Olvasta Déry Tibor kisregényét?

Nagynét irodalmi mentődeszkájával együtt elnyelte a sirámok óceánja. „Micsoda kisvárosi élet" - sóhajtotta magában.

Spaltenberg mosolygott, és szája sarkát nyalogatta.

Meg fogom találni az elintézés módját, bízza csak rám, asszonyom - ismételgette búcsúzóban.

A Kvocsik házaspár nem járt társaságba. A felkapaszkodottság gőgjével vádolták őket régi barátaik, pedig szó sem volt erről. Csak éppen Kvocsikék nem kedvelték a kollektív kesergésnek azt az önmarcangoló szertartását, amellyel ebben az időben a jóismerősök egymást keserítették.

Az élet nem volt könnyű 1953 májusában. Sok dolog hiányzott a mindennap szükségesek közül is. Erre persze sokféle értelmes és igaz magyarázatot lehetett volna mondani, ami az - általában jóakaratú - embereket megnyugtatta volna. Ehelyett azonban az a megoldás kapott lábra, hogy a hiányok leplezése végett más cikkek bőségéről beszéltek.

Ezért aztán az emberek többsége egymást marta. Férj a feleséget az egyhangú kosztért, feleség a férjet a végtelen sorállásért, gyerek a szülőt a tananyag nehézségéért, szülő a gyereket a rossz bizonyítványért; mintha mindez segíthetne valamin...

Valami komoly változásnak kell jönnie - érezték sokan, összeszorított szájjal, különvonultan hallgattak. így volt a Kvocsik házaspár is. Nem bírták a pletykálkodást, a nevetséges csekélységeken való siránkozást. Lényeges dolgokról meg idegenek előtt nem lehetett beszélni. Inkább otthon maradtak és hallgattak. A hosszú némaság következménye volt az a kitörés, amilyen legutóbb Kvocsikot ragadta el fiával szemben. Józsi - ahogyan hosszú töprengés után elhatározta - még aznap este bocsánatot kért apjától; az apa erre hatalmas jobbjával megszorította fia

bal vállát. Ezzel a csendes, majdnem szótlan családi élet visszatért a kerékvágásba. Apa és fia óvatosan kerülgették egymást, az anya meg ki-kiszaladt a szobából, hogy titkon letörölje a feszült, majdnem ellenséges némaság miatt kikívánkozó könnyeit.

Kvocsik egyre várta az alkalmat, hogy mikor folytathatná nyugodtan és higgadtan a múltkor oly szenvedélyes fordulattal félbeszakadt vitát - de nem tudta rászánni magát a nehéznek ígérkező beszélgetésre. Az asszony növekvő nyugtalansággal figyelte férje szótlan küszködését; félt, nagyon félt, hogy a hosszú hallgatás miatt elszakad egymástól apa és fia.

Kvocsikné nem járt csak öt elemit. Egy nagyon szegény falu alsó végéről ment be maltert hordani a fehérvári építkezésekre, ott ismerkedett meg Kvocsikkal. A magas, izmos, nyílt tekintetű barna lány a télre már vissza se tért falujába, feleségül ment Kvocsik kőfaragóhoz. Tőle tanulta szeretni a szakmát. Gyönyörűséggel nézte a magasodó falakat, a szépen terjeszkedő vonalakat. Az újjáépítés éveiben aztán nemcsak a szeme, hanem a lelke is örült minden épületnek, amelyhez ő adogatta - brigádban - a téglát. De később kiemelték, irodára vitték, hiába tiltakozott: megbízható ember kellett a raktárban... Tanulni nem ért rá, mert csak lassan olvasott, de mindig figyelt, mindent megjegyzett, és sokat gondolkodott. S ha nagy ritkán - szégyenkezését legyőzve - elmondta véleményét, mindig fején találta a szöget. Mert persze csak olyanról szólt, amihez értett. Kvocsik sokszor szívesen felhasználta volna beszédeiben az asszony okos megjegyzéseit, de hát nehéz lett volna ezeket a hivatalos szöveggel, a nyomtatásban szétküldött gondolatmenettel összeegyeztetni.

Egy éjszaka, amikor álmatlan forgolódás közben észrevette, hogy férje is ébren van, Kvocsikné hirtelen elhatározással világot gyújtott.

- Mi az? - riadt meg Kvocsik.

Valamit akarok kérdezni. Mondd, miért nem beszélsz már egyszer barátságosan azzal a fiúval?

A vállalatvezető sóhajtott:

Félek, hogy túlzásaival megint kihoz a sodromból. Azt mondta a múltkor, hogy egyre többen vannak, akik gúnyos mosollyal csak hallgatnak... Azóta jobban figyelem az embereket. Nincs igaza Józsinak...

Félek, hogy igaza van - szólt közbe halkan az asszony.

- Nincs igaza. Csak ő vesztette el hitét.

- A te fiad nem vesztette el a hitét. Csak csüggedt... a lelkesedése megfogyott...

- Ez már majdnem hitetlenség!

Nem, nem Jóska. Nem hitetlenség. Mert a fiadnak éppen az fáj, hogy nem bír lelkesedni... még a tanulásért sem. S ez nagyon szomorú. Különösen nekem. Nemrégiben még milyen boldogság volt, hogy a fiam tanulhat, nem úgy, mint én... Jól is tanul, majdnem jelesrendű... és akkor...

A vállalatvezető elkeseredetten bámult a félhomályba. Nyoma sem volt már benne annak a szenvedélynek, amely a minap fia ellenében szavait hevítette. Kedvetlenül beszélt:

Nekem sem tetszik a fiú. Amióta... az az eset történt, többször megfigyeltem. Csak ül a könyv mellett, a semmibe néz, nem lapoz, mereng. Ennyire lesújtotta az az... eset? Vagy valami más baja van?

Más a baj - mosolygott az asszony. - Azaz... talán nem is baj. Szerelmes.

- Honnan tudod? Elmondta?

Ejnye, Jóska, már ennyire nem emlékszel? Te talán sohasem bámultál a semmibe? Nem a könyv, hanem a kő fölött?

Kvocsik beletúrt a hajába, zavartan hallgatott. Szeme az asszonyra tévedt, s a nehéz évektől korán megöregedett arcba - mint filmen - beleúszott egy fiatal, mosolygós

leányarc, derűs szemében egy boldog családalapítás reménnyével.

Milyen régen beszélgettünk - mondotta elérzékenyülten. Rekedt hangján is áttört a boldog emlékezés ereje.

- Rég... Hiszen ha többet lehetnénk együtt...

A férfi csak sóhajtott.

- Mikor! - tört ki csendesen az asszony. - Mikor lesz, hogy négyesben üldögélünk este, a fiúk elmondják nekem, mit tanulnak, s megismerem én is a világot. Mi meg elbeszéljük nekik, milyen nehéz volt az életünk régen...

Kvocsik megsimogatta felesége haját.

Tudod... most még más a feladat. Először fel kell építenünk az ipart, azután a jólét jön már magától... Mi talán lekéstünk róla, de nekik biztosan meglesz.

Az asszony átnyúlt, és megfogta férje kezét:

Hallgass meg, Jóska. Talán nem elég tudományos, amit mondani akarok, de ki kell már vallanom, mert olykor már nappal is úgy riadok fel erre a gondolatra, mint amikor az ember éjjel rosszat álmodik.

No, no - szólt a férj, s a riadt hangtól felindultan felült az ágyban.

Igen, én is biztos vagyok benne, a gyerekeknek már jó lesz - folytatta az asszony. - Jobb, mint nekünk annak idején, talán annál is jobb, mint egy tanult embernek azelőtt... bár ők is tanult emberek lesznek, tehát ez természetes... Te azt mondod, sokat, még többet, egyre többet kell dolgoznunk, megállás nélkül, azért, hogy ez gyorsabban meglegyen.

Jól mondod. Milyen egyszerűen és világosan - ismerte el a férfi.

Pedig nem is olyan egyszerű - tört ki az asszony. - Én attól riadozom, éjjel és nappal, sokszor a sírás határán... hogy ezektől a gyerekektől a jövő érdekében elvettük a jelent.

- A jelent? - csodálkozott bosszúsan Kvocsik. - Ejnye,

hát már te is így beszélsz!? A gyerekek igazán nem panaszkodhatnak a jelenükre. Iskolába járhatnak, tanult emberek lesznek azok, akiknek azelőtt csillés gyereknek, kifutónak, cselédnek kellett menniük... Jó könyveket adunk a kezükbe, üdülőtáborokba visszük őket, külföldet láthatnak, tengert... Mikor jutott ki ebből a proletár gyereknek?! Hálásnak kellene lenniük.

Kellene. De nem azok - mondta csendesen az asszony.

- De miért nem? - kiáltott fel Kvocsik.

Pszt, felébrednek a gyerekek - intette csendre a feleség. - Hogy miért nem? Talán azért... azért, mert nagyon is megkívánjuk tőlük a hálát...

- Joggal kívánjuk!

Joggal... de az ilyesmi a gyerekben dacot ébresztheti... Meg aztán mit látnak a felnőttektől? Mit látsz te? Emlékszel, mi az állványok alatt éjszakáztunk Fehérvárott, újságpapírból kenyeret ebédeltünk hagymával... Melyik építőmunkás hálás ma azért, hogy szálláson, fehér lepedőn alszik, abroszról ebédel, meleg zuhany alatt tisztálkodhatik, könyvet küldünk neki...

Nem hálásak. Elég felháborító - mondotta fojtott méreggel Kvocsik.

- Akárhogyan is van, ez az élet... Ami van, azt ma már természetesnek veszik. Aminthogy természetes is, hogy legyen. Az embernek jár ennyi. Minden embernek.

- De mi szereztük meg nekik!

Igaz. De jár nekik. És a gyerekek is így vannak. Vagy talán a felnőttek is nagy gyerekek?... Lehet. Szóval ne kívánd a gyerekektől, hogy hálálkodjanak, amiért iskolába járhatnak és mindenük megvan! Nem hálásak! Sem a gyerekek, sem a felnőttek. Hát nincs igazuk?

Lehet - szólt lecsendesedve Kvocsik. Hallgatott egy ideig. - De hol az igazság? Hol az igazság, ha mindennek ellenére fellázadnak? Erre felelj!

- Igazság? Persze nincs igazuk. Még többet kívánnak?

Ki tudja. Nem mondják, hogy mit akarnak. Ez a baj. De nekünk sincs mindenben igazunk. - Elgondolkozott, a takaró szélét morzsolgatta ujjai között. - Túl sokat beszélünk a gyerekekről, de túl keveset beszélünk a gyerekekkel. - Hirtelen felkapta a fejét, mint aki éppen megtalálta a magyarázatot. Félénken elmosolyodott. - Igen, ez az! A gyerekekért dolgozunk, s eközben nem törődünk velük. Ennek az a vége, hogy elveszítjük a gyerekeket!

Kvocsik megdöbbenten nézett az asszonyra:

Mit beszélsz?... Eh, rémképeket látsz. Hogy elveszítjük őket? Tévedsz. Az ifjúság a miénk!

Igen, az ifjúság a miénk. De hát akkor a te fiad miért nem a tiéd?

A férfi meghökkent.

- Nem az enyém? Hogy érted ezt?

Úgy, ahogy van! Miért nem mersz beszélgetni vele? Miért kerülgetitek egymást? Miért nem értetek szót egymással? Miért nincs bizalmatok egymáshoz? Pedig...

- Pedig?

Pedig mennyire egy az érdeketek! Amióta áll a világ, szülőknek és gyerekeknek talán sohasem lehetett ennyire egy a céljuk!

- Messzire mész!

Nem, Jóska, én kimondom. Én attól tartok, hogy a te vitád a gyerekkel... ez nemcsak minálunk van így! Apák és fiúk

A vita helyes - szólt Kvocsik.

- Csak viszály ne legyen belőle - sóhajtotta az asszony. - Viszály abból, hogy mi értük dolgozunk, s ők nem értik meg... Borzasztó elgondolni is!...

Hallgattak egy ideig. Kvocsik némán ismételgette magában a hallottakat, de egyre mélyebben lélegzett...

Az asszony eloltotta a villanyt.

Másnap Kvocsikné felkereste az iskolában Tatait. Mert végül azért mégis mindenre akad idő...

Tatai örömmel fogadta az asszonyt. Nincs panasza Józsira. Nem, nem hanyatlott. S hogy szerelmes volna, és mi a teendő? Hát...

Riadtan elhallgatott. Képzeletében megjelent Józsi, amint az ablak alatt integet... Hogyan, hogy eddig ez nem jutott eszébe? Mitől ilyen vak ő? Csak nem? Csak nem lett szerelmi vetélytársává legkedvesebb tanítványának?!

Naponta találkozott Évával - mindig véletlenül. Az első déli séta másnapján szokása szerint öt órakor indult egyórás útjára. Amikor elhaladt a szomszéd ház előtt, a kapu kitárult, Éva sietett elő.

- Jó napot kívánok. Hová tetszik menni? - kérdezte.
- Sétálni. A szokott sétámra.

Megengedi, hogy elkísérjem? - és máris hozzáigazította lépéseit a tanáréhoz. - Hadd tanuljak megint valamit!... Rámfér. - Fejét oldalt hajtva alázatosan mosolygott felfelé.

Ö... ó... - a tanár zavartan köhécselt egyet-kettőt. - Hát a múltkor... izé... miről is beszélgettünk? Emlékszik még?

- Hogyne, hogyne! A matematikai csodagyerekről!

Galois-ról - kapott bele a tanár. - Érdekes figura és kor.

Egy pillanatra arra gondolt, hogy a lányt talán nem is a tudás érdekli, hanem az ő személye, de gyorsan elhessegette ezt a gondolatot. Beszélni kezdett a Napóleon bukására következő időkről, a francia királyság felújításáról. Színesen és folyékonyan magyarázott. Persze, hiszen az éjjel átnézett néhány történelemkönyvet, mintha készült volna erre a beszélgetésre. Amikor ez jutott eszébe, elszégyellte magát, s elhallgatott.

Milyen jó lehet annak, aki ilyen sokat tud - használta fel a szünetet Éva.

Tatai bágyadtan szabadkozott. Mégsem vallhatta be, •hogy készült az anyagból, de bosszantóan diákosnak érezte ezt a kegyes csalást. Csak felfrissítette az emlékezetét - jutott eszébe önvigasztalásul. Mert igaz: nemcsak a matematika érdekelte, hanem a francia forradalom is. Diákkorában mindent elolvasott róla, amihez csak hozzájutott, a Tolnai Világtörténelmétől egészen Kropotkinig. Ismerte a nagy idők anekdotáit, pletykáit is, s ezek beleszövésével kápráztatta el legjobban Évát.

Repült az idő, Tatai csak negyed hétkor kapott észbe, hogy hatkor - mint mindennap - kisfiával kellene lennie, Skriba néninél, aki teljes gondozásra vállalta a kicsit. Hirtelen elbúcsúzott Évától. Bosszantotta, hogy egy bakfis kedvéért így megfeledkezett a gyerekről; szemrehányást tett magának azért is, hogy elhallgatta a lány előtt, hová kell sietnie.

Hol voltál ilyen sokáig? - fogadta sírós szemrehányással a félárva fiúcska nehezen várt apját.

És ez a könnyes kérdés egy időre kiáztatta Tatai fejéből Évát. De hazafelé mentében - bár nagy kerülőt tett, hogy ne is lássa a szomszéd házat - elhatározta, hogy utánanéz valaminek Sieburg Robespierre-jében, mert nem emlékezett rá, amikor Évának beszélt róla. Otthon aztán Romain Rolland Dantonját is elővette... Egyszerre csak bosszúsan csapta le a könyvet: hát már megint „készül”?

De azért másnap öt órakor meglassította lépéseit a szomszéd kapu előtt, és boldogan elmosolyodott, amikor előlibbent Éva, hófehér ruhácskában, amelytől csodálatosan érettnek látszott.

- A labdaháznál, Mirabeau-nál hagytuk el - emlékeztette az első lépések után előadóját, s máris olyan csodálkozó arccal várta az előadást, hogy Tatai azon nyomban meggyőzte magát: nincs joga a tudás vágyát eloltani egy parázsló lélekben.

Beszélgetésük ezúttal csapongott. Dantonról Victor Hugo 1793-jára terelődött a szó, arról Anatole France Az

istenek szomjaznak című regényére, majd a magyar jakobinusokra. De Tatai ezúttal résen volt, hat perccel hat előtt ügyesen befejezte mondókáját, s miután elbúcsúzott a lánytól, erősen elhatározta: holnap - ha újra találkoznak - közli vele: ő elmúlt negyven éves, és különben is özvegy, gyermekkel...

De a másnapi véletlen találkozón úgy belemerült A pingvinek szigetébe, hogy tíz perccel hat után valósággal elrohant a lány mellől. Este aztán sokáig állt az ó-arany keretes tükör előtt, s a régimódi petróleumlámpába szerelt gyenge villanykörte sárga fényénél vizsgálgatta őszülő haját...

Ó, te vén bolond, mire gondolsz?... - szólt magához félhangon, hirtelen indulattal.

Sziromyné erre bekopogtatott az ajtón:

- Szólt valamit, tanár úr?

Nem, dehogy... csak ásítottam, asszonyom. Már lefeküdtem - felelte gyorsan Tatai, nehogy az özvegy betörjön hozzá, s fekete árnyékba borítsa a leike mozivásznáról édesen mosolygó leányarcot.

Aztán maga elé meredve letagadhatatlanul megállapította, hogy a sétabeszélgetéseken azért váltott át a száraz algebráról a színes történelemre, mert tetszeni akar. Pontosan emlékezett rá, mikor volt utoljára ilyen beszédes, és kinek a kedvéért...

... S most mintha fejbe kólintották volna azzal a gondolattal, hogy Kvocsik Józsi szerelmes Kuthy Évába. Hát persze!

- Szégyelld magad, öreg - szólt félhangosan.

- Tessék? - kérdezte riadtan Kvocsikné.

A tanár összerezzent:

Magamat szidom... Mert... mert igazán többet foglalkozhatnék a fiával, asszonyom. Hiszen én is szeretem...

Az asszony elbúcsúzott. Tatai kiment a folyosóra, magához intette Józsit:

- Egy kis beszédem volna magával, Kvocsik.

Parancsoljon, osztályfőnök úr! - Józsi keserű arcán igaz boldogság ragyogott fel, s ettől a tanár is visszanyerte nyugalmát.

- Fél ötkor várom a lakásomon. Majd sétálunk egyet.
- Köszönöm, ott leszek - hajolt meg a fiú. Indult.

Tatai visszahívta:

- Mondja csak, olvasta a Vörös és feketét?
- A kedvenc regényem, tanár úr... Miért tetszik...
- Örülök neki!

Ezzel az osztályfőnök megfordult és távozott. A fiú értetlenül bámult utána.

Fél öt előtt öt perccel Józsi megérkezett a Rájnis utcai ház sötét lépcsőjéhez. Ebben a pillanatban Monostori Péterhez méltó stratégiai ötlete támadt. Az udvaron felszedett egy követ, azzal kitámasztotta a kapualj lépcsőajtaját. Nem fog leesni még egyszer a sötétben.

Baj nélkül fel is ért a felső ajtóig. Ott bosszankodva fedezte fel, hogy a legfelső lépcsőfokra nem lehet rálépni, mert egészen ráépítették az ajtót. Ö úgy helyezné el a falzáró szerkezetet, hogy a legfelső lépcső is szabadon maradjon, az érkező teljes talppal ráállhasson, s kényelmesen elérhesse a csengőt. Meg ablakot is vágna az ,, ereszké”-be. Hová is?... Visszanézett, s egyszerre az öröm forróságától lett verítékes a homloka. Hiszen ő most mint építész nézi ezt az épületet. Ilyen meglátásokért bámulta eddig Monostori Pétert! Felvidultan húzta meg a sárgaréz fogantyút, de a várt csengetés elmaradt, odabenn tompán koppant egy meztelen vasrugó. Várt néhány pillanatig, azután lenyomta a kilincset. Az ajtó nyitva volt...

... Tatai - miután gondosan megtömte pipáját, s rágyújtott - ezzel a kérdéssel lepte meg vendégét:

- Kvocsik... én láttam magát egyszer itt az utcá-

ban... felköszönni egy ablakba... Ez ugyanannak a kislánynak szólt, akivel én néhány nappal ezelőtt megismertettem?

Józsi összerezzent. Már örült, hogy Sziromyné nem firtatja ezt, s most meghívója támad rá a kényes kérdéssel?

- Annak - -suttogta. Kétségbeesett könyörgéssel nézett a tanárra.

Van valami sejtelme arról - folytatta a faggatást a tanár -, hogy a maga Monostori barátja miért haragudott meg erre az ifjú leányra?

A fiú zavara fokozódott. Mit mondjon úgy, hogy senkinek se ártson vele?

Nem tudom... - kezdte, de nyomban elvörösödött, hogy miért is akar hazudni ennek a derék Tatainak... - Azaz... kérem... ostoba pletyka az egész... Nem fontos... És én el se hiszem...

A tanár elgondolkodott. Mindig ezek a pletykák... De Kvocsik vérvörös arca már sok mindent elárult neki.

- Megkérhetném - szólt halkan -, hogy teljes őszinteséggel... mint férfi a férfit... tájékoztasson arról... hm... milyen érzés kapcsolja önt az említett lányhoz?

Józsi arcszíne vérvörösből viaszsárgába váltott. Egy percig némán tördelte a kezét. Halandzsázzon? Tagadjon?

Tanár úr kérem, muszáj erre válaszolnom? - nyögte ki nagy keservesen.

A fiú zavara meghatotta a tanárt:

Nem, nem kötelezhetem válaszra... ez magánügy. De talán elhiszi nekem, hogy a javát akarom. Talán használ valamit az... ügynek, ha... megtisztel bizalmával.

Kvocsik Józsi zavartan húzogatta ujjait, csak úgy ropogtak a csontjai.

Kérem... én, én... - kínjában felnézett. Tatai jóságos kék szeme mennyei fénnyel sugárzott feléje. Hirtelen erőre és bátorságra kapott. - Én... én szeretem azt a lányt.

„Szeretem” - ez a szó sokszor oly keveset jelent. A Langánoknak szerelem egy eszperente szó csupán. Monostori Péter szeretné megtudni Gizitől bátyjai titkát... Hány ember használja minden órában több vagy kevesebb meggyőződéssel a szeretem szót?! De Tatai most megrendült a fiú hangjának mélységétől és őszinteségétől, fájdalmas és egyben diadalmas voltától. Ha nem ismerte volna meg oly - rokonszenvesnek Évát, talán meg sem értette volna ezt a sikoltó szerelmi vallomást... Ezt a vallomást, amelyet nem a szeretett kedvesnek, hanem a majdnem vetélytársnak mondottak el...

- Ó, hát ez gyönyörű - bólintott, jól ttitkolva fájdalmát, olyan őszintének látszó elragadtatással, hogy Józsinak leesett az álla a csodálkozástól.

Észre sem vette Tatai elröppenő sóhaját. A sóhaj egy sebet nyitott, arra kellett szavakból tapaszt tenni:

Remélem, nem amolyan diákos szalmaláng?... - keresgélt a tanár a szavak között.

Az egyetlen... - suttogta a fiú. - Halálos szerelem...

- Miért ez a szomorú és öreges szó, fiatalember? Halálos? Ugyan! - Arca hirtelen felderült, mert megtalálta a cinizmussal megkent tapasztószót. - Inkább... mondjuk... szerelem a négyzeten!

A négyzeten? - Józsi felnézett és elmosolyodott. - Hát az milyen?

Ilyen, fiam - mosolygott a tanár is, de majdnem könnyesen. - Hiszen tudja!... Az első tag négyzetéhez hozzáadjuk az első és a második tag kétszeres szorzatát, s végül a második tag négyzetét. Képzelje, milyen óriási szerelem!

Józsi aggodalmas arcot vágott. Nem csúfolódik vele az osztályfőnöke?

Nem, Tatai önmagát gúnyolta. Beszélnie kellett, fájó sebét szavak balzsamával kenegetni. S remélte, hogy Józsi nem érti meg a szavak összefüggését. Nem is sejti, hogy

ebben a szerelemben tanára az első „tag”, kinek érzése négyzetesen összetevődik a második tag, a diák majdnem győztes boldogságával. Mert hiszen a fiatalságnak kell győznie, s az öreges szerelem lassan elenyészik... - Miközben a játékos szavakat rakosgatta össze, minden szótaggal könnyebb lett a lelke.

- Nem értem, tanár úr - dadogta a diák.

Persze hogy nem érti! Hogyan is érthetné meg a szerelemtől mámoros ifjú ember az öregedő férfi szánalmas dadogását. Hogyan is tudná elképzelni, hogy ilyen nagy, hatalmas, okos embert is meggyötörhetnek alattomos kis érzések...

Nem érti? - mosolygott Tatai. - Majd megérti, mire megöregszik!

Józsi zavartan állt. Eltévedt a szavak és érzések útvesztőjében. Vezetőre várt.

Na, jöjjön fiatalember, hadd vezessem - szólt Tatai, és megszorította vendége jobb karját. - Tudna-e felelni abból a Stendhal-regényből?

- A Vörös és feketéből? Tudnék - hebegte Józsi, végképp elveszetten.

A tanár - túl a dolog nehezén - most már mulatott vendége zavarán. Előretessékelte a fiút, le a lépcsőn, ki a kapun, s az utcán pár lépés után megállt, balra fordulva. Józsi lába menten gyökeret vert, mert észrevette, hogy Tatai ama bizonyos házra szögezi várakozó tekintetét.

... A kapu kinyílt, kipattant Éva, sima szabású kék ruhájában, elegánsan, mint egy könyv lapjairól randevúra kilépő mesehősnő... A fiú - rémületében vagy boldogságában? - megragadta a tanár karját. A lány megtorpant az óriás diák láttára.

No jöjjön csak, kislány - mosolygott a tanár. - Ismeri ezt a fiatalembert, ugye? Nagyon rendes fiú. Mondhatnám, a tanársegédem. - Felváltva figyelte a két fiatalt. Éva arca kissé eltorzult a rosszat sejtő ingerültségtől, Józsi ábrázata meg a csodálkozástól szinte csecsemő-

képpé lazult. - Szóval Évácska - folytatta a tanár Galois koráról lesz ma szó, a júliusi forradalom előzményeiről. E kort ábrázolja egy világhírű regény, Stendhal Vörös és feketéje. Erről fog előadást tartani kitűnő segédem, Kvocsik József elvtárs. Nekem ma sürgős dolgom akadt... Visszatérek a történelemtől a matematikához!... Megbocsátanak... Isten velük.

Kezével intett, de állva maradt. így hát a fiú meg a lány - kénytelen-kelletlen - megindult egymás mellett, el a tanártól. Egyik sem mert hátranézni.

Ha Bóni néni „pesti lány”-t mondott, velejéig romlott ifjú perszónára gondolt, akin már nem lehet segíteni; kár a fáradságért. Csak minél gyorsabban szabadulni tőle!

Kuthy Éva pesti lány volt, nemcsak azért, mert azelőtt a főváros bal parti részében lakott, hanem azért is, mert nagyon hasonlított sok-sok pesti lányra, akikből éppen tizenkettő tesz ki egy tucatot.

Ilyen lányokkal van tele például a mozik nézőtere. A sötétben belekarolnak mellettük ülő lovagjukba, olykor a vállára ejtik fejüket... Vajon tőle várhatják-e „filmszerű” jövőjüket? „Velejükig romlottak”? Dehogy! Egyáltalában nem romlottak. Csak türelmetlenül keresik a boldogságot, de rossz helyen, mindig ugyanazon a rossz helyen, mindig a legegyszerűbb szórakozásban.

De miért róluk mintázzák a Bóni nénik a „pesti lány” fogalmát? Hiszen sokan vannak olyanok, akik Bachot és Mozartot is szeretik, nemcsak a szamba-zenét, akik a könyvtárak kölcsönzőit és olvasótermeit töltik meg, akik a kiállítások csarnokait járják, lelkesen figyelve egy komoly fiú magyarázó szavára. Akik ott keresik a szépet, ahol meg is lehet találni, igaz, nehezebben, mert kevésbé csillog...

Nem volt tehát igazsága Bóni néninek a „pestiá”-t illetően. Hogy pedig Kuthy Éva azt hitte, az élet értelme a könnyű szórakozás, arról legkevésbé ő tehetett. Az embert környezete neveli. Évának legkisebb korában azért kellett irigyelnie - bámulatosan szép - anyját, hogy mindig táncolni jár, szép ruhákban, illatosan és kifestetten,

hogy „csak felnőtteknek” való szórakozásai vannak, hogy cinkos pillantásokkal hallgat rejtélyes dolgokról... Csoda-e, hogy attól várta boldogságát, ha minél előbb ő is bíborlakkos vagy gyöngyszínű körmöt viselhet kezén és lábán, ha ruháit pukkadozva irigyelni fogják barátnői... Amikor pedig váratlanul egy kis vidéki fészekbe dobta sorsa, azt hitte, hogy a pesti nő tulajdonságaival kell feltűnést keltenie, sikert aratnia, hódolatot elérnie a falusi libák között.

De a szigorú nagymama fejébe vette, hogy szolid úrilányt nevel az elrontott pesti fruskából. Németül tanította, és régi novellákat olvastatott vele. Órák hosszat beszélt neki a régi világ furcsaságairól, bonyolult ruhákról, báli szokásokról. Kirakta előtte nagyapja óragyűjteményének különös darabjait, dicsérve a leleményes munka szépségét, az ipari műremekek tartósságát. Sokszor bemutatta neki az egyszerű családnak ódon képekben és bútorokban sorakozó történetét. A lány közben gyakran másról ábrándozott, de a nagymama türelme erősebb volt, mint az ő figyelmetlensége... S amikor ezek a tőle oly idegen dolgok - akarva, nem akarva - kezdték megtölteni mohó agyát, Éva prüszkölt, rúgott és harapott az újszerű „anyag” ellen, mint a szelídíteni bezárt vad csikó az ismeretlen abraktól.

... S ezzel a méreggel rontott neki az első férfinak, Tatainak, hogy ő most megmutatja ebben a fészekben, milyen eleven, milyen könnyed, milyen hetyke, milyen mulatságos, milyen hangos és milyen feltűnő a magafajta pesti lány!... De ehelyett az érdekesen őszülő, bánatos kék szemű, zengőn halk szavú férfi mutatta meg neki, hogy a könnyű és olcsó mulatságok vásárán kívül van egy másik világ is, végtelen és egyáltalában nem unalmas világ, amelyért érdemesebb élni, különösen, ha egy rokonszenves, érett férfi kalauzol benne.

A nagymama alig bírta leplezni örömmel teli ámulatát, hogy Éva egy napon elment a városi könyvtárba, és hazahozta „A XVIII. század otthona” című vaskos köny-

vet, s órák hosszat lapozgatott benne; az eddig minden régi iránt közönyösnek látszó lányt egyszerre érdekelni kezdte a százfiókos szekrény, amelynek hamvas körtefa homlokán sötétbarna berakással az 1790. évszám díszlett. A nagymama büszke lett nevelő tudományára; úgy érezte, hogy kisiklott életű lányának gyermekét neki sikerült visszatérítenie a maga világának szépségeihez... És boldogan mesélte mindenkinek: nem rossz ez a gyerek, jó anyag, pompás szövet, csak teleragadt,, pesti" bogánccsal.

Annyi bizonyos, hogy a bogáncsot igen könnyű volt leszedni Éva lelkének finom mintás, puha kelméjéről. Tatai nem is tudta, milyen csodát tesz ő, csak annyi változást vett észre, hogy a lány igen gyorsan elhagyta az útszéli kiszólásokat.

Szerelmes volt-e Éva Tataiba? Nem volt. Tisztelte és bámulta őt. „Bezzeg egészen más, mint a jampik... " - ilyen összehasonlításokat agyait ki. Aztán tisztelte és bámulta önmagát is. Nem is „felületes kis lény" ő - ahogyan olykor a nagymama nevezte -, ha ennyire le tud kötni egy érett, rendkívül okos, művelt férfit. Volt néhány pillanat, amikor Éva úgy érezte, hogy a tisztelet és a bámulat együtt már maga a szerelem, sőt több annál. Mert ha lehunyta szemét, a kedves férfi arca jelent meg előtte...

De bosszantotta, hogy Tatai soha egy szóval, de még egy tekintettel sem adta jelét: nemcsak tanítványt, hanem nőt is lát benne. Nem mutatta, hogy nemcsak okos megjegyzéseinek örül, hanem szépnek is tartja sétáló társát. Sejtelme sem volt arról, hogy lovagját a huszonhat évnyi korkülönbség bénítja; fél elriasztani maga mellől a fiatalság tündérét; udvarló szóval nem meri kockáztatni vélt apái tekintélyét, amely - dőrén úgy érezte 7- örökre megtartja mellette virágzásban ezt a természeti csodát... Nem is sejtette, hogy Éva olykor - a fiatalság szertelenségével - ellenségesen kémleli őt, mert arra gondol:

„Öreg ember! Egy fiatal, ha Mária Antoinette szépségéről szólna, az enyémet is említené!..

A harmadik sétán Tatai öreges nyugalma határozottan kezdte bosszantani, s egyszer - nem minden él nélkül - megjegyezte:

Elhatároztam, hogy visszamegyek az iskolába... Én is tanár leszek. Gondolja, hogy mire *annyi idős* leszek, mint maga, én is tudhatok ilyen sokat?

Elhitette magával, hogy Tatai Richárd az „annyi idős" hallatára összerezzent, s ennek örült egy kicsit. De most - némán baktatva Józsi oldalán - rémülettel gondolt arra, hátha nagyon megsértette őt, s most ezzel válaszolt, hogy átengedte egy tejfeles szájú sihedernek. Aki még nincs „annyi idős". Ettől a gondolattól toporzékolni szeretett volna. Hát azért tanult és iparkodott napokon át, hogy egy pillanat alatt mindent elrontson; lehet, hogy „martalékul dobják oda" egy szerelmes kamasznak?! Csak úgy átpasszolják!... (Meghökkent, mert ilyenfajta jassz szó már napok óta eszébe sem jutott.) Hát az ő érzelmeit lehet csak úgy adni és venni? Nem, ezt nem tételezte volna fel Tatai Richárdról.

Oldalt pillantott. A hatalmas termetű fiú lehajtott fejjel kullogott mellette. Egy kicsit behúzta nyakát, mint aki bűnösnek érzi magát, amiért Éva ilyen megalázó helyzetbe került. Megérezte a lány tekintetét, hirtelen megszólalt:

- Hallott már valamit a Vörös és feketéről?

Éva tudta, hogy van egy rulett nevű szerencsejáték, amelyben vörösre vagy feketére is lehet tenni, és ezért vörös-és-feketének is nevezik.

Hallottam, többet mint maga - felelte élesen. - Franciául ruzsenoár. Mit gondol, én is olyan buta vagyok, mint az itteni lányok?!

- Bocsánat, nem akartam megbántani...

De én nem szeretem a hazárd játékot... - beszélt tovább Éva a rulettről.

Julien Sorel rendkívüli fiatalember volt, mégis hazárdul mindent feltett egyetlen lapra - folytatta Józsi. - De neki a vörös vagy a fekete azt jelentette, hogy...

Nekem a kanaszta rokonszenvesebb - vágott közbe Éva. - Ismeri a kanasztát?

Józsi sohasem hallotta ezt a szót, de nem merte bevallani.

- Nem, még nem... - hebegte.

- No látja - fölényeskedett a lány. - Maguk itt vidéken azt hiszik, hogy amiért egyről és másról hallottak, mindjárt ki tudja milyen műveltek! S közben a legelemibb dolgokat sem ismerik. A kanaszta ma a legnépszerűbb Pesten! - Józsi zavartan hallgatott, nem találta az összefüggést. - Megjegyzem, a maga osztályfőnökének sem volt halovány sejtelme a kanasztáról. Ő is mindig csak a könyveket bújja.

Józsi próbált kievickélni az ingoványos témából. Visszatért a Vörös és fekete főhősére:

Gondolkozott már arról, hogy Julien Sorel miért választotta a halált, amikor két nő is szerette, sőt imádta. Különös szerelem volt mind a kettő... - Jólesett neki, hogy Éva jelenlétében kimondhatja ezt a szót, ezért sóhajtva kétszer is megismételte. - Szerelem, különös szerelem...

A lány ellenségesen végigmérte:

- Nem tudom, ki a maga Julien Sorelje, de azt mondhatom, hogy nagy butaság a halált választani, amikor az élet olyan szép! Nem hiszek én az ilyesmiben!

A fiú aprókat rángatott a vállán. Sehogyan sem értette Éva megjegyzéseit a Vörös és feketével kapcsolatban, s folyton kizökkent mondanivalójából.

Éva óvatosan oldalt nézett. Egészen jóképű ez a fiú, s jóindulatúnak láttszik. Sejtette ezt már akkor is, amikor még csak messziről köszöngetett. Amolyan hűséges lovag lenne belőle, aki készséggel cipeli az imádott nő csomagját, egyetlen szavára eltrappol a város túlsó végére. Ha

szépen megkérik, hamis vallomást tesz a nagymama előtt, ami adott esetben nagyon fontos lehet. De nem, neki most még ilyen fiú sem kell! Elzavarja maga mellől; ez az egyetlen lehetőség arra, hogy Tatait visszaszerezze. Ugratni fogja.

Persze - kezdte-, itt Mucsán meg biztosan hisznek az ilyen fellengzős szerelemben. Szerelem mind a vérpadig... vagy hogy is van? Ha! így képzelik a szerelmet? Tudja is maga, hogy mi a szerelem? - Látva, hogy Józsi a főzött ráknál vörösebb lett, kegyetlenül folytatta: - Volt már maga szerelmes?

Én?... Én?... - Józsinak időt kellett nyernie. - Hogy voltam-e?... Miért kérdi? - Milyen jó lett volna azt felelni, hogy „vagyok”, de ezzel talán mindent örökre elrontott volna. Riadtan hallgatott.

Képzelem, micsoda kis libák után futott eddig - gonoszkodott tovább Éva. - És mit szoktak csinálni? Édeskettesben sétafikáinak a holdvilágnál? Bekarcolják egymás kezdőbetűit egy fába? S köréje szívet vésnek? Hahaha! Vagy talán cukrászdába is járnak? Vagy elviszi őt táncolni! Lehet itt egyáltalában valahol táncolni?

Hogyne, a bányász kultúrotthonban minden szombaton és vasárnap tánc van - kapott a szón Józsi. Ha most megkérdezné, eljönne-e vele oda táncolni, megértené-e ebből Éva, hogy azt hívja táncolni, akit szeret? Jaj, milyen bonyolult nyelve van a szerelemnek!

A váratlan lehetőségre Éva kiesett a szerepéből.

- Nem lenne rossz egyszer táncolni! - kiáltott fel.

Az eddig fölényes dámának ez az őszinte, bakfis kitörése hirtelen lelkesedéssel töltötte el Józsit.

- Eljönne velem vasárnap? - kérdezte esdeklőn.

Éva nyomban kötőféket vetett a maga örömére. De tudta, hogy a fiút zabolázza meg vele.

Hát még mit nem? Csipiszt az orrára. Persze, azt hiszi, hogy egy pesti lánynak csak egyet füttyent, s az már szalad, mi?

Ó, dehogy... én... - A visszautasítás nem is fájt Józsinak, annyira örült, hogy Éva ilyen szigorú felfogású. Lám, tudta ő mindjárt, hogy Bóni néni nem mond igazat. - Higgye el, nem gondoltam... semmi rosszra. Csak... tisztelettel meghívnám táncolni.

- Lassan a testtel - szólt a lány.

A fiú megállt, megtörölte homlokát. De nehéz is egy lánnyal társalogni! Csak neki? Vagy másnak is? Vagy hazudnak azok, akik azt beszélik, hogy ők rögtön az ujjuk köré csavarnak minden nőt...

Éva is megállt, és tetőtől talpig végigmérte kísérőjét. Majd szép ajkát elbiggyesztve így szólt:

Ni, maga még ilyen régimódi lötyögős nadrágot hord? Ilyenben nem lehet szambázni!

Józsi gyanakodva nézett Évára. Ezek a szavak annyira nem illettek az ő elképzelt Kisördögéhez.

Szambázni itt tilos - motyogta. - Ha egy pár rákezd, a zenekar abbahagyja a játékot.

Éva gúnyosan felkacagott:

- Micsoda vidéki dolog! Egyik tánc olyan, mint a másik. Nem?

Józsi levegő után kapkodott:

- Ugye, maga most tréfál?

Éva hirtelen maga is megriadt, milyen messzire sodorta vissza régi életébe a bosszúvágy. Milyen messzire jutott már a tegnapi, tudásra szomjas, szende kislánytól. Pedig régi énjét - úgy érezte - végleg megtagadta. Nem, nem Tatai kedvéért. Tatai csak tükör volt, amelyben megpillantotta hibáit...

- Persze, csak tréfálok - visszakozott.

- S elmegyünk táncolni?

- Azt nem mondtam. - Lesütötte a szemét. - Nálam azt ki kell érdemelni.

- Szeretném kiérdemelni.

A vallomással felérő kitörés boldog mosolyt érlelt Éva arcán. Tataitól persze hiába várt volna ilyen forró sza-

vakat. Tatai idős *hozzá - ez* kétségtelen. De Józsit nem akarta túl közel engedni magához:

Maga a korához képest nagyon elbizakodott! - kezdte ugratni. De nem volt a iátékában gonosz szándék, csak ereiét próbálgatta. - Én Pesten... vidéken is... felnőtt emberek társaságához vagyok szokva. Kisfiúkkal nemigen járok... sehova. Amiért Tatai tanár úr vélet-lenül kirendelte magát, elég feleslegesen, engem szóra-koztatni... ez engem természetesen még semmire sem kötelez. Igaz?

Igaz - hajtotta le fejét Józsi, összetörten. Vége min-dennek. Ilyen kitanítás után nem nézhet többé a lány szemébe.

Látom, van önkritikája - tréfálkozott tovább Éva. - Ez komoly érték magában. Fogja még vinni valamire. Csak nem nálam... Ja igaz, van már mosónője a bri-gádnak?

sokig elkeseredetten Józsi. Hiszen ez a lány csak kínozni

Nincs. Nem is lesz. Nem is kell! - kiáltotta vég-akarja őt! S milyen tehetetlen vele szemben.

... Mintegy végszóra megjelent a túlsó járdán Matafán Ferenc. A két fiú üdvözölte egymást, majd Józsi Évához hajolt:

- Nála kellett volna... - suttogta.

- Tudom - bólintott a lány. - Ismerem. A nagyanyám régi haragosa az anyjának.

A meglepő közlés felvillanyozta Józsit.

Csakugyan? - kiáltott fel örömmel. - Hiszen akkor mégis nekem volt igazam!

- Mi? Micsoda?

Én mindjárt mondtam, hogy maga nem lustaságból tiltakozik a... feladat ellen, hanem van valami különös oka... kell hogy legyen. Meg is fogom mondani...

- Kinek...

Annak... azoknak, akik magát rágalmazták előt-tem.,, - Józsi repülni szeretett volna boldogságában, és

leküzdötte félelmét is akik le akartak beszélni... -

Ijedten megakadt, hátha mégis sokat mondana,

- Miről? - csapott le diadalmasan Éva.

Józsi vérvörös arccal hallgatott. Agya megbénult, semmi sem jutott az eszébe. Hogyan másszék ki ebből az elszólásból?

Nagyon szép - mosolygott most megint szelíden a lány hogy felcsapott védőmnek, de én nem kértem rá. Nincs rá szükségem.

Tudom - nagy sokára tudott csak ennyit mondani Józsi.

Percekig tartó hallgatás után akadozva folytatódott a társalgás. A fiú az előttük sorakozó házakról kezdett beszélni, úgy ahogy Pétertől hallotta, maid Tatait dicsérte, hogy milyen jól magyarázza az algebrát. A lány visszatért a táncra, majd hirtelen elhagyta... Szavaik úgy kergetőztek, mint amikor fürge cica futtatja a lomha kuvaszt. A nehéz társalgástól testi fáradtságot érzett Józsi, amikor egy órai sétálás után elváltak egymástól. S a következő percben már hiába akarta emlékezetébe idézni Éva szavait. A mondatoknak még az értelmét is elborította valamilyen furcsa köd. Az egyik mondatfoszlány gyaníttatta, hogy Évának talán nem közömbös ő - a másik bizonyossággal elárulta, hogy minden csak ugratás. Azután mérgelődött, hogy legalább búcsúzáskor miért nem kérdezett tőle semmit!? Ha újabb találkozóért esengett volna, vagy még egyszer kérdezte volna a táncról, akkor talán Éva valahogyan mégis „nyilatkozott” volna...

... Tatai másnap újra elhívta lakására:

Ne vegye tolakodásnak - kezdte de érdekelne, hogyan sikerült a tegnapi... előadás?

Józsi bevallotta, hogy a francia regényről alig beszéltek.

- Hát miről? - kérdezte meglepő örömmel a tanár.
- Összevissza... mindenféléről... De...
- De?
- Elmondhatok mindent? - tört ki váratlanul a fiúból.

- Hogyne, bátran - biztatta Tatai.

Józsi mindent elmesélt, ami Évával kapcsolatban történt azóta, hogy összeismerkedtek. S végül reménykedve nézett az osztályfőnökre, mint beteg, aki gyorsan ható csodaszert kér bajára az orvostól.

A tanár sokáig borzolgatta üstökét, végül lassan beszélni kezdett:

Hát igen... maga, úgy látszik, fiatalon meg fogja ismerni a szerelem gyötrelmeit... és persze a boldogságát is. A kettő együtt jár. Érdekes lány... nem könnyű bánni vele... De azt hiszem, érdemes küzdeni érte. Az életben általában csak az ér valamit, amiért keményen meg kell harcolnunk... ezt jegyezze meg. Maga... harcos ember!

Józsi elpirult a boldogságtól. Megköszörülte a torkát.

Persze érdekes - folytatta a tanár -... azaz nem is érdekes... hogy vidéken okvetlenül rossz hírét költik a pesti lánynak. Szép volt, hogy maga nem ítélte el mindjárt a rágalmak alapján... De hiba, hogy vakon elvetette a vádakat, meg sem akart győződni az ellenkezőjéről... Érti?

- Nem értem, tanár úr kérem. Hogy fér össze a kettő?

Látja, ez a szerelem. Két ilyen ellentét csak a szerelemben fér össze. S ha összefér, ez mindent megmond.

Tatai hűvös tárgyilagossággal is tudott beszélni Éváról. Látta, hogy a fiú igazi szerelemmel lángol, s ez eloszlatta utolsó kétségeit is.

- Persze - folytatta rövid szünet után - hogy így nekivágott ennek az... új útnak, egyedül, tanácstalanul, de bátran... ez azzal jár, hogy sokat fog botladozni. De közben sok mindenre rájön. Aki sokat botlik, az lassan megtanul az egyensúlyára jól vigyázni. Tudja, én sokat gondolkozom a mai fiatal nemzedék életéről. A szülők ma kevesebbet foglalkoznak a fiatalokkal, mint azelőtt. A gyerekek ezért hamarabb lesznek önállók, mint mi voltunk. Ez jól van így, legalábbis szerintem. Persze, van-

nak hátrányok is! Mert keveset vannak szüleikkel, felnőttekkel, nem is hallgatnak rájuk, még annyira sem, mint ahogy mi annak idején... Ezért elesnek sok kész tapasztalattól, saját kárukon kell megtanulniok sok mindent. Sok, nagyon sok erőt pazarolnak el feleslegesen, sok oktalan csalódáson esnek át... Vagy nem is oktalan talán?... Én úgy érzem, hogy az önállóság nagyobb előny, mint amennyi hátrány egynéhány jó tanács elmulasztása... A szülői befolyás... - A tanár elgondolkozott, megemelintette két kezét.

- Mi lesz, ha a szüleim megtudják? - sóhajtotta Józsi, inkább csak önmagának.

- Édesanyja már megtudta.

- Honnan?

- Ez az anyák titka - mosolygott a tanár.

- De apám, ő olyan szigorú!

Hm. - Tatai elgondolkozott. - Van egy ötletem, Kvocsik. Magának négy jója volt félévkor. Ahogyan én látom, ha egy kicsit belefekszik, év végére ki tud javítani még legalább kettőt. S akkor majd arra hivatkozhat édesapja előtt, hogy... hm... a szerelem tette magát jelesrendűvé. Nos?

- Megpróbálom - szólt kemény elhatározással a fiú.

- Kezet rá!

... A diák távozása után a tanár jókedvűen fütyürészve kezdte tömni kis pipáját. Ügy érezte, ösztönösen megtalálta a jó utat. A lány duzzogni fog egy ideig, de aztán megbékíti a „szerelem a négyzeten”, a fiú lángoló érzése, amelyre a tanár vonzalma rakja a tömjént. A fiúból meg jelesrendűt csinál. Nem érdektelen pedagógiai tanulmány! Figyelni fogja az ügyet. „Jól van, Tatus” - dörmögte nagyokat pöfékelve.

Aztán elszomorodott, mert az jutott az eszébe, vajon mikor fogják a fiúk a háta mögött itt is Tatusnak becézni, úgy, mint megelőző állomáshelyén...

Éva naphosszat a nagy szögletes karosszékben kuporgott. Szeme egyik óráról a másikra vándorolt, végül már csak két számlap között folytatta ingára emlékeztető mozgását. Az egyiknek aranyozott lapján bonyolult alakú, cirádás szélű bemélyedésekben sorakoztak a római számjegyek, s hiába várták a hozzájuk illőn kacskaringós mutatók látogatását. Az ilyen óráknak bizonyosan azért is csináltak annak idején hangosan ütő szerkezetet, mert szemre nem egykönnyen lehetett megállapítani, hogy mennyit mutat az óra. Olyan kiismerhetetlen az ilyen cifferblatt, mint a tulajdon lelkünk. Vagy - mint éppen most, Éva gondolataiban - Tatai tanár arca. Mit akar tőle Richárd? Udvarolt-e neki? Vagy csak egyszer-kétszer szórakozni akart vele, s ráunt, mert nem elég művelt? De Éva azt sem tudta biztosan, mit érzett ő maga Tatai iránt? Már nem bámulta magát, mint tegnapelőtt, hogy ilyen érett férfit le tudott kötni, mert hiszen kiderült, nem tudta lekötni... A szégyen mardossa ezért? Vagy a szerelem?

Szeme a másik órára tévedt. Ez volt az egyetlen a szobában, amely járt, de különös módon. A vaskos, kerek számlapból hosszú vázas szerkezet nyúlt ki lefelé, zömök felkiáltójellé téve az órát. Ez a felkiáltójel ide-oda billegett egy angyal kezében. Maga az óra volt az inga.

így leng ide-oda Józsi - gondolta Éva. Egyszer olvadozik érte, s mintha már mondani akarná, hogy mit érez, de a következő pillanatban visszaleng az ellenkező irányba, olyan erővel, mintha sohasem akarna többé visszatérni. Vajon mit érez Józsi? Kedves és jóindulatú

fiú, talán tetszik is neki, jobban illik is hozzá, mint az ősz tanár... de hát... milyen szégyen lenne, ha Tatai - miután visszatér hozzá, mert elfoglaltsága csökkent - megtudná, hogy ő flörtölni kezdett egyik ifjú tanítványával!?...

Évának még nem volt „problémája” egyetlen fiúval sem. Egyik udvarló jött a másik után Pesten. Előbb óvatosan, majd kihívóan a szemébe nézett, s ha ő visszamosolygott, persze nem sokáig késett az ismeretség. A fiú egyszer-kétszer sétálni hívta, séta közben mind gyakrabban összeütközött, érintkezett a karjuk. Az udvarló egyszer csak belékarolt, később már erősen az oldalához is szorította a karját... És aztán jött a csók. így volt ez valamennyi fiúval, Karcsival is, Palival is, Pistivel is. De effajta szorongásai még sohasem voltak, mint most. Eddig mindig olyan egyszerű volt a „szerelem”. Szégyellte magát mostani határozatlanságáért... Korholta magát, hogy vidékiesen gondolkozik, viselkedik...

De csak legalább ne magában kellene tépelődnie. Ma mindent elmondhatna valakinek! Mennyivel könnyebb lenne mindjárt! De kinek? Nagymamának? Nem, az lehetetlen. Ő különben is biztosan Tatai pártjára állna... Éva riadtan megállt a gondolatsor e láncszeménél. Miért tartja bajnak, hogy nagyanyja elfogult Tatai javára? Csak nem azt jelenti ez, hogy ő meg elfogult Kvocsik Józsi javára? Ettől a gondolattól - nagy meglepetésére - kellemes mosolyt érzett a száján.

Be jó lenne most egy barátnő, akinek mindent, de mindent bevallhat! Hirtelen talpra ugrott, olyan lendülettel, hogy Lángné összerezzent kukkantóbeli kisasztala mellett.

- Nagymami - kiáltotta Éva. - Mikor adjuk vissza Langánék látogatását?

A nagymama meghökkent. Már a nyelvén volt, hogy egy cseléd látogatását nem szokás visszaadni, de még jókor eszébe jutott a múltkori vita, és az, hogy éppen tegnapelőtt visszamondták neki Hatfálussyné megjegyzését:

„Örüljön a majsztromné, hogy egyáltalában szóba állunk vele! ” Azóta többször látni vélte előkelő barátnőinek lesajnáló mosolyait, gyakran csendültek meg fülében gonosz kis célzások, amelyeket azelőtt, a rangemelkedés mámorában könnyedén elviselt. De most utólag fájtak. Hát úgy kellett neki, miért kapaszkodott fel az ilyenek rozzant szekerére.

Egyszer elsétálhatunk hozzájuk - mondta engedékeny könnyedséggel unokájának kérdésére. - De... aztán nehogy csalódás érjen... Nem tudom, láttál-e már olyan nagyon egyszerű lakást, amilyen az övék...

- Ó, az nem tesz semmit - örvendezett a jó hírnek az unoka.

Már másnap délután elindultak Langánékhoz. Az asszony és Gizi lánya éppen befejezték a takarítást. Az anya a szemétlapátot vitte ki, Gizi meg a port törülgette az ablaknál álló varrógépről. Kezében a porronggyal ugrott a váratlan látogató nyakába, s a két lány őszinte szeretettel összecsókolódzott.

Langánné megérezte, hogy a látogatást a fiatalok születni akaró barátsága hozta létre, s mert igazán szerette egykori gazdáját, hálásan megszorította Éva kezét:

- Kedves, hogy eljött, drágám.

Éva durcásra formált hangon fordult Gizihez:

- Anyukád, úgy látszik, nem kedvel engem.
- De Éva!
- Akkor miért nem tegez?

Van egy kis kertünk, s az almafa éppen virágzik... Gyere, megmutatom - karolt vendégébe Gizi, s a két lány szökellve indult az ajtó felé.

Amikor eltűntek, Lángné leereszkedett a fal mellett álló ládára, majd vidáman megjegyezte:

Nagyszerű gyerek ez a maga Gizije, Mariska. Az én unokámat még nem láttam így rajongani senkiért!

Derék gyerek... - Langánné szeme az ablakon át kísérte a két lányt. Mintha egy kis félsz lett volna a hang-

jában, amikor megkérdezte: - Nem tetszik haragudni, ha megkérdezem, Évike miért nem jár iskolába?

Nem vették fel a gimnáziumba, a származása miatt - sóhajtotta a nagymama.

- Borzasztó - ingatta fejét Langánné.

De így legalább én nevelem, és helyrenevelem - tette hozzá Lángné, elégtétellel figyelve Langánné zavarát.

- Az is valami, bizony - szólt Langánné. - Oly nehéz ma a gyerekekkel.

Magának nem! A múltkor is nagyon dicsérték valahol, Mariska, hogy milyen jól neveli a lányát; pedig hát nem sok ideje lehet!

- Jó lány ez, könnyű vezetni. Nem az én érdemem, ha jó. A fiúkkal bezzeg nem megyek semmire, s akkor se bírnék, ha egész nap őket kommandírozhatnám... Azt hiszem, a fiúkkal az a baj, hogy az iskolában nem tudják kézbe fogni őket.

- Rossz az iskola - szólt köze Lángné.

- Nem rossz, csak gyengék a tanárok.

Elgondolkozva nézték az ablakon át a két lányt.

Tudod, hogy nagyon szép vagy - mondotta lelkes hangon Gizi, amikor kiléptek az udvarra, és megszorította barátnője karját.

Jólesik tőled hallanom - felelte boldog mosollyal Éva -, mert te nem hízelgésből mondod.

- Tisztelt bátyáim is azt állítják, hogy az osztály szerint te vagy a legszebb lány a városban...

Gizi a kert felé mutatott, ahol két hórihorgas, hajszálra egyforma kamasz ásott, lomha mozdulatokkal. Most felkapták a fejüket, a két lány közeledtét látva, hirtelen lecsapták a szerszámot, s hanyatt-homlok elszaladtak. Egy pillanattal később a kert végében átvetették magukat a palánkon.

- Mit szólsz! így félnek tőled - nevetett Gizi.

- Tőlem?

- Minden lánytól. Hát nem nevetséges?

- Ezért nincs még fiúismerősöd? - ingerkedett Éva.
- Már van - súgta izgatottan Gizi. - Képzeld, Monostori Péter bemutatkozott...
- Ismerem - vágott közbe Éva.
- Tetszik neked? - kérdezte Gizi.

Nem... egyáltalában nem... - Éva habozva elhallgatott. - Nem is érdekel, ha neked tetszik.

Nekem ugyan nem - kiáltott fel Gizi. - Bátran mondhatsz róla akármit. Nagyon akar udvarolni, többször elkísért zongoraórára, de tudod... én valahogy úgy érzem... nem őszinte fiú...

Éva megkönnyebbülten kitört:

Több mint őszintétlen! - És elmesélte, hogy Péter tüntetően nem köszönt neki, csak Tatai felszólítására.

Anyunak megmutattam messziről - mesélte erre Gizi. - Ö csak annyit mondott, „érdek-ember". Anyunak csodálatos szeme van, a lélekbe lát. Hamarosan rájöttem, hogy igaza van, Péter csak azért kerülget engem, mert szeretné megtudni bátyáim titkát... azt, hogy az ikreket hogyan lehet megkülönböztetni egymástól. Keresztüllátok rajta. Én meg csak ugratom. Hadd kísérgessen.

- Nem is hittem volna, hogy ilyen ravasz vagy - nevetett Éva, és gyengéden hátba ütötte barátnőjét. - De milyen jó neked, hogy mindent megbeszélhetsz anyukáddal. Én...

Anyu a legjobb barátnőm - vágott közbe lelkesen Gizi. Hallgattak egy ideig. - Csak azt nem értem, hogyan lehet ez a Péter a legjobb barátja Kvocsik Józsinak!?

Éva érezte, hogy fülig elvörösödik. Gizi észrevette, elmosolyodott, és így folytatta:

Mert mindenki azt mondja, hogy Józsi a legkülönb fiú az egész gimnáziumban. Kedves, szolgálatkész, jóakaratú. És főként jó modorú. Nem olyan ügyefogyott, mint az én tisztelt bátyáim... és nem is olyan szemtelen, mint sok fiú... - Egyre szabadabb mosollyal figyelte Éva pirulását. Végre megkérdezte. - Talán ismered

I... igen - mondta Éva nagy nehezen. Nem értette, mitől bénult meg máskor oly fürge nyelve.

Az almafa fehér ernyője alatt leültek az egyszerű kis lócára. Éva hálás érzéssel fonta karját Gizi vállára.

- Honnan ismered? - vallatta Gizi.

Éva akadozó lélegzettel mesélni kezdte a különös ismerkedési kalandot Tataival és a két fiúval. Gizi tágra nyílt szemmel hallgatta az elbeszélést. Megérezte, hogy Éva először életében tárulkozik ki teljes őszinteséggel. S abból, hogy Józsi nevének kimondása előtt mindig nagyobb lélegzetet vett, könnyű volt észrevenni, hogy Évának nem közömbös a Kvocsik fiú. Amikor a pesti lány elhallgatott, Gizi mosolygó szemmel egyenesen ezt kérdezte:

- És... te is tetszel Józsinak?

Éva úgy érezte, hogy megáll a szívverése. Dadogni is csak pillanatok múltán tudott:

Ho... ho... hogy én... ne-ki? És ő is...? Honnét veszed? - Vajon mivel árulta el magát?

Mindent tudok - bólintott Gizi, leírhatatlanul bájosan.

Honnan tudod? - tört ki Éva. - Hiszen én sem tudom biztosan!... Mennyit tépelődöm! Hogy Tatai Richárd tetszik-e vagy Józsi?

Semmi kétség, hogy Józsi - kiáltotta Gizi vidáman.
- Jaj, de örülök neki.

De hiszen én akkor... vi.. vigasztalan vagyok 1 - borult Éva Gizi vállára, és zokogni kezdett. Most tudta meg. hogy szerelmes Józsiba, boldogtalanul szerelmes, reménytelenül boldogtalan.

Miért vagy vigasztalan - kérdezte szelíden Gizi. - Hiszen te is tetszel neki!

Én? Csak tetszettem! - szipákolt Éva, aztán megint, hangos zokogásra fakadt. - Szá... szándékosan undok voltam hozzá legutóbb... Örökre megutált... Rám se fog többé nézni!

... Langánné közeledett. Miután kikísérte Lángnét, megkereste a kertben a két lányt. Éva észre sem vette, s már előttük állott.

- Mi lelte szegénykét? - kérdezte halkan a lányától.
- Szerelmes... Kvocsik Józsiba - súgta Gizi.

Nem biztos - ütötte fel fejét Éva Gizi válláról. - Nem biztos... Tessék mondani, néni... ugye, még nem biztos?

Mariska asszonynak mosolyognia kellett:

A könnyeidet nézve... úgy látom... alaposan belehabarodtál abba a fiúba.

- Azt tetszik gondolni? - kérdezte Éva könnyein át. Most már azt szerette volna mentségéül, hogy igazán szereti Józsit...

Neked kell tudnod - szólt Langánné. - No, adjatok egy kis helyet.

A két lány elhúzódott egymástól, s mind a kettő egyszerre sikoltott fel. Gizi hajfonata oda volt kötözve Éva ruhájának övéhez.

Máté! - kiáltott fel Langánné, haragosan, de mégis derűsen.

- Vagy János - tette hozzá Gizi, kissé ingerültebben.

Hátul a palánk mögött hirtelen lebukott egy kaján ábrázatú fej...

- Melyik a kettő közül? - kérdezte Gizi.

Ilyen messziről még én sem tudom megkülönböztetni az ikreket - mosolygott Langánné. - Ok meg értik a módját, hogy megkeverjék az embert. Mindig a „másik" a tettes. De közelről könnyen leleplezem őket. Máté kicsi korában beleesett a szögesdrótba, s bal halántékán, ahol gyérebb a haj, kivehető egy kis forradás... - A palánk felé fordult. - Hé. ti betyárok! Gyertek csak ide! Ilven nagy legényeknek másként kell üdvözölni a vendég lányt. Hát még az ilven szép lányt!

A palánk mögött semmi sem mozdult. Az anya vállat vont, és leereszkedett a padra a két lány közé. Átfogta

vállukat. Hallgatott egy ideig, s közben egyre jobban érezte, hogy anyás szóra van szüksége könnyes szemű vendégüknek:

Hát mondd csak Évikém... voltál te már szerelmes?

Ojjé, de sokszor! - mondta fölényesen Éva. - A két kezemen se győzném előszámlálni! - Ahogy kimondta, már szégyellte magát.

- No, no! Te összecserélsz a szerelemmel valami mást!

Korholóan szólt Langánné hangja. Éva zavartan hallgatott.

Meg is csókolt már valaki? - kérdezte az asszony kisvártatva.

Meg - suttogta Éva, a diadalmasból szégyenkezőre változott hangon.

- És milyen volt?

Éva hallgatott egy ideig, azután pirulva vallotta be:

A néninek őszintén megmondom... Vacak... - Rövid hallgatás után folytatta. - Lányoknak azt szoktam hazudni, hogy csodás. De a néninek őszintén megmondom, vacak az egész...

Az asszony nevetve magához ölelte Évát:

Nem a csók volt vacak, drágám, hanem a te úgynevezett szerelmed.

A két lány riadt arccal egyszerre kérdezte:

- Hogyan? A szerelem... vacak?

Nem. Nem a szerelem - folytatta Langánné, most már nagyon komolyan. - Csak ez egyik sem volt szerelem, Évikém.

Elgondolkodva hallgattak. Éva ünnepélyesen megtagadta magában múltbeli csókjait. Szerette volna elképzelni. milyen is lenne, ha Józsi mégis megbocsátana neki, mégis megszeretné, és egyszer mégis megcsókolná.

És tessék mondani - kezdte rövid szünet után Éva -, ha... úgy érzem, hogy egy fiú csókja igazi csók lenne, az már szerelem? Azt a fiút igazán szeretem?

- Józsi? - kérdezte halkan kuncogva Gizi.

Éva majd megfulladt ijedtében.

Hopp! Megállj! - kiáltott fel váratlanul Langánné, és talpra ugorva hátra fordult.

A két lány követte a példát. Néhány lépésre tőlük két nyurga kamasz hasalt a földön, a tettenértség rémületében úgy szétlapulva, mint eltapodott békák.

No, ti híresek! Már megint itt settenkedtek - kiáltott rájuk az anya. - Elég volt a komédiázásból. Egy-kettő, mutatkozzatok be kedves vendégünknek.

A fiúk mackó mozdulatokkal feltápászkodtak, leverték a homokot könyökükről és térdükről, azután ismételt nógatásokra odacammogtak a fa alá. Éva kezét nyújtotta, mire a fiúk eldugott kézzel hátrálni kezdtek.

Persze megint csupa sár a mancsotok! - szólt szigorú hangon Langánné.

A fiúk nadrágjukba törölték kezüket, s végül mégiscsak megtörtént a bemutatkozás. Éva félt, hogy a két fiú előtt folytatják a beszélgetést szerelméről, ezért gyorsan fecsegni kezdett:

Volt, amikor én is így dugdostam a kezemet... - Könnyedén kacarászott... - Ugyanis... belakkoztam a körmeimet, bár az iskolában szigorúan tiltották... Ezért csak a jobb kezemre kentem lakkot, s az iskolában arra kesztyűt húztam... Azt mondtam, hogy ekcémás a kezem. Amikor meg kijöttem az iskolából, a bal kezemre húztam kesztyűt, nehogy meglássa valaki, hogy csak a fél kezemen lakkozom a körmeimet.

- No, maga is jó pipa volt! - szólt az egyik iker, s mind a kettő nyihogva nevetett. Félénkségük a szemtelenségben jó menedéket talált.

- Hányadikba jártál akkor? - kérdezte Langánné.

- Hatodik általánosba.

- Ami azt illeti, elég korán kezdted.

A szigorú anyás hangtól Éva megszeppent, s már megbánta, hogy elmondta a történetet.

- Akkor még nagyon éretlen voltam, azóta megkomolyodtam - vágta ki magát, és lehajtotta a fejét.

Lányok sose komolyodnak meg - jelentette ki az egyik fiú, nagy komolyan.

A másik leguggolt, megnézte Éva körmeit:

Hű, hiszen most semmi lakk sincs rajta - állapította meg, s felegyenesedett.

Langánné megbékülten bólintott, s Éva e pillanatban nem bánta, hogy a nagymama elkobozta a gyöngyházlakkot.

Ha Józsival randizik, akkor se festi be? - kérdezte váratlanul Máté avagy János.

A pesti lány elpirult, nem tudott szólni. Langánné védte meg:

De lehetetlen a modorotok! Nem szégyellitek magatokat? Hogyan lehettek ilyen tapintatlanok. - S mert a fiúk csak rendületlenül nyihogtak, erélyesen rájuk kiáltott. - Nem kellene tanulnotok?

Tudunk már mindent - szólt pontosan egyszerre a két iker.

Azaz ki-ki a maga felét - tette hozzá az egyik. - Mert mi úgy vagyunk a tanulással, mint maga a kesztyűvel.

- Hogyan? - kérdezte Éva értelmetlenül.

- Hát úgy, hogy mi az év elején kettéosztottuk a tantárgyakat. Enyém a számtan, mértan, földrajz, biológia, kémia... ezekből mindig én felelek a testvérem helyett is. Magyarba, oroszba, latinba, történelembe és a többi, bele sem szagolok soha, mert azokból meg a testvérem felel helyettem. Jó mi?

- Majd jól ráfizettek egyszer - szólt Gizi, nagyon halkan, láthatóan félve „tisztelt” bátyjaitól.

- Bízd csak ránk, a tanárok sohasem jönnek rá - förmedt rá húgára a másik iker. - Lányok persze gyorsan lebőgnénck az ilyesmiben, mert gyenge az agyuk. Ész kell az ilyenhez, anyafej!

Szörnyű, szörnyű, hogy beszéltek! - kiáltott fel Langánné, és két kézzel befogta a fülét.

Évi, ne hagyd magad - súgta oda hirtelen Gizi a pesti lánynak, tőle remélve, hogy megszégyeníti a fékezhetetlen ikreket.

De Éva nem tudott odafigyelni. A felváltva viselt kesztyű meg az ikrek tantárgyfelező módszere riadt gondolatokat ébresztett benne. Hogy ő is ilyen felemás ember. Egyszer komoly lány szeretne lenni, másszor meg kitör belőle a léhaság. Ide-oda húzza a kesztyűt a lelkén... Aztán „lebőg", mert hiába, nem tud elég jól alakoskodni...

De hiszen rég leszedtem már a lakkot mind a két kezemről - szólt félhangon, mintegy önmaga előtt mentegetőzve. „Csak egyszer beszélhessek még Józsival" - tette hozzá gondolatban. - „Olyan leszek... olyan leszek..

Felnézett. Az almafa fehér virágain a lenyugvó nap aranya csillogott.

„Jó lenne ilyen fényes fehérnek lenni" - gondolta Éva, és ő is megremegett, mint a virágzó fa a tavaszi szellő érintésétől.

BOTRÁNY MATAFÁN KÖRÜL

A menzán Langán János vitte a szót. Nyoma sem látszott rajta annak a félénkségnek, amely Éva jelenlétében kínozta a minap. Nagy hangon szavalt, s mindenki nyomban kitalálta, hogy ő a János, mert a következő történetet adta elő:

Képzeljétek, tegnap jegyet vettem a Berzsenyi moziba... Indulok kifelé, hát jön szembe az öcsém. „Szervusz, Máté" - mondom neki. Nem felel a nyavalyás. „Megkukultál" - kérdeztem, s megállók. Megáll ő is, mozog a szája, mintha azt motyogná: „Megkukultál? " De hiszen ezt én mondtam! Hát akkor jövök rá, hogy a tükör felé megyek, és a saját tükörképemet néztem az ikeröcsémnek. Óriási, mi?

A fiúk hahotáztak, hogy rengett az asztal. De Csanálos halkan megjegyezte, hogy mintha már olvasta volna ezt a történetet... Senki sem törődött ezzel a közbeszólással, csak Langán János, és - a nagyobb hatás kedvéért - eszperente nyelven támadt a kétkedőre:

Neked egyetlen eset sem lehet kedvedre. Remekeltem, nem? Megnevettettem e helyen megjelent gyerekeket. Te egyetlen, te nem nevetsz, te keseregsz. Te... te... ecetember!

A nevetés új erővel harsant fel. Csillapodtával Benedek így szólt:

Remek csemege. Egyenesen eledel! Beleejtve ezen rettenetes, ehetetlen eledelbe, ezzel esedeg menten kellemesebb leves leend, s lehet lesz lenyelnem, mert egyebekben... - széttárta két karját.

- Helyes! Helyes! - kiabáltak a fiúk.

A menza levese ma valóban „feljavításra” szorult volna. Ezt a levestípust különösen utálták a fiúk. Üres lötty volt, utálatos szagú és kiálthatatlan ízű.

- Minek nevezzelek - idézte Csanálos a költőt, és mérges arccal harmadszor hajolt már a tányér fölé.

- Petőfi-leves - egészítette ki Benedek.

Oda nézzetek, azért van, aki ezt is megeszi... - Csanálos az asztal vége felé bökött hüvelykujjával.

Ott ült Matafán, s bal kezével a kenyeret tördelve közönyös arccal kanalazta a levest. Éhes volt, pokoli éhes. Tegnapi vacsoráját otthon egyből kiöntötte, ezt a löttyöt ahhoz képest ehetőnek találta... Vagy csak még éhesebb lett?

Most egy pillanatra felkapta fejét. Nem értette, min nevetnek, de valahonnan megsejtette, hogy a tréfa őt vette célba.

- Te moslékot is eszel? - kérdezte röhögve Csanálos.

- Vigyázz, mert mindjárt röfögni fogsz, mint Odisszeusz matrózai!

- Kirké-leves - jegyezte meg Posta Béla.

- Varázsitalnak elég büdös - nevetett Csokmai.

Matafán keserves arccal végignézett asztaltársain.

Látszik, hogy ti még nem ettetek fantázia-levest - tört ki hirtelen.

- Mit? Micsodát? - kérdezték vagy öten, s újabb nevetőorkán száguldott végig az érintetlen levesek felett.

- Fantázia-leves? Hát az meg micsoda marhaság?

Matafán soha senkinek nem panaszkodott az otthoni kosztra. Kvocsikot és Monostorit, akik előtt a múltkor elszólta magát, külön megkérte, hogy hallgassanak. Rettenetes szégyennek érezte, hogy apja házában sokszor éheznie kell. Nem mert róla beszélni, mintha ő tehetne erről a szégyenről. A megújuló gúnyos nevetés most elvette eszét, a düh szinte fojtogatta, ezért kellett kiköpnie magából ezt a szerencsétlen mondatot a fantázia-levesről.

- Fantázia-leves! Óriási!

Öklükkel verték az asztalt, csörömpölve ugráltak az evőeszközök. Feri megint a tányérja fölé hajolt, és reszkető kézzel belemerítette kanalát a levesbe.

Matafánból író lesz. Most kajolja magába a fantáziát - szólt Csanálos.

Otthon is külön ilyen kosztot fog csináltatni magának - harsogta Orosz.

Ez a gyanútlan megjegyzés pofonként csattant Matafan arcán. Feri hirtelen felugrott. Tányérjából kibillent a megmerített pakfon kanál, és lefröccsentette a tőle jobbra ülő Csokmait. Az is felpattant, de Matafan akkor már eltűnt az ajtóban.

- Hát ezt mi lelte? - kérdezte Orosz.

Hogy mondhattál ilyet! - támadt rá Oroszra Kvocsik, aki eddig némán és zavartan hallgatott.

- Miért? Mit mondtam? - csodálkozott Orosz.

Hogy külön ilyen levest fog csináltatni otthon! Hiszen éppen ez az, hogy folyton csak ilyet kap otthon. Rettenetes, mit tettetek vele!

Orosz két tenyere közé fogta fejét:

- Jaj, de hülye voltam!

Egyszerre mindenkit nagyon bántott a Matafán terhére elkövetett ízetlen tréfa.

Hogyan lehetne jóvátenni ezt a baklövést? - kérdezte egyre növekvő elkeseredéssel Orosz. - Én megengesztelem.

Isten ments szólni neki - kiáltott fel Kvocsik. - Egy szót se előtte. Ne éreztessük vele, hogy tudjuk a titkát. Majd csak feledés borul az ügyre...

Okvetlen hozzátok ki a meccsre - szólt Benedek. - Bevesszük egy félidőre a csapatba...

Ez nagy tisztességnek számított. Monostori Péter például szívesen megcsinált volna öt számtan-dolit Benedeknek, ha egyszer egy félidőt játszhatik, a tömzsi kapitánynak azonban szigorú elvei voltak:

- A technikád elég jó, de ötven kilónál könnyebb játékost nem állítok be. Pláne ma, a nagy visszavágón!

Persze Monostori Péter éppen ma szeretett volna játszani, a nagy meccsen, amikor a másodikos gimnazisták teljes, tizenegy tagú csapattal állnak ki Galambos ugyancsak tizenegy főnyi legénysége ellen. A technisták driblikirálya megüzente:

- A Langánok ma égni fognak, mint a rongy.

Galambos tehát már tudta, hogy legutóbb milyen csellel zavarták meg. S persze bosszúra készül. Biztosan bele fog adni mindent. Vajon lesz-e valamilyen új ötletük a Langánoknak ezen a mérkőzésen? Vagy talán nem is kell trükk, ha egyszer megtört a jég, s oda van Galambos leszerelhetetenségének nimbusza?

A fél gimnázium felvonult a vásártérre. A felügyelő engedélyével erre az alkalomra a korlátok felhasználásával igazi kapufákat állítottak fel. Fehérre meszelt póznákat vertek le a pálya két végében. Felső kapufa és háló ugyan nem volt, de a kabátkupacokhoz képest így is ezer százalékkal tökéletesedett a pálya felszerelése.

Kvocsik függőónt vett elő a zsebéből, és megmérte, hogy a kapufák nem ferdék-e?

Csak szemmértékkel állítottam be - mentegetőzött Langán.

Igazán jól csináltad - ismerte el Józsi. - Beszélek apámmal, talán tud adni a kapukhoz szemöldökfának való gerendát.

Aztán majd hálót is szerzünk - folytatta a tervezgetést Máté avagy János. - Szerezz neccet - fordította eszperentére a szót. - E meszelt keretet neccel befedve teljes lehetne e terep, s nem lehetne veszekednetek, bement-e ketrecbe kerek meccsszeretek?

Józsi a füves-agyagos-göröngyös pálya felé lendítette karját.

Meg meszelnetek kellene... egyenes... egyenes... jeleket. - Ö is elkapta már a Langán-nyelv ragályát, de

nehezen küzdött meg vele. Kézzel-lábbal magyarázott.

- Meszelve... egyenes... izé... pályavonalakat...

Langán fölényesen mosolygott:

- Gyepre meszelt keretegyeneseket emlegetsz, nemde?
- Teccs-egyenest - kínlódta ki a szőke óriás.

Mezsgyejelet - javította ki Máté avagy János. Aztán kivételesen „magyarra" tért át. - Ja, öregem, ezt is tudni kell, nemcsak udvarolni a lányoknak. - Megvetően mosolygott.

Józsi meghökkent. Meg is sértődött. Mit tud ez a fiú Éváról? Mi köze az ő ideáljához? Ellentámadásra indult:

- Alapjában véve... nem értem, miért vagytok ti nőgyűlölők? Ebben a korban... tizenhat éven túl... már megjöhetne az eszetek! Komolyabbak lehetnétek!

Langán zsebre dugta két kezét, s mereven a földet nézve töprengett a megfelelő válaszon. Eszébe jutott, mit hallott a kertjükben, a virágzó almafa alatt. Az a híres-szép Éva csókolózni szeretne ezzel a dagadt alakkal? Ugyan mi jó lehet benne? Hirtelen mégis valami irigységfélét érzett, s ez elől menekülve komoran, lassan így beszélt:

- Majd kiderül, hogy kinek jött meg az esze. S hogy ki csinált komoly dolgot. Majd ámulni fogtok, hogy mit végzett a nőgyűlölő Langán! Hogy miért nem érek rá szoknyák után szaladgálni! Neked most mindjárt megmutatom.
- Mit akarsz megmutatni?

Nagy szenzáció lesz, öregem, de egyelőre titoktartást kérek. Csak azért árulom el neked, nehogy te is azt mondd, amit az a nyavalyás Gizi, a szoknyás testvérem... hogy én gyávaságból kerülöm a nőket. Nem, barátom. Bebizonyítom neked, hogy ez nem gyávaság, ez nem tehetetlenség... Sőt! Majd meglátod, hogy mialatt te... ti... buta lányokkal léháskodtok... én milyen nagy dolgot vittem véghez! Idesüss!

Hirtelen zsebébe nyúlt és előrántott egy levelet.

- Mi ez? - kérdezte Józsi.

Becsszóra elolvashatod. Nesze, olvasd el. Akkor aztán megváltozik a véleményed rólam.

Ifjabb Langán elvtársnak - olvasta el Józsi hangosan a címzést.

Ez én vagyok, nem a fater - szólt büszkén Máté avagy János, oldalt billentett fejjel s fél szemmel a levelet olvasva.

Ki ez a Kelemen? - kérdezte Kvocsik, aki közben megnézte az aláírást.

Régi ifi-intéző volt a Fradiban. Petenák bácsi adta meg a címét. Rá hivatkozva kértem felvilágosítást...

- De miről?
- Olvasd!

„Sokszor üdvözlöm régi klubtársamat, Petenákot, és nagyon örülök, hogy maguk fiatalok szeretik még a Fradit. Az Aranykönyv téved, Ságvölgyi rövid ideig játszott a nagyegyben, sőt egyszer a Budapest válogatottban is...

No ugye - nézett fel Józsi a levélből, azután leeresztette a papírt. - Én nem szeretem Spamut, de a pletykázást sem. Mindjárt mindenfélét kitalálnak. Mi szüksége egy magyartanárnak, hogy futballistának hazudja magát. No nem?

- Éppen ott jön! - kiáltott fel Langán.

Józsi elejtette a levelet, Langán felkapta és zsebre vágta, mindketten a tanár elé siettek, akit ekkor már nagy csoport diák kényszerített megállásra. A kör közepén Benedek állt, szemben Spamuval, mellette Galambos.

Tanár úr kérem - beszélt Benedek az a kérésünk... közös kérésünk... a technistákkal együtt..., hogy a mérkőzés nagy jelentőségére való tekintettel... tessék vállalni a bíráskodást!

Spaltenberg szabadkozott.

Emelné a meccs fényét, tanár úr kérem - könyörgött Galambos.

Ha a tanár úr vezeti, akkor aztán nincs mese - vágott közbe Hetényi Pista. - Se zöld disznóról, se leselállásról.

- Úgy van! Úgy van! Éljen a rangadó bírója! Tessék vállalni, tanár úr kérem! - zúgta az egyre nagyobbodó kör.

Spaltenberg átvette a sípot, a középre ment, kezet fogott a két kapitánnyal, feldobott egy ezüst kétforintost... szóval a legnagyobb szakértelemmel elkezdte futballbírói működését. Körös-körül sok tucat ifjú néző megelégedetten mosolygott; ez már komoly meccs, egy magyartanár a bíró, volt Fradi-játékos! A harmadikosok meg fognak pukkadni!

Megkezdődött a játék.

A két Langán „fogta" Galambost. És mondjárt az első kiszökésekor ollóba is fogta. A technista center hetet bukfencezett, hívei dühösen kiáltoztak, hogy az ikreket ki kell állítani - mind a kettőt, mielőtt egymásra kennék -, Spamu fütyült, és egyszerű szabadrúgást ítélt.

- Bedőlt a nézőknek - mormogtak a gimnazisták.
- Túl szigorú - vélte Monostori.

Jó az elején szigorúnak lenni, akkor nem durvul el a játék - mondotta Kvocsik.

Józsi maga nem fútballozott, de - elismerték - elméletben igen jól értette a játékot. „Mindig tudom, mit kellene csinálni, de ha a pályán vagyok, sohasem tudom megcsinálni" - mentegetőzött, és inkább megmaradt nézőnek.

Mit szólsz Spamuhoz? Jó bíró, mi? - kérdezte balról a szívkirály Csokmai.

Józsi nem akarta elhamarkodni véleményét. Kitérő választ keresett, s csak kisvártatva felelt:

Milyen furcsán mozog... Látod, erőlködik!... Nem látni rajta, hogy futballista volt!...

- Rég lehetett már pályán - magyarázta Csokmai.

Biztosan. De az ember azt hinné - fejtegette Kvocsik hogy aki egyszer sportember volt, azon meglátszik aggastyán korában is. A sportember fut, a civil szalad.

- Hűűűűűűű - zúgott fel a nézősereg.

Galambos ugyanis kitört, hatalmasat lőtt kapura, Lakatár hosszan elnyúlva úszott a levegőben - a labda elzúgott a kapufa mellett.

Ha nem volna ilyen jó kapufa, most vitázhatnánk!... - jegyezte meg Csokmai.

- Hűűűűűű - futott végig újra a nézősorokon, de most sokkal halkabban és mélyebben.

A bíró ugyanis sarokrúgást ítélt, holott Lakatár nem érintette a labdát.

- Tévedni bírói dolog - legyintett Monostori.

A meccs egyre izgalmasabbá vált. A kornerből Benedeket szöktették, s a gimi-center lába elől csak az utolsó pillanatban kanalazták el a labdát. Ezután megint Galambos rohamozott, a két Langán megint kétfelől rohant rá... - de mielőtt odaértek volna, Galambos elcsúszott, s a labda az egyik Langán könnyű zsákmánya lett.

- Szándékosan csinálta az elcsúszást - súgta szomszédainak Józsi. - Félt, hogy megint ollóba veszik.

- Galambos fél? Lehetetlen - jelentette ki Csokmai.

- Engem nem csap be - szögezte le Kvocsik Józsi.

Közben már megint Benedek vezetett támadást, szöktette Csanálost, a szélső gyönyörű beadást csinált, a labda szinte ejtőernyőn ereszkedett le a technisták kapuja elé. A tömzsi Benedek feje - szinte hihetetlen! - a két hosszú bekk feje fölé emelkedett, a labda élesen átvágódott a jobb sarok elé és onnan bepattant. Kettős füttyentés hangzott, rá gimnazista diadalordítás. Egy-null a javukra!

Józsi hevesen tapsolt, azután odasúgta Csokmainak:

- Ne szólj senkinek, de Zoli kézzel ellökte a bekket... Le kellett volna fújni...

Most már mások is megállapították, hogy Spaltenberg erősen kijött a gyakorlatból. Kiderült az is, hogy Galambosék mindenféle trükközés nélkül is nagyon tisztelik a Langánok erélyes játékmodorát.

De most Galambos a félvonalon megszökött.

- Egyenlíts! Egyenlíts! - üvöltötték a technisták.
- Lesállás! Les! Les! - süvöltötték a gimnazisták.
- Dehogy les - dörmögte Józsi. - Pedig jó volna, mert a helyzet menthetetlen...

Az egyik Langán keresztben rohant Galambos ele, de elkésett. A technikum centercsatára futtában lőtt, és pontosan betalált a kapuba. Közben azonban megszólalt a síp. „Lesállás” mutatta a tanár, és megindult visszafelé.

Galambos odaszaladt hozzá:

Bíró úr... tanár úr kérem... tisztelettel... nem akarok reklamálni, de nem volt les.

Dehogy nem volt, tisztán láttam - szólt ingerülten Spaltenberg. - Amikor maga átvette a labdát, a kapuson kívül csak Langán volt maga előtt...

Éppen ezért nem les - szólt közbe csodálkozó hangon Hetényi.

Ketten, a kapus és egy hátvéd... - hallatszott Spamu hangja.

- Szóval nem les - ismerte el lovagiasan Benedek.

Most már nagy csomó játékos vette körül a bírót, s a hangzavarból a pálya szélén állók semmit sem tudtak kivenni. Csak látták, hogy rövid vita után a tanár a homlokára csap, fejét rázza, aztán a középre mutat. Szóval megadta a gólt, visszavonta téves ítéletét, a technikum kiegyenlített.

A fene egye meg - szólt az izgalomtól remegve Monostori.

Szép tőle, hogy kijavította saját hibáját - bólogatott Csokmai.

Józsi Tóthnak integetett, aki mint szélső a közelükben helyezkedett el az újrakezdéskor.

- Mi volt az, Bandi? Mi történt?

Spamu a régi lesszabályt alkalmazta - súgta oda Tóth. - Mert az ő idejében még három védőjátékosnak kellett a csatár előtt lenni, másképp offszájd volt...

... Fütty szólt, Tóth elszáguldott. Éppen ő kapta a lab-

dát, de túlszaladt vele a vonalon. Izgalmas mezőnyjáték fejlődött ki. A két Langán jól dolgozott, Galambos nem kapott labdát. Félidőig nem változott az eredmény. Miközben a csapatok megfordultak, hirtelen szélroham borzolta fel a pálya fűcsomóit. Az Öreghegy felől sötétszürke felhők tömör csatársora indult támadásra. A Vásártér túlsó oldalán szaladni kezdtek a járókelők... a pályára néhány ötforintos csepp pottyant...

- Elmúlik - legyintett Galambos, az eget vizsgálva.

Mi sem vagyunk cukorból - sietett kijelenteni Benedek.

De Spaltenberg féltette jól vasalt nadrágját, nyugtalanul nézett felfelé, s amikor éppen orra hegyén loccsant szét egy kövér esőcsepp, hirtelen hármat fújt a sípjába.

Nem szabad játszani ilyen időben - mondta teljes határozottsággal a hozzá siető kapitányoknak. - Ilyenből lesz a tüdőgyulladás. - Nem várta be a választ, szaladni kezdett az árkon túl levő fedett tekepálya felé.

A nézők sorából néhány fütty szisszent a menekülő bíró után.

Esőköpenyt a bírónak! - szólalt meg egy gúnyos hang.

Ez már sok volt a hiú Spaltenbergnek. Hátranézett, és a hang iránya alapján Matafánt vette gyanúba. S őt tette felelőssé a harsány kacagásért... De nagyot dörrent és villámlott, a tanár gyorsan átugrott az árkon, s néhány pillanat múlva már úgy esett az eső, mintha dézsából ömlött volna...

A pálya egy perc alatt üres sártengerré változott.

Spaltenberg tudta, hogy rosszul bíráskodott. Bánta, már játék közben, hogy elfogadta a bírói tisztséget. De a fütyülés vérig sértette, s az „esőköpenyt a bírónak” meg a rá következő kacagás még másnap is a fülében zakatolt. S haragjában egyre biztosabban tudta, hogy Matafán rik-

kantotta el ezt a szemtelen megjegyzést. Épp ez meri gúnyolni, aki a markában van? No majd ad neki!

A magyartanár rendszerint igen gyorsan tudomást szerzett mindenről, ami a diákokat izgatta. Boldog volt az a fiú, aki mesélhetett neki. A menzai leves-jelenet híre is egy-két napon belül eljutott volna hozzá; akkor megtudta volna azt is, hogy a rosszul sikerült, méltatlan ugratás miatt az egész osztály különös szeretetebe fogadta a boldogtalan, mindig éhes Matafánt. S ha ezt tudja, akkor nem hallgat bosszúvágyára, nem akarja hirtelen megtorolni a futballpáiyán elszenvedett sérelmet. Akkor lecsillapítja azt az olthatatlan vágyát is, hogy megragadjon egy váratlanul kínálkozó csábító alkalmat, lecsapjon Ferire, nevetségessé tegye és egyben érdemeket is szerezzen a szép Matafánné előtt...

De a harag rossz tanácsadó. Spaltenberg azt hitte: ha nevetségessé teszi Matafánt, ezzel kiköszörüli a futballpályán szenvedett csorbát. Ehelyett azonban régi népszerűségének kicsorbult kardját saját maga kalapálta szét haszontalan drót darabbá...

A menzai eset és a meccs másnapján magyarból feleltetett a másodikban. Lakatár, a csodakapus Csokonairól beszélt, s idézett „A reményhez” című versből.

„Csörgő patakokkal fáim éltetéd; rám ezer virággal szórtad a tavaszt”...

A fák éltetéséről a fikusz halála jutott eszébe a tanárnak, s a szakasz végén hirtelen felszólította Matafánt:

- Tudná-e folytatni?

Tudom. „Jaj, de friss rózsáim elhervadtanak; forrásim, zöld fáim kiszáradtanak”...

Elég - szólt a tanár kaján mosollyal. - Mit szól a fák kiszáradásához, kedves Matafán?

- Nem értem a kérdést - hüledezett Feri.

Az egész osztály értelmetlenül bámult.

A tanár előrehajolt a katedrán, kiszámított hangsúlyozással tette fel kérdését:

A maguk zöld fikusza is kiszáradt, nemdebár, mert... Nos, miért?

Matafán vérvörös arccal hallgatott, az osztály csak ámult-bámult. Mi készül itt?

- Akkor hát megmondom én, befejezem én a verset - szólt gúnyos mosollyal Spaltenberg. - Szép zöld fikuszaim kiszáradtanak, mert rájuk víz helyett levest locsoltanak...

Körtvélyes és néhány szolgálatkész diák hangosan nevetni kezdett, bár nem értette, mire céloz Spamu. De a tanár végső csattanónak tartogatta a magyarázatot:

Tulajdonképpen növénytanból kellene megbuktatni magát, Matafán. mert nem tudja, hogy forró, zsíros, sós levest nem szabad kénves szobanövényre önteni. De ettől függetlenül is nagyon helytelen, ha egy fiú ígv bánik a virágkedvelő édesapjának ajándékul vett szobadísszel.

Matafán dacosan hallgatott. Mit akar Spamu? Mi köze hozzá? Honnan tud róla?

A fiúk szeme ide-oda járt Matafán és Spaltenberg között. Mosolyogtak, még várták a magyarázatot. A tanár - látva, hogy a tréfa még nem „ül" - végre előrukkolt a döntő mondattal:

Matafán úr, mint hallják, otthon húslevessel öntözi a virágokat.

Valahonnan hátulról kacaj reccsent, majd Orosz hangja hallatszott:

Ki érti ezt? Itt a menzai levest befalja, otthon a húslevest kiönti!?

Hát éppen ez az, te szerencsétlen, még mindig nem érted? - szólt rá félhangon, indulatosan Kvocsik.

Józsi ingerült hangja megfojtotta a nevetést. Orosz hirtelen a saját szájára csapott.

- Mi az, mit akar. Kvocsik? - pattogott a tanár szava, fegyelmező szigorral.

De Józsi ügyet sem vetve a kérdésre, tovább szidta Oroszt:

... Mert ahhoz képest a menzai valóságos csemege. Érted? Ehetetlen volt, azért öntötte rá a fikuszra!

Matafán hirtelen arra fordult és égő arccal sziszegte:

- Eltaláltad. Inkább meghalni, mint lenyelni!

Orosz, aki huszonnégy órán belül másodszor lőtt bakot, s mind a kétszer igaztalanul megbántotta Matafánt, leborult a padra, kétségbeesett szégyenében fejét veregette a zöld deszkalaphoz. Ezek a koppanások úgy hangzottak, mint koporsóra dobált rögök. Spaltenberg népszerűsége feküdt a sírban. Hogyan lehetett így megszégyeníteni a szerencsétlen, korgó gyomrú Matafánt, amiért nem ette meg mostohája kotyvalékát? És hogyan lehetett bálványozni ilyenre képes tanárt? Szégyen és feháborodás söpört végig az osztályon.

A fiataloknak ilyenkor nincsenek fenntartásaik, mint a felnőtteknek, akik - ameddig csak lehet - védeni szokták tévedésüket. A fiatalságnak fontosabb az, amit igazságnak vél, mint az önigazolás. Spaltenberg szobráról kiderült, hogy gipszből öntött giccs. Vége! Többé nem fogják márványnak nézni.

A tanár finom ösztöne nyomban megérezte, hogy melléfogott, az osztály Matafán pártján állt. A meglepődés után első gondolata a megvetés volt. „Odi profánum vulgus. Mit berzenkednek ezek a taknyosok - gondolta. - Mit zabálnak ezen a Matafanon, hogy ennyire odavannak érte? ” Úgy vélte, hogy népszerűségét egy jól sikerült tréfával könnyen helyreállítja majd, most elsősorban tekintélyét kell megóvnia.

- Leülhet, Matafán - szólt hirtelen, majd nagy szigorral tette fel a kérdést. - Kvocsik, mi baja van magának? Mi az, hogy „ahhoz képest a menzai”?

- Tanár úr kérem - állt fel Józsi -... erről itt... nem lehet beszélni.

Hogyne lehetne! - csattant fel a tanár. - Követelem, hogy beszéljen.

Kvocsik Matafán felé pillantott:

- Kérem... tapintatlanság volna...

Szóval én tapintatlan voltam? - kérdezte éles hangon Spamu.

- Én nem mondtam...
- De gondolta!

Az osztály csendjének mélysége meghökkentette a tanárt. Néma gyűlölet tüzelt a katedra felé csaknem ötven szempárból. „Meg kell előzni a tüzet” - jutott eszébe Spaltenbergnek.

No jó. ezt megiegvzem magamnak, tisztelt elnök úr - szólt kegyetlen gúnnyal. Az „elnök úr” címzéssel érzékeltette. hogy tud ő mindent a KÖTÉ-ről, csak eddig jóindulatúan hallgatott. - ígv is lehet. Persze, ha az ember nem ragaszkodik mereven a tanári tekintélyhez, akkor maguk rögtön hajlandók visszaélni ezzel. Hát kérem... nekem így is jó. Nos, elnök elvtárs, legyen szíves, folytassa.

- Mit folytassak, tanár úr kérem?

A Csokonai-verset. Vagy azt hiszi, Matafánról kell felelnie magyarórán?

Józsi összeráncolt homlokkal törte a fejét, hol is hagyták abba? Nem jutott eszébe semmi.

Egy percnyi kínos hallgatás után Spaltenberg sziszegve így szólt:

No leülhet, Kvocsik. Egyes. Így jár az, aki Csokonai helyett Matafán lírájával foglalkozik.

A vasfejű óriás alatt nagyot reccsent a pad. Oda az évvégi jelesrendűség.

Mint vízen az olaj, úgy ömlött szét a megdöbbenés csendje az osztályon. Néhányan gőgös elégtételt éreztek, hogy nekik már régen gyanús volt Spamu, de a többségnek úgy összeszorult a torka, hogy semmi sem jutott az eszükbe. Még a magyartanár fanatikus híveinek szemében is megdöbbenés pillogott a katedra felé. A KÖTE-ellenesek főkolomposai homlokukat ráncolva keresték egymás tekintetét. Ezek nemcsak elegáns ruháiért, jó meg-

jelenéséért, sima modoráért, humoráért bálványozták a tanárt! Hanem azért is, mert ő volt „a helyes magatartás” példaképe. Már tudniillik az ő szemükben. Spaltenberg ügyesen kihúzta magát minden közügyből, Körtvélyes és néhány társa pedig pontosan lemásolta a tanár fortélyait, kibúvóit. De ezenkívül el is magyarázták mindenkinek, hogy az az igazán jó tanár, aki tantárgya tanításán kívül nem vállal semmi mást az iskolában, aki nem „erőszakolja” a diákokat semmire, aki nem akar mindent „átpolitizálni”. Mindez sokaknak tetszett. De legkönnyebb volt a tanárt azzal népszerűsíteni, hogy „bezzeg Spamu nem törődik a magánéletünkkel, felőle az iskolán kívül azt tehetjük, amit akarunk”. (S hogy ez volt Spaltenberg legnagyobb hazugsága, arra csak most kezdtek néhányan gyanakodni.) Körtvélyesék ügyesen lebeszélték, akit lehetett, a közös színházról, moziról, ők vezettek be azt a szokást, hogy amikor Józsi kikel az osztály passzivitása ellen, így szólnak hozzá: „Neked elnézzük, de azért hagyd abba már... ” S így lassanként nem volt az osztályban ellenzője a különös, cinkos gúnymosolyoknak, amelyek már-már Józsit is megfélemlítették.

Ezek a „fő-mosolygó” fiúk most - az óra után - egy csomóba verődve sápadtan hallgatták az osztály kitöréseit Spaltenberg ellen.

- Jampec, én mindig mondtam, hogy jampec! - verte a padot Csokmai.
- Úgy van! Aki ilyen vékony nyakkendőt visel!...
- Én holnap cipőzsinórt kötök a galléromra. Nem tudom, mit szól majd!?

Bár a tanítás véget ért. csak kevesen távoztak, olyan nagy volt az izgalom.

- A fő, hogy végre átláttunk a szitán!
- Alaposan!
- Most kimutatta a foga fehérét!
- És milyen pocsékul bíráskodott tegnap!
- Híres futballista létére!...

Körtvélyes kivárta, amíg az általános kiáltozás egy kissé elült, s akkor fojtott hangon megjegyezte:

- Azért nem kell átesni a nyereg másik oldalára. Ma mérges volt Spamu, valaki felbosszantotta. Mégis ő a legjobb tanárunk. Mégiscsak ő az, aki *ma* megért minket. Akire számíthatnak a diákok. Különösen, ha egyénisége kifejlesztéséről van szó!...

No, no - kiáltott közbe Józsi. Mint beszekundázott „érdekelt” nem akart részt venni a tanár szidalmazásában, de Körtvélyest szótlanul végighallgatni gyávaság lenne, emlékezett apjával folytatott vitájára. Kifakadt. - Ami az egyéniséget illeti, nekem nem Spaltenberg-az ideálom.

Körtvélyes kedélyes arcot vágott, és átölelte Józsit:

- Józsikám, édes vagy! Tudod, hogy neked mindent elnézünk de ebben az egyben...

Józsi felordított:

Csak ezt ne mondd! Ne nézz el nekem semmit. De én se nézem tovább! Elég volt!

Mintha nagy csörömpöléssel egy páncélos vitéz pattant volna közéjük, úgy hőkölt hátra mindenki az „érkező” elől. A Vasfejű valamivel halkabban folytatta:

Elég volt, hogy folyton azt a tanárt dicséritek, aki miatt... kimondom... az osztály lezüllött. Elég volt abból, hogy amikor komoly dolgokról, jövőnkről van szó, akkor spamui finomsággal mosolyogni és... igen, hazudozni kezdtek! Hazudozni!

- Igaz - hallatszott halkan a kör széléről.

Kivonjuk magunkat mindenből - folytatta hevesen Kvocsik Józsi -, és hazudozunk. Mert nem merjük megmondani az igazat. A második osztály távollétével tüntet az iskolai előadáson... a második osztály nem megy el a Bánk bánra... a második osztály miatt nem tud felkészülni az énekkar... Mert az egyik rekedt, a másiknak beteg a nagymamája, a harmadiknak a kistestvéreire kell vigyáznia, a negyedik sürgős gépelést vállalt a földrajz-

tanárnak... és így tovább. Jó, aki nem szeret bizonyos fajta szórakozást, az maradjon otthon. Olvassa az ócska regényeket, a detektív izéket... De legyen bátorsága megmondani hangosan, amit Körtvélyes és társai suttogva beszélnek beléjük, hogy unjátok Tiborc panaszát, hogy érdektelennek tartjátok a DISZ-elnök megnyitó beszédét, hogy nem akarjátok elénekelni az Internacionálét!...

Én? Én? - tiltakozott Körtvélyes. Széttárta két karját, és olyan arcot vágott, mintha Kvocsikot bolondnak tartaná, akivel nem érdemes vitatkozni.

- Te! Te! Hát ezt is letagadod? - kiáltotta Kvocsik.

- Hát kinek magyaráztad a minap, hogy „a föld rabjainak és a róluk szóló daloknak izzadságszaguk van”...

- Rágalom! - kiáltotta Körtvélyes.

Nem mert Monostorira nézni, aki elpirult, mert ő súgta meg Józsinak ezt az utálatos megjegyzést:

Te mondtad! Lesz rá tanú!

És ha lesz is, mi köze mindehhez Spamunak és Matafánnak?

Józsi egy pillanatra zavartan hallgatott, Körtvélyes felhasználta az alkalmat, magához ragadta a szót:

Hazudozásról beszélsz, csak éppen azt felejted el, hogy Spamu a legegyenesebb ember. Ö az egyetlen, aki megmondja mindig az igazat. Nos, fiúk? - Körülnézett.

Többen csendesen helyeseltek neki, de a többség szeme Józsi pártján állott, csak éppen a szájuk nem találta meg a megfelelő szavakat. Mert elszoktak az itt alkalmazható szavaktól.

Józsi is megakadt. Érezte, hogy a perc döntő jelentőségű. Az ingadozókat, a megtévedteket most állíthatja maga mellé, csak meg kell találnia a helyes mondatokat. De Körtvélyes nagy ravaszsággal félrevitte a vitát.

- Mellébeszélsz - mondta Kvocsik.

- Te csűröd-csavarod az ügyet - felelte Körtvélyes.

- Az igazságról beszélj! Az igazságról!

- Az igazságról?

Kvocsik Józsi tudta jól, mire céloz Körtvélyes. Ezek most megint félrevinnék a vitát. Spaltenberg igazságáról, igazmondásáról kell beszélni!... És ebben a pillanatban eszébe jutott valami. Miféle igazságról volt is szó a Langán levelében? Mit is írt a Fradi-intéző Ságvölgyiről? Hogy csakugyan játszott a nagy-egyben, sőt Budapest válogatottjában is. De ha csak erről lett volna szó benne, akkor Langán nem kerít olyan nagy feneket az ügynek, nem kér titoktartást... Miért is nem olvasta végig a levelet!...

Hé, Langánok! - kiáltott fel Józsi. - Máté avagy János!

Az ikrek nem jelentkeztek. - Csöngetés után azonnal hazasiettek - jelentette Matafán Feri -, mert fát kell vágniuk.

Mit akarsz a Langánokkal? - kérdezte gúnyosan Körtvélyes. - Ok Spamu hívei.

Igaz - jegyezte meg Monostori. - Ők gáncsolták el a Matafán-brigádot is...

- Miféle brigádot? - kérdezte ijedten Matafán.
- No tessék, eljárt a szám - kiáltott fel Péter.

A most támadt csendben váratlanul Tatai hangja szólalt meg. Már egy ideje ott állt az ajtóban. Nem értette, miről vitatkoznak, de a hangsúlyok és a szenvedélyek arra engedték következtetni, hogy komoly ügyről - végre komoly ügyről! - van szó a másodikban.

- Mi folyik itt? - kérdezte.
- Vitatkozunk, osztályfőnök úr kérem.
- Miről?

Néhány pillanatnyi zavart hallgatás után - mert senki sem akart árulkodni - Monostori lépett elő. Feltalálta magát:

- Arról, kérem, hogy... hooogy van-e joga egy tanárnak... nem az osztályfőnöknek, hanem egy tanárnak, kérem... kifogásolni, hogy egy diák otthon nem eszi meg a levest.

Az osztály megkönnyebbülten fellélegzett. Péter stratégiai eszében lehet bízni! A vita csakugyan ezzel indult... aztán félresiklott... Nem! Ez nem volt félresiklás! Igaza van Józsinak! Lehetetlen dolgokat műveltek. Mert néhány „szabotázs” jól sikerült, most már a passzivitást önmagáért, a heccért művelték, s mindig újra, egyre könnyebben bedőltek Körtvélyeséknek. Jó, hogy Józsi most leleplezte őket. De a tanároknak erről nem kell tudni, elintézik ők maguk is. Az osztály elégedett volt.

Csak Tatai bámult csalódottan:

- Tessék! Hogy nem eszi meg a levest? Bolondoznak?

- Nem eszi meg, hanem ráönti a fikuszra, és a kényes növény attól elszárad - magyarázta Benedek, majd Monostori felé fordult. - Legyünk precízek.

- No lám, milyen problémáik, vannak másodikos gimnazistáknak - csóválta a fejét kissé gúnyosan a tanár. - No de most már mindenesetre hagyják el a termet.

Komoly arccal elvonult.

- No gyerünk - szólt Körtvélyes. Félt, hogy Józsi vádjai miatt még baja lehet, s igyekezett gyorsan félbehagyni a vitát. Ki tudja, mit hallott meg Tatai?

De a Matafán-ügyről még nem beszéltünk! - kiáltotta Orosz Géza.

Meglepetten fordultak feléje. Persze, a Matafán-ügy! Hogy viharzanak itt ma a témák!

Orosz Géza nemrégiben még legjobb barátja volt Matafánnak, de mert Feri sohasem „hívta vissza”, lassan ellanyhult a barátság. Géza csak most sejtette meg, hogy Feri bizonyosan a mostohája miatt nem merte őt vendégségbe hívni; szégyellte magát, hogy ilyen kicsinyes okból szakította meg a barátkozást. Egyszerre felbuzdult benne a szeretet az elhagyott pajtás iránt. De bántotta a két szerencsétlen baklövés is, hogy éppen ő volt tapintatlan Matafán Ferivel szemben, kétszer egymás után. Szerette volna ezt is jóvátenni. Úgy érezte, hogyha elégtételt adnak Ferinek, ebben csakis ő viheti a vezető szerepet. S már

úgyis rég áhítozott valamilyen vezető szerepre. Szónokolni kezdett a pad tetejéről:

Nem úgy van az, fiúk! Matafánt nemcsak Spamu alázta meg, mi is megbántottuk. Mindnyájunknak van jóvátenni valónk. Értitek, erkölcsi elégtétellel tartozunk neki, kivétel nélkül mindannyian! Éspedig azzal, hogy egységesen fellépünk Spamu ellen.

Bizonytalan megjegyzések hallatszottak.

- Gyerünk már! Mit akarsz!

Elég nagy szégyen - folytatta Orosz -, hogy mostanáig ilyen alakért lelkesedtetek. Tudja meg végre az egész gimnázium, hogy' a második osztály belátja, ha téved, és jóváteszi a hibáját. Javaslom tehát, hogy kérjük az igazgató úrtól: adjon elégtételt Spamu az osztály színe előtt Matafán Ferinek. S ameddig ez meg nem történik, az osztály lépjen sztrájkba Spaltenberg Nepomuk ellen.

- Éljen! Éljen! - Az erélyes hangú indítvány tetszett.

Hogyan akartok sztrájkolni egy tanár ellen? - kérdezte Monostori, amikor egy kis csend állott be.

- Az ám? Hogyan? - kiáltozta egész csomó fiú.

Orosz Géza már készen volt a nagy tervvel:

- A sztrájk abból fog állni, hogy nem felelünk Spamunak. Értitek? Akárkit hív fel, az csak áll a helyén, egy szó nélkül, és hallgat. Mintha megnémult volna.

- Óriási! Óriási! - A terv nagy lelkesedést szült.

De hiszen akkor egyest kapunk! - kiáltott fel Monostori. - Mi isszuk meg a levét!

- Persze, belőled mindjárt kitör a jeles rendű - kiáltotta Orosz. - Nem esik le a korona a fejedről, ha egyszer te is dacit fogsz.

- Nemcsak én, hanem sorban mindenki...

- Ó, te altruista! Hát éppen ez az! - magyarázta fölényesen a sztrájkvezér. - Éppen ezért kell majd a végén kiradírozni minden egyest. Mert egy egész osztály nem bukhatik meg magyarból.

- Nem hát! Ez az! Remek ötlet! Éljen Orosz!

Csend - emelte fel karját Orosz. - Ennek az akciónak csak akkor van értelme, ha mindenki vállalja a némaságot, ha nem lesznek sztrájktörők! - Keményen Monostorira nézett. - A többség határozatát mindenkinek követnie kell! Igaz?

- Igaz! Éljen! Éljen a sztrájk!

Az osztály nagy lelkesedéssel ünnepelte Orosz ötletét. Ilyen még nem volt sehol a világon. Vakmerőbb dolog, mint egy amerikai ülősztrájk. Ez a másodikos állósztrájk! így fogják elnevezni az újságok! Annyira elfogott mindenkit a sztrájk izgalma, hogy némelyek már azért szurkoltak: bárcsak ne engedne Spamu! Mert ha enged, akkor kútba esik az országos hírű akció.

Kvocsik Józsi kétségbeesetten hallgatott. Céltalannak és meggondolatlannak tartotta Orosz indítványát. De tárgyilagosan fontolgatta: hátha csak azért ellenzi a sztrájkot, mert ezzel lehetetlenné válhatik, hogy az év végére jeles rendűvé legyen. Nem akart volna egyéni érdekből a közösség akarata ellen szólni. Inkább hallgatott. Később eszébe jutott, hogy ő ma már be is dacizott magyarból, neki tehát már igazán mindegy!...

A sztrájkhatározatot egyhangúan hozták meg. Orosz vállalta, hogy beszél az osztályfőnökkel, azután - ha kell - az igazgatóval.

Matafán Feri eddig félrehúzódott osztálytársaitól. Rettegett attól, hogy valaki megkínálja tízóraijából egy ízes falattal, és ő - mindig kínzó éhségében - áruló mohósággal nyúlna utána. Örökös félelem kínozta amiatt is, hogy gyomra egyszer nagyot fog kordulni, s nevetve megkérdezik: mi az, te ilyen éhes vagy? Nem mert részt venni a sportszerű játékokban sem, mert hátha megkérdi valaki: te miért nem dobod le a kabátodat, meg fogsz sülni! S mit tegyen, ha éppen rongyos az inge. Jaj, csak meg ne sejtse soha senki, hogy milyen nyomorúságos szenvedés az ő osztályrésze. Ez a rémület bénította mindig, ha jókedvű fiúk közé került.

Most minden kiderült róla. A takarító-brigád terve, a fikusz-ügy tárgyalása arra vallott, hogy a fiúk „mindent tudnak".

Feri először nem is értette, hogyan élte túl ezt a szégyent. De gúny, lenézés, sajnálkozás - mindig ezektől félt - nem jelentkezett. Félt osztálytársai szemébe nézni, de éppen a szemekből feléje mosolygó szeretet hozott neki megnyugvást, azt. ami a jó ételnél is erősebben hiányzott a mostoha fiúnak.

- Milyen kedvesek... milyen nemeslelkűek a fiúk - mondta félig hangosan Feri, amikor hazamenet elvált tőle valamelyik osztálytársa, és a búcsúzó kézszorításból ezt érezte ki: „Rám mindig, mindenben számíthatsz, Ferikém, csak fordulj hozzám bizalommal".

Igen, a Spamu rendezte botrány után minden másodikosnak - még Körtvélyes egyik-másik „hívének" is - az

volt az első gondja: „Mit tehetnék Matafán Feri érdekében? De úgy, hogy ne bántsam meg az érzékenységét. ”

Józsi délután egyenest azért indult Monostori Péterhez, hogy megtanácskozza vele (és talán Bóni nénivel is): nem lehetne-e naponta felváltva megtízóraiztatni Ferit, aki mindig csak száraz kenyeret hoz magával. Talán Tatus vállalná, hogy ő adja... ő tőle Feri inkább elfogadná.

A Matafán-ügy még Éva képét is elhalványította Józsi szívében. Azt a leírhatatlan gyönyörűséget, amelyet Kisördög látása szerzett neki, nem volt képes felidézni magában a lány megpillantása nélkül, s Józsi úgy érezte, a kép lassan fakul. „El fogom felejteni, de jó is lesz, csak ne találkozzam vele soha többé! ” - sóhajtotta a szerelmes fiú - délután véletlenül éppen a Rájnis utcában járva.

De Éva nem mutatkozott. Sem a Rájnis utcában, sem alkonyatkor a Vasaló sétányon, a hatalmas platánoktól árnyékos háromszög alakú kis patakmenti parkban, ahol olykor nagyanyjával szokott sétálgatni.

Józsi tehát - bánatos szívére a Matafán-ügytől várva gyógyulást - beállított Monostoriékhoz. A felhőfényes műterem ajtajában ijedten megtorpant: Péter apja ott ült a nagy rajztábla mögött és dolgozott. Kopasz fején éppen úgy csillant meg a napsugár, mint a Rájnis utcai ablak üvegtábláján; ezen Józsinak mosolyognia kellett, amitől aztán zavara még nagyobb lett.

Szerencsére elősietett Péter.

- Nem zavarlak. Inkább elmegyek - suttogta Józsi.

Dehogy mész! Gyere, bemutatlak apámnak. Már beszéltem neki rólad.

No, csak nem szaladsz meg előlem - szólalt meg az asztal mögül Monostori Bertalan. Felkelt, és előrejött az ajtóig. Magas, karcsú alakja volt. Kopasz feje búbja ellenére szinte fiatal embernek látszott friss mozdulatai, csengő hangja, szapora beszéde miatt. Kezet nyújtott. - Örülök, hogy végre látlak. Hallom, te is építésznek készülsz. Szervusz, kolléga!

Monostori Bertalan fellépéséből sugárzott az ellenállhatatlanság öntudata. Sok emberre taszítólag hatott ez, de Kvocsik Józsi rajongással nézett a főmérnökre. A tekintély sugárzott róla. Az építészi diploma megszerzése után Monostori bejárta fél Európát. Sokat tanult. Hosszú éveket töltött Bécsben és Párizsban.

Hazatérve, ez a lelkes humanista fiatalember fájdalmasan erezte, hogy Magyarországon kisvonalúság, merevség. piszok, sötétség és szolgaság uralkodik. Olyan uralom, amely az építészettől is elsősorban azt várta, hogy értelmetlenül a múltat védelmezze, magas elválasztó falakat emeljen ember és ember közé, ahelyett, hogy modern anyagok és új formák segítségéve! egységes nemzetnek modern országot építene. A háború előtt boldogtalan volt, a felszabadulás óta türelmetlen.

Éppen Péter barátodat szidom - igyekezett mosolyogva feloldani a vendég fiú feszültséget az idősebbik Monostori. - Nézd csak meg, mit csinált?

Petet rajzasztala elé sétáltak, amelynek papírlapján egy nagy palota oszlopos homlokzata, bonyolult oromdisze volt kialakulóban.

- Nagyon szép - tört ki őszintén Józsiból.

Nem mondod komolyan, fiam, csak udvariaskodsz - mosolygott a főmérnök. - Hát magyarázd meg nekem, mire valók egyiptomi oszlopok egy lakóházcsoport homlokzatán? Mik ezek a hordó alakú félbemaradt oszlopfők!? Nem olyan ez, mint csizma az asztalon?... Te biztosan nem ilyennek terveznéd - tette hozzá végül, és szigorúan nézett fiára.

Én egyáltalában nem tudok tervezni - szólt halkan az óriás fiú. - Még sohasem ültem rajzasztalnál.

Nem? Terveket sem szoktál nézegetni? - csodálkozott Monostori Bertalan.

Nekünk nincs hozzá... semmink. Könyvtárunk sincs... egyáltalában. Csak itt a múltkor...

A főmérnök tapintatosan másra terelte a szót:

Különben... azt mondanám neked... ha majd elkezded... eleinte ne homlokzatokkal foglalkozzál, hanem alaprajzzal. A homlokzat az csak játék... összeházasítom az elemeket... ízlés szerint. Ez akkor volt nagyon fontos, tudod, amikor évente csak egy-két hatalmas palota épült, abból a célból, hogy néhány ember főúri kényelemben éljen bennük. A külső a tízezreknek szólt, legyen nekik is valami örömük. Ilyen kor volt az. De nekünk ma már az a feladatunk, hogy ezeknek a kívül rekedt tízezreknek adjunk egyszerű, praktikus, kényelmes lakást. És lehetőleg olcsót, hogy minél gyorsabban, minél többet építhessünk. Ezért ma az alaprajz ezerszer fontosabb a homlokzatnál. Igazam van?

Bizonyosan - felelte óvatosan Józsi. Erezte, hogy Péter alighanem jobban szeret homlokzatokkal játszani, mint alaprajzokkal vesződni.

Fogadjunk, hogy te már csináltál is alaprajzokat - folytatta a főmérnök.

Ha lehet annak nevezni - pirult el Józsi. - Latinórán... meg néha máskor is... szoktam ilyeneket rajzolgatni. Elképzelem például, hogy alakítanám át mostani lakásunkat... kényelmesebbé, tágasabbá... hogy ne zavarjuk egymást. Meg aztán... - Hirtelen elhallgatott. Még jókor észrevette, hogy majdnem olyat mondott, amiről nem beszélhet senki előtt sem.

A főmérnök csak arra gondolt, hogy kitűnő alkalmat talált fia megleckéztetésére.

No ugye - kiáltott fel. - Ez már okos dolog. És szinte természetes. Látod, Péter, a barátod sokkal reálisabb, mint te. Gyere csak, Józsi fiam, mutass valamit...

Odahúzta a Kvocsik fiút saját asztalához. - Foglalj helyet. - Letépte a tábláról a papírt, egyet rántott a tekercsen, s valamilyen ügyes szerkezet máris feszítette az ezüstös fényű tiszta vázlatlapot. - No. mutass valamit.
- Lenyomta egy székre, és kezébe adta a ceruzát.

Józsi elpirult az izgalomtól. Szégyen és öröm kavargóit

benne néhány pillanatig, aztán húzni kezdte a vonalakat. Szinte gépiesen folytatta a papíron azt a gondolatot, amelyet az előbb vigyázatlanul majdnem kimondott. De már nem félt, hogy a fejében élő terv árulója lehet.

Felrajzolt egy műteremszobát, abból egy kis folyosót nyitott. Ebből balra nyíló lakószobát, fürdőszobát, konyhát és egyéb helyiségeket vázolt fel. A szobát úgy csinálta meg. hogy a műteremtől széles üvegajtó választotta cl, s úgy világította meg, hogy ha ő a munkaasztalnál ül és felüti fejét, rögtön láthassa a szomszéd szobában imádott feleségét, Évát...

Úgy... úgy... jó... nagyon jó. - A főmérnök elismerő felkiáltásokkal cifrázta körül Józsi egyenes vonalait. - Az alaprajzodban... hogy is mondjam... líra van, Józsi fiam... tiszta líra, érzés... szeretet...

Józsi arca lángot vetett. Hát az egyenes vonalak mégis elárulták titkos érzelmeit?! S nagyszerű éber-álmát, amelyben mindig Évának épít pompás lakást.

No, most én adok feladatot - szólt Monostori Bertalan. - Gondolj például egy kétgyermekes dolgozó család otthonára. Azt kell megoldani, hogy ne legyenek útban egymásnak, ne zavarják egymást, minden szobának legyen elegendő levegője, inszolációja, napfénye.

Józsi már húzta a vonalakat. Úgy, ahogyan otthoni lakásukat - már nemegyszer - elképzelte. A konyhával összeépített kis ebédlőt, mellette a tágasabb nappalit, s abból két hálószobát, a szülőkét fürdőszobával, a fiúkét zuhanyozóval. A penészszagú pókhálós veranda helyett kis fedett teraszt tervezett, a nyugati oldalra, délutáni napozáshoz...

Hiszen ez remek. Remek! Te mindenre gondolsz! - kiáltott fel az idősebbik Monostori. - Fiam, te valóságos tervező zseni vagy! Neked többet kellene ezzel foglalkoznod. - Józsi hallgatott. - No várj csak, majd én beszélek apáddal.

- Csak azt ne - kiáltott fel ijedten a fiú.

- Bízd csak rám, hogy én mit csinálok. Garantálom neked, hogy a nyáron már dolgozni fogsz a tervező-irodánkban.

Monostori főmérnöknek kapóra jött, hogy „felfedezheti” Kvocsik Józsi mérnöki tehetségét. Épp a minap - nem először - kínosan összeütközött Kvocsik vállalatvezetővel, s szakmai vitában alul maradt. Neki illett elégtételt adnia. Kereste a módját, hogyan intézhetné el ezt, presztízsének sérelme nélkül, s most megtalálta. Sőt olyan „visszavágás” kínálkozott, amely a végső győzelmet szerzi meg neki.

Nem késlekedett tovább.

Másnap reggel kilenc szál piros szegfűvel érkezett az építési vállalat központi irodájába. Szó nélkül az igazgató asztalára tette a csokrot.

Kvocsik úgy nézett főmérnökére, mint akit fejbe ütöttek.

Ma van az évforduló - szólt mosolyogva Monostori. - Ma kilenc éve. Már elfelejtetted?

- Az ám! - állt fel Kvocsik, és kezet szorított munkatársával. - Köszönöm, bajtárs.

Kilenc éve, hogy Monostori Bertalan és Kvocsik József 1944-ben egy napon vonult be az alsódabasi hadkiegészítő parancsnoksághoz. Felmentéssel, jóindulatú orvosi lelettel, egyéb ügyeskedéssel mind a ketten „megúszták” eddig a háborút, de 1944 tavaszán a megszálló németek nagy razziát végeztettek a „frontflüchtig” magyar férfiak kartotékjaiban, és SAS behívót kapott minden besorozott ember, aki még nem vonult be. A bevonulok - vagy kétszázan - fél napig üldögéltek egy iskolaudvar füves játszóterén; időnként megjelent közöttük egy tiszt meg egy őrmester, felolvasták tíz újonc nevét, s elvitték őket. így alakult meg egy-egy Borba induló zsidó munkaszázad kerete, vagyis őrző személyzete. Kvocsik és Monostori egy

századhoz kerültek. A félig-meddig hóhér feladatra „hivatást” érző keretlegények emberfaló kárörvendezése egymás mellé taszította a két humanistát: az Európát járt építészt és a faragott kövekért rajongó munkást. Félreültek halkan beszélgetni, hogy legalább egyelőre ne halljanak semmit abból, amit majd úgyis tehetetlenül kell nézniök. A mérnök a szadista embertelenség elől a legnemesebb emberségről tanúskodó kövek közé menekült. Chartres, Reims, Milánó és Worms faragásairól beszélt az éjjel is, az udvaron, ahová az iskolaterem padlójára szórt szalma kegyetlen bolhái kergették ki. A kőfaragó eddig csak ösztönösen szerette a faragott köveket, mert a tiszta ember mindig szereti a szépet, de a mérnök szavaiból most csodavilággá álltak össze benne a cirádás oszlopok és falak, és felsorakoztak „királyi művész” faragóik, akik nagyúrnak építettek, de az emberre gondoltak...

Hajnalban a kőfaragó már rajongott tudós társáért, és hirtelen rákiáltott:

- Ilyen ember, mint maga, nem mehet Borba zsidókat nyúzni. Szökjünk meg!

... Néhány óra hosszat figyelték a lehetőségeket, azután délelőtt együtt megléptek. Néhány órával később a Nyugati pályaudvaron elváltak egymástól; örök barátság forró viaszával pecsételték meg búcsúzó kézfogásukat, meg két fényképpel. Ötéves fia volt mind a két katonaszökevénynek. Kicserélték Monostori Petike és Kvocsik Józsika fényképét, s megfogadták egymásnak: ha valamelyikük nem kerül elő a bujdosás szegénylegény-életéből, a másik támogatni fogja árváját... A felszabadulás után épségben találták egymást, csak Monostori vesztette el feleségét.

Ezután évek múltak el, és csak akkor találkoztak megint, amikor újjászervezték a dunántúli 49/3. építőtrösztöt, s vállalatvezetővé Kvocsikot, főmérnökké Monostort nevezték ki. Boldogan ölelték meg egymást, és

Őszintén szerencséjüknek érezték, hogy együtt dolgozhatnak.

De azóta három év telt el. Az évekkel az emlék szépül, de fakul is. Belepi a mindennapok bosszúságainak füstszagú pernyéje. A feladatuk az volt, hogy a város hegyeinek mélyén talált szénhez építsenek bányavárost. Nagy volt a terv, de mindig kevés a tégla... S mert a programnak mindig csak egy részét lehetett megvalósítani, Kvocsik természetesen az aknákat, a szénmosót, a válogatót, a bányászfürdőt építtette fel, s nem hagyott téglát a lakóházakra. Szerelmese volt a termelésnek. Úgy fogta fel kötelességét, hogy az első: minél több szenet adni a népgazdaságnak.

- Az első az ember - érvelt a főmérnök. - Sok lakás kell, hiszen máris rettenetes a zsúfoltság!

Újszerű terveket készített olcsó munkásházakra. Eszmei elgondolása volt arra, hogy a zegzugos ódon kőemlékváros mellett hogyan teríti szét - stílust tartva - egy szocialista település széles utcáit. Szerelmese volt az ötletének.

Nem érte be azzal, hogy házakat húzzon fel, várost akart teremteni, amelynek kövei közt lélek melegszik... De a város élettelen kő-testébe csak lakói szívéből költözhetik át az az érzés és erő, amitől az utcák lélegzeni kezdenek, s a kövek egykor majd mesélni fognak építőikről.

Évről évre törölnie kellett Kvocsiknak a lakóházakat... Évről évre új ötletekkel jött Monostori: hogyan lehetne lakásokat építeni. Kutassanak helyi anyagok után, pótolják terméskővel a hiányzó téglamilliókat, alakítsák át lakássá a felvonulási épületeket, próbálkozzanak műanyag-panelekkel. - Kvocsik nem egyezett bele semmibe, ő szigorúan, betű szerint ragaszkodott a felsőbbség előírásaihoz. Egyes „jóakarók” gyakran figyelmeztették is:

Vigyázz! Monostori szabálytalanságokba fog beugratni. A helyedre akar ülni...

A méregkeverők jól dolgoztak. Kvocsik még most is, az illatos szegfűcsokorral a kezében is, gyanakodva szimatolt.

Monostori megérezte ezt, ezért erős hangsúlyozással így szólt:

Látod, kérlek, kilenc évvel ezelőtt nem volt köztünk nézeteltérés. Mindenben egyek voltunk.

A vállalatvezető észrevette a csapdát.

- No, azért nem voltunk egészen egyek - jegyezte meg száraz hangon. - Én nem voltam hajlandó az oroszok ellen harcolni. Te meg... te... legyünk őszinték... a fürdőszoba hiánya miatt szöktél meg.

Monostori elnevette magát. Tény, hogy azon a kilenc év előtti hajnalon sokáig ingadozott, mert küzdenie kellett a beléje nevelt fegyelemmel. Hajnalban azután kiállt a többiekkel együtt borotválkozni a kút alacsony kávája mellé, szétvetett, térdben meghajlított lábbal, hogy a parányi tükörben valamiképpen megláthassa hideg vízzel úgy-ahogy beszappanozott állát. A kényelmetlenség, a sok bolha okozta gyötrelem, a piszok s bűz, végül annak a gondolata, hogy mindez állandóvá lesz életében, mérhetetlenül erős undorrá sűrűsödött benne. S annyira úrrá lett rajta, hogy végre határozott. Odasúgta a mellette mosakodó Kvocsiknak:

Igazad van, ezt nem lehet bírni, vállalni... Szökjünk!

A sok komoly érv halmán a borotválkozás kényelmetlensége volt az utolsó porszem, amely lenyomta a mérleg szökési serpenyőjét, és hős dezertőrt csinált a polgári mérnökből... Ám azt így beállítani, ahogyan most Kvocsik tette - háborgott magában a főmérnök -, ez nem volt szép. Hát a bajtársi érzésnek minden emlékét megölte már Kvocsikban a rosszul értelmezett pártfegyelem, az értelmiségi ember kötelezőnek vélt gyűlölése? De Monostori ma diadalmasan akart emlékezni hőstettének ama napjára. Még mindig derűsen folytatta:

Hogy akkor nem volt fürdőszobánk? Látod, ezért akarok most fürdőszobás lakást építeni minden bányásznak. No hát.

- Már megint kezded? - szólt ingerülten Kvocsik.

De Monostori békülni jött. Ezúttal csökönyösen kitartott jó szándéka melletti

Különben a virág még egyebet is jelent - mondotta vállat vonva. - Gratulálok a fiadhoz.

Kvocsik felugrott és közbekiáltott:

Igazán túlzás, hogy most már nemcsak a mérnökeimet. hanem a fiamat is ellenem uszítod!

Monostori egy pillanatig értetlenül hallgatott, aztán megszólalt a fülében az ifjabb Kvocsik rémült felkiáltása: „Csak apámnak ne!... ” Valami lehet itt apa és fia között... Széket húzott maga alá, és leült.

- Nem leszek mérges, azért se - mondotta. - De hallgass végig nyugodtan. A fiadat tegnap kipróbáltam...

Még én beszélek - szólt nyomatékosan a vállalat-, vezető. Majd hogy valamivel enyhítse a nyers hangot, elővett pénztárcájából egy kétfillérest s az asztal szélére helyezte. - Én tettem le a garast.

- Parancsolj - intett széles mozdulattal a főmérnök.

Kvocsik mosoly nélkül folytatta:

Nagyon kérlek, ne bőszítsd ellenem tulajdon fiamat. Ne mutogasd neki a kincseidet. Neked angol, francia, német... szóval nyugati könyveid vannak...

- Hát már te is bűnnek tartod?

- Jó, legyenek. De ne tanítsd a fiamat a nyugat előtti hajbókolásra. Hogy csak az jó, amit azok építenek. Neked drága rajzoló-készülékeid vannak, talán Amerikából hozattad őket... Jó... De én nem tudok ilyeneket venni a fiamnak. Ne fájdítsd értük a szívét szegénynek...

Monostori már másodszor akart tiltakozni, de Kvocsik kézmozdulata clhallgattatta. Egyre gyorsabban és hevesebben beszélt az egykori kőfaragó:

- A fiatalok ma amúgy is hajlamosak az elégedetlen-

ségre. Nem tartom helyesnek, ha az új, a proletár származású értelmiség előtt a régi világ fényét fitogtatják... Ennek ma nincs helye, mert nem jut belőle mindenkinek.

- Ez egyenlősdi - vágott közbe hirtelen a főmérnök.

Még én beszélek - szólt élesen a vállalatvezető, és megérintette a kétfillérest. - Ez a fitogtatás... igenis fitogtatás... nemcsak helytelen, hanem káros is. Az új mérnökök hogyan építsenek egyszerű, olcsó, szegény kisországhoz illő épületeket, ha eltanulják tőletek a nyugati fényűzés előtt való hajbókolást... És elégedetlenek maradnak. Állítom, nem lehet addig a szocializmust építeni, ameddig itt állnak a polgári világból egyesek igazságtalanul szerzett előnyei.

Kvocsiknak elfogyott a lélegzete, megállt. Megtörölte verejtékes homlokát.

Befejezted? - kérdezte Monostori. Az íróasztal közepére csúsztatta főnöke kétfilléresét, elővett zsebéből egy pénzdarabot, letette az asztal szélére. - Most én. Tehát először is: nincsenek nyugati és nem-nyugati könyvek, szerszámok. Csak jó és rossz könyvek, szerszámok. Nekem sok építészeti könyvem van, neked nincs. Igazságtalan előny volt. De te már éppúgy vehetsz könyveket a fiadnak, mint én az enyémnek. S te nem vennél, csak azért, mert a régi világban csupán a polgárok vehettek könyvet?

A főmérnök elhallgatott. Kvocsik nem tudott szólni. Maga is megrettent, mennyire rátapintott Monostori a hibájára. Látta már, milyen messzire ment az értelmetlen dac következtében.

Monostori közelebb hajolt főnökéhez:

De hogyan akarod ezt a múltbeli különbséget megszüntetni, ha nem azzal, hogy te is vásárolsz könyvet? Csak nem kívánnád azt, hogy én ezentúl ne vehessek!? A proletárok a múltban nem tanulhattak... vagy csak nehezen... de ezt nem azzal kell kiegyenlíteni, hogy most ne tanulhassanak a dolgozó polgárok gyerekei se! A tanulás talán csak nem csökevény? A támogatás nem igaz-

ságtalan előny? Ha a fiatalokat nem engeded újat tanulni, nekem meg el kell felejtenem, le kell tagadnom, hogy mit tanultam tízévi bolyongásom során Európában, akkor vissza fogunk süllyedni a középkorba... vagy még messzebbre, hiszen a középkorban nagyszerű kőfaragók dolgoztak...

A sok száz év előtti kőfaragók említése a kilenc év előtti éjszakát juttatta Kvocsik eszébe. De menekült az emlék elől.

- No, no! Modern gyáraink, az új bányafürdő...

Igen, gyárat és fürdőt már építettünk. „Nálunk legfőbb érték az ember", csak éppen lakást nem építünk neki... De egy napon mégiscsak elkezdünk lakást építeni... és nem tudjuk majd, hogyan fogjunk hozzá... Anyag, terv és hely híján rossz, drága és kényelmetlen lakásokat fogunk rögtönözni, csak azért, mert...

— No, helyben vagyunk! A régi nóta - mondta türelmetlenül Kvocsik.

A főmérnök idegesen homlokához nyúlt:

Hogyan is jutottam ide? Hiszen most kivételesen - elmosolyodott - nem erről akarok beszélni... Szóval... azt szeretném közölni veled, hogy kipróbáltam a fiadat. Csodálatos tervező tehetség. Ilyen még nem volt a kezem alatt... Bűn, ha nem rajzol, tervez... már most... Vedd tudomásul, ma is fennáll az a törvény, hogy ember, alkotó ember csak abból lesz, aki azért tanul, mert tudni vagy csinálni akar valamit! Add csak azért tanul, hogy diplomája, állása legyen, abból nem lesz ember, csak hivatalnok. De a te fiadból ember lesz, alkotó építész. Engedd, hogy egy kicsit tanítsam.

Kvocsik féltette a fiát.

Nem akarom, hogy beleőrüljön a te polgári fényűzésedbe.

Fényűzés? - csapta össze két kezét Monostori. - Tágas nappali és mindenkinek külön hálókamra, ez fényűzés? Rögeszme! - Ha ilyet hallott, mindig elfogta a mé-

reg. Akárhogy fékezte magát, reszketve folytatta. - Mi a fenének építem a szocializmust, ha nem akarhatom, hogy mindenkinek olyan lakása legyen, mint nekem!?

Hol vagyunk még ennek a lehetőségétől - ellenkezett szokott mondatával Kvocsik.

Az igényt kell először megteremteni - kiáltotta a főmérnök. - Ha a munkás nem lát maga előtt utánozható példát, ha nincs mire vágyakoznia, akkor beéri a meglevő semmivel vagy kevéssel, hiába kéred, hogy termeljen többet... De egy szép lakásért, azért igen, szívesen dolgozna. Ez a haladás egyik legfőbb rugója. Hidd el nekem. És ne csinálj hamis propagandát, ne mondd a fiadnak, hogy nekem dollárezrekbe kerülő rajzasztalom van. Mert azt az asztalt Pohuda bácsi készítette, ötszáz forintért neked is megcsinálja, és ötszáz forintból kitelik a szerkezet...

Kvocsik visszavonulásban volt:

- Hol van nekem annyi pénzem?

Jóska! Mennyibe került a fényképezőgéped? Ha lesz majd mosógép, nem fogsz-e vásárolni? Csak éppen a fiadnak nem veszel rajztáblát? Talán csak nem azért, hogy fájjon neki a különbség?...

Kvocsikot a fényképezőgép példája telibe találta, már-már megadta magát, de a „különbség” szótól új erőre kapott:

- Igenis, fájjon neki a különbség. Még egy darabig.

Miért akarod feldúlni az életét? Hadd szeressék egymást a fiaink! Mi szükség arra, hogy a te fiad gyűlölje az enyémet? A te fiad...

Monostori elővette tárcáját. Letett a kétfilléres mellé egy szakadozott szélű fényképet. Az ötéves Jóska gyerek - pisze orra alól, szeplőnyájai közül - rámosolygott apjára.

Milyen hetykén ült a fején a pörge kalap... - szólalt meg Kvocsik vállalatvezető elérzékenyülten.

- Ha te élsz is. én azért felelősséget érzek a fiadért -

mondotta halkan a főmérnök. - Mert *én* tudom, milyen nagy tehetség.

De ne feledd, Monostori elvtárs, én is felelősséget érzek érted, mert felelős vagyok érted magadért. Szívesen vállalom ezt, érted, a munkánkért, a közös célért...

Emlékszel? - ragadta meg Kvocsik karját a főmérnök. - Azon a dabasi reggelen, alighogy átbújtunk a kerítésen, felbukkant két csendőr... Ha akkor igazoltatnak, másnap már a rögtönítélő bíróság előtt állunk, harmadnap a kivégző puskák csöve előtt. Együtt!

- Igen. De ne feledd, azok a puskák még mindig meg vannak töltve!

Ellenünk - állt fel Monostori. - Tudom. Eggyel több ok, hogy vigyázzunk: ne legyen különbség a fiaink között.

Megbékülten kezet szorítottak.

Lángné és unokája a piacról hazatérőben „beugrottak” egy percre Langánnéhoz, aki szabad napját éppen nagytakarításra használta fel, és az ablakból meglátta őket. Elpanaszolta - bár a sikerekre való tekintettel nem minden büszkeség nélkül hogy a fiúk teljesen beleőrültek a futballozásba, nem tanulnak, még szerencse, hogy Gizit sohasem kell nógatni, az a gyerek nagyon szorgalmasan készül a kisérettségire. Lángné faggatta Mariskát: mit gondol, felvennék-e unokáját jövőre a középiskolába?

Évának megjött az esze - mesélte boldog mosolylyal tanulni akar... Milyen jó lenne, ha a két lány együtt járhatna.

Amikor a rövid látogatás után kiléptek a nehézkesen rezgő nagykapuból nyíló kisajtón, csaknem feldöntötték Éva anyját, Kuthyné Rozinát és Hatfalussynét, akik meghitt pletykálkodásba merülten tipegtek el a ház előtt. A bizalmas együttes mindenkit meglephetett, mert párban nagyobb ellentétet alig lehetett elképzelni kettőjüknél. A „fess Rozina” a kora reggeli órában is tipp-topp volt; kifogástalan kosztümöt, hófehér blúzt viselt, arca olyan gondosan volt kikészítve, mintha estélyre vagy színházba indulna. Lángné szemrehányó hangon meg is jegyezte rögtön köszönés után rég nem látott lányának:

- Te Rózsi, ez nem Pest! Itt reggel nem lehet így mutatkozni!

Ha az ember állás után jár, a legjobb ruháját veszi fel - válaszolta hidegen Rozina.

- Bizony, nem járhat úgy, mint én - sóhajtotta Hat-

falussy alispán lompos özvegye. De sóhajtása nem volt teljesen jogosult, mert Hatfalussyné talált volna kétszáz éves faragott szekrényében rendesebb ruhát is annál, mint amit ma reggel vasvillával magára dobált. Kopott, pecsétes, rojtos szélű, egykor világosszürke férfi felöltőt viselt, amely úgy feszült vaskos derekán, mint egy mocskos hordón a dongák. De ebből a hordóból alul sötétlila, nagyvirágos barhet pongyola lógott ki és söpörte az utcát. A hajdan párizsi kalapokkal hivalkodó fejen régimódi, téglaszínű kötött télisapka éktelenkedett, láthatóan csak azért, hogy eltakarja viselőjének napok óta fésületlen, csapzott haját. Az egykor dúsgazdag asszony nemcsak lustaságból járt így, hanem számításból is. Mert elképzelte, hogy láttára az emberek összecsapják a kezüket, s úgy sajnálják: lám, hová juttatta a népi demokrácia a vármegye első úrnőjét. Nem sejtette, hogy ilyet legfeljebb a szemébe mondanak barátnői, de háta mögött még azok is összenevetnek: „Azért jutott ennyire, mert egy gazszálat nem tesz keresztbe..

Állásba mész, mami? - kérdezte Éva élénken, láthatóan örvendezve. Régen röstellte, hogy anyja, mióta Pestről lejött, nem csinál semmit, csak él, nem is a nagymamánál, hanem albérletben, s ki tudja miből?

Bizony. Éppen mesélem Elvira néninek is, hogy szeretnék bekapcsolódni a termelő munkába, vagy hogy is mondják manapság - felelte a szépasszony, és rákacsintott sétáló társára.

Csak vigyázz, nehogy a háztermelésbe kapcsoljanak be - szólt Hatfalussyné, és arcát felfújva pukkadozott, miközben két karja lóbálásával jelezte a téglahordást.

Néhány pillanatig hallgattak.

Honnan, honnan? Langánnétól? - fordult hirtelen a nagymama felé az egykori előkelőség, fejével gúnyosan a ház felé biccentve.

Lángné megrezzent. Neheztelt rangos barátnőjére a minapi „májsztromné"miatt, azt is kezdte belátni, hogy Lan-

gánnéval jobban lehet társalogni, mint Hatfalussyné baráti körével, de azért nem akarta feladni a finom összeköttetést. Most jól sejtette, hogy a „tettenérés”-nek következményei lesznek, legalább egy-két kellemetlen tűszúrás, amiért egy munkásnővel, volt cselédjével barátkozik...

Egy percre benéztünk Mariskához... - kezdte Lángné egy kicsit mentegetőző hangon.

Mariskához? - ismételte meg a keresztnevet gúnyosan Hatfalussyné. - Persze, megbeszélni, hogy este mit vesztek fel az eszpresszóba!?

Lángné bizonytalanul motyogta:

Nem szoktam Mariskával... azaz Langánnéval eszpresszóba járni.

Persze, mert az eszpresszó hónapok óta zárva van... átalakítás vagy mi a szösz miatt - nevetett csúnyán vihogva a toprongyos előkelőség.

- Ha volna is, én nem járnék oda...

Éva idegesen figyelt. Sajnálta nagyanyját, hogy ennyire fél ennek a gonosz nőnek az otromba támadásaitól. Közben reménykedett, hátha összevesznek s nem kell többé megcsókolnia a „fordított Mikulás” szakállas ábrázatát. S megújuló borzadállyal figyelte közben a Hatfalussyné bal arcán táncoló barna szemölcsöt. De hallgatott, mert hallgatnia illett, pedig szívesen mondott volna valami jó pesties gorombaságot a szakítás érdekében.

No, no - nevetett Hatfalussyné. - A jó társaság kedvéért talán mégis elmennél... - és sikoltva nevetett. De közben észrevette a néma undort a bakfis arcán, mire hirtelen abbahagyta tüdejének sípoltatását, s rátámadt az egyszerű, pirosöves fehér ruhájában tündöklően és bosszantóan szép virágszálra. - Nem te vitted a lejtőre nagyanyádat? Nem a te kedvedért ereszkedett le az alacsonyabb néposztályokhoz? Mi? Te mászkálsz mostanában valamiféle kőmíveslegénnyel; azt hallom!

Kuthyné Rozinában hirtelen anyai szigor ébredt. Előre lépett, de nem tudta mindjárt eldönteni, kit illenék fele-

lősségre vonnia, lányát-e vagy anyját? Melyik a hibás ebben a társadalmi ballépésben? S mialatt Rozina habozott, az eddig olyan félénk Lángné erőt gyűjtött, s mint a kicsinyét védő anyaállat, rámordult vallatójára:

Nem kőműveslegény az, hanem a gimnázium egyik legjobb diákja...

De ki az apja? - vágott közbe éneklő hangsúllyal Hatfalussyné, és orrát fintorgatta, mintha szegényszagot érezne.

Az apja pedig a bányaépítési vállalat igazgatója - szólt Lángné, most már határozottabban, majdnem büszkén, mert érezte, hogy megtalálta önérzetét.

Ó, bocsánat, tehát előkelő család - gúnyolódott az alispán özvegye. - Szóval jó család, bár... úgy hallom... kissé malterszagú. - Rozina felé fordult, hogy felbosszantsa és beavatkozásra bírja. - Gratulálok, drágám... Mint hallod, a fiú kitűnő parti!...

Éva szeme otthagyta a rút szemölcsöt és átugrott anyja szép arcára. Mami csak nem fog most egyszerre beleszólni abba, hogy ő kivel jár? Csak nem fél ő is ettől a szakállas nőtől?...

De Rozina kellemesen elmosolyodott, s mint aki nem vette észre a gúnyt, bájosan így szólt a műrongyos szipirtyóhoz:

A jó összeköttetés ma is sokat ér... ezt be kell látnia, Elvira néni... A maguk családja most szintén támogatásra szorul...

Hatfalussyné hirtelen megállt és egész testében megrándult, mint aki vasfogú csapdába esett. S úgy is hördült fel:

- Én pedig azt mondom nektek: aki korpa közé keveredik, azt megeszik a disznók. Én inkább éhen halok, semhogy felfalassam magam...

S a torz hasonlatra büszkén felszegte fejét, a téglaszínű sapka alól elszabadult két őszes tincs pedig úgy lengett, mint kócsagtoll a bársonysüvegen. Várta, hogy szavától

megtérjenek, porba omoljanak ezek a gyenge lelkek, mint annak idején Saul az igazság fényétől a damaszkuszi országúton... De hiába várt.

Hát akkor isten veletek - lökte ki száján a zsaroló mondatot. Összezárta ajkait, bibircsókján félelmetesen rezgett a három szőrszál.

Megfordult és tipegve elindult. Úgy vitte szálkásodó üres piaci kosarát, mintha fekete strucctollas legyezőt sétáltatna őfelsége udvari bálján. De közben fülelt, hívják-e vissza, kezdik-e már neki a könyörgést?...

Lángné egy pillanatra megrettent a „hát akkor" fenyegető következményeitől. Már látta, milyen arccal nagyzolja el az esetet a „nagyasszony" kávézó társaságának. De ijedelmének feszültsége hirtelen elernyedt. Olyanforma érzés fogta el, mint amikor hajdan a bálból hazatérve levethette fűzőpáncélját. Mert jólesik karcsú derékkal páváskodni, de még jobb érzés, amikor testünk - vagy még inkább lelkünk - végre felveheti természetes alakját. Megszabadult az előkelő, de kényelmetlen barátnő életmódjának feszes halcsontjaitól. Végre! Gyorsan szigorú pillantást vetett Rózsi lányára, nehogy az visszahívja ezt a nőt, vagy utána induljon.

De Rozinának - nagymama és unoka egyforma meglepetésére - esze ágában sem volt az élő észeresbolt után mozdulni, hanem belekarolt kislányába:

— Ne mondd, Évili! Hát én már olyan öreg vagyok, hogy neked komoly udvarlók csapják a szelet?... No hát! Mesélj róla, angyalom. Hogy néz ki a fiú? Várj, fogadjunk kitalálom. Zömök, barna, sasorra van és nagyon férfiasl Mi? És a papája igazgató? Őt is ismered már? Nagyvállalat ez a bányaépítő micsoda?

A felelősztrájk lelkesedése másnapra a felelősztrájk kötelességévé változott a második osztályban. A nagyszerű ötletet, a hősies kiállást másnapra veszedelmes

kötelességnek érezte a legtöbb másodikos. Persze veszedelmes kötelességet teljesíteni sem érdektelen feladat!

A pálcaköteg példázatát mindenki jól ismeri. Huszonöt vékony pálcát nagyon könnyű egyenként eltörni, de ha köteggé szorítjuk össze őket, a legerősebb ember sem boldogul velük. Szép példa ez az összetartásra. De van ennek fonákja is. A kiábrándultságot, a tévedés felismerését jelképezheti mind a huszonöt bot, egyenként könnyű lenne tőlük megszabadulni, de a közös fogadalom, az osztálytitok köteléke olyan szilárdan fogja össze a huszonöt hibát, hogy megbonthatatlan egységgé válik. Az osztályban eszébe sem jutott senkinek, hogy a határozat megmásításáról beszéljen. Bátor, de veszélyes akció, nem vitás, minden másodikosnak meg kell állnia a helyét! Matafánt nem lehet cserbenhagyni.

Növelte az osztály egységét és szilárdságát, hogy Orosz Géza, a felelősztrájk feltalálója és vezére nem jött iskolába. így senki sem tudta, mit végzett az osztályfőnökkel, járt-e az igazgatónál? Tatainak mogorva napja volt; feleltetett, magyarázott és ment; nem merték megkérdezni. Orosz háta mögül természetesen nem lehet szó nélkül leszakadni. Ez gyávaság lenne.

Holnap az első óra magyar, akkor majd kiderül minden.

... A vasfejű Kvocsiknak furcsa rögeszméje támadt: ha a múltkor végigolvasta volna a Fradi-intézőnek azt a bizonyos levelét, akkor megtudott volna valamit Spamuról, amit most hasznosíthatna. Elfogta az egyik Langánt:

Te, Máté avagy János, melyikőtök kapott levelet a Fraditól?

A kérdezett huncut ábrázattal válaszolt:

- Tudod-e, hogy az eszkimó nyelvben nincs személyes névmás?

Nem tudom. De hogy kerül a csizma az asztalra? - kérdezte türelmetlenül a Vasfejű.

Mert eszkimóul válaszolok. Valaki levelet kapott a Spamu-ügyben.

- Jó. De melyik valaki?

- Találja ki valaki - mondotta Máté avagy János.

Ekkor már egymás mellett állott a két iker. Olyan egyformán röhögtek, mint két gyári fakutya.

A többiek nagy körben vették körül őket.

- Hát én kitalálom! - jelentette ki Józsi.

Találomra karon ragadta az egyik Langánt, és kivonszolta a gyűrűből. Hallástávolon kívül megmarkolta a ruháját, és rárivallt:

Biztos vagy benne, hogy a vásártéri futballpálya kapufája függőlegesen áll?

Máté avagy János elcsodálkozva vállat vont. Micsoda ostoba kérdés! Mindenesetre a legegyszerűbb: nemmel igazat felelni. A nem-bői nem tudhat meg semmit.

- Honnan tudjam én azt... - felelte foghegyről.

Józsi diadalmasan felkiáltott:

Megvan! - A körön belül maradt ikerre mutatott. - Te kaptad a levelet. Igaz?

Igaz - ismerte el rosszkedvűen a legyőzött Langán. - De miről jöttél rá? Meg kell mondanod. Hátha csak ráhibáztál!

Józsi orra körül vidám táncot jártak a szeplők.

Ikertestvéred - mutatott a másikra a szőke óriás - nem tudta, hogy függőzőónnal megmértem a kapufát.

Nyertél - ismerte el lovagiaskodó kézmozdulattal János avagy Máté.

A körülállók izgatottan lökdösték egymást oldalba. Mi ez? Nem értették sem a versenyt, sem az eredményt. Monostori előlépett:

- Nos tehát, Józsi, melyik Máté és melyik János?

Kvocsik elképedten válaszolt:

- Jaaaa... azt nem tudom.

- Akkor nem ér semmit az egész - legyintett mérgesen Péter.

Az ikrek egymás mellett állva hahotáztak. Józsi közelebb lépett hozzájuk:

Kár, hogy tegnap tanítás után nem maradtatok itt. Szükség lett volna arra a bizonyos levélre. Mi van benne?

Persze - csapott a homlokára Máté avagy János - óriási szenzáció lett volna. De nem, azt nem lehet ennyi fiú előtt felolvasni.

- Miért nem?

Olyan súlyos... Spamu személye ellen. De neked, Józsi, megmutatom, ha eljössz hozzánk délután. Neked tudnod kell róla.

Spamu személye ellen?... - tűnődött Józsi. - Az most már nem fontos. Matafán becsületéről, az osztály becsületéről van szó...

- Jó, de azért a levelet elolvashatod. Eljössz?
- El. Ma délután.
- Jó-

Amikor az idősebbik Kvocsik délután hazatérve tekintélyes csomagot tett fia elé, s abból építészeti könyvek kerültek elő, Józsi könnyes szemmel borult apja széles mellére. Azután nyomban nekiült a kincses könyveknek. Később apja egy félhomályos sarokból figyelte a lapozgató fiú elragadtatott arcát.

Kvocsikné csendesen odament férjéhez, leült mellé és megfogta a kezét:

- Jó szülőnek is lenni - súgta oda hálásan.

Kár, hogy olyan sokáig megfosztottuk magunkat tőle - sóhajtott a férfi.

Ekkor eszébe jutott Monostori. A felvonulási épületek Monostori tervei szerint úgy is készülhetnének, hogy csekély anyaggal és költséggel lakássá legyenek átalakíthatok. Vagy amikor például felsőbb utasításra az eredeti tervtől eltérően a telep északi végében kellett felépíteni a vendégfogadót, bizony kár volt lerombolni a déli részen

a második emeletig már felhúzott falakat... Ott is csinálhattak volna lakást huszonhat családnak. Kvocsik nagyot sóhajtott, megtörölte verejtékes homlokát, és így szólt fiához:

Hogy el ne felejtsem, Józsi, alkalomadtán menj el Monostori Bercihez... - A fiú meglepődött, hogy apja már így említi barátja apját. - Hetenként egyszer órát ad majd neked tervezésből.

Az öröm szinte rázuhant Józsira. Nem is volt képes felpattanni, ugrálni, ahogyan szeretett volna.

Egyik este majd mi is elmegyünk hozzájuk - fordult a feleségéhez Kvocsik. - Éppen kilenc éve tartozunk már egymásnak a látogatással.

Józsi ki akart surranni, hogy első örömével elszalad Monostoriékhoz, köszönetet mondani a könyvekért, és az -,, elintézésiért. Mert biztosan Berci bácsi műve ez. Vajon hogyan csinálta? Mit mondott apjának? Hogy lehet, hogy így megértették egymást azok, akik - úgy tudta - mindig acsarkodtak egymásra. Talán így már csakugyan rajzolhat is a vakációban?...

Fél kezével a kilincsen, mereven megállt. Micsoda rút hálátlanság - jutott eszébe hogy mindent csak a főmérnök javára ír! Monostori szólt az érdekében, igaz. De micsoda hőstett... igen, hőstett az apjától, hogy így legyőzte önmagát! Büszkeség és szeretet fogta el édesapja iránt. Semmi egyébre nem tudott gondolni, csak arra, hogy mennyire nagy és jóságos ember az ő édesapja, aki a maga erejéből olyan sokra vitte, és aki mégis meg tud érteni másokat. És vezetni tud. Olyan embereket is, akik - a sors igazságtalanságából - nála sokkal többet tanulhattak. S ez a gondolat - mint filmkép - váltott át arra, hogy a múltkor nemcsak szemtelen volt vele szemben, hanem lelke mélyén még meg is rágalmazta, füstölgő mérgében milyen méltatlan vádakkal gyanúsította!...

Tegnap óta habozott, hogy elmondja-e apjának össze-

csapását Körtvélyessel? Magában azzal érvelt ez ellen, hogy nem akar hivalkodni. Valójában azonban azért hallgatott, mert nem akarta bevallani, hogy leküzdötte tagadott gyávaságát, hogy szót fogadott apjának! Nos igen, most ünnepélyesen leteszi előtte a fegyvert. Miért is harcolnának egymás ellen?!

Visszafordult:

Papa, elfelejtettem elmesélni, tegnap óriási vitám volt az iskolában. - És belekezdett a nagy csata ismertetésébe.

És mit szóltak a fiúk? - ez érdekelte a legjobban az idősebbik Kvocsikot.

Mit? Sokan mindjárt az elején mellettem voltak, de úgy éreztem, a végén még többen álltak a pártomon.

Könnyű lett volna erre azt mondani, hogy: „no, látod, fiam!... ” De az öreg Kvocsik veleszületett lelki finomsága tiltakozott az ellen, hogy így megalázza a gyereket. Minek a tévedésére emlékeztetni, amikor magától rájött a hibájára. Ehelyett - boldog mosolyát rosszul leplezve - így szólt:

Hát mondd már el egyszer, hogyan is áll a te osztályod? Hogy vélekednek a fiúk... a politikáról?

Józsi megvakarta fejét:

Hű, ez rettentő nehéz. - Leült, gondolkozott. - Az osztály politikai keresztmetszetét tetszik gondolni?

Az apa örült, hogy a fiú fején találta a szeget.

Mi van a DISZ-szel? - kérdezte mintegy saját magától a fiú, aztán megfelelt. - A DISZ-nek mindenki tagja, de a DISZ-t senki sem szereti. Ez az igazság. De miért nem? Némelyek eleve nem szeretnek semmit, amit muszáj. Olyanok is vannak közöttük, akik önként belépnének, és akkor lelkesen dolgoznának... Furcsa, de így van.

Máshol is előfordul - vetette közbe halkan az idősebb Kvocsik.

- Van, akinek nem tetszik a DISZ programja. Rész-

ben politikai okokból, de nagyobb részben... én azt hiszem... azt is mondják... mert unalmas. Vannak, akik nem szeretik Macskásit, a vezető tanárt... Nehéz ebből kihámozni, mi a politika?...

- Hát akkor?

Józsi tovább töprengett:

Spamu személye? Hányan szeretik őt azért, mert ügyesen csak *félig* leplezi, hogy reakciós, nem tudom. Sokan szeretik csak azért, mert elnéző, nem kutatva, hogy miért? Még többen bámulják, mert elegáns világfi. De ha valakinek tetszik egy reakciós ember nyakkendője, attól ugye, ő még nem válik reakcióssá?

Nagy hiba lenne annak tartani - jegyezte meg az apa.

Hát a tantárgyak? - folytatta a fiú. - Egyik ezért tanul, másik azért. Ki ezt szereti, ki amazt. De ki mondja őszintén, hogy tudásával csak a hazáját akarja szolgálni?... Vagy mást mondok. József Attilát nem mindenki szereti. De aki szereti, nem mindig azért szereti, mert szocialista. S aki nem szereti, nem okvetlenül azért nem szereti, mert szocialista...

Józsi most sorra vette a diákokat:

A Langánok például kommunista érzelműek. Pedig néha komolytalanok. Sokáig rajongtak Spaltenbergért, s nem azért ábrándultak ki belőle, mert reakciós, hanem mert - elnevette magát - nem hallgatta végig a hőstettükről szóló beszámolót... Hasonló a helyzet másokkal is.

Hm - dörmögte a vállalatvezető. - Már egy gimnáziumi osztályban is olyan bonyolult ez, mint... magában az életben.

„S a sztrájk kérdése a gimnáziumban is épp olyan bonyolult, mint magában az életben” - gondolta Józsi, de nem merte előhozni az ügyet apjának. Sejtette, hogy mi lenne a véleménye.

De minden hiába — Monostoriéknál egyenesen bele-

szaladt a nyitott késbe. Csak éppen elrebegte köszönő szavait, a főmérnök ezzel szakította félbe:

Ugyan, szót sem érdemel... Inkább azt mondd meg, Józsi fiam, te is részt veszel ebben az ostoba sztrájkban?

Péter integetett valamit apja háta mögül, de Józsi anélkül is tudta, mit kell felelnie. Kihúzta magát s önérzetesen válaszolta:

Természetesen. Az egész osztálynak kötelessége állni a többség határozatát.

Ez nem helyes, fiúk - szólt a főmérnök. - Először is harcolni kellett volna a határozat meghozatala ellen.

- Nyilvánvaló többség volt - védekezett Péter.

Még akkor is! Mi lesz a világból, ha az okosak legjobb meggyőződésük ellenére szó nélkül belenyugszanak egy hirtelen támadt, helytelen ötletbe? Ez gyávaság, fiúk! Aki úgy érzi, hogy jobbat tud a közösség számára, az köteles kiállni, harcolni a maga elgondolásáért. Másképpen mindig a leghangosabb butaság fog győzni a világon. Ezt akarjátok? így készültök az életre?

- De a bajtársiasság kötelez - jelentette ki Józsi.

A bajtársi szolidaritás gyönyörű dolog. Mondhatnék rá nektek nagyszerű példákat. - A főmérnök a fiúra nézett és az apjára gondolt. - De a diák kötelessége, hogy tanuljon, hogy jó bizonyítványt szerezzen. Lehet valakit arra kötelezni, hogy szándékosan elrontsa a bizonyítványát?

Berci bácsi - hajolt közelebb Józsi. - Nem lesz bizonyítványrontás, mert ugyebár azt nem fogják hagyni, hogy egy egész osztály megbukjék magyarból. Spamu bukik meg a végén.

A főmérnök felvonta szemöldökét, azután erősebb hangon folytatta:

Lehet. Az is lehet, hogy a ti Spamutok... vagy hogy is hívják... megbukik. De fogadjunk, hogy mert tilos felelni, holnapra az osztály tagjai közül senki sem

t

készül magyarból. Ez a meg nem tanult anyag pedig nem a tanárnak fog hiányozni, hanem egyes-egyedüi csak nektek. Önmagatokat rövidítitek meg. A legnagyobb hiba mindig a passzivitás. „Csak az hal meg, ami nem lett”, mondja Vajda János. Harcolni kell!

A fiúk nem találtak, nem is kerestek több ellenérvet. Elhatározták, hogy elmennek az osztályfőnökhöz. Vele együtt próbálnak valami okosat kisütni.

Nem árulás, ha mindent elmondunk neki? - aggályoskodott Péter.

- Nem, hiszen Orosz úgyis beavatta mindenbe - érvelt Józsi.

Tatait otthon találták. Mindjárt kiderült, hogy Orosz egy szót sem szólt neki. így tehát az igazgató sem léphet közbe. Orosz - úgy látszik - a legkényelmesebb megoldást választotta: mindent elvállalt, de otthon maradt és semmit sem tett. Gondolta: lesz, ami lesz. Az osztályfőnök keserűen vetette szemére magának: a tanácstalanul hagyott fiúk helytelen határozatot hirtelenkedtek össze. Mit lehet még tenni? Holnap az első óra magyar! Hosszú töprengés után szólalt meg:

Talán valakit rá kellene vennünk, hogy vállalja a felelést...

De ehhez tudnunk kell, kit szólít fel Spaltenberg tanár úr - jegyezte meg Péter.

- Különben is a második osztályban nem akad sztrájktörő - jelentette ki önérzetesen Józsi.

- Akkor csak egy lehetőség marad - folytatta Tatai. - Nem szabad megtartani holnap a magyarórát. Ki kell agyalni valamit, hogyan lehetne Spaltenberg kollégámat távol tartani az iskolától... Ha kell, csellel is... De a sztrájkot meg kell akadályozni... Gondolkozzanak maguk is, mit lehet tenni?

A fiúk elbúcsúztak a tanártól.

Elmegyünk Langánékhoz! - jelentette ki a szőke óriás hirtelen támadt reménységgel. (Itt már csak csoda

segíthet! Hátha ez a Langán-féle levél a csoda, amely kihúzza a kátyúból az osztály szekerét...)

Langánékhoz? - csodálkozott boldogan Péter. - Miért? - Örült, hogy megláthatja Gizit, de félt is csak úgy beállítani.

Józsi nem szólhatott barátjának a levélről, de remélte, hogy az ikrek szívesen veszik, ha a stratégiai eszű Péter is részt vesz a tanácskozásban. Hátha neki eszébe jut valami megoldás!

Majd meglátod - felelte. - Egyelőre elégedj meg ezzel.

... Elhaladtak a szomszéd ház előtt, Józsi felbámult az ablakra.

- Még mindig őt imádod? - kérdezte Péter fölényesen.
- Öt - felelte Józsi szégyenkezve.
- Látod, én férfiasan elintéztem a dolgot magammal — büszkélkedett Péter.

Józsi nem akarta megbántani barátját, de azért annyit mégiscsak mondania kellett:

- Nem is tudtam, hogy az a férfiasság, ha valaki nem szerelmes!

Ohó, azt nem mondtam, öregem, hogy nincs új szerelmem. De még mennyire van! Csak egészen más, mint... - Elhallgatott.

Józsi csak mosolygott a célzáson; Bóni néni Évát illető megjegyzéseit rég elintézte magában:

Nem olyan léha nő, mint az enyém, ezt akarod mondani?

Dehogy. Hanem hogy ez... izé... egészen másfajta ügy. Mert én akkor találkozhatom vele, amikor csak akarok. És ti?

- Napok óta nem láttam - mondta szomorúan Józsi.
- És már nem is félné! tőle? - kérdezte Péter.
- Pélni? - sóhajtotta Józsi.

Monostori vérszemet kapott Józsi határozatlanságától, és egyre erőszakoltabb gesztusokkal beszélt:

- Hát tudod... én eleinte szintén féltem... elkezdeni a beszélgetést egy nővel... De idővel az ember óriási biztonságot szerez az ilyesmiben. Különösen, ha rendszeresen találkozhatik az illető hölggyel. - Várta, hogy barátja megkérdezze, kiről van szó? De mivel hiába várta, megmondta magától. - Langán Gizi.

Józsi meglepődött. A hírtől is, de még jobban barátja fecsegő hajlamától, ő Évát sohasem szolgáltatná ki senkinek.

Tudod, az ember megszokja a nő jelenlétét... - folytatta Péter. - Egészen természetévé válik az udvarlás. A nőkkel egészen más nyelven kell ám beszélni.

Józsi oldalt fordított fejjel elképedten bámult barátjára. Ez a Péter nem ilyen volt azelőtt. A szerelem teszi? A szerelem megrontaná az embert? Lehetetlen. Péter nem is szerelmes. Ma Éva, holnap Gizi? S milyeneket mond... Hogy a lányokkal más nyelven kell beszélni? Meg hogy lehet minden félelem és szorongás nélkül is?... - Mereven figyelte Péter arcát, s azon e pillanatban különös rémületet vett észre. Péter szeme tágra nyílt, szája megremegett. Józsi előrekapta tekintetét, Péter nézését követve...

Éva közeledett, most fordult be a sarkon.

Ja... nekem most már sietnem kell haza - mondta hirtelen Péter. - Hát akkor?...

- Egy óra múlva Langánéknál. Helyes?
- Rendicsek. Szevasz. - Péter elnyargalt.

„Kár, hogy elmégy. Szerettem volna megtapasztalni, hogyan beszélgetsz egy nővel? ” - gondolta Józsi, mialatt megállt és egy pillanatig Péter után bámult. De a derűje nyomban szorongássá változott, mert hiszen minden erejét a közeledő Éva fogadására kellett összeszednie. Még mindig állva, köszönt. Éva is megállt, s ezzel Józsi túlesett első aggályán, azon, hogy a lány szó nélkül elmegy mellette, ott hagyja őt állni, mint egy fajankót... Nem, Éva kezét nyújtotta, s tűrte, hogy Józsi az illendőnél

jóval tovább melengesse reszkető kezében a vékony ujjakat. De végül már megelégelte.

Bocsánat, az én kezem... - szólt tréfásan, s elhúzta. - Szabad? - Elragadóan mondta és csinálta. - Hát a barátja így elszalad előlem? Vagy csak nem akart köszönni? Nagy hős!

Nagyon olcsó lett volna most Péter terhére kacagni s a feszült helyzetet ezzel feloldani, de Józsi nem szerette az ilyesmit. „Nőkkel egészen másként kell társalogni... ", jutott eszébe. Felnézett az égboltra. A nap éppen lenyugodott, a júniusi ég levetette arany fátylát, és felvette az ezüstöt. Évához mind a kettő egyformán jól illett.

- Rég láttam - merte elsóhajtani Józsi, többszöri nekibuzdulás után.

Éva túlságosan bizalmaskodónak, majdnem fölényesnek érezte Józsi magatartását, kérdését. „Ez a fiú megtudta, hogy szerelmes vagyok belé!? Vagy talán az ikrek kihallgatták beszélgetésünket az almafa alatt, és mindent elmondtak neki? " Úgy érezte, hogy védekeznie kell valami ellen. Éles nyelvvel így szólt:

- Azt várta volna, hogy én szaladjak maga után?

Józsi meghökkent a mondattól és a hangtól. És ijedtében, hogy megbántotta Évát, szinte összegörnyedve meghunyászkodott. A lány nyomban észrevette a nagy változást. Azt hitte, itt az alkalom, hogy a maga felsőbbségét bebizonyítsa a fiú előtt. Az a bizonyos „pesti fölény" szállotta meg.

A pesti gyereknek sok előnye van a vidéki felett. Utcai márványtáblákról tanulhat történelmet és művészetet, bármikor láthatja nagy mesterek alkotásait, operai élményekből szeretheti meg a zenét. A vidéki gyerek csak rádióban kap ilyeneket. Meg filmen. A pesti gyerek körül millió szenzáció kering, állandóan ébren tartja kíváncsiságát - a vidéki legtöbbször álmos, szürke környezetben él, s csak okos és ráérő felnőttek győzhetik meg arról, hogy a könyvek világa is érdekes.

Persze gyakori eset, hogy éppen azok a pesti ifjak, akik a nagyváros kultúrfölényét fitogtatják, nem is az igazi kultúrára büszkék, hanem egészen más dolgokra. Például arra, hogy nagy szókincsük van a tiszta nyelvű és jobb nyelvérzékű vidéken esetleg eredetinek ható tolvajnyelvből, amely pedig poros és bagószagú, hiszen az utcáról szedték fel... Műveltségük gyakran kimerül abban, hogy ismerik sok író, zeneszerző, színész, operai szerep nevét, színmű és regény címét, de sokkal kevesebbet tudnak róluk, mint például néhány tucat sportember izombeli képességeiről és családi körülményeiről. Néhány héttel ezelőtt még Éva is sokban hasonlított az ilyen felületes pesti lányokra. De azóta megváltozott, megkomolyodott. S már tudta is ezt magáról. De most nem vette észre, hogy amikor a saját értékét akarja a szeretett fiúnak megmutatni, nem gondol annak az értékeire. Ebből - no meg a szerelmes fiatalok kiszámíthatatlan szeszélyes hangulataiból - következett beszélgetésük egynémely különös fordulata.

... Éppen a vár kapuja előtt lépdeltek. Éva megállt, felmutatott a zömök, négyszögletes toronyra, s megkérdezte:

Ez hogy tetszik magának? Ugye, gyönyörű? Hiába, ilyet csak a tizenharmadik században tudtak építeni.

A fiú mély lélegzetet vett:

Téved, Éva. Ez a vár a tizennyolcadik században épült. A régit szétlőtték a törökök, felgyújtották a kurucok, végül lebontották az osztrákok. Ez a mai vár már csak kastélynak épült. Azért van tornya. Az ágyú feltalálása után ugyanis várakra többé nem építettek ilyen tornyokat, mert ostrom esetén könnyű és veszélyes célpontot mutattak.

Józsi megérezte, hogy Éva meghökkent az ő nagy tudományától. Egy pillanatig arra gondolt: őszintén meg kellene mondania, hogy azért tudja mindezt ilyen jól, mert éppen ma kapta meg apjától a „Nyugat-Magyar-

ország várkastélyai” című könyvet, s abban természetesen elsőnek a maga városáról szóló rövid fejezetet olvasta el. „Lám - gondolta tovább a nőkkel nem kell más nyelven beszélni. Akinek van mondanivalója, annak a társalgás nem okoz nehézséget. Péter téved, nem a beszélgetést kell gyakorolni, abból csak üres fecsegés lesz, hanem mondanivalót kell gyűjteni! ”

Éva tulajdonképpen örült, hogy ilyen okos fiú udvarol neki, de azért bosszankodott is. Hány hónapja már, hogy napról napra elmegy a toronykapu előtt, s nem tud róla semmit. Csak mert a sisakja olyanforma, mint a jáki templomé, azt hitte, ez is Árpád-kori. Még büszke is volt művészettörténeti leleményére. Sőt, gőgösen arra is gondolt, hogy a helybeliek biztosan semmit sem tudnak építészeti nevezetességeikről.

Az óriás fiú közben még egyre a várról csevegett, és milyen érdekesen! Évának most eszébe jutott: vajon ő tudna-e ennyit beszélni arról, amit Budapesten megmutatna Józsinak. Nemegyszer hívták amolyan tudományos sétákra, tárlatvezetésekre és egyéb bemutatókra, de ő sohasem ment el. Mert Valembi Pisti mindig megmagyarázta, hogy az ilyesmi csak öreg spinéknek való... a mai embernek izgalom kell, vagyis foci meg film. Most bánta Éva, hogy nem ment el soha, s Pistit üresfejű jampecnek nevezte magában. Erőt vett bosszúságán.

Maga ilyen nagyszerűen ért a művészethez - fordult elismerő mosollyal a fiúhoz. - Milyen jó lehet, ha valaki csak ránéz egy házra, és már tudja, hogy román-e, copf vagy mit tudom én, micsoda?

- Nem olyan nagy dolog az - szólt Józsi őszinte szerénységgel. - Azután ma már kevésbé fontos a stílus, a homlokzat. - Nagyot nyelt. - Beszélhetek erről? Nem untatom?

Dehogy untat. - Mosolyogva nézett Éva a fiúra. Most látta meg, hogy óriási termete milyen arányos, és arcának derűje milyen jól illik a szavához. A szeplők

közül ágaskodó hegyes orr meg egyenesen bájos. És milyen boldogan ragyog a szeme.

Köszönöm - mondta kedvesen Józsi. Már rájött, hogy Péter csak nagyképűsködött az előbb. Nincs a lányoknak külön nyelvük, hogy azon kellene beszélni velük. Csak azt kell kitalálni, hogy mi érdekli őket. - Szóval... azt akartam mondani, hogy manapság már nem a homlokzat a legfontosabb.

- Nem értem. - A lány összeráncolta orra környékét.

(Csókolni való - állapította meg Józsi. A szája sarkát szeretné megcsókolni, azt a kettős gödröcskét.)

A homlokzat akkor volt nagyon fontos - kezdte magyarázni úgy, ahogy Monostoritól hallotta -, amikor még csak egy-egy családnak építettek hatalmas palotákat, de az emberek tízezrei, akik fabódékban laktak, kívülről bámulhatták a kőcsodákat. De mi ma ezeknek a tízezreknek akarunk olcsó és kényelmes, egészséges lakást építeni. Nem költhetünk márványoszlopokra, domborművekre. Egy felesleges tornyocskából kitelik egy lakás költsége. Ma az alaprajz a legfontosabb.

- Mi az az alaprajz?

A ház belső beosztása. Olyképpen, hogy elegendő napfényt kapjon minden lakás. Ez nagy tudomány. Régebben erre nem gondoltak. És az is fontos, hogy a lakásban az emberek ne zavarják egymást. Jól kell elhelyezni a mellékhelyiségeket is.

Éva sóhajtva gondolt a nagymama lakásának középkori kényelmetlenségeire, a sötét folyosóra, a buktató lépcsőkre, a fürdőszoba hiányára, az állandó vízhordás terhére. Már értette, mi az alaprajz fontossága.

- Maga talán építésznek készül? - kérdezte.

- Az szeretnék lenni. És tudja, az lenne a nagy-nagy vágyam, hogy lakóházakat építsek, napfényes otthonokkal. Például már elképzeltem a magamét is. Tágas műtermem lesz, oldalról és felülről világítva. A szomszéd szobába széles, eltolható üvegajtó vezet...

Nagy lelkesedéssel magyarázta Évának a neki szánt lakást.

Tán az lesz a felesége szobája? - kérdezte Éva, csendesen kuncogva.

Józsi elvörösödött.

- Az - nyögte ki mély torokhangon.

Szóval maga már házasságra gondol. Irtó jó pofa. Hány éves? - viháncolt Éva csilingelő vidámsággal, majd hirtelen elkomorodott. Életében először féltékenységet érzett. - Persze, van már választottja is, mi? - kérdezte szigorúan.

Nem, nem, nincsen - tiltakozott Józsi, lélegzetelállító gyorsasággal. De a következő pillanatban már bánta: miért kellett ilyen hevesen tiltakoznia? Ha vár, ha gondolkozik egy kicsit, talán eszébe jut valamilyen ügyes célzás, amelyből Éva megértheti, hogy ki a választottja. Mert végre is minden előkészület nélkül nem mondhatja szemébe, hogy őt szeretné feleségül venni, ki tudja, hány év múlva... De most már késő, a hazug tagadással mindent elrontott.

Éva sértődötten kapta fel a fejét:

Szóval nincsen? De máris elhatározta, hogy megházasodik. Rabszolgájává akar tenni egy szegény nőt, mi? Ez jellemző magukra, férfiakra. - Amiért Józsi nem az ő számára tervezi a csodalakást, egyszerre keserűen kiábrándult az egész férfinemből. - Mert maguk persze úgy képzelik el a házasságot, hogy a nő csak cseléd benne.

Józsi dadogva tiltakozott, de ettől Éva még jobban felbőszült:

Engem ez nem érdekel, mert vegye tudomásul, én sohasem megyek férjhez. Nem bizony. Nem arra születtem én, hogy... hogy amikor végre késő délután kiszabadulok a hivatalból, akkor egész este harisnyát stoppoljak, inget foltozzak, meg egyéb szeszélyeket szolgáljak... a férjuram kedvéért. Nem én! Nem megyek férjhez sohasem!

Már majdnem elsírta magát. Sokszor elmondta ezt a kitörést, ahányszor csak felbosszantotta, hogy egy fiú nem veszi komolyan. Mert azt szerette volna, hogy ahány fiú megismeri, az mind azon nyomban a feleségének szemelje ki. Anyja és nagyanyja - mint olyan sok mama és nagymama - buzgón ápolták benne ezt az érzést. De most először volt teljesen őszinte a keserűsége. Csapásnak érezte, hogy éppen Kvocsik Józsi nem őt képzelte el abba a lakásba...

A fiú nem vett észre semmit a lány bánatából. Annyira lekötötte a saját bánata. Milyen jól indult ez a mai beszélgetés! Miközben az építészetről szólt, egyre azon törte a fejét, hogyan szőhetne be szavai közé valamilyen célzást érzelmeiről. De ez a váratlan fordulat a házassággal - mindent felborított. Még szerencse - jutott eszébe később -, hogy nem tett célzást érzelmeire, hiszen Éva még így is, személytelenül is hevesen tiltakozott a házasság gondolata ellen. Éva megveti a férfiakat, biztosan okkal. Miért is áldozná fel modern elveit, amikor mint nagyvárosi nő egyedül, függetlenül is élhet.

így töprengett Józsi. Már tudta, hogy a nőkkel nem kell külön nyelven beszélni. De még nem jött rá, hogy az ember nem mindig meri kimondani azt, amit gondol. Különösen, ha szerelmes...

Felnézett az ezüstfátylas égboltra. Éva ablaka alatt álltak; észre sem vette, és már hazáig kísérte a lányt. A szép, faragott ablakpárkányról, a füstös kövekről az jutott eszébe: milyen kár, hogy elmúlt már az az idő, amikor a lányok szerelmes szívvel lesték a rostélyos ablak mögül, mikor jön értük szívük választottja. (Mintha valaha is elmúlhatnék az az idő...) Arra rezzent fel, hogy Éva kezét nyújtotta:

- Hát ég áldja, maga házasulandó férfiú! - Alig várta, hogy a kapun belül legyen s elsírhasson néhány könnyet, eltemesse szívében ezt a kedves fiút, aki csak futó kalandnak vette őt, könnyű fajsúlyú pesti lánynak, ellenben a

maga tervezte napfényes lakásba valamelyik helybeli libuskát álmodja feleségének...

Még nem csukta be a kaputot, amikor nagy szomorúságában is eszébe jutott, hogy megfeledkezett édesanyja kéréséről.

- Józsi! Józsi! Jöjjön vissza! - kiáltott a fiú után.

A bánatosan baktató óriás új reménység szárnyain szökkent vissza a lányhoz:

- Tessék, Évike!

Azért... azért... - kereste a lány a szavakat - azért, mert megvet, azért még hajlandó nekem megtenni valamit?

„Mindent” el kellene most mondani, ünnepélyes arccal, és letérdelve kezet csókolni. De Józsi csak dadogni tudott:

Évike! Én?... Én?... Megvetni magát? Hogyan is mondhat ilyet!

Jó, egyszer talán majd elhiszem... - Éva hősiesen uralkodott elkeseredésén. - Nagyon... szépen... kérem... valamire. Az én édesanyám... ügyesen rajzol... és... nincs állása... jövedelme... Rosszul megy neki. Szeretne dolgozni. Azt hallotta, hogy a Bányaépítőnél rajzolót keresnek... Nem tudna szólni az érdekében?

I... gén - mondta Józsi. Eszébe jutott, hogyan beszélt Bóni néni Éva anyjáról. Aztán az jutott eszébe, ha lesz rajzolói állás, azt Monostori neki szánta... - Majd beszélek a papával - nyögte ki bizonytalanul.

Látom, nem nagyon szívesen - szontyolodott el Éva. - Akkor nem szóltam semmit.

De szívesen... igazán... - erőlködött Józsi. Persze nem tőlem függ...

- Nehéz dolog?

- Nem tudom...

Józsi, ha azt akarja, hogy elhiggyem... hogy nem gyűlöl... Ha el tudná képzelni, milyen sokat, végtelenül sokat jelentene ez nekünk... ha sikerülne... akkor megtenné.

Kvocsik József körül forgott a világ. Lehunyta szemét. Látta, milyen tekintettel méri végig apja a fess Rozinát, aki azután hetyke mozdulattal letelepszik éppen az ő rajz-asztalához... Kinyitotta szemét. Éva könyörgő tekintete a szívébe döfött. „Sokat, végtelenül sokat jelentene neki... ” Nyomor, éhség fenyegeti Kuthyékat? Vagy talán Éva anyja új életet akar kezdeni? S ezért ne tudna ő áldozatot hozni? Milyen lovag az, aki ilyenkor habozik? Döntött:

- Mindent megteszek, Évike. A maga kedvéért.

Elköszönt, megfordult, sietve elindult. Csak akkor mert sóhajtani, amikor az ódon kapu döngve becsukódott Éva mögött.

Amikor az ikrek közölték otthon, hogy délután eljön hozzájuk Kvocsik Józsi, Gizi boldogan kitört:

No végre! Végre eszetekbe jutott! Elhívtok ide egy fiút. - Ezzel a nyakába ugrott Máténak és megcsókolta.

- Sicc! - szólt a kamasz. - Ereszkedj le rólam.

Csak nem képzeled, hogy a te kedvedért hívtuk - szólt János, és nem éppen szelíden orron fricskázta húgát.

Ejnye, milyenek vagytok - korholta az ikreket anyjuk. - Miért sajnáljátok az ilyesmit egy tizennégy éves, nagy, komoly lánytól?

Komoly és nagy lehet, bár nem látom - folytatta a gőgösködést Máté. - De Józsival fontos dolgunk van. Abba szoknyás ne üsse az orrát.

Gizi könnyeivel küszködött, a mama pedig az ikrekkel. Nagy nehezen rávette őket: mutassák be a Kvocsik fiút húguknak. Gizi viszont néhány percnyi „társalgás” után magukra hagyja majd őket. így való ez!

Gizi - bár még csak négy óra volt, a fiúk meg fél hatra várták barátjukat - a tükör előtt megigazította haját, ruháját, harisnyáját.

De nagyon várod - fakadt ki vészjósló hangon Máté. - Vigyázz, mert még bezsongasz!...

- A ti kedvetekért akarok csinos lenni - jegyezte meg Gizi. - Hogy ne kelljen szégyellnetek osztálytársatok előtt a húgotokat.

- Hö-hö-ő... - mondta erre Máté.

- A kínaiaknak van igazuk - fejtegette János. - Azok az újszülött lánygyerekeket mindjárt vízbe fojtják!

- Az ugyan rég lehetett - jegyezte meg rosszallóan a mama.

Az ikrek elvonultak egy sarokba, hosszasan pusmogtak, azután Máté eltűnt. Kisvártatva visszajött.

- Minden óké - jelezte fivérének.

Anya és lánya nem vettek észre semmit. Gizi friss orgonát hozott a kertből a vázába, aztán letörölgette a bútorokat. Kopogtattak. Gizi eldugta a porrongyot, végigsimította ruháját.

- Szabad - kiáltotta remegő hangon.

Az ajtó lassan kitárult, és bekocogott a szomszédék hétéves Petije. Pulykatojás képéből sunyin vigyorgott foghíjas szája. Elmondta betanult szerepét:

- Peti vagyok, nem a Józsi.

A két kamasz hanyatt vetette magát, úgy nevetett Gizi zavarán. A kis kölyök meg gyorsan eltűnt. De pár perc múlva ismét kopogtatott s eljátszotta jelenetét. (Belépésenként gombokban kapja fellépti díját...)

Gizi most gyorsan leküzdötte izgalmát, elkapta az ifjú komédiás karját:

Ide figyelj, Petikéin! Ebből a mókából elég volt. Jaj neked, ha még egyszer betolatsz ide. Érted?

Értem - felelte a fiú, és nagy ravaszul az ikrekre sandított.

Azok intettek neki, hogy ne féljen.

Peti kaján pofácskával elvonult.

Öt perc sem telt bele, megint kopogtattak.

- Mindjárt! - kiáltotta Gizi. Felkapta a már odakészített fél pohár vizet, s az ajtóhoz surrant vele. - Szabad!

Lassan rés tágult, Gizi odaloccsintott. Aztán felsikoltott.

Oppardon - szólt kívül egy hang. Monostori Péter állt a küszöbön. Előhúzta zsebkendőjét és törölgetni kezdte elázott gallérját. Zakója kihajtójáról lassan csöpögött a víz.

... Gizi bocsánatért könyörgött, és bíborvörös arccal

elrohant. Az ikrek hasukat fogva röhögtek. Péter igyekezett jó arcot vágni a rosszul sikerült tréfához.

De hamarosan megjött Józsi, és meg sem hallgatva Péter balesetét, mindjárt rátért arra, hogy úgy látszik, Tatai sem tud segíteni... Utolsó reménye: az a szenzáció, amit Spaltenberggel kapcsolatban a Langánok levele ígér. És avassák be a titokba Pétert is, mert több ész többet talál ki.

A szarkalábas, írásjelekben szűkölködő levelet egyesült erővel betűzték végig, aztán a tekervényes mondatokat gondosan elemezték. Előző napon Józsi éppen a legfontosabb helyen hagyta abba a sorok böngészését. Ott tudniillik, hogy Ságvölgyi nem azonos Spaltenberggel. Ellenben a háború kezdetén járt a Fradi-tréningekre egy Spaltenberg nevű bölcsészhallgató, és nagyon szeretett volna bekerülni a második B csapatba kapusnak. De gyatrán védett, nem fejlődött, és így hiába pályázott a Legény Mihály nevű kitűnő fiatal kapus helyére. Egyszer aztán a tizenhét éves Legényt behívták büntető munkásszázadba, Spaltenberg így végre bejutott a kapuba. De csak egy vasárnap védett. Másnap többen megvádolták azzal, hogy ő jelentette fel a katonai ügyészségen Legény Misit; állítólag bizonyítékaik is voltak erre. Spaltenberg mindenesetre elég zavarosan védekezett, és soha többé nem jelentkezett a klubban. Sajnos, Legény Mihály sem tért vissza Ukrajnából...

A négy fiú sápadtan nézett össze, amikor végre kihámozták a levél pontos értelmét. Józsiban másodpercről másodpercre sűrűsödött a düh. Egyszerre csak akkorát csapott az asztalra, hogy a fiókban megcsörrentek az evőeszközök.

- Hát ez a ti drága Spamutok!
- A nyomorult - sziszegte Máté avagy János.
- Nincs bizonyíték - jegyezte meg Péter.

A másik három akkora zajjal támadt rá, hogy Gizi a szomszédos konyhában ijedten az ajtóhoz szaladt, kis

rést nyitott, és bekémlelt, ugyan nem ölik-e egymást a fiúk?

Van bizonyíték! - kiáltotta egyik bátyja. - Valótlanság minden szava! - Langán pontosan emlékezett mindenre, mivel akadályozta Spamu a Galambos-eset elmondását. - Nem játszott soha a nagyegyben; Lázár talán szóba sem állt vele, nemhogy tanult volna tőle; nem volt mezőnyjátékos, tehát nem emelgethette át a labdát senkin, nem szerelt le senkit; csak kétbalkezes tartalék-segédkapusságig vitte...

- Azt is csak egyetlen vasárnapra...

És még ő tart előadást a futballról - dörömbölt Józsi az asztalon az öklével.

Gizi az ajtóban szintén Péter ellen határozott: „megérdemelte az ipse a nyakonöntést" - állapította meg magában.

A Monostori fiú mentegetőzött:

- Nem akarom védeni Spamut. Felvágott, hogy milyen nagy futballista volt. Hát felvágott. Mint bíró úgyis leégett. De a nagyzolás még nem bűn. A feljelentésre a levél azt mondja, hogy „állítólag". Pedig ez a legfontosabb.

Nem ez a fontos - szólt Kvocsik. - Hanem az, hogy Spamu ne tartson holnap magyarórát, ne legyen baj a sztrájkból. Erről beszéljünk. Én a levéltől vártam valami ötletet... de hiába. Mit tegyünk most? Ezen törd a fejedet, Péter!

Monostori két ökle közé szorította homlokát.

- Jelentsük fel a rendőrségen Spaltenberget a Legényügy miatt - indítványozta Máté avagy János.

- De ez zsarolás - szólt szigorúan Józsi.

- Nem tehetjük ugyanazt, amiért őt megvetjük.

- Legfeljebb kieresztik egy nap múlva.

- Még akkor sem - makacskodott a Vasfejű.

Be se viszik, hanem csak nekünk lesz bajunk, a feljelentőknek. Biztos kicsapás - szólt a másik Langán.

Maradjatok már csendben egy percig - kiáltott fel Péter. - Mindjárt kész a terv!

A többiek lélegzetüket visszafojtva figyelték Péter némán mozgó ajkát. Végre beszélni kezdett:

- Tervem a következő. Legény Mihály nevében, mintha most jött volna meg a fogságból, fenyegető levelet küldünk Spamunak. Az lesz benne, hogy holnap reggel nyolckor legyen itt meg itt, várja meg őt... Tisztázni akarja vele azt a bizonyos ügyet... ésatöbbi ésatöbbi. Másképpen feljelenti...

És akkor magyaróra helyett reggel odamegy - bólintott elismerően az egyik Langán.

Ha bűnös a Legény-ügyben - emelte fel mutatóujját Józsi. - De ha ártatlan? Akkor nem törődik a levéllel.

- Dehogynem, kíváncsi lesz - mondta az egyik Langán.
- Meg kell fenyegetni - tette hozzá Monostori.
- De ez zsarolás - szólt szigorúan Józsi.

Cél szentesíti az eszközt - érvelt Péter. - Végre is nem lesz baja, csak megijed. Mi pedig hallgatni fogunk.

Hosszú vita után a fiúk elfogadták Monostori tervét, és hallgatást fogadtak egymásnak. Gizi, ha már megtudta a titkot, titokban szintén fogadalmat tett rá az ajtó hasadékában.

De most következtek a nehéz részletek. Ki írja a levelet? Kvocsik vállalta, hogy bal kézzel megírja. Elég jól ír azzal is.

Ha postán küldjük, már késő - jutott eszébe Monostorinak.

A lakására kell tehát elvinni, még ma este. De ki vigye?

- Mi nem tehetjük, az világos - állapította meg Máté avagy János.

(„Inkább postásnak tanítanátok be Petit” - gondolta az ajtó mögött Gizi.)

Valaki ismeretlennek kellene odamennie. Azzal, hogy Legény tegnap érkezett, náluk van szálláson - fejtegette Péter.

- Édesanyám biztosan elvinné, de Spamu ismeri őt...

- Még olyan sem viheti, akit Spamu másnap vagy harmadnap felismerhet az utcán - magyarázta Péter.

A küldönc személye fogas kérdésnek bizonyult. Honnan vegyenek olyasvalakit, aki holnap örökre eltűnik a városból?! Küldjenek sürgönyt? De ki adja fel? Hátha nyomozás indul, és kihallgatják a postatisztet?! Monostori stratégiai éleslátása mindig újabb és újabb zátonyokat fedezett fel saját tervének vízvonalában.

Kopogtattak. A riadt „szabad”-ra hangos jóestéttel belépett egy görnyedt hátú asszonyka, földet söprő posztószoknyában, vállán kötött általvetővel, fején mélyen az arcába húzott fekete selyemkendővel. Odacsoszogott a fiúk elé, és vékony, reszketeg hangon így szólt:

Én elviszem azt a levelet a tanár úrnak... - S a kihallgatott, leleplezett fiúk rémült horkanására, kiegyenesedve, fején a kendőt hátrahúzva, csengő, fiatal, nevetős hangon folytatta. - Csak azért, hogy megmutassam, olykor a szoknyások mentik ki a bajból a nadrágosokat!

Az ikrek fenyegetően ugrottak Gizi felé - mert ő volt az „anyóka” -, de Péter és Józsi gyorsan lecsendesítették őket. Hiszen ez nagyszerű ötlet! És milyen regényes! - Hamarosan az ikrek is belátták, hogy húguk lesz a legjobb postás. Mert azt az öregasszonyt, aki ma felkeresi, Spaltenberg legfeljebb majd ötven év múlva láthatja meg legközelebb...

Amikor Matafán Feri másnap reggel kilépett a kapun, meglepetten vette észre, hogy a széles utca túlsó oldalán gyors lépésekkel halad, a gimnáziummal ellentétes irányba, Spaltenberg Nep. János.

„Mi az, Spamuból iskolakerülő lett? ” - kérdezte önmagától. Gépiesen tovább csócsálta szájában a száraz kenyeret, s lassú fejmozdulattal nyomon kísérte minapi vallatóját.

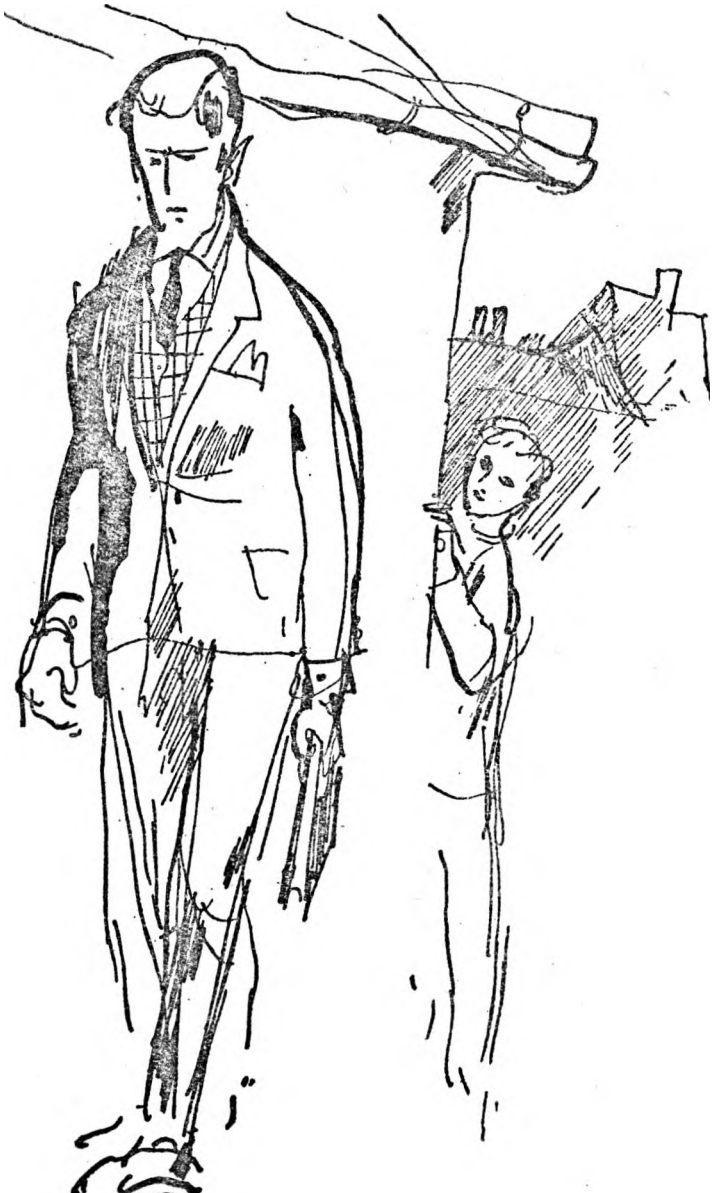

Hirtelen döntött: lenyelte a félig puhult falatot, s óvatosan a tanár nyomába szegődött. „Hiszen addig úgysem kezdődhetik a magyaróra, ameddig a magyartanár a városban császkál” - okosodott meg Feri.

Jobb kezében könyveit szorította, bal keze zakója zsebében tovább markolta a száraz kenyeret. De már nem tördelt belőle, hogy feltűnés nélkül kis darabokban a szájába rakja. Éhsége elmúlt. A fal mellé lapulva, minden kapumélyedést kihasználva, észrevétlenül surrant a tanár után.

Öt perccel nyolc előtt Spamu megállt a külváros egyik kis csapszéke előtt. Nyugtalanul hátranézett. Szerencsére Matafan még jókor behúzódott egy járdaszéli fabódé mögé. A tanár hirtelen fordulással belépett az ajtón. A fiú az utca másik oldalán ment tovább, majd visszafordult, áttért a söntés oldalára, s elmenőben bebámult az ablakán. Egy szögletes asztal, mellett ült a. magyartanár, már kiitta pálinkáját, s éppen akkor hajtogatta szét újságját.

Matafan habozott, hogy tovább leskelődjék-e, végül úgy határozott, hogy megviszi az osztálynak a jó hírt: egyelőre nincs kilátás Spaltenberg megjelenésére.

Az osztálynak nagy szüksége volt a jó hírre. A csüggedés egyre több fiút kerített hatalmába, s az a gyülekezet, amely ma reggel a második osztályban összesereglett, egyáltalában nem emlékeztetett lelkes sztrájktanyára. Sokan kiszámították, hogy nem az egész osztály fogja lerontani a jegyét, hanem csak az a néhány boldogtalan, akit ma Spaltenberg véletlenül felelésre szólít - aztán majd elintéződik minden, csak ez a néhány fiú issza meg a levét mindennek.

Orosz Géza - akiben a vezéri lelkesedés szalmalángja olyan gyorsan ellobbant, mint ahogyan keletkezett - a tőle híreket, eredményt váróknak egyszerűen azt hazudta, hogy nem találta otthon az osztályfőnököt...

Józsi nem vett részt az általános, szenvedélyes vitában. Padjára könyökölve tanult. Csokmai megkérdezte:

- Mi az, te készülsz? Te hajlandó vagy felelni Spamunak?

Felelni nem fogok, de az anyagot azért tudni akarom - felelte szilárdan Józsi. - Ti is jobban tennétek, ha tanulnátok addig, amíg egy tanár előkerül.

- Mi az, hogy „egy tanár" - kérdezte Csokmai.
- Ha például Spamu beteg.

Szeletelt Hegy megbetegedett, nem szedethet be engem. Ez remek - kiáltott fel Máté avagy János.

Ha Spamu beteg, és más jön be feleltetni, mit csináltok? - kérdezte Józsi.

Ez a lehetőség tanulásra késztetett jó néhány diákot. De mások helyettük is lármáztak, sztrájktörőnek nevezve minden szorgalmaskodót.

Gyerekek, úgy látszik, Spamu nem jön - állt fel a helyéről Kvocsik. - Tanuljatok.

Legyünk csendben. Hátha nem veszik észre, hogy nincs tanárunk - egészítette ki a javaslatot stratégiai érvvel Monostori.

Egyszerre nagy csend támadt.

A négy összeesküvő elégedetten nézett össze. Elmarad a magyaróra, nem lesz sztrájk-botrány, s a legközelebbi óráig majd csak kisütnek valamit. Úgy látszik, Spaltenberg bűnösnek érzi magát a Legény-ügyben...

Igen, Spaltenberg bűnösnek érezte magát. Annak idején nem tett formális feljelentést vetélytársa ellen, de „megfelelő helyen" ügyesen elejtett néhány szót a kommunista-gyanús ifjúmunkásról. Amikor Legény „csak" behívót kapott, gyorsan megnyugtatta mocorgó lelkiismeretét; csupán akkor eszmélt tettének súlyára, amikor egyes klubtársai felelősségre vonták s szemébe vágták, hogy a kivégzésnek milyen gyalázatos formája a „büntetőszázad". De annyi év alatt elfelejtette már az egészet; most ez a levél tucatnyi foggal, mint alattomos kutya, a lábába hara-

pott. „A zöld-fehérek körében nem titok, hogy ki küldetett engem Ukrajnába aknát szedni. Én remélem, hogy ön megcáfolhat sok mindent, még mielőtt az illetékeseket kérném fel az ügy tisztázására... Mit mondjon? Tagadjon mindent? Vagy ismerjen be annyit, hogy akkoriban valahol „elszólta magát”? Nem, ez is túl sok. Félremagyarázták egy megjegyzését... ő nem is sejtette, hogy az illető besúgó volt... Nem, ez is sok! Tagadni kell! Tizenegy év múltán már nem lehet bizonyítani semmit. Hol vesznek tanúkat?

Egész éjjel ilyen gondolatok közt hánykolódott ágyán, s most a csapszék asztala mellett tovább tusakodott aggodalmaival. Nem tudott határozni. Máskor oly éles logikáját rémes látomások zavarták. Látta magát börtönben, szöges drót mögött, szuronyok között, megbilincselt kézzel... ökle összeszorult a dühtől: ezt a végzetet nem érdemelte! Mit vétett ő, hogy ilyen sorsra jusson?! Botlásért, könnyelmű megjegyzésért, elejtett szóért nem járhat ilyen súlyos büntetés! És miért kellett Legénynek visszajönnie? És hogyan szerezhette meg a címét? Tévedés is lehet, személyi tévedés?!...

... Fél kilenckor fizetett. Legény - úgy vélte - meggondolta a dolgot. Százig számol, ha addig nem jön, kiveti agyából ezt a levélügyet.

Legény nem jött, még kétszáznál sem. Szerencséje, mert az első hangos szóra átadta volna a rendőrségnek, mint közönséges zsarolót!... Megnyugodva indult el az iskola felé.

Már szégyellte Matafánnal kapcsolatos gyenge hangulatát. Megérdemli a sorsát az a gyalázatos kölyök! Miatta csak nem csinál magának gondot?!

Tatai a tanári szoba ablakából meglátta a közelgő Spaltenberget, s az igazgatóval, akit mindenbe beavatott, elébe ment - mintegy véletlenül - a folyosón. A tanár meghökkent, s megállt az igazgatóval szemben. Elpanaszolta, hogy szörnyű fejgörcse volt egész éjjel...

Csak nem a Matafán-ügy miatt? - kérdezte váratlanul az igazgató.

A magyartanár hátrahőkölt. Álnok agya egy pillanat alatt felmérte, micsoda veszélyek lappanghatnak az igazgató megjegyzése mögött. Biztosan ennek a Tatainak a műve az egész, ki tudja, milyen kotyvalékot főzött az ügyből!... Ellene fordíthatja az egész gimnáziumot, az egész várost... Ezt meg kell akadályozni! Már készen is volt az új haditerv.

Igen, azért - mondotta emelt fővel. - Fejgörcsöm ellenére azért jöttem be az iskolába, hogy egy napig se maradjon elintézetlenül ez a... kínos ügy.

Tatai rosszat sejtett, aggódva nézett az igazgatóra.

Hogyan óhajtja elintézni? - kérdezte az utóbbi majdnem fenyegető hűvösséggel.

Hibáztam, ezért... - Spaltenberg hatásos szünetet tartott, azután gőgösen kivágta - úgy határoztam, megkövetem azt a fiút.

Az igazgató Tataira nézett. Szemében elismerés gyűlt ki. Nagy dolog, ha egy tanár így rájön botlására és önként jóváteszi. Tatai alig észrevehetően bólintott. Ha Matafánnak elégtételt ad, akkor nem lesz sztrájk, a többin még ráérnek gondolkozni. A közvetlen veszély elmúlt.

Helyes - szólt halkan az igazgató, és kezét nyújtotta Spaltenbergnek.

Tatai is kezet szorított tanártársával.

Spaltenberg elindult a második osztály terme felé, s mihelyt háttal került annak a kettőnek, gúnyosan elmosolyodott.

Belépését az osztályban kínos csend fogadta. A tanár beírt, aztán belekongatta a csendbe:

- Matafán Ferenc.

Nem volt senki az osztályban, aki károrömet érzett volna, hogy magának Matafánnak kell a sztrájkot elkezdenie...

A felhívott fiú alig bírta egyenesre feszíteni térdeit.

- Matafán - szólt a tanár. - A múltkor... idegességemben... megbántottam magát. Nagyon sajnálom...
- Köszönöm, tanár úr - rebegte a fiú lehajtott fejjel.

Spaltenberg jól uralkodott megvető mosolyán. Figyelte az osztályt, és megelégedetten úgy érezte, hogy hősies megalázkodása a réginél sokkal magasabbra csigázta népszerűségét. Most - mint a bűvész, aki a tomboló tapsvihar közben hirtelen új trükköt agyai ki - megtetézte előbbi produkcióját:

- Óhajt valaki felelni? - Rövid, néma szünet után. - Kvocsik, nem kíván javítani?
- Szeretnék, tanár úr kérem.
- No tessék!

Nemcsak hogy jelest adott a felelőnek, hanem múltkori daciját is kiradírozta az osztálykönyvből.

Mivel édesapja éppen Budapesten tartózkodott, Józsi először Monostori Bertalannak hozta elő Kuthyné felvételének ügyét. Szerette volna tudni, számíthat-e a főmérnök segítségére?

Monostori csodálkozva kérdezte meg, miért ajánlja a fess Rozinát? A fiú elpirulva dadogott:

Tulajdonképpen... izé... a lányának... megígértem... azaz ő kérte, hogy...

Monostori nyomban kitalálta, hogy mi tette a Kvocsik fiút a Kuthy mama protektorává. Megígérte, hogy támogatja az ügyet; s már előre mosolygott, mit fog szólni az „öreg", hogy a fia ilyen személyt ajánl be vállalatához.

öreg Kvocsik nagyon jókedvűen jött meg a fővárosból. Zsebében hozott ugyanis több száz lakás építésére szóló engedélyt. Derűsen számolt be családjának a részletekről.

Lesz-e elég munkaerő? - kérdezte nagy ravaszul Józsi.

- Nem lesz mindjárt, de akárhogyan is, szerzünk. Pallért, segédmunkást...

- Rajzolót is? - vágott apja szavába a fiú.

Azt is. De... - szólt az idősebbik Kvocsik - jó bizonyítványodért, különösen meg a sok tanulásért megérdemelnél egy kis pihenőt. - (Azt hitte, a fia saját magának kér helyet.)

Éppen erről van szó, papa - kapott Józsi az alkalmon. - Lemondok nyári állásomról Kuthyné javára, aki szeretne a vállalathoz bekerülni... és nagyon rászorul... Jól rajzol...

A puszta névtől elakadt a vállalatvezető lélegzete. Mi dolga a fiának ezzel a nővel?

A lányával... olykor... beszélgetek - magyarázta Józsi. - Az osztályfőnök úr mutatott be neki.

- Milyenféle az a lány?

- Az osztályfőnök úr is nagyon dicséri. Hogy intelligens, igyekvő. Ó, egészen más, mint az anyja.

- Látom, te is tudsz valamit az anyjáról, ha így dicsére d a lányát. - Józsi zavartan hallgatott. - A hallgatás beismerés - folytatta hangsúlyozottan az apa. - Ha tudod, milyen az az asszony, miért ajánlod?

Papa... én... meggondolatlanul megsértettem őt. Pedig... - mély lélegzetet vett - a legkülönb lány a világon. - Elpirult.

Az apa megenyhülten figyelte fiát. Eszébe jutott, hogy hiszen hallott már valamit a fiú szerelméről.

Józsi bátorságra kapott:

- Jóvá kell tennem a hibámat, papa kérem. Azt mondtam, mindent elkövetnék ezért. Erre kérte, szóljak papának anyja érdekében. És hát, ha úgyis kevés a munkaerő... mint mondani tetszett, „akárhogyan" pótolni kell... - Az apa arca megint elkomorult. - Hiba volt? - kérdezte Józsi.

- Hiba.

Talán hibából is lehet néha jó - könyörgött Józsi. - Nagyon rossz helyzetben vannak. Ha az asszony dolgozhatnék...

Megbecsülné magát, azt gondolod? - A vállalatvezető legyintett. - Vér nem válik vízzé. Az ilyenek miihó bajt csinálnak... - Komoran lehorgasztott fejjel bement a szobájába.

Józsi ottmaradt, keserű kétségek között...

... Monostori főmérnök nagy örömmel hallotta főnökétől, hogy megindul a lakásépítés.

- Mennyi idő múlva indíthatod a munkát? - kérdezte Kvocsik.

- Az csak kőműves és tégla kérdése.
- A tervek?
- Gyorsan meglesznek. A fiad is segíthet.

Kvocsik elkomorodott:

Mást ajánlott maga helyett. - Pár szóval elmondta a Kuthyné-ügyet.

A főmérnök nem árulta el, hogy tud róla.

- Hát... jó rajzolóra szükség lesz - jegyezte meg.

Neked ehhez nincs több szavad? - csodálkozott Kvocsik. - Akkor olvasd el, kérlek, ezt a káder jelentést.

A hivatalos információból nem hiányzott a nyugatos férj, a lebukott udvarló, a gyanúsan reakciós környezet sem.

Monostori vállát vonogatta:

- Ha jól dolgozik, a többi nem érdekel.

Te javíthatatlan liberális vagy - tört ki Kvocsik. - De a felvételért *én* felelek. Kárt okozhat...

- Nem hiszem, hogy a flörttől maradna ideje az összeesküvésre - mosolygott a főmérnök, gúnyosan hangsúlyozva az utolsó szót.
- Nem tudhatod, nincs-e megbízója?
- Nem juthat titkok birtokába.
- De mit szól majd a többi alkalmazott?

Megmondjam? A férfiak örülni fognak, hogy egy csinos nővel dolgozhatnak együtt. A nők ugyan utálni fogják, de elkezdenek majd jobban öltözködni, fésülködni... rájuk fér... ez is egy kis haszon.

- Cinikus vagy.

Lehet. - Pillanatnyi gondolkozás után kimondta. - Meg aztán én sem vetem meg a jó formájú nőket...

Kvocsik riadtan nézett főmérnökére. Komolyan beszél? Tréfál? Vagy csak Józsi fia érdekében pártolja a nőt? Nyelvén volt már egy éles megjegyzés, de mégsem mondta ki. Éppen most, nagy építkezések küszöbén nem akar vitát Monostorival.

De a főmérnök észrevette, hogy főnöke nem hajlandó

tréfálkozni ebben az ügyben. Gyorsan komolyra fordította a szót:

Végeredményben Kuthynénak is joga van a munkához. Nem? Ha konkrét ok nélkül elutasítod, megint csak a káderpolitikát fogják szidni, s azt mondják, hogy embertelenek vagyunk.

- Inkább vállalom azt, mint a kockázatot.

De miféle kockázatról beszélsz? Ha megállja a helyét, jól jártunk, s megmutattuk azt is, hogy nem vagyunk elfogultak származási alapon. Ha nem dolgozik jól, kirakjuk a szűrét. A fiad is csak azt kérte, hogy tegyünk vele próbát.

- A fiam... Ez külön bosszant.

Ugyan, Józsi. Ez a szerelem. Nagyon csinos ám az a lány! Még az anyjánál is mutatósabb! Segíts egy kicsit a fiadnak... főzni a nőt... Vagy „zsongítani", ahogyan most mondják.

Kvocsik megborzongott:

- Nem hittem volna, hogy ennyire cinikus vagy.
- Talán csak könnyelmű...

De én nem leszek könnyelmű! Cinizmus, liberalizmus, szerelem... ezek nem játszhatnak szerepet a döntésemben. Én csak kötelességet ismerek. Meg éberséget. Én ezt a nőt csak akkor veszem fel, ha az lesz a meggyőződésem, hogy ennek van értelme és haszna.

Inkább késsen az építkezés? - kockáztatta meg Monostori.

- Emiatt nem fog késni.

Monostori sértődött arcot vágott.

Egyelőre csak a levegőbe beszélünk. Hátha nem is tud rajzolni?... Hátha én fogom javasolni, hogy ne vegyük fel?

Kvocsik megkönnyebbülten kapta fel a fejét:

- Szóval... vállalod a felelősséget?
- Beszélek vele, kipróbálom, aztán tárgyalunk róla.
- Helyes.

De amikor kimondta, máris nyugtalanítani kezdte, hogy beleegyezett. Később megint arra gondolt: talán csakugyan nem árt, ha... legalább egy esetben... kicsit enyhít a vállalat káderpolitikáján...

Józsi kétségbeesetten sétálgatott az erdőben, nehogy Éva szeme elé kerüljön. „Hát ég áldja meg, házasulandó férfiú! ” Kisfaludy Sándor verseit olvasgatta. A Kesergő szerelem neki vigasztaló szerelem volt, Kisfaludy szenvedésének tengerében elenyésztek az ő fájdalmának cseppjei.

Nem esmertem a szerelmet -
Egek de boldog voltam...

Már az első oldalon ez a két sor mintha az ő szerelméről szólna!

Egy gőgös szép megsebzetté
Csalt nem sejtett szivemet,
S tehetetlen rabbá tette
Fellengve járt lelkemet!

- *ez* meg Éva! De Kisfaludy szenvedése szinte emberfeletti:

A bú marokkal szaggatja
Ifjúságom virágit;
A mirigy tűz száragatja
Szép reményim zöld ágit.
Teli arcom elsorvadott,
Lehulltanak rózsái;
Vidám szemem beapadott,
Elhunytanak szikrái.

Ha ilyen az igazi szerelem gyötrelme, akkor ő talán nem is igazán szerelmes? Vagy ezek a súlyos szavak csak

Kisfaludy Sándor költői túlzásai? A szavak szépségétől felbuzdulva haladt versszakról versszakra...

Különös érzés fogta el. Sokat olvasott; eddig jó szórakozásnak fogta fel a könyvet, a betűkből kibontakozó örömet és bánatot eddig mintegy felülről nézte. Most - életében először - a könyv nem neki szólt, hanem róla. Képzeletében kezdtek testet ölteni azok az elvek, amelyeket egy esztétikai műben olvasott az irodalom szerepéről, jelentőségéről, hatásáról. Érdekes - állapította meg -, hogy a tankönyv egy szót sem szól arról, hogy az egyén életének mit adhat egy költő? Csak ennyit mond: „Az irodalom megragad, élvezetet okoz, gyönyörűséget szerez. Pedig az irodalom ennél sokkal több: önmagunkat fedezhetjük fel benne, emberré lehetünk tőle. Ö már megtalálta magát benne. S vajon különb emberré lesz tőle? Örömében majdnem felkiáltott, amikor világosan meglátta, mit jelenthet az irodalom. Ez nagy felfedezés, ezentúl bizonyosan mindent egészen másképpen fog olvasni.

Megállt, s rákönyökölt a Perényi-patak hídjának vas korlátjára. Állát a könyvre támasztotta úgy, hogy mutatóujja könyvjelzőként a lapok között maradt. Rábámult a csillogó vízre. „*A pataknak siralmimmal bővítem most vizeit*" - jutott eszébe a Himfyből. Fájdalmát elsimította az az örvendező gondolat, hogy ezentúl a természetet is másként fogja látni.

- Üdvözöllek, szerelem világfájdalmának szobra te - szólalt meg közvetlen közelében egy gúnyos orrhang, s a következő pillanatban egy kéz kivette kezéből Kisfaludyt, saját ujját váltva be könyvjelzőnek. - Ahá, a Szenvedő szerelem, vagy hogy is hívják? - nyafogta tovább a hang.

Péter volt. Eddig csak a díszes gerincet nézte. Most kinyitotta a kötetet és gúnyosan szavalni kezdett belőle:

Búban másznak óráim.
Tetememnek fogy ereje...

Mi az, öreg, már meg is haltál? elemésztetted magad?

Roncsolt agyamnak veleje,
Rímem már nem repülhet...

Hű, de borzalmas! - Becsapta a könyvet, és visszaadta Józsinak. - Ezt a maszlagot olvasod, öregem? Technikus létedre?

Csodálatosan gyönyörű - simogatta meg Józsi a könyvet.

- Ezek az ósdi szavak? Élő emberre azt mondja, hogy tetem!

- Nem a szavak a fontosak.

Ugyan, a vers blabla. A költő csak azzal törődik, hogy a szótagszám kijöjjön. A többit belezagyválja.

Hogyan beszélhetsz így, Péter? A költő lángész, aki úgy mondja el a maga fájdalmát, hogy az egész világé benne van.

- A tied is, mi?

- Az enyém is.

Szóval bedűltél. Csak azt nem értem, miért kell szenvedni a szerelemtől? - folytatta egyre fölényesebben Monostori Péter. - Szerintem ezt a költők találták ki. Te meg elhiszed nekik, hogy aki szerelmes, annak okvetlenül szenvednie kell. Marhaság.

- Ha szerelmes leszel, majd megtudod te is...

Mi az hogy leszek? Vagyok. Langán Gizibe, mondtam már neked. De ez nem szenvedő szerelem. - Eszébe jutott a félpohár víz. Vajon Józsi tud-e az esetről? - Azelőtt Évába voltam...

- Vigyázz, hogy mit mondasz róla - szólt közbe Józsi.

De Péter nem Évárol akart beszélni, hanem saját magáról.

- Te szoktad mondani, hogy a férfi legyen férfi. Nos, nálam ez abban jelentkezik, hogy úrrá leszek a szerelem fölött. Ha a nő sokat ugrál, otthagyom, mint Szent Pál

az oláhokat. Én olyan nőbe akarok szerelmes lenni, akivel csókolózni lehet!

És azt hiszed - hüledezett Józsi hogy ez tőled függ? A szerelem olyan hatalmas erő, hogy... - szavakat keresett - hooogy...

Péter közbevágott:

- Költők hülyéskedése. Az irodalomban a sztori a fontos, a mese, öregem, a többi csak szósz. A szerelemben meg a csók a lényeg, a többi csak... duma. A csók érdekében. Ismerd el, ne gyerekeskedjél. Mindenki ki fog röhögni!

Józsi eleinte csodálkozva hallgatta barátját. Azután csodálkozása lassan átváltozott sajnálattá, majdnem megvetéssé. Nem értette a dolgot. Közte és legjobb barátja között egyszerre ilyen súlyos ellentét támadt? Péter megváltozott? Vagy ő nem vette észre azelőtt, hogy milyen... sekélyes? Mindenre gondolt Józsi, csak egyre nem: a szerelem is lehet az a választóvíz, amely az aranyat elkülöníti az ólomtól meg a salaktól... Meg akarta győzni barátját:

Hallgass rám, Péter. Azt mondja Kisfaludy... - Kinyitotta könyvét, egyet lapozott, s majdnem szótagolva olvasta - [4]

Az életnek tengerében
Két örvény van: szív és ész;
A kettőnek egyikében
A jobb ember könnyen vész.

- Nos, mit szólsz hozzá? - kérdezte diadalmasan.

Péter hangosan felkacagott:

Látod, ez aztán igazi költői csalás. Előre kijelenti, hogy jobb ember belevesz a szerelem örvényébe. Te meg szenvedsz, hogy a jobb emberek közé tartozhassál. Jó alak vagy. - Megújult erővel nevetett. - Nem, öregem, én nem dűlök be. Én már túl vagyok ezen.

- Min vagy túl?
- Ezen a sóhajtozó szerelmen.

Szerencsétlen, tel Tudod is, mi a szerelem? - kiáltott fel Józsi. Ebben a pillanatban fedezte fel, hogy a szerelem keserűsége egyúttal a szerelem édessége is. Láng, amelyben a lélek tisztul, acélozódik. Nem akart tovább vitázni a hangoskodó Péterrel, ezért így szólt. - Ugye te is Tatushoz indultál? Mehetünk együtt...

Szótlan lépkedtek egymás mellett. Péter fölényes mosollyal akarta kifejezni győzelmi gőgjét, Józsi meg boldogan roskadozva cipelte magával Éva képzelt szobrát. Még mindig a verssorok csengtek a fülében. Mert a versek elmondtak mindent. Megmagyarázták, miért kell bűnhődnie: megismerkedésük órájában megsértette a lányt. Éva fennkölt, finom lélek, művészet és költészet veszi körül... ő meg se szó, se beszéd rárontott a mosással. A nő egyenrangú ember, munkában és műveltségben egyaránt. Sértő, ha egy lányt csak azért hívnak, hogy a durva munkát végezze el. (Ó, csodálatos a szerelem leleménye; ha kell, bűnt talál az ártatlanban.)

És a második találkozáson? - tűnődött tovább Józsi. Akkor Éva bántotta őt. Hát persze, mert még mindig - joggal - haragudott. Himfy az ő helyében zokogó szavakkal kérne bocsánatot szerelmesétől. Amiért fajankó módjára oktatni-akarta. Mire is? A Vörös és feketére. Hm... Éva nyilvánvalóan nem ismeri ezt a regényt, valamit félreértett... ő meg ahelyett, hogy ügyesen rávezette volna, miről is beszél, fölényeskedni kezdett. Ez hiba volt. Egy lány nem tudhat mindent. Olyan nagy dolog, hogy valaki nem olvasott egy regényt? S hogy nem vallotta be? Persze, mert nem értette a kérdéseket.

De akkor meg legutóbb miért fogadta olyan elismeréssel azt, amit a vár történetéről mesélt neki? Miért? Mert nagylelkű, addigra már megbocsátott - talált Józsi újabb vigasztalást.

Így hányódott Kvocsik József kesergő szerelme, bor-

zasztóbban, mint amikor Kisfaludyt a tenger hullámai dobálták.

Szeretni s nem szerettetni!
Egek! mely kín s gyötrelem! -
Mért kell néked meglehetni,
Szerettetlen szerelem!
Keserűség, epe s méreg
Annak élte, ki így él,
Boldogabban él a féreg -
A fa-élet jobb ennél.

Péter észrevette, hogy Józsi szája némán mozog, mialatt a verset mondja. Rárivallt:

- Mi az, végleg megpistultál? Már magadban beszélsz? Szedd össze már magadat.

Józsi megrettent, és igyekezett „összeszedni magát". Mert éppen megérkeztek Tatushoz.

... Az évzáró értekezleten Bányász igazgató szóvá tette, hogy az iskola DISZ-szervezete semmit sem csinál, az önképzőkör megszűnt, a szakkörök munkája érdektelen, s így a diákságnak a szorosan vett tanításon kívül nincs semmiféle kapcsolata az iskolával. Ez helytelen - fejtegette -, ennek a következménye, hogy a fiúk az utca ellenőrizhetetlen befolyása alá kerülnek, ami káros hatással van jellemükre és tanulásukra. Felszólította a tanárokat, a vakáció során gondolkozzanak ennek a - szakszerűen részletezett - veszedelemnek az elhárításáról.

Tatai Richárd néhány nap múlva konkrét javaslattal kereste fel az igazgatót. Olyan ötlete támadt, amely szünidőben is lehetővé teszi a diákok megszervezését, tanári felügyelet mellett. Méghozzá úgy, hogy nem is látszik szervezésnek.

S ez nagyon fontos - folytatta a tanár -, mert a diákok már eleve irtóznak mindenféle szervezettől. A fiatal ember cselekedni akar, unja, ha valahol folyton csak beszélnek. A legtöbb ifjúsági szervezetben pedig semmit

sem csinálnak, csak néhány frázist ismételgetnek unos-untig. így van?

- Sajnos, így - bólintott az igazgató.

Nos, én a nyáron kiránduló társaságba tömöríteni az osztályomat. Elmondom nekik, ahogyan igaz: szeretném megismerni a város vadregényes környékét. Legyenek a vezetőim. Előbb csak néhányukkal sétálgatok, de remélem, hogy egyre többen csatlakoznak majd, mert igyekszem érdekesen kitölteni a kirándulások óráit, s ennek hamar híre megy.

Tatainak pontos elképzelései voltak, hogy miről fognak beszélgetni, mit fognak játszani. Szilárdul hitte, hogy ilyen módon szeptemberig igazi baráti kapcsolatot teremthet a rábízott osztállyal, s az összetartás olyan erős lesz, hogy kellő pillanatban tartalmas DISZ-szervezetet tudnak létrehozni.

Ezért hívta magához Józsit és Pétert ma, hogy megbeszéljék az első kirándulást.

... A kapuban, kezét a széles vaskilincsre téve, Péter hátrafordult és könnyed hanghordozással így szólt:

Egyébként holnap este Gizivel táncolni megyünk a Kultúrotthonba. Ferit is elviszem. Nincs kedved eljönni Évával?

Józsinak gyökeret vert a lába. Mi az, hogy „egyébként”? Miféle csapda ez? Nem kedvelte mostanában Pétert, de szívesen elment volna táncolni Évával. De eljönne-e ő? Mit is mondott a múltkori hívásra? Se igent, se nemet...

- Jó, majd megkérdezem - felelte Józsi, és igyekezett szenvtelen arcot vágni.

Amikor a két fiú megemlítette Tatai előtt, hogy másnap táncolni mennek, s hogy az osztályból többen ott lesznek, a tanár váratlanul így szólt:

- Elmegyek magukkal én is a Kultúrotthonba.

Az a villám-gondolata támadt, hogy ezt az alkalmat használja fel első összejövetelül anélkül, hogy a diákok tudnának róla. Hiszen egy ilyen „bál”-on talán több megbeszélni való akad, mint az erdőben.

Sem Péter, sem Józsi nem örült ennek a fordulatnak. Péter nem tudta, hogy az ellenőrzést találja-e megszégyenítőnek (Gizi előtt), vagy inkább a „nőkkel való foglalkozást” röstelli-e majd osztályfőnöke jelenlétében. Józsi pedig aggódott, hogy hazugságban marad a tanár előtt, mert Éva nem lesz hajlandó eljönni, márpedig Péter őt is bejelentette mint részvevőt.

De elhatározta: ezek után mindent megpróbál, hogy ne kerüljön a „felvágás” gyanújába. Reszkető térddel megállt tehát a sokat bámult ablak alatt, amelyben ezúttal Éva éppen kikönyökölt az utcára, és harsány kezétcsókolom után elfogódott hangon megkérdezte:

- Évike... eljönne velünk holnap táncolni?

A lány nem öntötte le egy kancsó vízzel, mint ahogy Himfy kesergéseinek rajongója - egyéb lehetőségek között - elképzelte, hanem egyszerű mosollyal így szólt:

- Szívesen, ha a nagymama megengedi.

És mit gondol?... Elengedi? - kockáztatta meg Józsi:

Kérdezze meg tőle magától - felelte a lány a világ

legtermészetesebb hangján, s azután még hozzátette:
- Jöjjön fel és kérdezze meg.

Péter - miután néma meghajlással köszönt az előbb a lánynak - oldalt állt, de ettől a javaslattól rémületében akkorát szökkent, mint egy bakkecske. Elborzadt a barátjára váró feladat súlyosságától: csak úgy felmenni egy ismeretlen, idős hölgyhöz, és elkérni tőle táncra az unokáját, mintha Bóni néni csak a szomszédasszonyhoz szalasztaná át, hogy nem tud-e kölcsönadni holnapig egy fej vöröshagymát?

- Ho... ogy most? - kérdezte Józsi.
- Most, most - mosolygott Éva.

Péter jelenlétének és korábbi nagyképűsködésének kétségtelenül szerepe volt abban, hogy Józsi erőt vett magán: megmutatja barátjának, hogy azért ő sem csak sóhajtozással tölti idejét.

Köszönöm - suttogta. - Akkor hát felmegyek. - Elindult a kapu felé. Kezét a kilincsre téve visszafordult.
- Szervusz, Péter.

Egy héttel ezelőtt bizony Éva nem merte volna se szó, se beszéd, csak úgy felhívni a „köszöngetőt" a nagymama lakásába. De a Langánéknál tett látogatás fordulópont volt kettőjük életében. Amikor Éva késő este hazaérkezett Gizitől, egyenesen nagyanyja nyakába borult, és áradozva hadarta:

Nagymami... én olyan boldog vagyok!... Érzem, ilyen barátnőm még soha nem volt, mint amilyen Gizi... És a mamája is... milyen drága... aranyos...

Lángné őszintén szükségét érezte, hogy szabadkozzék unokája előtt:

Én már akkor is láttam, hogy nagyon rendes nő. Ezért is tartottam vele az... összeköttetést. És ne hidd, hogy én különbséget teszek ember és ember között... Sőt, jólesik látnom, hogy ezt a Mariskát érdemes volt segítenem annak idején.

- Tudod, olyan anyás... olyan igazi anyás nő... -

rajongott tovább Éva. - Ügy velem tud érezni, mint senki, senki más.

- No, no, azért rólam nem kellene megfeledkezned - zsörtölődött féltékenyen az öregasszony.

Így harcolt a nagymama unokája szeretetéért, és ezzel kezdődött kettőjük életének új, teljesen új szakasza. Lángné hamarosan elfoglalta unokájának lelkében azt a barátnői -helyet, amelyet tulajdonképpen minden anyának be kellene töltenie egy szerelmes bakfis életében. Éva lépésről lépésre vallotta be élete izgalmas eseményeit, s már egyáltalában nem titkolta előtte, hogy Józsi nagyon, de nagyon tetszik neki.

A nagymama - aki önmagában tépelődve egyre jobban lenézte a Hatfalussyné-féle „előkelő" barátnőket - már nem nevezte szemtelen kőmívesfinak az ifjú Kvocsikot, amikor unokája a minap elmesélte, hogy meghívta Gizit Péter táncolni, hanem nagy meglepetésére így szólt:

- Téged nem hív táncolni az a... Józsi gyerek?

- De jó is volna - sóhajtotta Éva, és a szeme könnybe lábadt.

A nagymama beérte azzal, amit unokája önként közölt vele, s nem firtatta, mi lehet a könnyek mögött? A nagymama sokat tudott már Éva pesti fiúiról is, akiket ő lovagoknak nevezett, bár ez az ódon név sehogyan sem illett rájuk.

- Ez a Kvocsik Józsi egészen más, mint a pesti fiúk - magyarázta egyszer Éva a nagymamának. - Nem tegezett le, nem szólít anyafejnek vagy kisanyámnak. Eleinte gyámoltalannak hittem, de nem az!

Később Éva meghatónak, majd határozottan bájosnak találta Józsi esetlenségét. Kárpótolta e hibájáért, hogy a fiú sokkal érdekesebben beszélt, mint Valembi vagy Kazalics. Tisztelő hódolata pedig egyszerűen utolérhetetlen erénynek számított. Az, hogy - úgy látszik - állást szerez anyjának, már csak a koronát tette fel Józsi lovagi, képmására.

Ezzel a fiúval szívesen elengednélek táncolni - jegyezte meg akkor a nagymama.

Ilyen előzmények után hívta fel Éva az ablakból Józsit. A fiú elfogódottan állt most az ajtóban. Amolyan kukkantóbeli, indiános arcú, félelmetes Sziromynéra számított, ehelyett egy bájos ősz asszonyka nyitott ajtót.

Jó napot, Kvocsik - köszönt rá, s hátraszólt: - Éva, itt a köszöngetőd... Mert én itthon csak így hívom magát.

Józsi elpirult; nem sértődött meg a gunyoros elnevezéstől, csak azt értette ki belőle, hogy beszélni szoktak róla. Ezért aránylag bátran lépett át a küszöbön. Eldadogta kérését: eljöhetne-e vele táncolni Éva?

Magával elmehet, de csak magával, Józsi fiam - mosolygott meghitten az öregasszony. - Feltéve, hogy ezentúl is ugyanúgy fog viselkedni az én kis unokámmal, mint eddig... olyan úti módon.

Én nagyon tisztelem Évikét - motyogta Józsi, és ezen a mondaton mind a hárman jót mulattak, ha nem is egyforma hangerővel. - És különben is... - folytatta a fiú - ott lesz... eljön velünk... Tatai tanár úr is, az osztályfőnökünk.

—Ismerem - bólintott Lángné.

Éva háttal fordult a világosságnak, hogy észrevehetetlenné tegye pirulását, majd a következő pillanatban belekarolt nagyanyjába:

- Akkor gyere el te is, nagymami. Hiszen neked is lesz fiúd.

Ezen aztán mind a hárman egyformán nagyot kacagtak.

... A bányászok kultúrotthona ezen a szombat estén „ szünidőnyitó diákbál”-t rendezett. A gimnázium diákjai szép számban vonultak fel az összejövetelre, amely különben csak címében különbözött más szombatoktól. Nyolc órára zsúfolásig megtelt a nagy csarnok, ahol asztalok mellett lehetett üldögélni, míg a szomszéd teremben a zenekar még csak a hangolásnál tartott.

Az elsők között érkezett Matafán Ferenc és Monostori Péter, Tatai Richárdot kísérve. Alig foglaltak helyet egy nagy kerek sarokasztalnál, már megjelent Langán Gizi két fivérével. Az ikrek nem akartak eljönni, semmiképpen, mondván, hogy ők nem tudnak táncolni, s különben is mi jó lehet abban, ha valaki egy lány derekát fogva ugrabugrál?... De mégis felvonultak, egyrészt „röhögni a majmokon", másrészt mert megtudták, hogy osztályfőnökük is itt lesz. Ügyetlenül megrázták Tatai felkínált jobbját, aztán félrehúzódtak, s egymást bökdösve sugdolóztak a gyülekező közönségről.

Csakhamar Éva is megérkezett nagymamájával. Józsi kísérte őket. A nagymama feketében volt, Éva tarkamintás ruhában, széles piros övvel, mely erősen kiemelte karcsú derekát. Még messze voltak az asztaltól, amikor Tatai már felemelkedett helyéről és rászólt a Langán-fiúkra:

- Álljanak fel. Ha egy hölgy jön az asztalunkhoz, a férfiaknak állva kell fogadniuk.

Az ikrek felpattantak, s tenyerüket szájuk elé tartva vihogtak, hogy ők most mint férfiak fogadnak egy hölgyet. A nagymama nagyon kedvesen és közvetlenül viselkedett.

Ne féljenek, én nem akarok táncolni senkivel - mondta mindjárt a bemutatkozások után.

Már kilencen ültek az asztal körül, amikor egy jól megtermett pincérnő lépett hozzájuk:

- Rendelnek valamit? - kérdezte.

Tatai udvariasan Lángné felé fordította fejét, hogy ő szóljon elsőnek, Lángné erre megkérdezte unokáját, mit kívánna?

- Nekünk nem köll semmi - kiabáltak közbe az asztal túlsó oldaláról az ikrek. - Itt minden nagyon drága.

No végre, hogy szól valaki - jegyezte meg a pincérnő.

- Rendelhetek bort? - kérdezte Tatai a nagymamától.

Sok szódával... ha olyan kedves - felelte halkan Lángné, és finoman bólintott.

Jaj, nem érek rá én itt magukkal trafikálni - kiáltotta mérgesen a pincérnő. - Szóljanak majd, ha kisütöttek valami okosat - s ezzel elrohant.

Az ikrek röhögtek, a lányok pirultak, a tanár méltatlankodva csóválta fejét. Lángné szólalt meg elsőnek:

Engem... annak idején... csak nagyon szerény... polgári helyekre vittek el... de ott sohasem beszéltek ilyen hangon a vendéggel.

Apám is mindig mondja, hogy itt gorombák a kiszolgálók - jegyezte meg Péter.

- Pesten se megy másként - legyintett Éva.

Nem szabad belenyugodni! - kiáltott fel a tanár. - Tőlünk függ, hogy ez megváltozzék. És én nem is ezt a szerencsétlen nőt okolom. Magától nem jöhet rá senki, hogy milyen a jó modor.

Máté könyökével oldalba döfte Jánost, hogy hallja-e?

Józsi felhúzott szemöldökével jelezte Évának, hogy büszke az osztályfőnökére.

... A szomszéd teremben megszólalt a zene. Péter nyomban felkelt, meghajolt Gizi előtt. A lány természetes bájjal bólintott, azután elindult táncosával a terem felé. Egyszerű fehér ruháján háta közepéig omlott le hullámos, sötétszőke haja.

Micsoda hülyéskedés - mormogta János avagy Máté, fölényesen az asztalra támasztva könyökét.

Nem, én nem találom annak - rázta a fejét Matafán. - Én szeretném megtanulni Pétertől ezt a könnyed mozgást.

- Táncolni tudsz?

- Egy kicsit.

- Kérd meg Gizit, ő szívesen tanít. Csak mi nem állunk neki kötélnek.

Józsi nyugtalanul feszengett székén. Követte volna Péter példáját, de félt, hogy Éva kineveti félszeg moz-

dulatai miatt. Tatai bátorító pillantására előbb óvatosan közelebb hajolt Évához:

Szeretném felkérni... De nem tudok ám valami jól!

- Akkor is szívesen - szólt a lány.

Ettől az „akkor is”-tól olyan forróság öntötte el Józsit, hogy lábának merevsége is megolvadt. Felállt, meghajolt, Éva meg vidáman belekarolt, s úgy indultak a tánchely felé.

Péter már javában ott lejtett Gizivel.

Nem baj, hogy elhoztam Ferit is? - kérdezte. - Olyan szerencsétlen fiú... Tudja, a mostohája...

- Hogyne tudnám - jegyezte meg sértődötten Gizi.

Ó persze, bocsánat - szabadkozott Péter. - Már majdnem elfelejtettem... a fél pohár vizet. - Most Gizi kezdett szabadkozni, de Péter félbeszakította. - Nézze csak! Nézze Józsit. Hogy táncol. Mint egy medve!

Én nagyon is fürgének és ügyesnek találom a hosszúságához képest - mondotta Gizi. - És Éva egészen jól illik hozzá.

- Medve és gazella - nevetett Péter.

A medve egy kissé lefelé billentette a fejét, hogy kedves gazellája megértse halk szavát:

- Csodás magával táncolni, Évike!

Éva egy pillanatra felnézett, de - látva Józsi lángoló szemét - ijedten lesütötte a magáét. Egy ideig hallgattak. Éva átadta magát a zene és a ritmus örömének, Józsi meg görcsösen vigyázott, hogy el ne vétse a lépést.

A következő táncra Péter kérte fel Évát.

Ugye nem haragszik már rám? - kérdezte az első lépések után.

Miért haragudnék? - csodálkozott Éva. - Gyerekes ügy...

Ez a „gyerekes” bántotta Pétert.

Közben az asztalnál Józsi áhítattal hallgatta osztályfőnöke szavait. A kövér kiszolgáló végre hozott egy liter

bort, de a szódát elfeledte, poharat meg csak nyolcat csapott az asztalra.

... Máté avagy János megérintette közben visszatért húga könyökét:

- Tanítsd táncolni Ferit. Ő szeretne... de nem mer.
- Igazán? - fordult Gizi mosolyogva a fiú felé.

Félek, hogy nagyon ügyetlen vagyok - nyögte ki Feri.

- No jöjjön, kipróbáljuk.

Gizi felpattant, és vitte magával Ferit. Nem tűnt fel senkinek, hogy tulajdonképpen a nő kérte táncra a fiút. Feri minden tagjában reszketve állt fel a tánchoz, de a ritmus nyomban hatalmába kerítette, s ügyesen próbálkozott azokkal a mozdulatokkal, amelyeket eddig csak megfigyelt.

- Hiszen remekül csinálja - állapította meg Gizi.

Becsületszavamra, ma táncolok először nyilvános helyen - szólt Feri.

- Maga tánczseni - kiáltott fel őszintén Gizi.

... A következő táncot Éva megint Józsival járta. A fiú alig érintette tenyerét a lány hátához, mégis szinte égett a bőre. S amikor szeme elkapta Éva tekintetét, most többé nem eresztette el. Egymás szemébe feledkezve siklottak tova a teremben; lassan mindenki elmaradt mellőlük, egyre magasabbra jutottak, borotvaéles hegygerincen siklottak, bodros felhők között, s két oldalról a zene tartotta őket, hogy le ne zuhanjanak. „Szeretem, szeretem, halálosan szeretem” - érezte Józsi, olyan erővel, mintha a szavak a vérében lüktettek volna. Szerette volna érzelmeit azonnal megvallani, de csak nyelt nagyokat, nem tudott beszélni, és páni félelem fogta el, hogy szenvedélyes szavakkal elriasztaná magától az imádott lányt. Törte a fejét, közben sűrűn fohászkodott, jusson eszébe valamilyen csodás „formula”, amellyel veszély nélkül mindent Éva tudomására hozhatna.

A lány boldog gondolatai nem formálódtak szavakba.

A zene hullámain lebegett, a szerelmes fiú karjában, a boldogság színen, meg-megborzongva, hogy milyen gyönyörűségeket tartogathat a szerelem óceánjának mélye. Jobb kezén gyengéd szorítást érzett, visszaadta, s egy pillanatra lehunyta szemét. Hitte, hogy ezzel mindent elárult, s örült neki. De azért jó lett volna hallania is, hogy szeretik... Felérkeztek a csúcsra! Csodásan szép volt körülöttük a messze kitáruló, csak sejthető nagyvilág...

Évike - szólalt meg Józsi hirtelen gyűjtött erővel - én... én szeretnék valami fontosat mondani magának.

Mondja - suttogta Éva, és kissé hátravetve fejét, gyönyörködött a fiú szemének kék parazsában.

Évike... ez a legfontosabb dolog a világon... ez, amit én mondani akarok. - Józsi nagyot nyelt, mert már majdnem kimondta.

De a zene ebben a pillanatban elhallgatott. A fiú meg a lány egymásba kapaszkodva szállt alá szédítő gyorsasággal a magasból... Kissé szédülve ültek le a kilenc - személyes asztalhoz.

Elmondja legközelebb? Nem felejti el? - suttogta a lány felhevülten, közel hajolva a fiúhoz.

Elfelejteni? Soha! - mondotta Józsi, reménykedve, hogy ezzel már mindent elmondott, több szó felesleges.

... A táncteremből kiáltozás hallatszott, mindnyájan arra fordultak. Péter felpattant, s átszaladt. Egy „jampit" vezettek ki a teremből, mert ismételt figyelmeztetés ellenére sem hagyta abba az ízléstelen ugrálást.

- A lányok is hibásak, hogy ilyenek akadnak - jegyezte meg Gizi, amikor Péter visszatért és beszámolt a látottakról. - Én és barátnőim nem leszünk hajlandók olyanokkal táncolni, akik jampizni szoktak. Ezt mindnyájan elhatároztuk. Mondhatják nekünk, hogy velünk tisztességesen táncolnak; aki egyszer jampizik, azzal nem állunk szóba. Nem hagyom dobálni magam.

Nagyon helyes - mondotta Tatai. - így kell elintézni.

A nagymama nem tudta, miről van szó. Magyarázni kezdték neki, a vitába mindenki beleszólt, még a két iker is. Tatai örömmel kezdte sejteni, hogy a „nyári foglalkoztatás” jól fog végződni...

Közben a zene újra megszólalt. Józsi és Éva szinte egyszerre szökkent fel s indult a nagy fontosságú beszélgetés folytatására.

Józsi nagy távolságból kezdett hozzá, talán éppen azért, hogy mennél később érjen a nehéz szóhoz.

Évike, egy szó tulajdonképpen az egész... de én mégis úgy érzem, méltatlan lenne magához, ha egy szóval akarnám kifejezni azt, ami bennem van... amire ezer szó is kevés...

- Mondja, ahogy akarja - nézett Éva biztatóan a szavakkal birkózó legényre.

Eddig még könnyen ment annak, mert ezt az első mondatot gondosan megfogalmazta, még amikor az asztalnál ült, gondolatban Éva kezét fogva. De most az a rész következett, amelynek csak a vázlatát csinálta meg képzeletében. És alig szólalt meg, váratlan szóakadályra bukkant.

- Évike - kezdte -, ne nézzen most rám...

Talán elviselhetetlenül csúnya vagyok? - vágott közbe a lány sértődötten.

Ó dehogy! - tiltakozott a fiú halálos komolysággal, megrettenve, hogy megsértette imádottját. - Csak... csak... olyan nehéz... s a szemétől mindjárt megzavarodom.

- Kérem - mondta a lány, és kissé elfordította a fejét. Csak játszotta a duzzogót; már biztos volt benne, hogy mit akar mondani Józsi. S csak mondja el már, minél előbb, ő nem fogja megnehezíteni a dolgát.

Bizonyos, hogy más is... elbódul... a maga... a maga... - nekigyürkőzött, kimondta - a maga szépségétől, Évike. De én... én... nekem különleges okom van rá... és...

- Mi az a különleges ok? - bátorította Éva a lovagját.

— Szabad kémem - dörrent mellettük egy mély hang. A szívdöglesztő Csokmai volt. - Józsi kérlek, mutass be táncosnődnek... - Kézfogás, és már vitte magával, ringó lépésekkel, a lányt.

Józsi, ott állt a félbehagyott vallomással. Reménye halványodni kezdett.

Évának nagy sikere volt ezen az estén. Egyre többen kérték táncra. Józsi csak egyet-kettőt fordulhatott vele, máris elvették tőle. A fiú keservesen gyötrődött, mert míg ő egyre bosszúsabb lett, az imádott lány táncos jókedve egyre magasabbra emelkedett. Ahány új táncos karján elindult, mindig egy „észbontó" pillantást vetett Józsira, de aztán átadta magát a tánc örömének...

Józsi elmondhatatlanul szenvedett. Ma voltak már pillanatok, Évának voltak mondatai, amelyekből arra következtetett, hogy szerelme nem viszonzatlan. Most vége a meghitt beszélgetés lehetőségének, a sok léhűtő - egyik a másik után - elragadja tőle Évát, táncoltatja, és bizonyosan - nála. gyakorlottabban és ügyesebben - szép szavakat sugdosnak a fülébe. Már ez is elég ahhoz - vélte Józsi -, hogy egy fiatal lány a tánc mámorában elveszítse a fejét. De mindennek tetejébe - Józsi nem volt önhitt, hátha valamelyik táncos megtetszik neki?! Valamelyik, aki nem olyan félszeg, elfogult, ügyetlen, dadogó, mint ő.

Józsi csak a táncosról táncosra lebbenő Éva ragyogó, boldog arcát látta, nem a bensejét; nem is tudta volna elképzelni, hogy ezt a boldogságot ő idézte elő. Hogyan is tudná megérteni egy tizenhét éves kamasz egy tizenöt éves nő érzelmi világának bonyolult rezdüléseit?! Hogyan is hihetné el egy félszeg fiú, hogy az a lány csak érte, az egyetlenért örül a többi fiú udvarlásának, s azok hódolatát, vágyát, imádatát egy csokorba kötve teszi elébe, az egyetlen elé. Hadd legyen büszke a fiú, hogy őt, csak őt szereti az a lány, aki annyi fiúnak a bálványa. Nemrégiben Éva még önző diadalt érzett volna, ha ilyen rajon-

gás középpontjába kerül, s a pesti lány gőgje igyekezett

volna megfricskázni, mennyezetig ugratni a sok vidéki udvarlót. De Éva igazán szerelmes volt. A bókokat boldogan hallgatta, az elragadtatott pillantásokat mámorosán felszívta, s babérlevelet font belőlük Józsi dicső homlokára.

A fiú azonban nem látta a koszorút, nem látott, nem hallott. Féltékeny volt. Keservesen szenvedett. Megkönnyebbülten sóhajtott fel, amikor éjfél előtt a nagymama mentegetőzve fordult hozzájuk:

Rettenetesen megfájdult a derekam. Úgy látszik, huzatban ülök... Nem bírom tovább. Éva, ne haragudj, hogy elrontom a mulatságodat. Haza kell mennem.

- De nagymami, természetesen...

Éva boldog volt, szerette az egész világot, hálás volt nagyanyjának, örült, hogy egy' kis ápolással, gyöngédséggel adózhat neki.

Józsi természetesen felajánlotta, hogy hazakíséri őket.

Aztán majd visszajövök - vetette oda a fiúknak, miután meghajolt Gizi és az osztályfőnök felé.

... Az utcán némán haladtak, hármasban. Éva ment középen, nagyanyjába karolva. Józsi először félénken, azután szenvedélyesen szorította oldalához a lány karját. Azt hitték, a nagymama nem láthatja karjaik játékát, s még ujjaikat is szorosan összekulcsolták.,, Ó, ha ujjaim szorítása mindent elmondana neki” - sóhajtozott magában Józsi. „Vagy legalább megtudhatnám, hogy megváltozott-e irányomban ma este” - töprengett tovább.

Elhaladtak szent Flórián szobra mellett. A tűzoltók tarajos sisakú védőszentje magasra emelt jobbjával egy kőharang hosszított végű nyelvét szorongatta, készen arra, hogy tűz esetén fellármázza a városkát. Több mint kétszáz éve állott már a helyén, de még sohasem kongatott, pedig a vöröskakas nem egyszer dúlta a várost. Józsi most meghallotta a kőharang csengését a szobor feje fölül. Vajon hallja-e Éva is?

- Szól a harang - suttogta némán a fiú.

Ha igaz szerelmest lát Flórián, harangja megcsendül - felelte halkan a lány.

A nagymama nem hallott semmit, elunta a hallgatást, s bár sejtette, hogy a két ifjú lélek, másnak hallhatatlanul, a szerelem hullámhosszán beszélget egymással, megszólalt:

Tulajdonképpen... - mondta, de óvakodott a fiatalok felé nézni, nehogy kikaroljanak egymásból -... tulajdonképpen... bár piszok volt, és rossz a kiszolgálás... túl nagy a zaj is... igaz, hogy a zene jó... szóval... azért örülök, hogy elmentem. Jó volt látni, hogy a mai fiataloknak ilyen egyszerűen, szertartás nélkül... kijut a bálból... Van tánc meg... minden...

Éva karja megrezzent a „meg minden”-től. Csak nem látja a nagymama, hogy egymásba karolnak? Józsi még jobban magához szorította a lányt.

- Az én időmben, hajh!...

A nagymama beszélni kezdett fiatal lány koráról. Évente csak egyszer nyílt alkalma táncolni, az Ipartestület bálján. Négy bál volt a városban minden farsangon, de iparoslány nem kaphatott meghívót sem a Kaszinó Bálra, sem a Tiszti Bálra, az álarcos Tűzoltó Bálra pedig, ahova akárki betolakodhatott, „jobb iparosok” lányainak nem illett betenni a lábukat...

Mennyivel könnyebb a mai fiataloknak - fejezte be a nagymama. - Mennyi akadály, határ állt útjában akkor a fiatalságnak... a szerelemnek. S bár a szerelem akkor sem ismert különbséget, határt, a határok nem engedték át a szerelmet...

Megállt, mert a Rájnis utcai kapuba értek. A fiatalok gyorsan kibontakoztak.

Megkeresem a kapukulcsot - szólt a nagymama jóindulatú mosollyal; fájós derekát tapogatva eltipegett a legközelebbi villanylámpához, s ott úgy tett, mintha sehogyan sem találná a kulcsot táskájában, a sok limlom között.

Évike! - Józsi gyorsan suttogva megragadta a lány kezét. - Amit ma nem tudtam elmondani, elmondanám másként... ha még érdekli?

Nagyon érdekel. Csak ez érdekel - mondta alázattal a lány.

Holnap többnapos kirándulásra megyünk a hegyekbe - súgta tovább Józsi. - Amikor maguknál jártam, láttam, hogy az ablakuk éppen a Csúcshegyre néz. Holnap este... a Csúcshegyről tükörrel holdfényjeleket adok a maguk ablakára. Jó lesz? Ha észreveszi a villanást, intsen vissza egy kis tükörrel. S akkor... holdfény-táviratban mindent elmondok.

- De hogyan?
- Ismeri a Morse-ábécét?

Nem, sajnos - szomorodott el a lány. - Most mi lesz? Nagyon nehéz az?

- Ó dehogy... olyan egyszerű...
- Akkor holnap estig megtanulom.

Nagyszerű - ujjongott a fiú -, nagyszerű! Akkor majd elmondok mindent. Jegyezze a betűket pontosan.

- Pontosan...

A nagymama lassan közeledett, jobbjában az arasznyi kulccsal.

Maga most még visszamegy? - kérdezte gyorsan Éva, nem titkolt féltéssel a hangjában.

Dehogy megyek - tiltakozott Józsi. - A mai estét... és benne a maga emlékét sértetlenül akarom haza. vinni.

Csak bámulta, hogyan jutott eszébe ez a szép mondat, s hogyan bírta elmondani.

Kezet csókolt a nagymamának, hosszan megszorította Éva ujjait.

Amikor a kapu becsukódott, a sötét lépcsőházban Éva támogatóan átfogta nagyanyja vállát:

- Vigyázz, nagymami, el ne botolj a lépcsőn.

A derék öregasszony érezte, hogy az ölelés nemcsak neki szól.

- Te is vigyázz - felelte mert még megfojtasz a nagy szeretettől. Úgy szorítasz...

Éva nem felelt, lehunyta szemét, hogy még a sötétség se zavarja Józsinak lelkében lángoló képét...

... A fiú odakinn megölelte a jól ismert platánfát, törzséhez szorította homlokát, végül csattanós csókot nyomott ráncos kérgére.

A sok száz éves házak ablakszemükre húzták hegyes végű tetőkalapjukat.

A teremben londoni ködként gomolygott a sűrű, emberpárás dohányfüst. Egy kihűlt mosókonyha bonyolult összetételű bűze feküdt a cigarettahamutól szürke asztalterítők felett.

A csörömpölő, csattogó, brummogó, zsivajgó zajban Tatai összehajolt négy diákjával és Langán Gizivel. Arról tanácskoztak, miként lehetne segíteni a kultúrház elszomorító állapotán. A tanár nyíltan kimondta:

A DISZ nevében kellene fellépni a kultúrotthon elhanyagoltsága ellen.

- A DISZ nevében? - húzta el száját Matafán. - Akkkor nem lesz belőle semmi.

Nem a név a fontos, hanem az, hogy tegyünk valamit - jegyezte meg a tanár.

Összeírták, hogy a fiúk közül kiket lehetne bevonni a rendcsinálásba. Péter vállalta, hogy megkérdezi édesapját, mit lehetne tenni a jobb szellőzés érdekében. Gizi felajánlotta, hogy megszervezi barátnőit, s virággal díszítik fel a kopár helyiséget.

Ha virág lesz minden asztalon - mondotta lelkesen -, akkor jobban fognak vigyázni az asztalterítő tisztaságára is.

Tatai elindult, hogy nyomban beszéljen az otthon igazgatójával. Hamarosan megtudta, hogy hiába keresi; az igazgató esténként a város másik végében szokott tekézni a Fehér Szarvas söröző́ben.

- Azt állítja, hogy ott jobb a sör - mondotta gúnyos arccal a csapos.

- No, akkor nem csoda, hogy itt ilyen a helyzet - állapította meg az osztályfőnök, amikor visszatért a nagy kerek sarokasztalhoz.

Ott már a másnapi kirándulásról folyt a beszéd.

- Igazán eljön velünk tanár úr is? - tette fel a kérdést Máté avagy János.

Persze! Régi turista vagyok... Szeretném megismerni az itteni hegyeket, erdőket.

És fenn is tetszik aludni a táborban? - érdeklődött tovább János avagy Máté.

Tatai Richárd bevallotta, hogy jobb szeret ágyban aludni, mint pokróccal puhított fenyőgallyakon.

- Majd negyvenen túl a maguk csontjai is érzékenyebbek lesznek - tette hozzá. - De ha sikerül felfújható gumimatracot szereznem, akkor én is felköltözöm a hegyre.

Gizi sóhajtott, hogy ő szívesen aludnék lombágyon is, de a lányokat nem hívták...

A lányok maradjanak otthon mosogatni - szólt majdnem egyszerre, ellenséges hangsúllyal a két iker.

Matafán gyorsán felkérte táncolni a rendreutasítástól piruló Gizit.

Monostori Péter lelkesen magyarázni kezdte az osztályfőnöknek, hogy erdei táborozásuknak ez idén különösen nagyszerű programja lesz. A Csúcshegy innenső oldalán fakad a város alapítójáról, Róbert Károly királyról elnevezett bővizű Anjou-forrás. Nem messze a forrástól medencét akarnak építeni, hogy összegyűjtsék, felmelegítsék és fürdésre alkalmassá tegyék a vizet; valóságos völgyzárat s a gáton lezuhanó víz erejével áramfejlesztőt létesítenek, úgyhogy a sátortábornak villanyvilágítása lesz! Péter Józsival együtt már kétszer fennjárt; nagyjából elkészítették a terület szint-felvételét.

Felrajzolta egy darab papírra a terveket, a fizika-számtan szakos osztályfőnök pedig azt próbálta kiszámítani, mekkora energiát szolgáltathat a kis vízmű.

- Gyengén pislogó villanyfény lesz a legjobb esetben

is - állapította meg a végén mosolyogva, s eltette ceruzáját.

Szóval nem érdemes vele vesződni - jelentette ki az egyik Langán-fiú.

Dehogynem! Magunk csináljuk, ezért is érdemes... Ez mindennél többet ér - kiáltotta Péter.

Igen, ez nagyon fontos - ismerte el a tanár. - Egy ilyen kísérlet... ez igazi gyakorlati fizika. Ha sikerül, nem féltem magukat, az életben is bizonyára jó fizikusok lesznek.

- Turbinát kellene csinálni lapátkerék helyett, az hatásosabb - makacskodott az előbbi közbeszóló.

No tessék - nevetett Tatai -, az előbb sok volt neki a terv, most már kevés.

Ez csak amolyan Langán-féle öncélú ellenzékieskedés - jegyezte meg lesajnáló kézmozdulattal Péter.

Magyar szokás - komorak el a tanár. - Magyar betegségnek is mondhatnám. Minden ellen van kifogásunk, nekünk semmi sem elég jó, de alkotó javaslatot sohasem teszünk, s a végén minden marad a régiben, nem csinálunk semmit...

Dehogynem! - szólt sértődötten Langán. - A turbina segítségével szerintem annyi áramunk lenne, hogy egy liftet is építhetnénk, s azon járhatnánk fel a hegyre*

- Ó, te világ lustája! - Péter ismét elnevette magát.

Felnézett, észrevette, hogy Gizi és Feri hiányoznak az asztaltól, mire elkomorult.

- Turbinát nem tudunk építeni - jegyezte meg a tanár felé fordulva.

- Meg lehet oldani azt is - mondotta Tatai. - Van egy elfelejtett magyar találmány... kevés vízhez, egyszerű, könnyen előállítható... azt hiszem, Bánki Donát találmánya... Valamelyik könyvemben megvan a leírása. Valahogyan így fest...

Rajzolni kezdett. A három diák izgatottan hajolt a papír fölé.

Ferinek is látnia kellene ezt - jegyezte meg halkan az egyik Langán.

Péter szeme megint Matafán Ferit kereste, s hogy nem látta, eszébe jutott: már az előbb sem volt itt. Persze, táncolni ment Gizivel. Elvörösödött. Az volt az érzése, Langán egyenest az ő ugratására jegyezte meg, hogy „Ferinek is látnia kellene”...

Az ám, behívom Ferit - szólt hirtelen elhatározással, és felkelt, indult a táncterembe.

Két lépés után megtorpant, megrémült attól, hogy a fiúk gyanúba veszik: a féltékenység hajtja Gizi után, s nem is Ferit keresi... Kínzó érzés egy lányt félteni a vetélytárstól, de még kínzóbb volt a félelem, hogy nevetségessé válik...

Lába gépiesen vitte tovább. Már ott állt a nagyterem küszöbén, nyugtalanul ágaskodva belefúrta szemét a táncolok sűrű bozótjába, de sehol sem látta Gizi széles, szőke hajsátorát...

... Gizi a kultúrotthon parkjában ült egy padon, Matafán Ferivel. Egymás kezét fogva hallgattak. Hallgatták, amit a júniusi éjszaka suttogott, csak nekik, kettőjüknek.

A tánc az előbb már olyan könnyen ment Ferinek, ahogyan sohasem tudta volna elképzelni ezt a nehéz műveletet. Amikor Gizit követve megállt a táncosok forgatagának szélén, még félt. Zavara csak nőtt, amikor bizonytalan mozdulattal átkarolta táncosnőjét, s lesütött szeme megakadt zakójának jobb karján. A fényesre kopott, szűk kabátujjon a könyökhajlás hármas hurkát vetett; amennyit „felvettek” ezek a gyűrődések, annyival rövidebb volt az ujj, s ez esetlenül hosszúnak mutatta a fiú kamaszosan erős csuklóját. Feri szégyellnivalóan idomtalannak, slamposnak érezte magát; ahogy a lányra nézett, nem értette, ilyen szerencsétlen külsejű fiúval hogyan is hajlandó táncolni olyan csinos, könnyed és jól öltözött nő, mint amilyen Gizi.

A mosolygó arcról szeme visszaosont a kabátujjra. De

ahol az előbb meg ormótlan kályhacső éktelenkedett, onnan most egy arányosan keskenyedő, almaszín kar üde, lelkesítő látványa emelkedett ki. Gizi fedetlen, kerek, formás karja kecsesen eltakarta az avult szövet szépséghibáit. A két kar akaratlan összejátszása megmagyarázhatatlan reménnyel töltötte el az előbb még kétségbeesett fiút...

Maga táncosnak született - hallotta később mintegy gyöngyfüggönyön át Gizi hangját.

Csak most vette észre, hogy már a táncoló párok összeszorult tömegének közepén forgatja táncosnőjét, könnyedén rakosgatja lábait, ügyesen kerülgeti a sűrű emberzátonyokat, biztosan vezeti a tánc hullámzó tengerén szőke lobogós, fehér vitorlás, kerek testű jachtját. Már nem kellett külön parancsot adnia minden mozdulatnak, görcsösen megfeszítve agyát és térdizmait. Már nem kellett küszködnie karja rémületével, amely sokáig ijedten tiltakozott egy idegen test érintése ellen, de most már - ha nem is izgalom nélkül - látszólag nyugodtan simult a vékony blúzon keresztül a lány ruganyos, kemény hátához.

- Hallotta, hogy megdicsértem? - szólalt meg Gizi.

Ó, hogyne... hallottam... és egyre csak azt hallom... olyan jólesik - hadarta Feri. - És... és... és... csakugyan megérdemlem a dicséretet?

- Csakugyan - bólintott a lány.
- Őszintén?
- Csak nem gondolja, hogy bókolok egy fiúnak!
- Köszönöm.

„Nem valami szellemes társalgás” - állapította meg magában Feri. A szelíd szemet, a jóindulatú mosolyt, az arc egész derűjét látva, arra kellett gondolnia: ilyen jóságos, ilyen megértő, ilyen elnéző és megbocsátó nő csak még egy lehetett a világon, édesanyja. Már majdnem kimondta gondolatát, amikor rémülten észbekapott, hogy a fiatal lány sértésnek veheti, ha anyás külsejűnek, tehát öregesnek mondja.

- Maga nagyon elnéző - szólt végül.

Csak annyira, amennyire ki-ki megérdemli - felelte a lány, egy kissé tanárosan, de azért üde kacérsággal.

Feri nem értette, mi történhetett vele, különös érzések rohanták meg. Hirtelen az a vágya támadt, hogy két tenyere közé szorítsa Gizi kezét, megcsókolja, s aztán a drága kézfőre hajtott fejjel elmondjon neki mindent, de mindent...

„De hát mi is lenne az a minden? ” - tette fel magának a kérdést.

Gizi, mintha meghallotta volna, egyenesen erre válaszolt:

- Én azt hiszem, maga néha csak... túlságos szerénységből hallgat, Feri, magának biztosan sok mondanivalója van... Talán több, mint bárki másnak.

A fiú elvörösödött. Ilyet még soha senki nem mondott neki. Most úgy érezte, hogy a „minden” csakugyan mindent jelent. Minden baját, bánatát, keserűségét fel kellene tárnia Gizi előtt... De hogyan? Talán mondaná el neki élete szomorú történetét?

Magára - kezdte -, magára, Gizike, minden titkomat rábíznám. Ha meghallgatna...

Megtisztel vele - szólt a lány ünnepélyesen. Boldoggá tette, hogy ilyen nagy fiú őt választja bizalmasául.

„Milyen szépen beszél ez a lány” - állapította meg Feri. Öröm hallgatni. Nem használja azokat a közönséges szavakat, amelyekkel mindig tele van a fiúk szája.

Tudja, nem könnyű az életem... És mindig féltem panaszkodni... Igaz, még sohasem volt, kinek... Akiben megbíztam volna... egy igaz barát... Pedig... - Feri elhallgatott.

- Én megéreztem - szólt a lány halkan.

Feri hálás pillantással fogadta a segítő szót, azután megismételte:

Sohasem mertem még senkinek... Inkább verssel próbálkoztam, de hát...

- Verssel? Igazán?

De... de én nem vagyok költő. Rossz verseket írtam.

Már megint szerénykedik! Szeretném olvasni a verseket...

- Nem lehet. Összetéptem mind...
- Kár... Miről szóltak? Nem tud belőlük valamit?

Rossz versek. Döcögnek a sorok, a rímek is gyengék. Beküldtem egy lapnak névtelenül... s az üzenet rovatban nagyon erősen megbírálták.

De nekem azért legalább néhány versszakot elmondhatna!

A kérlelő hangnak és szemnek Feri nem tudott ellenállni. Megköszörülte torkát, mintha emelvényen állna és nagy tömegnek szavalna, aztán szégyenlősen, halkan suttogta:

Szomorú versek... Például az, hogy... Hallgassa csak... - Nagyot nyelt, majd a verssorok végét élénk hangsúllyal jelezve, rákezdett: - Látom én magamat, Mint kicsi gyereket, Akit mindenki csak Becézett, szeretett... - Ijedten elhallgatott. - Ugye rettenetes?

Én szépnek találom. Rögtön láttam, hogy magát valami titkos szomorúság gyötri.

- Igazán?
- Igazán. Ugye maga árva?

Feri lélegzete elakadt. Csak nagy sokára talált egy szót:

- Kitalálta...
- És mostohája van?
- Igen.

Hogy bánik magával? - A nehéz kérdést akaratlanul és ezért könnyen tette fel Gizi.

Hát... - Feri egy pillanatig arra gondolt, hogy tagadnia kellene, mert a panaszkodást szégyenletes dolognak tartotta. De most nem tudott hazudni ennek a lánynak. - Nem az a baj... - folytatta habozva. - Nem a bánásmód. Ki lehet bírni... mint mindent... De... az

a baj... - hangja suttogóra halkult hogy engem nem szeret senki.

Gizi elvörösödött. Már majdnem rávágta: „dehogynem! ”... De ezt Feri félreérthette volna. Felelőtlenség ilyet mondani! A fiú azt hinné, hogy ő szerelmes belé, pedig... hogyan is lehetne, amikor ma estig csak látásból meg hallomásból ismerte. Képtelenség! De valamilyen különös helyet jelölt ki szívében ennek a kedves, szomorú fiúnak. Úgy gondolt rá, ahogyan még soha senkire. Sajnálta, persze, de nemcsak sajnálta, többről volt szó. Gondviselője, vigasztalója, jókedvre derítője szeretett volna lenni. Csakhogy alkalmas-e erre a nagy feladatra? Hiszen Feri már gimnazista, nem kisfiú! Mennyivel érettebb, mint a vele egyidős bátyja!!... Elcsüggedt.

- Menjünk ki a levegőre - szólt száraz torokkal.
- Menjünk - egyezett bele Matafán Feri.

A teraszon megálltak.

- Erről is írtam egy verset - szólt Feri.
- Miről?
- Arról, hogy... hogy engem senki sem szeret.

Gizinek-jobban fájt ez a megismételt keserves mondat, mint magának Ferinek. Megint szeretett volna tiltakozni, de most sem mert. Erejéből csak ennyire telt:

- Mondja el bátran.

Egy hegedűművészről írtam - folytatta Feri révedezve. - A művésznek óriási sikere van, dörögve száll a tapsvihar, ő csak némán hajlong a dobogón, ráadást játszik... Aztán vége a koncertnek, hazamegy... otthon... - Megint szavalósan kezdte húzni a sorokat. - Búsan hajtá le fejét... Hírt, nevet, tapsot, mindent... Mindent odaadott volna... Egy csöpp szeretetért.

Gizi nem értett a költészethez, nem hallotta a szavak bicegését, a rímek koccanását, ő igazán ünnepinek érezte a hétköznapi szavakat, s költőnek hitte az érzelmes kamaszt, mert átérezte őszinte fájdalmát. Már félt, hogy szeme sarkából eiőtolakodik egy gyanús könnycsepp.

- Üljünk le arra a padra - mutatott le a kertbe, ahol toronymagas hársfa tövében fehér lécpad kellette magát homályos rejtekhelyül, zavarral küszködő ifjú arcvonásoknak.

Amikor odaértek és leültek, a lány rekedt, reszkető, majdnem ijedt hangon, szinte akarata ellenére így szólt:

- És most meséljen!

Mindent tudni akart erről a szomorú szemű, szomorú szavú, anyátlan, anyás fiúról. Alig bírta visszatartani magát, hogy végig ne simítson az elhagyott árva, a sanyargatott mostohagyermek dús haján.

Feri gondolatban érezte haján az anyás kezet. Sóhajtott és belevágott:

Nem is tudom, hogyan kezdjem... Sokszor töprengtem már, vajon más is úgy van-e, mint én, olyan pontosan emlékezik-e gyermekkorára? Anyám nézését, mozdulatait ma is tisztán látom, hangját, lépése koppanását élénken hallom... hihetetlenül élénken... Pedig nyolcéves voltam, amikor meghalt.

- Igazán? - suttogta Gizi megrendülten.

- Maga nem így van?

Én igazi, élő anyámat látom mindig; és hallom is. Nagyon szeretem - mondta a lány, és megrezzent, hogy hátha fájdalmat okoz az árva fiúnak az élő anya említésével.

- Pontosan emlékszem - folytatta a fiú, maga elé meredve -, hogy ötéves koromban... még nem jártam iskolába... mindig felkapaszkodtam édesanyám háta mögé, a nagy karosszék támlájára; mutatóujjammal betűket írtam a hátára, ő meg kitalálta, hogy milyen betűt... Csodálatos játék volt! Ma is érzem az ujjaim hegyén pongyolája bársonyos bordáit és azon keresztül drága testét... így tanultam meg írni.

Csodálatos - mondotta Gizi, megbűvölten annak a költőiségétől, amit hallott. „Ez a fiú megérdemli, hogy nagyon, de nagyon szeressék” - tette hozzá gondolatban.

- Töméntelen ilyen emlékem van róla - folytatta Feri, egyszerre földöntúli rajongással, túlfűtött hangon. - Minden mozdulatáról szeretnék oltárképet festeni...

- Ez is vers? - kérdezte a lány. - Maga igazán költő. - Minden előzetes elhatározás nélkül hirtelen megérintette a fiú kezét.

Feri a tovarebbenő kéz után kapott, de már későn. Sután a levegőben hagyva ujjait, maga elé suttogta:

- Mintha anyám simogatott volna meg.

Gizit nem sértette az összehasonlítás. Büszkeség és boldogság szorongatta.

Egyszer annyira határozottan éreztem anyám kezét - folytatta lázas izgalomban Feri -, a hajamon, a homlokomon... hogy azonnal verset kellett, érti, kellett írnom... erről a nem is volt, csak vágyott simogatásról.

- Mondja el - kérlelte megrendülten a lány.

Ferit a hang forrósága elragadta. Úgy érezte, nem is ura egészen akaratának, most panaszkodnia kell:

Ezt a verset... különösen nehéz... Mert ezzel rettenetes dolog történt... Berta mama, a mostohám megtalálta. Aztán este az én jelenlétemben felolvasta apámnak, előre figyelmeztetve őt, hogy a vers erkölcstelen, és hogy én... én egy romlott kamasz vagyok.

- Erkölcstelen? - rémült el Gizi. - Maga? Miért?

Feri lázas álomban beszélt:

Mert... ujjaim testi érintését említettem a költeményben... édesanyámmal kapcsolatban... Berta mama azt mondotta, hogy ez rémes züllöttség... más szót is használt, én nem ismétlem... máig sem értem.

- De hiszen ez szörnyű! - kiáltott fel Gizi.

És azóta... azóta nem merek gondolkodni sem... róla. Ha mégis eszembe jut valami... szégyellem... és titoknak érzem. - Szünetet tartott, lenyelte könnyeit. - De most... most úgy érzem... elmúlt ez a... bénultság... Köszönöm magának, Gizike.

Elfordult és lehajtotta a fejét.

A lány szeretett volna sírva a fiú vállára borulni. Bár az ő testvére lehetne! Hogy megértenék, kiegészítenék egymást! Vigasztaló szándékkal egy pillanatra megfogta a kedves, szomorú fiú kezét, azután már el is eresztette. De Feri ökle olyan kétségbeesetten simult a visszahúzódó kéz alá, hogy Gizi védőn, gyámolítón, bátorítón otthagyta puha kis tenyerét a fiú csontos ujjain.

A gyengéd érintéstől egyszerre különös varázslat állt be. Mind a ketten érteni kezdték a lombok suttogását, a csillagok hunyorgatását, a szellő fúvolaszavát... Egyes szavakat még nem vettek ki a varázslatban, de azt már tudták, hogy mindez csak értük van, kettőjükért...

Ebben a pillanatban látta meg őket Péter, a táncterem teraszáról. Gondolkodás nélkül indult feléjük, lépésről lépésre forrósodó indulattal.

- Hát ti!... - kiáltott fel, amikor hirtelen elébük került.

A két kéz szétrebbent, Feri hátravetette karjait a pad támláján, és ezt a mozdulatot használta fel arra, hogy távolabb húzódjék Gizitől.

Pétert ez a félszeg áthelyezkedés gúnyos kacajra bőszítette:

Csak maradjatok... kérlek... ne zavartassátok magatokat. Mindent láttam, mindent láttam - ismételgette nyomatékos hangsúllyal, és recsegő nevetést erőszakolt ki torkából.

Feri felkelt, keményen Péter elé állt, és halkan, de mégis erélyesen kijelentette:

- Nem láttál semmi olyat, amit ne láthatnál...

Gizi először megijedt, hogy Feri majd hangosan rendreutasítja Pétert, vagy kínosan mentegetőzni próbál. Feri szavait hallva kétszeres volt az öröme, hogy a fiú ilyen helyes férfiassággal lépett fel.

Láttam, amit láttam - szólt Péter egy fokkal hangosabban.

- Ne ízetlenkedj - sziszegte Feri. - És ne kiabálj!

A két fiú fenyegetően, majdnem ellenségesen farkasszemet nézett.

Nem ezt érdemeltem tőled - mondta Péter, valamivel halkabban, s most már keserűség vegyült haragjába.

Feri nem értette, mire céloz Péter. Mivel tartozik ő neki? Mialatt nyugtalanul tördelte kezét, szavakat keresett, hogyan adhatná Péter tudtára: nem volt, nem lehetett sejtelme arról, hogy különleges jogot formál Gizire. De közben eszébe jutott: vajon illik-e ilyen erősen védelmeznie Gizit? Igényt tart-e Gizi erre a védelemre? Péter rég kísérgeti már, hátha csakugyan van „valami" közöttük?! Ő meg semmit sem jelent ennek a lánynak! Táncpartner, beszélgető társ egy mulatság pihenőjében... futó ismeretség. Gizi kész volt meghallgatni panaszait... talán csak kíváncsiságból, legjobb esetben sajnálatból... de ő még úgyszólván bele sem fogott mondanivalójába...

... Gizi a feszült hallgatásban új összecsapás veszedelmét érezte meg. Hirtelen a vetélytársak közé szökkent:

Ne csináljanak itt botrányt! Gondolják meg jól, hogyan viselkednek!

A hűvös mondatoktól, mint az izzó fára öntött víztől, hűlő füst kavargott fel Matafán Feri indulatából. Keserűen hallgatott. Lám, jól sejtette, hogy Gizi nem érez iránta semmi különöset. Mély lélegzetet vett, hogy ezt mondja: „Nem tudtam, Giziké, hogy magának Monostorival kapcsolatban... " Hogyan is folytatná? Vagy itt elhallgasson? Nem, az éretlen, méltatlan gyanúsítás lenne!...

A zene, amely az utolsó percben hatalmas csinbummal harsogta be az egész kertet, utolsót dördült, s a hirtelen támadt, visszhangos csendben Feri nem mert megszólalni, mert azt képzelte, hogy őt figyeli az egész kultúrház,

- Záróra! - kiáltott odabenn egy éles férfihang.
- Menjünk - szólt Gizi, és megindult a terasz felé.

A két fiú az első néhány lépést szorosan egymás mellett tette meg, a lány mögött; de aztán majdnem egyszerre

léptek előre, hogy Gizit közrefogva távolabb kerüljenek egymástól. A tárcteremben Tatai és a két iker jött éppen eléjük.

A kapuban elbúcsúztak, kétfelé szakadtak. Matafán a tanár balján elindult a Rájnis utca felé. Monostori a Langán-hármashoz csatlakozott. És mihelyt befordultak a sarkon, Péter belülről megfogta Gizi bal könyökét, hogy lassításra kényszerítse. S amidőn az ikrek már néhány lépéssel elébük kerültek, fojtott hangon így szólt:

- Gizike! Miért teszi velem ezt!

Olyan heves szemrehányás volt a hangban, hogy Gizi megrettent:

- Mit teszek én magával? - kérdezte ijedten.
- Nevetségessé tesz. És féltékennyé.

Féltékennyé? Nem értem. Miért kell magának féltékenynek lenni? Mire? - kérdezte Gizi.

Mire? Miért? Miért? - rángatta fejét jobbra-balra Péter. Nem várta ezt a kérdést, nem talált rá hamarjában választ. - Mert... mert... értse meg, Gizike, magának... választania kell!

A lány még mindig csupa rémület volt:

- Választanom? Mi között?

Péter nagyot nyelt, és kimondta:

- Vagy én, vagy Feri!

Gizi megállt. Most vette észre, hogy egész testében reszket. Eszébe sem jutott volna, hogy amiért Péter egyszer-kétszer elkísérte ide meg oda, azért neki ne lenne szabad más fiúval táncolni, beszélgetni. Hát még ha az a fiú... Nos, milyen is az a fiú? És ahogy képzeletében megjelent Matafán Feri alakja, remegése nyomban elmúlt, sőt különös erőt érzett szétfutni testében. Milyen is az a Feri? Tetszik-e neki? Hát igenis tetszik - mondta ki nagy bátran magában, és egyszerre tíz körömmel tudott volna verekedni Feriért. Igenis őt, Matafán Ferit választja ideáljául! Milyen más legény, mint ez a nagyhangú Monostori Péter!

Miért hallgat? - kérdezte Péter sürgető türelmetlenséggel. — Feleljen a kérdésemre.

- Mit akar? - kérdezte Gizi, majdnem nyersen.

- Én vagy Feri! Választania kell!

- Jó, választok - felelte Gizi, az erősebbik fél nyugalmával. - Én Ferit választom.

És ahogy ezt mondta, a saját bátorságától egyszeriben nagyon büszke lett, és büszkeségében bátran elhatározta, hogy ő pedig ezentúl nem hátrál senki fiú elől. Oldalt pillantott, s látva Péter riadt meghőkölését, ereje megkétszereződött.

- Ferit választom! - ismételte meg.

Most már boldog is volt! Olyan boldog, mintha az a kedves, szomorú szájú fiú hirtelen megcsókolta volna. „Jaj, hiszen én szeretem ezt a Ferit! ” sikoltotta Gizi lelke mélyén egy hang. A lány kihúzta magát. A felénk kis Giziből, a nyolcadikos csitriből bátor, tudatos, igazságáért harcoló felnőtt fiatal lány lett. Rántott egyet bal vállán, s ettől Péter jobb keze lecsúszott könyökhajlatáról. Tánclépésben sietett bátyjai után:

Hé, srácok! - kiáltotta. - Várjatok meg. Péter el akar búcsúzni.

Az ikrek elképedten fordultak vissza.

Éppen arról beszélgettek, hogy kár volt eljönni erre a „hülyeség"-re. A táncmulatság nem komoly fiúknak való, csak amolyan Józsihoz, Péterhez meg Ferihez hasonló holfénybámulóknak. S bosszantotta őket, hogy Gizit, a taknyost, milyen „halálos” komolyan „foglalkoztatták” barátaik.

- Még ki fog nyílni a csipája, ha sokat visszük táncolni - nagyképűsködött Máté.

- Aztán majd nem bírunk vele, úgy megjön a hangja - lódította János.

- Majd én jól elintézem őt a mutternél, csak bízd rám.

- Én se gyulladok be, ismerhetsz.

Jánosnak ennél a mondatánál - mint sistergő villám a

felhőtlen, csillagfényes éjszakából - csapott le Gizi dévaj kiáltása:

- Hé, srácok!...
- A tánc elvette az eszét - dörmögte Máté.

Te, én itt a fiúja előtt lekenek neki egyet, csak a tekintély érdekében - súgta János.

- Várd meg, amíg Péter lelép - súgta vissza Máté. - Mert még a védelmére kelne, amilyen hülye.

Ekkor érte be őket Gizi és Péter. Az ikreknek feltűnt, milyen hűvösen köszönt el húguk Monostoritól.

- Összebalhéztatok? - kérdezte Máté.

Nem értek balhéül - felelte Gizi, és csilingelve felkacagott.

Az újabb lázadó mondat felbőszítette a két fiút. „Tisztára bedilizett" - gondolták szinte egy lélegzetben.

No, no! Hogyan beszélsz a bátyáiddal? - mordult rá Gizire fenyegetően Máté.

Kihúzhatod a lutrit - szólt egy hanggal magasabban János.

De Gizi, aki eddig mindig félénken kitért bátyjai útjából, s szerényen elhúzódott a mama felé, ha belé kötöttek, a gyáva Gizi még látta Péter előbbi megrettenését. Nem felejtette el nagy elhatározását, hogy többé nem fog félni! Hiszen maga mögött érezte Ferit, kivont karddal a kezében, készen megvívni mindenkivel, aki őt bántani merné. Milyen keményen és férfiasan, milyen sokatmondóan vágta oda az előbb is Péternek: „Nem láthattál semmi olyat... " Azután meg micsoda fölényes rendreutasítással: „Ne ízetlenkedj! " Hiszen Feri is szereti őt, elmondta neki keze rebbenése, ahogy a tenyere alá simult! Szereti őt egy fiú! Egy férfival fölérő fiú! Ereje ettől a tudattól megkétszereződött.

... Máté és János egyszerre köszörülte meg a torkát, hogy most kezdődik a haddelhadd! De amikor fenyegetően közrefogták húgukat, a csitri kifelé fordított könyökkel vállból felkapta két karját, és derűsen így szólt:

- Megengedem, hogy belém karoljatok, srácok!

A két fiú megdöbbenten összenézett. Nem szakad le az ég? Nem robban fel egyetlen csillag sem? Nem dűlnek egymásnak ezek a rozzant öreg viskók? Mi van itt ma? A távolban tücsök ciripelt. Vagy békák brekegtek? Egy sárga fényű ablak kedélyesen rájuk hunyorított. Az ám, hiszen ők most a bálból hazagardírozzák „anyailag rájuk bízott" húgukat. Csak nem fogják az utcán megpofozni? Amiért egy kicsit pimasz volt. Elég mulatságos is, ahogy ők itt hárman összekarolva ballagnak a sötétben. Olyan felnőttes. Lumpolós!... Még egyszer összenézett a két fiú.. De a karjuk már ott lapult a csitri hóna alatt. Megadták magukat.

Délben egy órakor volt a gyülekezés Tatai Richárd Rájnis utcai lakásának kapualjában. Kvocsik Józsi ért oda elsőnek, már öt perccel háromnegyed előtt.

Pedig előzőleg tiszteletét tette Lángéknál is. Csak egy levelet akart átadni, melyet még hajnalban írt, azután délelőtt átfogalmazott, de végül is majdnem a zsebében felejtette. Amint ugyanis belépett az előszobába, a nagymama megragadta két karját, és majdnemhogy megölelte örvendező szavaival:

Köszönöm, drága fiam, hogy az én Rózsi lányomat munkához juttatta... végre...

Az utolsó szó, de különösen a hangsúlya azt sejtette Józsival, hogy a város nem alaptalanul vette a nyelvére a fess Rozina magánéletét. Apja tehát alighanem joggal méltatlankodott, de - a nagymama örömából ítélve - igaza lehetett neki is, amikor arra célzott, hogy az elfoglaltság talán más életmódra szoktatja Éva anyját.

Rozina csak az előbb távozott, miután nagy örömmel és lelkesedéssel számolt be a Monostori főmérnöknél tett látogatás eredményességéről. Özvegy Lángné nem bírta ki, hogy meg ne jegyezze:

- No végre benőtt a fejed lágya, és örülni tudsz komoly dolgoknak is.

Monostori nagyon kedvesen fogadta Kuthynét. Dicsérte elegáns kosztümjét, egyszerű hajviseletét, kellemes illatszerét...

Ebből mindjárt láttam - folytatta előadását Rozina -, hogy úriemberrel van dolgom. így visszanyertem

önbizalmamat, amely bizony odafelé menet nagyon a lábamba szállott. Folyton azon töprengtem, hogy miféle prosztó fog káderezni. De a főmérnök nem faggatott, hol dolgoztam és a többi, hanem leültetett egy rajztáblához, és olyan kedvesen átsegített a kezdet nehézségein, hogy türelmesebb vizsgáztatót az elemi iskolában sem kívánhattam volna.

Lángné éppen azon törte a fejét, hogy vajon a főmérnöknél is volt-e ajánlója, amikor Rozina közelebb hajolt hozzá, és csillogó szemmel kérdezte:

Mama, te mindent tudsz, ugye a főmérnök özvegy ember? - Meg sem várva a feleletet, növekvő lelkesültséggel folytatta. - Már nem egészen fiatal, egy kicsit kopasz is, de azért jóképű férfi. Nagy kujon lehet...

És itt olyan különösen elnevette a mondat folytatását, hogy az öregasszony hirtelen megriadt, vajon az állás helyett nem lesz-e ebből is csak újabb flört? Nem lenne rossz, ha Monostori elvenné feleségül Rózsit, de még udvarlónak is inkább kívánja őt, mint azokat az ifjú széltolókat, akik mostanában lábatlankodnak körülötte. Amikor Rozina szélvészként elszáguldott, hogy kivasalja a „hivatalba való, egyszerű" vászonruháját (amelyet addig mint „hivatalszagút" fel nem vett volna!), Lángné csak akkor fogott gyanút, hogy ez a - hogyan is mondta Rózsi? kujon? - főmérnök talán csak a flört kedvéért alkalmazza lányát, s ha megunta, egyszerűen kiteszi az utcára. Meg is kérdezte a kevéssel utóbb érkezett Józsitól, miféle ember a főmérnök?

Nagyszerű... igazi nemes jellem... önzetlen... bölcs... - dőltek Józsiból a magasztaló jelzők.

A tapasztalt öregasszonyt ez nem nyugtatta meg. De nem is az volt most Józsi célja. Évát bámulta, azután hadarva magyarázta:

Sietnem kell, várnak odalenn. Mindent megírtam ebben a levélben. - Átadta a tömött borítékot. - Ne, most ne olvassa el. De mindent megtud belőle.

Éva izgatottan szorongatta a paksamétát. Sokat várt a levéltől, pedig csak ez állt benne:

Kedves Évike!

Itt csatolom a Morse ábécét, használati utasítással együtt. Az A) tervrajzon pontosan jelzem, hogy szobájuk ablakában állva 8h 34 *perckor hol jelenik meg a begyen felállított tükröm fénye. AB) rajz pedig azt mutatja, hogy az ablakba helyezett kis állólámpával és a mögé helyezett tükörrel miképpen jelezheti nekem, hogy felfogta az üzenetet. Nagyon kérem, hogy erről ne feledkezzék meg, mert én odafenn igen nehezen fogom várni a válaszát...*

(Sokáig rágta a tollat, mit kellene még beleírnia a levélbe, valamilyen közelebbi célzást, figyelmeztetést vagy utalást. De végül úgy döntött, nem bízza reszketeg betűkre azt, amit a Hold ezüst fényével mondhat el... Röviden befejezte tehát a levelet.)

... Kezét csókolja igaz híve

Kvocsik József

Három darab melléklet.

A két rajzon ügyes vázlatok voltak.

A Csúcshegy meredeken szökkent a magasba, közvetlenül a város szélén. Legmagasabb pontján - teljesen eltakarva a mögötte emelkedő, kétszáz méterrel magasabb Mcdveszirtet - elhagyott kőfejtő ötven méteres sárgás-fehér sziklafala villogott, mint fényes homlok a tetőn elvonuló erdősor felfésült hajzata alatt. A kőfejtő tövében fakadt az Anjou-forrás, és köves medrében vad csörgéssel vágott neki a lejtőnek. A kocsival nehezen megközelíthető kőbánya művelésével már régen felhagytak, mert a hegy tövében ugyanolyan kőréteget fedeztek fel, s most is azt bányásszák.

A sziklafal előtti, majdnem vízszintesre gyalult területen tervezték a fiúk a víztároló medencét. A sík rész külső szélén jelölte ki Józsi holdsugárzó állomáshelyét. Erről a pontról negyvennyolc fokos szögben lehetett lenézni a város szélső házaira; a Rájnis utca nagyobb részét eltakarta ugyan a Vár szögletes tornya, Éváék ablaka azonban - mint Józsi messzelátóval már régebben megállapította - éppen egy vonalba esett a toronysisak jobb oldali alsó kiszögellésével. Ez megkönnyítette a holdfénytávíró beirányítását. Ha ugyanis Éva az ablakból a sisak alsó peremének megjelölt pontját figyeli, közvetlenül mellette meg kell látnia a kőfejtő tövében villanó tükörben a felkelő Hold fényét.

Józsi pontosan kiszámította, hogy a nyolc óra harmincnégy perckor felkelő Hold fényét milyen szögben tartott tükörrel vetítheti Éva ablakára. Négy perc alatt - a fény hosszabb-rövidebb eltakarásával pontokat és vonásokat jelezve - le kell adnia táviratát, mert akkorra a Hold annyira elmozdul, hogy a tükrözés iránya bizonytalanná válik. De ha Éva tükröt tart az ablakba helyezett lámpa mögé, a négy perc múltán neki csak arra kell vigyáznia, hogy a tükörfény érintse a torony megjelölt sarokpontját. Akkor odafönn a hegyen Józsi meg fogja látni az Éváék ablakában álló „reflektor” fényét. A lámpának különben csak egy betűt kell táviratoznia, i-t vagy n-et, aszerint hogy igennel vagy nemmel válaszolt-e Éva Józsi üzenetére.

Mindezt Józsi gyors szavakkal és apró pirulások között el is magyarázta, az ablakban meg is mutatta.

Éva nagy figyelemmel hallgatta a fiú értelmes magyarázatát, s közben olyan határozottan érezte karján az ő karját, mintha még most is a holdfényes öreg házak tövében andalognának. Végül csodálattal suttogta:

- Nem is hittem volna, hogy maga ennyire ért a csillagászathoz! Azt gondoltam, maga csak... építészeti lángész.

Óóóó... - vörösödött el Józsi. A dicséret Éva szájából még boldogabbá tette, mint a tegnapi, sokat jelentő kézszorítások emléke, de azért őszintén szerénykedett.

- Lángész, az nagy szó... és ritka eset, Évike!

De miért ne lehetne éppen maga? Szerintem lehet - ellenkezett Éva.

Olyan meggyőzően beszélt, és olyan gyönyörűségesen nézett bálványára, hogy az csak ennyit tudott szólni:

- De Évike... Ne túlozzon!... Zavarba hoz.

Hát akkor... - makacskodott kedvesen *a* lány - hát... magából biztosan világhírű építész lesz. - Lelki szeme előtt megjelent egy tízemeletes palota fényképe a Képes Világ című lapban, s mellette a tervező mérnök, Kvocsik József arcának mása. A nagy építész szívélyesen mosolygott; nem hiányoztak orra tájékáról a kedves szeplők sem.

Évike, én még csak kezdő sem vagyok - szabadkozott a leendő nagy építőmester.

- De máris azt mondják, hogy nagyon tehetséges.

Kik mondják? Honnan veszik? - tiltakozott Józsi. Hátha még azt hiszi Éva, hogy ő híresztel ilyesmit saját magáról. (De azért örült is, hogy íme, ez az édes lány beszélgetni szokott róla másokkal.)

Ilyen kisvárosban hamar híre megy mindennek - mosolygott Éva. És eszébe jutott: nem is olyan régen még milyen lesújtón mondta ezt: „kisváros”. Mennyire megszerette azóta. Józsira nézett, elsősorban az ő kedvéért szerette meg; lesütötte a szemét. - És én úgy örültem neki.

Köszönöm, Évike! - Józsi ugrálni szeretett volna, de tudta, hogy ilyen mázsás legény nevetségessé tenné magát vele. Vagy féltérdre ereszkedjék, s úgy valljon most, azzal az egyetlen, oly nehezen kimondható szóval...

Én biztosra veszem, hogy maga híres ember lesz hamarosan...

„Ez a lány hisz bennem” - gondolta Józsi, és a boldog-

ságtól olyan melege támadt, hogy le kellett vennie hátáról a nehéz zsákot, nehogy átizzadjon.

- Hamarosan? - dadogta.

Igen, maga hamarosan építeni fog valami szépet, csodálatosat...

Szépet... igen... - sóhajtotta Józsi, mert egyszerre eszébe jutott a felhőfényes műterem és a szomszéd lakószobából átmosolygó édes feleség. De ettől lett csak igazán melege! Felkapta a hátizsákot. - Évike! Hamarosan! De most már szaladnom kell. - Az ajtóból visszafordult. - A levelet... ne felejtse el!

A búcsúzó mondat reményt gyújtott Évában, hogy talán még som kell este fél kilencig várnia arra a szóra, amelyet olyan nehezen vár, s amelynek lángja benne már százszor is fellobbant. De bár a levél csak azt árulta el, hogy miképpen fog hozzá megérkezni a magasból a drága üzenet, Éva nem vesztette el a kedvét. Derűsen tanulni kezdte a távíró ábécét.

... Józsi rohant le a sötét lépcsőn. Éppen csak letette a hátizsákot a szomszéd kapu fényesre kopott bálványa mellé, amikor megérkeztek a Langánok. Ha még egy percet késik, az ikrek tetten érik, hogy Évától jött le, akkor aztán jaj neki, egész úton lett volna mit hallgatnia!

Máté és János már itt, az enyhén meredek aszfaltjárdán is roskadoztak a minden jóval megrakott zsákok alatt, azonkívül ketten egy rúdon hozták a Takarógyárból kölcsönkért nagy sátor gondosan összehajtogatott ponyváit.

Ebben leend fekhelyed - figyelmeztette Máté avagy János Józsit, fejével a rúd köré szíjazott ponyvák felé biccentve. - De eleve bejelentem, meredekebb terepen nektek kell cepelnetek, rendszeresen tehercsere legyen, mert ezen egyetlen kettes - magukra mutatott - segedelmet keres e rettenetesen keserves teherhez.

Ezen cehekhez - tette hozzá János avagy Máté, s kidüllesztette mellét, hogy lám, német eszperentéül is tudja a sátorlap nevét.

Örülök, hogy végre a kollektív munka hívei lettetek - felelte Kvocsik, nem minden gúny nélkül, a mindig külön utakon járó ikerpárnak.

Néhány pillanat múlva harsogó éljen fogadta Matafánt, mert az utolsó percig bizonytalan volt, hogy Berta mama elengedi-e a több napos kirándulásra.

Csanálos és Csokmai megérkezése után lejött Tatai is, zsákján az összehajtogatott gumiággyal. Utolsónak Monostori érkezett. A még hiányzó két fiú, Szabó és Lakatár, az erdő szélén csatlakozik majd hozzájuk. Indulhattak.

Előre púposok! - kiáltotta Józsi, és akkorát csapott a Monostori zsákja köré csavart pokrócra, hogy a keszeg fiú felnyögött:

Nooo! Hagyj békén, nincs ma jó kedvem - mondta duzzogva, s ezzel hátramaradt.

Félt társai szemeitől, hátha az ikrek már mindenkinek elfecsegték tegnapi „leégésének" történetét. De senki sem törődött vele. Csakhamar meg éppen ez kezdte bosszantani, mert azért szerette volna, ha időnként hátrakiáltanak: „Mi az, Péter, miért lóg az orrod? " És ha valaki megkérdezné: „Tán szerelmi bánat emészt? "... Péter gyorsan kitalálta, mit válaszolna erre:

„Szerelmi bánat? - kacagna. - Nálam? Ismeritek elveimet!? Búsuljon a ló. Meg nem éri lány, hogy én érte lógassam a fejem. "

„Igen, de hát akkor tegnap este miért voltál úgy »oda« Giziért? Miért tettél neki keserű szemrehányást? Miért állítottad a balsikerű választás elé? "

Péter óvatosan körülnézett, szólt-e valaki? S miután tisztázta a helyzetet, stratégiai esze hamar megtalálta az ellenérvet saját kérdésére:

„Egyáltalában nem vagyok, nem voltam szerelmes Gizibe. Helyes lány — biggyesztette el száját a néma beszéd közben -, de nincs rajta semmi különös. Ugyan mit eszik rajta Matafán? Persze, még tapasztalatlan! Ami engem illet, én már tudom, hogy a lányoknak nagyon fáj, ha egy

fiú elhagyja őket. Alkalmat akartam adni Gizinek, hogy ő adhassa ki az utamat, mert már nagyon untam őt. Ezért megjátszottam a féltékenyt, de istenbizony csak lovagiasságból. ”

Ez a regénybe illőnek vélt lovagias „megoldás” hamarosan teljes mértékben megnyugtatta Monostori Pétert. Olyannyira, hogy amikor kiáltottak érte; jöjjön váltani a sátrat cipelőket, félelem nélkül gyorsította meg lépéseit; már hitte, hogy nem kell ugratástól, nevetségességtől tartania, valóban csak csodálat illeti a lovagias szakításért.

De a fiúk továbbra sem mutattak érdeklődést Monostori szívügyei iránt.

A teher nagyjától megszabadult Langánok lemaradtak Matafánnal, élénk beszélgetésbe merülve. Ha valaki hátranéz, és látja őket, talán gyanút fog, hogy valamire készülnek. De nem nézett hátra senki és így nem is gyanakodtak semmire. Hamarosan letelepedtek pihenni, és ekkor Matafán Feri az egyik Langánnal elvonult a sűrűbe. A másik óvatosan körülnézett, azután így szólt:

Pszt! Gyertek közelebb! - Suttogva folytatta. - Hittétek volna, hogy Matafán Feri milyen babonás? Képzeljétek, nekem bevallotta, hogy azért hord a szivarzsebében kendőt, mert annak a csücskébe egy lyukas kétfilléres szerencsepénz van bekötve...

Csodálkozó mormogás hallatszott. „Biztosan Gizitől kapott szerencsepénzt” - gondolta szerencsétlenül Monostori Péter.

Én nem hiszem - szólalt meg Lakatár. - Ilyen babona ma már nincs.

Te mondod ezt? - csodálkozott Kvocsik. - Egy kapus? Hiszen minden futballista tele van kabalával.

- De Feri nem futballista!
- Attól még lehet babonás - vélte Szabó.

Mondok valamit - folytatta a Langán. - Én ellopom a Feri zsebkendőjét, és megnézzük. S ha csakugyan van benne valami, irtó nagy heccet csinálunk.

- Mit?

Bízzátok rám. Akkorát ugrik Matafán, mint ide Lacháza.

A különös hasonlatra többen nevetni kezdtek. Monostori előbb jobb majd bal oldali szomszédjához hajolt, s mint aki sokkal többet tud másoknál, megsúgta:

- A Langánok nagyon zabosak Ferire. Jaj lesz neki!
- Pszt! Jön! - jelentette a piros képű Csanálos.

Segítsetek a mókában - suttogta körbe a Langán. Amikor Matafán a közelébe ért, zsebtolvajhoz illő ügyességgel kiemelte a kendőt a helyéről, és suttyomban körülhordta. A fiúk megtapogatták a kendőre kötött csomót, amelyben érezhetően egy pénzdarab rejtőzött. Még egy pillanat, és a zsebkendő sima vége már ismét Matafán szivarzsebéből kandikált ki. Langán körülkacsintott, megköszörülte a torkát. - Te Feri, miért viselsz te mindig díszzsebkendőt?

Csak - felelte Matafán, olyan zavartan, hogy a fiúk nyomban összenéztek: valami lehet a dologban...

- De mégis... Nincs valami jelentősége?
- Nincs... nincs...

Te... a negyedikes Fercsáknak mindig egy tízfilléres van bekötve a zsebkendőjébe.

Marhaság - legyintett Matafán Ferenc. - Én nem vagyok babonás. - Idegesen megérintette zsebkendője csücskét.

Ez is gyanút keltett!...

Fogadjunk, hogy a tiedben is van valami. Ne tagadd, apafej...

- De nincs, ha mondom - erősködött Matafán.
- Hát ha olyan biztos vagy benne, akkor fogadhatsz!

Nem várt fordulat következett. A másik Langán közbevetette magát:

Ne izélj! Én jól ismerem Ferit. Nem csinál ő ilyesmit.

- Nem futballista - szólt közbe Csanálos.

- No, fogadjunk - szólt az ugrató Langán.
- Áll - felelte a Matafán-párti Langán.

A két iker felcsapott. A fiúk egymás oldalát döfködték. Ez óriási! Ilyen még nem volt! Nagy hecc, hogy Matafán helyett a másik Langán dőlt be!

Szóval - kezdte óvatosan a Matafán-párti -, te azt állítod, hogy egy tízfilléres van bekötve ebbe a zsebkendőbe? - Óvatosan megérintette az érdeklődés középpontjában álló fehérneműdarabot.

A másik habozva válaszolt:

- Nem tízfilléres... lehet kétfilléres is...
- Szóval?
- Mondjuk azt, hogy... egy pénzdarab.
- így is elfogadom.
- Egy forint?
- Egy forint.

Egy fatönkre letették a két egyforintost.

Akar még valaki fogadni? - kérdezte Máté avagy János.

Egy forinttal vegyetek be - kiáltotta Lakatár, és le szúrta a pénzét.

- Mire fogadsz?
- Hogy pénz van a zsebkendőben.

A második Langán újabb forintot tett a tönkre.

Megálljatok - szólt közbe Monostori. - Nekem gyanús a dolog. - (Hiszen Langán nem mutatta meg, hogy mi van a zsebkendő csücskében, lehet ott nadrággomb is! De ő túljár az eszükön.) - Én is fogadnék, de nem pénzdarabra, hanem valamilyen tárgyra... Azaz, lehet a csücsökben pénz is, gomb is, festék is vagy akármi... Az a fő, hogy valami kabalatárgy.

A második Langán gondolkodott, azután kijelentette:

Jó, nekem mindegy. Én arra fogadok, hogy üres a zsebkendő.

Most már sorba hullottak a pénzdarabok. S ahány csak koppant a fatönkön, a Matafánt védő Langán mindig

megtetézte a maga pénzével. Tatai - nevető fejcsóválás-sal - szintén betette a maga egyforintosát.

... A tisztásszéli tölgyfa alacsony ágáról egy szarka sóvárogva nézte a sok csillogó alumíniumot. Alig várta, hogy ezek a púpos kétlábúak már odébb álljanak...

- Nincs tovább? - kérdezte a beugrató Langán. - Akkor hát lássuk a zsebkendőt. - Matafán ellenkezése közben kihúzta a zsebéből és odadobta Kvocsiknak. - Nézd meg te.

Tatai is odahajolt. Kvocsik óvatosan kibontotta a kendőt, aztán kicsomózta a végére kötött gombot. De az üres volt. Egy lyukas garas, egy törött gombfesték sem volt benne!...

Egy pillanatnyi döbbent csend után éles kiáltozás kezdődött. Senki sem értette, hol a trükk és ki a „bűnös”? De a győztes Langán már felmarkolta az egész pénzt, másik kezével megragadta Matafánt és húzni kezdte a tisztástól a fák felé. A másik Langán utánuk indult.

- Mi az? Mit csináltok? - kérdezte Kvocsik.

Osztozunk - szólt a győztes Langán nevetve, és feje fölé emelt öklében diadalmasan megrázta a pénzt. A szarka ijedten és csalódottan elrepült. - Ugyanis hárman összebeszéltünk - magyarázta Langán.

A fiúk merev lábbal, ráncolt homlokkal álltak. Még mindig nem értették, hol ugrottak be? Ezt a csomót nehezebb volt kibogozni, mint a zsebkendőét. A matematikus tanár oldotta meg elsőnek a rejtvényfeladatot.

Brávó - kiáltotta őszinte elismeréssel és vidám mosollyal. - Jól csinálták. Cirkuszba illő produkció.

A fiúk - ezt hallva - tapsolni kezdtek, nevettek. Könnyen letettek első szándékukról, hogy az óriás Józsi vezetésével megbunyózzák az imposztorokat.

Krétával keresztet kellene rajzolni egyik Langán hátára... - dünnyögte Monostori Péter, de aztán rájött, hogy most már ez sem segít.

Jókedvűen folytatták az utat. És hamarosan Józsi

ugratására tértek át. Észrevették, hogy pokrócából különös állvány kandikál ki.

Ez meg a te amuletted? - kérdezte Máté avagy János.

- Mire való ez? - faggatta Matafán.
- Holdfény-távírót szerelek rá - hangzott a válasz.
- Hát az mire jó?
- Üzenetet küldök a városba.
- Ahá, a városba! - kiáltott fel az egyik Langán.

Szabad az utcacímet is? - kérdezte gúnyosan a szívkirály Csokmai. ,

- Khm, khm - többen erőltetetten köhögni kezdtek.
- Meglátjátok - dörmögte Józsi, már fülig vörösen.

A Meglátjátok utcába! Igenis! - szögezte le a másik Langán.

Hol is van a Meglátjátok utca? Ugye a Vár közelében? - „vette a lapot" Lakatár.

Majd mindjárt meglátod, merre van, de a nappali csillagokkal együtt - kiáltott fel a türelmét vesztett óriás és megmutatta ökleit.

A fiúk szétrebbentek. S nem merték zavarni Józsit még akkor sem, amikor a célhoz érve hozzáfogott a távíró felszereléséhez. Csak titokban pillantgattak feléje, és sokatmondóan összenevettek. A Langánok sűrűn fintorgatták is arcukat.

Mialatt a csapat sátrat vert, Józsi lyukat ásott, belerögzítette az állványt, majd szögmérő és egy vékony csodarab segítségével beállította az irányt. Ötször is ellenőrizte rajzait, számításait, nehogy valami hiba legyen. S olykor-olykor megsimogatta ingének zsebét, hogy ott zizeg-e az Évának szánt, otthon gondosan megírt, nagj jelentőségű holdsürgöny szövege.

Éppen elkészült munkájával, amikor segítségül hívták a ponyvák kifeszítéséhez. Utána Monostori kiadta a jelszót:

- No, most tartsunk szemlét a terepen.

A hatalmas kőfal meredek oldalában keskeny csapás vezetett felfelé. Libasorban kúsztak fel rajta két emelet magasra; ott óriási mélyedéshez érkeztek.

- Ni, egy barlang - kiáltott fel Matafán.

Elsőnek Józsi bújt be a barlangba, négykézlábra ereszkedve; egymás után követték a többiek. Alig két méter hosszú folyosó hatalmas csarnokba vezetett. Kellemesen hűvös volt benne, míg odakinn még késő délután is szinte izzott a levegő.

Péter hatalmas villanylámpájával körülvilágított. A terem egyik szélén padszerű kiemelkedés futott végig. Sorba letelepedtek rá. Tatai pipára gyújtott.

Mennyivel jobb ez, mint a sátor - jegyezte meg Matafán. - Nem fúj be a szél...

- De nincs is elég levegő benne - jelentette ki Monostori, és a magasba világított. A pipa füstje lassan, egy helyben kavargott, akárcsak tegnap a kultúrotthonban..

- Ablakot kell vágni bele - szólt az egyik Langán.

- Ebbe a vastag falba? - nevetett Józsi.

Az ősember, aki itt élt, ablak nélkül is nagyon jól érezhette magát - vélte Szabó.

- Ha ugyan élt itt... - jegyezte meg az osztályfőnök.

Persze hogy élt! - erősködött Lakatár. - És mi az ősemberekről nevezzük el ezt a helyet Ádám és Éva barlangjának.

Talán inkább Józsi és Éva barlangjának - ingerkedett Monostori.

Elhallgatsz - förmedt rá Kvocsik. De az,, Éva barlangja” tetszett neki. Gondolkozni kezdett, mivé lehetne átalakítani ezt a termet, hogy hasznát vehessék. Rövid szünet után folytatta. - Talán a bejáratot kellene kiszélesíteni, azzal világossá és lakhatóvá tennők...

- Jó ötlet - bólintott Tatai.

Szép gótikus kaput kellene vágni a falba, fölötte nagy rozettával - szólt Monostort. - Akkor az egész város idejár majd a barlangunkat csodálni.

Sziklafalba gót kaput? Stílustalan - mondotta Józsi, ő különben sem az egész város, csak Éva kedvére szeretett volna alkotni valamit. - Praktikus megoldás kell ide - folytatta. - Nézzük meg talán kívülről, mihez lehetne kezdeni?

Az egész társaság kimászott az alagúton, lecsúszott a platóra. Onnan bámultak felfelé, oldalt fordított fejjel. Közben a két „építészt" figyelték, de azok egyelőre csak hallgattak. Az egyik Langán törte meg a csendet:

Ki kell vájni a bejáratot. A kivésett kőből pedig csináljunk egy teraszt a barlang elé. Akkor onnan egyenest fejest ugorhatunk a medencébe.

Nagyszerű - lelkesedett Lakatár. - Józsi, mit szólsz hozzá?

A kérdezett csak fejét vakarta.

- Tudni kellene - mondta végül -, hogy mennyi követ kell megmozgatni. Elsősorban fel kellene mérni az egészet. Addig kár minden szóért.

- Helyes - szólt halkan Tatai.

Józsi papírt és ceruzát vett elő, dolgozni kezdtek a mérőszalaggal. Miközben Józsi az adatokat jegyezte, szüntelenül azon törte a fejét, mit lehetne nagyszerűt csinálni ebből a barlangból? Hogy méltó legyen Éva véleményére: „Maga hamarosan építeni fog valami szépet, csodálatosat... "

- Nos, mit csináljunk? - sürgette Lakatár.

- Még nem tudom.

Józsi félt, hogy erejét meghaladó feladatra vállalkozik. Az osztályfőnöktől kérjen tanácsot? De Tatai szerényen a háttérbe vonult; úgy dolgozott, mintha ő is diák volna... Monostori főmérnökhöz kellene fordulni. Neki mindig nagyszerű ötletei vannak.

Apáddal kellene beszélni - fordult Péterhez, aki egy sziklán ülve rajzolgatott.

Megcsináljuk magunk is - legyintett Monostori. - Ide nézz.

Papírján egy gótikus kapu vonalai bontakoztak ki.

— Hol vagyunk még ettől - sóhajtott fel Józsi, de a következő pillanatban már őt is szokatlan könnyedség fogta el; majd csak lesz valahogy... Lám, Péter sohasem aggályoskodik.

Nemsokára abbahagyták a mérést és tervezést, hogy vacsorát készítsenek. Rozsét szedtek, krumplit hámoztak, hagymát vágtak, Matafán irányításával, mert ő értett legjobban a főzéshez.

A nap már eltűnt a hegyek mögött, Józsi elővette ingzsebéből a távirat szövegét. Legalább egy mondattal jelentenie kell Évának, hogy barlangot fedeztek fel, és róla fogják elnevezni. Milyen szép lesz az alapkőletétel, Éva fogja bevakolni az emlékokmányt a kőfalba. Józsi átdolgozta a távirat szövegét, miközben csapongó gondolatai a magasból hirtelen leereszkedtek a felhőfényes műterembe. Itt, a magas hegyen is milyen derűs fényesség uralkodik majd az Éva-lakban! Persze, csak akkor, ha sikerül elég nagy kaput vágni. De hátha bedől a fal? Milyen statikája lehet ennek a kőnek? Sejtelme sem volt róla. Elcsüggedt. Milyen építész lesz belőle, ha még erre sem gondol!? Tekintete Péterre tévedt, az ő nyugalmától visszatért önbizalma. „Megcsináljuk”, vélte hallani Péter hangját. Persze hogy megcsinálják, nem szabad csüggedni. Ez az!

Órájára pillantott. Nyolc óra huszonhat. Árkon-bokron át rohant holdfénysugárzó állványához. A kondér körül ülő fiúk összekacsintottak, egymást döfködve figyelték, mit művel a Vasfejű. Józsi először a függőzsinóron ellenőrizte, hogy a tartó nem mozdult-e el, azután még egyszer megnézte a szögállást.

Közben az egyik Langán közelebb húzódott az állványhoz, és lekuporodott. Józsi a szakadék szélére ment, lenézett a mélybe, a városra, majd azt kémlelte, látni-e valami jelét, hogy készül felkelni a hold. Csak nehogy felhő takarja el! Szerencsére a szemközti dombon, a sör-

gyár kéménye mellett, ahol két perc múlva fel kell bukkannia az ezüst golyónak, nyoma sem látszott a legkisebb felhőnek sem!

Józsi kezében remegett a kis kartonlap, amellyel majd a hosszabb és rövidebb villanásokat szabályozza. Nyolc óra harminckét percet mutatott az órája. A gyárkémény gyufaszála mellett a háttér erdős dombján az eddig tömör fenyősor egyes fákra rajzolódott szét: fénycsík jelent meg mögöttük, majd fölöttük is, és gyorsan vastagodott. A szőke óriás lepillantott a völgybe. A város házai között már erősen szürkült. Sejtelmesen sötétlett a torony szélének súlyos vonala... és mellette most egy fénypont villant... Milyen okos lány ez az Évi! Noha nem is beszélték meg, előre jelzi, hogy a helyén van.

... Még tíz másodperc... A Hold már felkönyökölt a távoli erdő párkányára.

Józsi táviratozni kezdett:

„B-a-r-l-a-n-g-o-t f-e-d-e-z-t-ü-n-k f-e-l a k-ő-f-e-j-t-ő o-l-d-a-l-á-b-a-n p-o-n-t... ”

Kisujjában volt a Morse-ábécé, fél figyelemmel dolgozva sem hibázott. Mert agya közben máshol járt. Mialatt a „barlang” szót jelezte, látta a szűk bejáratot, majd a következő szavak táviratozása közben a sziklaterem egyre tágult, kapuja szépült... Tovább sürgönyzött:

„... É-v-a l-a-k l-e-s-z a n-e-v-e..

Neonfényes ÉVA-betűk villantak fel szeme előtt, amelyek a város minden pontjáról láthatók. Hirtelen meghökkent. Nem ragadta el túl messze a fantáziája? Hátha nem egyeznek bele a fiúk az ÉVA névbe?! Akkor itt marad a szörnyű hazugságban! Vagy ha beleegyeznek is, nem sikerül az építés. És már későn kap észbe, hiszen már megtáviratozta, hogy „Éva-lak” lesz a neve... De lesz-e a barlangból lak? Hátha legyőzhetetlen akadályokba ütköznek?! - Például - most jut eszébe - olyan

kemény ez a kőzet, hogy csákánnyal nem bontható... Fejtőkalapácshoz, robbantáshoz nem értenek... Csúfosan megbukik a terv. Micsoda szégyen! De úgy kell annak, aki meggondolatlanul ígéreteket tesz...

Keserűség fojtogatta torkát, de keze még gépiesen adta a betűjeleket:

„... a-r-r-ó-l, a-k-i-t a v-i-l-á-g-o-n a l-e-g-j-o-b-b-a-n s-z-e-r-e-t-e-k. ”

A holdra pillantott. Az már jókora utat tett meg. Vajon látja-e még Éva a fényt? Megkapta-e az üzenet utolsó szavát?

Leeresztette a kartonlapot szorító kezét, és feszülten figyelt. Ha megerőltette szemét, még látta a torony fekete tömegét a közben kigyúlt utcai világítás sárga fénypontjai között. De ahonnan várta, onnan nem villant a fehér tükrös pont, sem *i*, sem *n* betű.

... Az egyik sárga pont kétszer röviden pislantott... Ez az i betű, *igen*... Talán eltévesztette az irányt?... Amott egy másik lámpa most egy hosszú, azután egy rövid jelet a d o t t . . . Ez az n betű, *nem*... Vagy csak a szeme káprázik? Nem, nem, ezek utcai lámpák, s a felszálló meleg levegő rezgése kelti a pislogás látszatát... Egészen más, sokkal fehérebb volt a fény, amellyel az előbb Évi jelezte, hogy a helyén van, és várja az üzenetet.

Várt, egyre várt, de Éva nem válaszolt. Pedig az egyik mellékleten megírta neki, hogy az üzenet utolsó szavára feleljen egyetlen betűvel, i-vel vagy n-nel... Most mintha nyíl fúródott volna fejébe, úgy csapott eszébe: hiszen a „szeretek” szóra Évi nem felelhet igennel vagy nemmel! Micsoda ostoba fogalmazás volt ez!

Felkapta a kartont, és újra jelezni kezdett:

„F-e-l-e-l-j-e-n s-z-e-r-e-t-? ”

Szemét meresztve várt. A sárga fények tovább integettek, de a torony tájékáról hiába várt fényjelet. Éva

nem válaszolt, mert nem szereti. Talán meg is sértődött a merész kérdésért.

Új reményt keresett. Hátha rossz volt a tükör iránya, és Éva egy betűt sem kapott meg az üzenetből? Hiába várta a holdsugárt. Nagy szégyen volna Józsira, megcsodált csillagászati tudására, de megmarad a remény!

Gyors pillantást vetett a függőzőre. Hopp, a lelógó zsinór messzire elállt a bottól, a készülék tehát elmozdult. Józsi leguggolt, mereven figyelt... mintha még most is mozogna az állvány? Csakugyan, lassan dől a kőfal felé.

Hirtelen megfogta a botot közepe táján. Vékony fonalat érzett ujjai alatt. A fonál körül volt csavarva a boton s megfeszítve eltűnt a sötétben a kőfal irányában. Józsi arra nézett, majd ujjait a vezetéken csúsztatva megindult.

Nem messze tőle, kerek sziklatömb mögül kiugrott egy fiú és menekülni kezdett. Józsi a sötétben is felismerni vélte: az egyik Langán volt a tettes.

- Megállj, te csibész! - kiáltotta utána majdnem tébolyult haraggal.

A távírórongáló bűnös a nyaka közé szedte a lábát, és jobb felé bemenekült az erdőbe. Józsi követte, de mire a fák szélére ért, nyomot veszített. Távoli gallyrecsegés, alomzörgés jelezte, hogy az üldözött egérutat nyert...

Éva nyolc óra harmincháromkor fényjelet küldött a hegyre, ezt Józsi - mint tudjuk - meg is kapta. Azután ceruzát vett a kezébe. Egy perccel később a toronysisak sarkánál fénypont villant. Jegyezni kezdte a pontokat és vonásokat:

B-a-r-l-a-n-g-o-t f-e-d-e-z-t-ii-n-k f-e-l...

Szeme nagyra tágult a csodálkozástól. Nem ilyen üzenetet várt.

A jelek tovább villogtak.

... o-l-d-a-l-á-b-a-n..

A ceruza megbillent a lány kezében. Szeméhez nyúlt és szétnyomott egy könnyet. Gyorsan erőt vett magán, újra figyelni kezdett.

De a fénypont nem jelentkezett.

Eltévesztette az irányt?

Nem, tisztán látta a toronysisak oldalát. De a fénypont többé nem jelentkezett.

Vége a táviratnak. Mit feleljen erre: „Barlangot fedeztünk fel a kőfejtő oldalában. ” Egy tucatszor elolvasta a kuszabetűs feljegyzést, nem értette. Mit jelent, ha erre igennel vagy nemmel válaszol? Van ennek valamilyen rejtett értelme?

Agya nem működött, mintha megbénult volna. Testét belülről remegés rázta. Ajkába harapott, ökölbe szorította mind a két kezét, keményen tartotta magát.

De nem sokáig bírt fájdalmával. Leborult az ablakpárkányra - a tükör hangos koppanással leesett a padlóra, és csörömpölve hullott szét - s zokogni kezdett.

Ö, hát ilyen fiú ez a Józsi. Nincs ennek szíve!

Minden fontosabb neki, mint egy lány szeretete.

Elmegy az erdőbe, meglát egy barlangot, és egyszerre elfelejt mindent!

A NYAKKENDŐ MEG A HABKŐ

Keserű csalódásra bősz harag. Mint akit alaposan helybenhagytak, s végül még le is öntöttek egy dézsa hideg vízzel.

Józsi visszabotorkált a kerek sziklához. Nekidőlt a forró kőnek, és gondolkozni próbált.

Elképzelte Évát az ablakban, amint türelmetlenül kihajol s figyeli a torony sarkát. „így felültetett” - suttogja azután elkeseredetten, amikor hiába várja a fényjeleket. És pirulva gondol Kvocsik Józsefre, akinek kedvéért még a Morse-betűket is megtanulta. De az is lehet, hogy Évi felfogta az üzenetet, s azért nem válaszolt, mert megsértődött, és a végén bosszúsan összetépte feljegyzéseit, földhöz csapta, és piciny lábával rátiport. „Szemtelen fráter” - sziszegte közben indulatosan.

„Hát akkor talán még örüljek, ha Langán miatt Évi nem kapta meg a táviratot, és így csak fellengzős alaknak tart? ” - kérdezte magától majdnem kétségbeesetten. Nem, nem, Langán tette mindenképpen aljasság volt. Mert - fedezte fel - harmadik eset is van: hátha igennel válaszolt volna Éva, de a gaz cselszövő miatt talán sohasem fogja megtudni, hogy az a lány szereti-e őt, vagy gyűlöli? Jaj annak a komisz bajkeverőnek, ha elkapja a gallérját a tábortűznél!

- Igen ám, de melyik Langán a tettes?

Leült a sziklatömb oldalából kiálló kődarabra, két tenyerébe támasztotta állát... összerezzent. A szikla tövében egy kórócserje sötét ágbogán világos színű selyemdarab lógott. Felvette. Sárga nyakkendő volt, Langán

nyakkendője. Határozottan megismerte. Hohó, most megvagy! Hiába próbálsz tagadni! A szőke fiú összeszorította vasmarkát, ujjai között érezte - a nyakkendő lágy selyme alatt - a bűnös Langán gigáját. Most örökre leleplezi az ikreket. Kiderül, hogy melyik a bűnös, és annak akkora pofont ad, hogy a nyomáról ezentúl mindenki tudni fogja, melyik Máté és melyik János?

Két kezét hátratéve Józsi a kondérhoz ballagott. A fiúk a tűz körül üldögéltek, néhányan zümmögve dudorásztak. A bősz óriás közeledtére egymás után elhallgattak.

Mint komor bikáé, olyan a járása - mutatott Csokmai az érkezőre.

Mint a barna éjfél, szeme pillantása - szavalta tovább a Toldit Monostori Péter.

Bika rugaszkodván, kötél szakad vala - szólt Kvocsik Józsi fenyegető hangon. - Hol vannak a Langánok? - kérdezte rövid szünet után.

A szelíd vasgyúróbó! olyan indulat sugárzott, hogy még a rőzsefüst is ijedten szökkent át a kondér túlsó oldalára. Az ott ülők krákogni kezdtek.

Elkódorogtak valamerre - szólalt meg végül Matafán.

- Nekem elég az egyik is - szólt komoran Józsi.
- Jó, de melyik?

Majd kiderül. De az meg fogja emlegetni a mai napot.

- Beszélj már értelmesen - szólt türelmetlenül Péter.

Józsi erre elmesélte, hogy az egyik iker titokban megmadzagolta holdsugárzó állványát, sürgönyzés közben ferdére húzta, és most nem tudja, megkapták-e üzenetét?

Miféle üzenetet? - kérdezte Monostori, mintha mit sem sejtene, pedig négyszemközt már mindenkinek elárulta, hogy kinek üzenget a Vasfejű.

A holdfénysürgönyt - magyarázta Józsi. Gyanútlanul mondta ki, de nyomban megsejtette, hogy a következő kérdés már „kellemetlen” lesz.

Kinek sürgönyöztél? És mit? - kérdezte Csanálos. Hangja gúnyos volt és sértődött. - Abbahagyhatnád a titkolózást!

A fiúk Csanálossal éreztek. Eddig tisztelték Józsit, hogy olyan „diszkréten" hallgat szerelméről, de ez a mai teljes különvonulása - ez már több volt a soknál. Nem árt neki - vélték -, hogy a Langánok jól megtréfálták.

„Kinek és mit? Az az én dolgom" - akarta mondani Józsi, de megérezte, hogy nincs joga a nagy hanghoz. Sejtette, hogy a fiúk neheztelnek rá - és joggal.

Percekig csak a tűz ropogása meg a krumpli rotyogása hallatszott.

Mi már nem vagyunk neked elég jó társaság? Miért vonulsz félre állandóan?

Többen azt hitték, Józsi menten nekiugrik az élesen kérdező Csanálosnak, de váratlanul megszólalt az osztályfőnök:

- Ami azt illeti, a szemrehányás nem alaptalan.

A fiúk mind Tatai felé fordultak.

Előrebocsátom - folytatta a tanár -, hogy én nem mint osztályfőnök szólok... Én itt nem akarok több lenni, csak barát... osztálytárs... Ha elfogadnak.

- Éljen a tanár úr! - szólt Matafán.

Szóval - folytatta Tatai -, én helyeslem, ha az ifjú férfilélek szemérmes *és* rejtegeti érzelmi titkát. De nem tartom helyesnek, ha valaki egy kiránduláson titkos dolgokat művel.

- Ügy van - mondották egyszerre többen.

- A fiúk itt... nem alaptalanul, csípős megjegyzéseket tettek magára... és valamelyik fiú, úgy látszik, meg is tréfálta... Nem gondolja, Kvocsik, hogy talán rászolgált?

Józsi hátratett kezében mérgesen gyömöszölte a sárga selyemnyakkendőt. Az előbb már belátta hibáját, de most az éles bírálat dacot váltott ki belőle. Arra gondolt, hogy sarkon fordul és hazamegy. Aztán majd meglátják, hogyan boldogulnak az építéssel nélküle!...

De néhány pillanat múlva az indulat dagálya visszafelé kezdett hömpölyögni. Ha Tatai is ilyen keményen ellene fordul, akkor nagyot vétkezhetett... Lehajtotta fejét:

Igazatok van... hibáztam... belátom. Bocsássatok meg. Mentségemre fogadjátok el, hogy... amit élőszóval nem tudtam elmondani, távírón akartam leadni. És most... egy lány előtt... kínos szégyenbe döntött ez a bitang!

Az utolsó szavaknál hangja felerősödött. Jobb öklét előrántotta háta mögül, és dühösen megrázta.

Monostori felugrott, kivette Józsi markából a sárga rongyot.

- Langán nyakkendője - állapította meg.
- Menekülés közben vesztette el - magyarázta Józsi.

Ohó, most nincs tagadás, melyik vesztette el - kiáltott fel diadalmasan Péter. - Most leleplezzük az ikreket. Most ez egyszer nem segít rajtuk a hasonlóságuk!

A kettős fordulat - Józsi töredelmes bánata és az új „ügy" - egyszerre megváltoztatta a hangulatot. Józsinak gyorsan megbocsátottak, de az ikreknek sok volt a rovásán:

- Végre! Most szorul a hurok!
- Befellegzett a hasonlóság-trükknek!
- Pszt! Jönnek! - suttogta izgatottan Lakatár.

Mindenki hirtelen elnémult, s feszülten várta a fejleményeket. Az ikrek látszólag gyanútlanul közeledtek.

Kvocsik nadrágzsebébe süllyesztette nyakkendőt szorító öklét, s az ikrek elé toppant:

No, tisztelt Máté avagy János, melyiktek döntötte el az állványomat? Mi? De ne is próbáljátok egymásra kenni! - Megszorította zsebében a selyemnyakkendőt.

A két iker a kondérhoz ért. Arcukon nyoma sem volt izgalomnak vagy félelemnek.

- Mi az? Mit akarsz? - kérdezték.

Józsi még egyet lépett előre, de hirtelen megtorpant, leesett az álla, és arcára bamba mosoly ült.

Egyik Langánnak sem volt nyakkendője.

„Ördögien ügyes két fickó” - ez sugárzott a többiek arcáról, amikor sorra megállapították, hogy hiába lestek az áruló nyakkendőre...

Hopp, most jut eszembe - pattant oda Monostori. - Emlékszem, délután csak egyik Langánnak volt nyakkendője!

Jó, de melyikünknek volt? - kérdezte gúnyos mosollyal Máté avagy János.

Péter összeráncolt homlokkal hallgatott.

Korábban kellett volna felkelned - folytatta Langán. - Miért nem jegyezted meg, hogy melyikünk jött ma nyakkendő nélkül! Hahaha!

- Izgalmas mérkőzés - bólintott Csanálos.

Monostori fuldoklottt mérgében.

- Ezt jól kifőztétek - sziszegte.

Talpra esnek, mint a macskák - állapította meg Tatai.

- Ne higgye, tanár úr, csak szerencséjük van - dühöngött Józsi. - Más ikerpár lebukott volna, ha az egyik nem köt nyakkendőt. Őket meg éppen ez menti meg a leleplezéstől. Á! - Nagyot húzott a levegőbe.

Tévedsz, öregem - diadalmaskodott Máté avagy János. - Véletlen volt, hogy egyikünk nyakkendő nélkül jött. De ahhoz már ész kellett, hogy a másik még jókor eldobta a magáét. Nem szerencse ez, hanem ész!

Kész a kaja! Hozzátok a csajkákat - rikoltotta Matafán.

- Éljen! - kiáltotta diákos vidámsággal Tatai.

Így a mérkőzés eldöntetlen állásban félbeszakadt - állapították meg a fiúk.

- Majd kiderítem én a titkotokat - mormogta Józsi.

A két iker meghallotta, és egyszerre kiáltotta oda:

- Majd ha fagy!

- Akkor ezen a nyáron hó lesz nagy - szólt Józsi, és megrázta öklét.

Másnap hajnalban Tatai ébredt fel elsőnek. Felöltözött és kiment, rég vágyott már egy hegyi napfelkelte csodálatos élményére.

Még csak derengett, az erdők sötét tömege alig vált el a keleti égbolttól, a hegyek gerincének hajlásait inkább csak sejteni lehetett, mint látni.

Egyszerre csak szél suhant végig a fák fölött; felébredt álmából, felsóhajtott és megmozdult az erdő, zöld paplana alatt. Levélszínén könnyű borzongás futott végig. Az ég alján sárga csík jelent meg. Valahol a láthatatlan közelben pittyegve megszólalt egy madár, aztán egy második, harmadik...

Megkezdődött a gyönyörű színjáték. A sötét árnyakból kibontakozott a végtelen lombtenger, amelynek mélyén miihó élet keresi a maga mindennapi feladatát... Ilyen hajnali erdő a fiatal lélek is - jutott eszébe Tatai Richárdnak. Sejtelmes vonalai között csak gyanítani lehet az alkotni vágyást, a tettre készséget - s aggódva kémlelni azt, vajon lesz-e mindehhez munkálkodó szenvedélye is, kitartása, hogy jelenné érlelje a jövőt.

Elgondolkozva figyelte a derék tanár a hajnal sokat sejtető csodáit, a kezdődő élet gyors rezdülését, a sziklákon szilárd lábbal álló sudár fenyőfák erőt rengető nyújtózkodását. Háta mögött megmozdult a tábor is. A forrás körül karcsú fiútestek fasora hajladozott, s a fröcskölő vízből gyémánt permetet sziporkázott a játékos napfény.

... Gyors reggeli után a kis csapat csákánnyal rohamozta meg a barlangbejáratot. Egy perc késéssel sem akarták hátráltatni az új, nagy terv, a nyári palota megvalósítását.

Ne olyan vadul, még ránk dől a hegy - kiáltotta mosolyogva Tatai a vad csákányozás láttára. Félt, hogy a nagy buzgalomra gyors lankadás következhetik.

- Nem kell félni, hogy ránk szakad; meg se moccan - dörmögte bosszúsan Kvocsik. - Olyan ez, mint az acél. - És magában hozzátette: „Sohasem lesz ebből Éva-lak. ”

Letette csákányát, és megtörölte homlokát. Aztán levetette ujjatlan trikóját, és újból a sziklafalhoz vágott. A fényes acél nagyot csendült, a szürkés kő nagyot szikrázott, de csak apró, fehér horzsolás támadt a bőrén.

- A badacsonyi bazalt ehhez képest olvadt vaj lehet - sóhajtotta Monostori.

- Próbáljuk meg belülről kifelé - lihegte Lakatár.

- Mi értelme annak? - kételkedett Péter.

De a két Langán máris négykézlábra ereszkedett, s eltűnt a nyílásban. Nyomukban Lakatár is bemászott.

- No, ezeket se látjuk ebédig - jegyezte meg Kvocsik.

A kint maradtak felkapták csákányukat, és újra kezdtek a munkát. De jó negyedórába tellett, amíg az első — nem is éppen nagy - tömböt sikerült leválasztaniuk.

- Egy év alatt se törünk itt kaput - nyögdécselte Péter, tenyerét simogatva.

- Robbantani kellene - vélte Csanálos.

- De ahhoz nem értünk - legyintett Józsi.

Dolgoztak megint egy darabig. Egyszerre csak a barlang folyosójából zörgés, motozás hallatszott. Néhány pillanat múlva megjelent a nyílásban Lakatár feje. Hason fekve előgördített egy gyerekfejnyi kődarabot.

Nézzétek csak! Belülről ebből van a hegy! - kiáltotta.

Józsi felemelte a követ, s mindjárt meghökkent, hogy milyen könnyű. Mintha fából volna. A tapintása meg puha, zsíros.

- Kő ez?

Én magam vésztem ki a barlang falából, a padka fölött - jelentette Lakatár. - Belül ilyen az egész.

Tatai megnézte a kődarabot.

Hiszen ez olyan, mint a habkő - kiáltott fel. - Várjanak csak, mindjárt kipróbálom.

Az osztályfőnököt követve a társaság levonult a forráshoz. Tatai letört egy darabot a kőből, megnedvesítette, aztán dörzsölni kezdte vele a mutatóujja hegyét.

Habkő - állapította meg. - Nézzék csak, leviszi a nikotint.

Nagyszerű! Habkőgyárat alapítunk - kiáltott fel Monostori.

Ezen jót nevettek, majd várakozón néztek Józsira, mit szól hozzá a szakember?

Kvocsik szomorúan bámult maga elé:

- Nem tudom, mit lehet kezdeni a habkővel? Puha és könnyű. Nincs tartása. Ilyen gyenge kő hamar beomlik.

Látni vélte, amint az Eva-lak falai bedőlnek, s a homlokzat büszke betűi a porba omlanak.

- Hát a habkőgyár? - kérdezte valaki.
- Komolytalan dolog - legyintett Józsi.
- Hát akkor?

Én azt mondom, hagyjuk a barlangot, építsük a medencét. Ahogy eredetileg akartuk - szólt közbe Péter.

- Helyes! Úgy van! - általános helyeslés támadt.

Oda ballagtak, ahová a medence-erőművet tervezték. Péter újra magyarázni kezdte elképzeléseit. Józsi gondterhelten hallgatott. Ez annyira feltűnt, hogy Péter idegesen megkérdezte:

- Nem tetszik?

Dehogy nem - felelte vontatottan Józsi. - Hiszen ebben már rég megegyeztünk. Csak...

- Csak?

Csak az jutott eszembe, helyes-e, hogy ilyen... felesleges dologgal foglalkozunk. Amikor... amikor például olyan nagy a lakásínség. Arra gondoltam, hasznosabb lenne, ha beadnánk valamely építkezésre. Lakást építenénk, és sokat tanulnánk is. Többet, mint itt.

Már megint ezzel jössz? - méltatlankodott Péter. - Beszéltünk erről már eleget. A lakásépítés nem munkaerő, hanem tégla kérdése. Nincs elég építőanyag!

- Ez igaz - ismerte el Józsi.

Hát akkor, miért akadékoskodsz? A medencét kőbe vágjuk, nem kell hozzá építőanyag. Igaz?

- Fürödni akarunk! Lubickolni! - kiáltotta Csokmai.

- Ez az! Hagyjuk az elméleti vitát! Építsük a medencét - kiáltozták összevissza a fiúk.

Péter spárgát vett elő, cövekeket faragtak, kijelölték a határvonalakat. S nyomban bontani kezdték a talajt. A palás föld könnyen omlott, szinte élvezet volt csákányozni.

Tatai maga is nekivetkőzött, de mivel csákány már nem jutott neki, a törmeléket lapátolta. Nagyon élvezte az előbbi vitát, folyton visszagondolt rá. Ezek a fiúk ismerik az országos problémákat is, de a reális megoldás hívei. Ha rájönnek, hogy a lakáshiányon úgysem segíthetnek, nem töltik sopánkodással az időt, hanem azonnal keresnek maguknak valamilyen megoldható feladatot.

... Tizenegy óra tájban megérkezett Kvocsikné kisebbik fiával, Tónival. Alaposan felpakoltak mind a ketten. Józsi anyja elseje óta nem járt munkába, csak a családjának élt. Elhatározta, hogy - amíg férje Budapesten jár - ő pártfogásába veszi a tábort, ebédet főz a fiúknak.

Nagy lelkesedéssel fogadták. Matafán egy ideig adta a sértődöttet, hogy talán nem ízlett tegnap az ő főztje, de végül kuktának ajánlkozott Józsi anyja mellé.

Kvocsikné megnézte a már tekintélyes nagyságú gödröt.

- Nem valami híres - biggyesztette el a száját. - Ilyen göcsörtös falakkal nem lehet építeni.

A fiúk mentegetőztek, hogy hiába minden igyekezetük, a pala sohasem úgy hasad, ahogyan ők szeretnék. Az asszony lemászott a gödörbe, morzsolgatta az omlékony rétegeket. Végül elismerte, hogy kőfaragó legyen a talpán, aki ebben egyenes falat vág.

- Ki kell bélelni téglával - javasolta végül.

- Ide felcipelni téglát? - rémüldözött Péter.

- Itt fenn kell csinálni... vályogból.

- Hol vegyünk agyagot? Itt minden csak kő!

Kvocsikné szeme a habkődarabra esett. Felemelte, megforgatta a szivacsra emlékeztető darabot.

- Csináljatok tufából - jegyezte meg.

A fiúk kíváncsian összehajoltak. Mit mond Kvocsik néni? Mi ez? Tufa? Milyen fa?

Az asszony magyarázni kezdte, hogy ezt a puha, de mégis szívós követ nagyon egyszerűen, fűrésszel lehet hasogatni, s kitűnő téglát ad. Csak legyen elég belőle.

- A hegy belseje csupa habkő - jelentette Szabó.
- Hiszen ez nagyszerű!

De hogyan bányásszuk ki? - kérdezte Józsi. - Azon a szűk barlangnyíláson nem lehet kihozni!

Gabi bácsival kell beszélni - fordult Kvocsikné a fiához. - Ő majd megmondja. Tán fel is jön ide.

Gabi bácsi, Kvocsikné öccse, a szénbányában ácsbrigádnak volt a vezetője.

- Csakugyan! - kiáltott fel Józsi. - Lemegyek érte.

Nagy volt az öröm, hogy egy igazi bányász jön segítségükre.

... Kvocsikné kockára aprított húst hozott magával, most nekilátott gulyást főzni. A fiúk körülülték a kondért, krumplit hámoztak, zöldséget pucoltak, hagymát aprítottak. Az asszony közben a tufatégláról beszélt. Várpalotán egész utcasort építettek belőle. Itt egyenesre bélelhetik vele a medence gödrét.

Elhatározták, hogy ebéd után Józsi lemegy a városba, beszél Gabi bácsival, megszerzi a szükséges szerszámokat. A fiúk estig befejezik a medence alapjainak kivájását. Holnap téglát faragnak, holnapután Kvocsikné ismét feljön, megtanítja őket a mész oltására, a malter felrakására, segít a medence falait megépíteni.

Józsi ebéd után bemászott a barlangba, és vázlatot készített az alakiáról, hogy a bányaszakértőnek mindent pontosan elmondhaisson. Ezután hármasban nekivágtak a városba vezető szerpentinútnak.

Reggel óta a nagy munka lázában alig gondolt Józsi tegnapi szégyenére, de most, hogy a Rájnis utcába torkolló ösvényen minden lépéssel közelebb került Évához, egyre

erősebb szorongás fogta el. Mi lesz, ha az ablakban meglátja Évát? Tegyen úgy, mintha nem látná? Anyja és öccse kíséretében úgysem beszélhet vele! Még csak azt sem kérdezheti meg tőle, hogy a hegyre menet felmehet-e majd hozzájuk? De hátha Éva szóba sem áll vele, még a köszönését sem fogadja, hanem hátat fordít neki az ablakban?! Megveti őt, mert elmaradt a sürgöny, vagy éppen azért haragszik, mert megkapta a táviratot... Miért is írt olyan vakmerő szöveget!...

Kvocsikné gyors oldalpillantásokkal figyelte fiát. Már a város első házaihoz közeledtek, de Józsi még nem szólt egy szót sem. És mintha egyre nagyobb kétségbeesés vette volna birtokba fia arcát.

- Valami baj van? - kérdezte meg tőle végül.

Ó dehogy, mama. Semmi. Nincs semmi baj. Miért is volna? Nagyon jól érzem magamat a táborban... Igazán jól.

Úgy dőlt belőle a magyarázkodás, hogy Kvocsikné nyomban kitalálta: a fiú szerelmi bánatát titkolja. Visszagondolva az osztályfőnökkel folytatott beszélgetésre, csak egy nevet kérdezett:

- Kuthy Éva?

Hogyan jut eszébe ez a név? - kérdezte Józsi elvörösödve.

Ha nem sejtettem volna semmit, ezzel a kérdéssel már mindent bevallottál - mosolvgott az anya.

Józsi még vörösebb lett. Fejével öccse felé biccentve halkan suttogta:

- Tóni előtt? Ne beszéljünk róla.

Jó, majd otthon - adott haladékot készséggel az anya.

Az óriás fiú lehorgasztotta fejét. Mit valljon be anyjának? Mindent? Olyan jó lenne, ha kiönthetné a lelkét valakinek, és tanácsot kérhetne. De hogyan is kezdje el? Szavakat keresett, mondatokat fogalmazott...

Anyja oldalán baktatva nagy bánatában észre sem

vette, hogy elhaladtak a Rájnis utcai házzal szemben a gyalogjárón.

De az ablakból észrevették a fiút.

A köszöngetőd - fordult hátra a párkánypárnán könyöklő nagymama.

Éva felszökkent pamlagsarki bánatos magányából, de mire az ablakhoz ugrott, Józsinak már csak a hátát láthatta.

- Ide se nézett? - kérdezte csalódottan.

Történt köztelek valami? - felelt kérdéssel a nagymama.

Éva ismét a díványra vetette magát, kezébe temette arcát, vállát sírás rázta. Mi történt Józsival? Miért hagyta el őt? Érthetetlen a távirata, megfejthetetlen a viselkedése.

A nagymama a három Kvocsik után nézett. Akkor fordultak be a sarkon. Józsi nem nézett vissza. Mi történhetett vele? - tűnődött az öregasszony is.

... Otthon Kvocsikné - mihelyt Tóni egy könyvvel a kezében elvonult a kertbe - leültette fiát, és mellé telepedett:

- Akartál valamit mondani... a Kuthy-lányról, ugye?

Muszáj? - kérdezte Józsi, és aggályosan anyja arcába kémlelt.

Nem, nem muszáj - szólt az asszony, és úgy tett, mintha fel akarna kelni.

Józsi visszahúzta maga mellé:

Ne menjen el, mama. Elmondanám... De hol is kezdjem?

- Ahol kezdődött.
- Az hosszú lenne...
- Akkor a végén.
- Hát...

Józsi a szavak közt botladozva elindult, hogy elvezesse hallgatóját a holdfénytávíró drámájához.

Kvocsikné először elámult fia bonyolult találmányán,

de öröme csak egy pillanatig tartott, azután türelmetlenül félbeszakította:

Különösek vagytok ti fiúk. Mire való ilyen bonyolultan üzenetet küldeni, ahelyett, hogy egyszerűen a szemébe megmondanád...

- Mit, mama?
- Hogy szereted.
- Jaj! - kiáltott fel Józsi. Elállt a lélegzete, hogy anyja ilyen könnyen kitalálta a titkát, de ugyanakkor örült is, hogy kimondta helyette a nehéz szót. - Azt hiszi, azt csak úgy lehet?

Kvocsikné elnevette magát:

- Apád annak idején nem volt ilyen gyáva legény. Egy este azt kérdezte tőlem: ha Fehérváron végeztünk a munkával, elszegődnék-e én is a várpalotai építkezéshez? „Ha maga is jön, szívesen", feleltem én. Szó adja a szót ilyenben. Ö már ezt kérdezte: „A munkáért jössz-e, vagy az én kedvemért? " Én így feleltem: „Egyikért is, másikért is. " De ő ezzel sem érte be. „S a munkát szereted-e inkább vagy...? "- faggatott. Erre már nem feleltem, de mint férj és feleség álltunk el az építkezésre.

Józsi a meghatottságtól mereven ült egy pillanatig, aztán hirtelen felugrott, mint aki érti már, s nem magyarázkodik tovább. Nekirohant az ajtónak.

Elhívod magaddal medencét építeni? - kiáltott utána az anya, derűs mosollyal.

Józsi beütötte fejét az ajtóba. Megállt, visszafordult:

- Mit is akartam? - kérdezte a homlokát tapogatva.

Ó, te teremtés koronája - nevetett Kvocsikné. - Hát megkérdezni, hogy... - sokat jelentően elhallgatott, és hamiskásan hunyorított.

A fiú nagy zavarban volt, de néhány pillanat múlva feltalálta magát. Az asztalhoz lépett, felkapta a majdnem ottfelejtett mintahabkövet:

- Megkérdezem Gabi bácsitól, hogyan kell kibányászni az ilyet... Igaz? - és most ő nevetett.

Monostori Bertalan jól sejtette: Kuthyné csuka lett az önmagukat kényelmesen elhagyó pontyok tavában. A férfiak, akik a keresett egyszerűségével oly elegáns pesti asszony közelében dolgoztak, máról holnapra megváltoztak: kivasaltatták ruhájukat, kipiszkálták körmük széle alól a feketét, időnként kis fésűt húztak elő zsebükből... És Kuthyné jelenlétében igyekeztek választékos szavakkal, szellemes megjegyzésekkel, „kultúrát sugárzó" kijelentésekkel felhívni magukra a figyelmet. A nők néhány napig csak pukkadoztak, szidták az erkölcstelen nagyvárosi személyt, gyalázták a csélcsap férfiakat, akiket néhány ronggyal meg lehet szédítem. De később egymás után rendbe hozatták fejüket, kimosták és megstoppolták munkaköpenyüket, s jobbik ruhájukat viselték alatta.

Rozina természetesen boldogan mesélte mindenfelé sikereit, erősen eltúlozva személyének jelentőségét s még inkább a jó megjelenéshez fűzött „politikai" megjegyzéseket. Mert néhányan bizony így sóhajtoztak Rozina láttára: „Hej, mikor még így jártak az asszonyok... Volt, aki hozzátette: „így, de irodába nem jártak!...

És napok alatt kialakult Rozina körül egy kis társaság, amely sunyi mosolyokkal, gúnyos összenézésekkel, hangsúlyos köhejekkel figyelmeztette egymást arra, hogy „ők egészen máshoz vannak szokva".

A főmérnök nem sokat törődött ezzel, inkább növekvő érdeklődéssel figyelte magát Rozinát. A pesti asszonyt ügyesen hangsúlyozott karcsúsága, hibátlanul ápolt arcbőre, mindig tökéletes hajviselete harmincon aluli, kívá-

natos nőnek mutatta. Kuthyné igen finom érzelmi antennája nyomban felfogta a főmérnök érdeklődésének jeleit, és a megfelelő hullámhosszon sugározni kezdte hívásait, sőt kihívásait. A főmérnök előzékeny figyelme vakmerővé tette az asszonyt s mind gyakrabban bizalmaskodó megjegyzésekre ösztönözte. A hiú főmérnököt, akinek mindennél fontosabb volt hivatali tekintélyének megóvása, ez nyomban óvatosságra intette. De hamarosan fülébe jutott, Kuthyné már azzal dicsekszik, hogy „mindent megkaphat" főnökétől. Az elbizakodott asszony egy-két kedves szóból mindjárt arra következtetett, hogy az idős Monostori minden áldozatra kapható lesz érte. Már olyan nyíltan kacérkodott, hogy a főmérnök elhatározta: leinti a csinos rajzolónőt.

Ezen a délutánon Kuthyné bement főnöke szobájába, hogy megmutassa új, halványsárga blúzát, amelyhez igen jól illő arcfestéket talált egy régi retiküljében. Monostori egy udvarias mondattal akarta elkezdeni a megleckéztetést:

Maga ma olyan fiatal, hogy testvérnénje lehetne saját lányának.

És ekkor Rozina viháncoló jókedvvel leereszkedett egy fotőjre, átvetette egyik lábát a másikon, és nagy füstfelhőt bodorítva maga köré, megkérdezte:

- Ismeri a lányomat?
- Láttam.

Már nagyon hölgyesedik - folytatta Rozina -, pedig még elég fiatal. Hanem tudja, Monostori, már rég akarom kérdezni magától: tulajdonképpen miért nem a maga fia udvarol az én lányomnak? Jobban illenék hozzá, mint az a malterszagú Kvocsik fiú...

- Mit ért azon, hogy malterszagú?

Kellemetlen és borotvaéles volt Monostori kérdése, az. asszony úgy megrezzent tőle, mintha penge hasított volna bőrébe. De aztán úgy vélte, a főmérnök azért óvatos, mert a főnökről van szó. Próbált ügyesen visszavonulni:

Csak tréfáltam... mert apja kőmíves volt, azt hallom. De hát végre is nincs abban szégyen! Ezt a malterszagot nálunk csak úgy mondják.

Csak mondják... néhol - szólt a főmérnök visszafojtott haraggal, és ingerülten belenyomta cigarettáját a hamutarójába. - De nálunk nem mondják! - Nem talált szavakat bosszúságában, hogy ez a nő ilyen vakmerőén visszaél a bizalmával.

Az asszony tovább ügyeskedett:

Tudom, Kvocsik elvtárs igen kiváló ember. Legalábbis sokan mondják... De hát azért egy... úrigyerek, az mégiscsak úrigyerek. Az gyerekszobát jelent, jó modort... meg egyebeket. No nem?

- Nem! - kiáltotta a főmérnök hevesen.

Kuthyné riadtan felkelt, és az ajtó felé hátrált.

Azért ne egyen meg mindjárt - suttogta, összeszedve minden kacérságát.

De a főmérnök már nem a csinos nőt látta maga előtt. Egyszerre nagy szégyen fogta el, hogy ötven éves fejjel majdnem bedőlt ennek a magát nem önzetlenül kellető nőszemélynek.

Asszonyom - mondotta hűvösen legyen szíves tudomásul venni, hogy nem bírom, ha valaki származása szerint különbözteti meg az embereket. Akárki az apja, Kvocsik Józsi nagyon tehetséges, szorgalmas, jó modorú fiatalember. Ügy szeretem, mint saját fiamat...

Rozina - mint a sarokba szorított macska - vakmerően ráfújt erős leckéztetőjére:

- Csak ezért szereti a főnök fiát?

Kikérem magamnak ezt a gyanúsítást - csattant fel a főmérnök hangja. - És ezt a hangot is.

Kérem... kérem... - hebegte méltatlankodva Rozina. - Én is elfogadom az... egyenlőséget... természetesen. De azért más az úriember és más a proletár. Ezt beláthatja.

- Más? Persze hogy más - szólt gúnyosan Monostori

Bertalan. - Én például proletárszármazású vagyok, a nagyapám kis suszter volt, és bizonyára ezért van az, hogy én inkább húzok egy malterszagú kőműveshez, mint azokhoz, akik az ingyenélést istenítik úriemberi magatartásként...

- Kérem, az angol úriember... - akart vitatkozni a nő.

A főmérnök erélyesen letorkolta:

Az angolok... már az értelmes angol emberek szerint a kifogástalan magatartás az úriember ismertető jele, de maguk... tudja jól, kikre gondolok... az úriembert a dolgozó ember ellentétének tekintik. Ez korszerűtlen, haszontalan és ostoba gondolkozás.

Rozina sápadtan állt az ajtóban. A szégyentől csípni, rúgni, harapni tudott volna. De mielőtt kimenekül, meg kell karmolnia ezt a lehetetlen embert! Hirtelen eszébe jutott, mit hallott Monostoriról azoktól, akik „máshoz vannak szokva".

No... no... - sziszegte. - Azért maga sem beszélt mindig így arról a híres kőműveslegényről.

A főmérnök mély lélegzetet vett. Nem fog vitatkozni ezzel az üresfejű nővel, akinek a szavak nem ugyanazt jelentik, mint őneki. Végzett Rozinával, mint nővel. Rá se néz többet, de annál inkább a munkájára! Mit is mondjon még neki?

Kopogtak az ajtón, megkönnyebbülten kieresztette a tüdejébe szívott levegőt, egyetlen szóval:

- Szabad!

Kvocsik Józsi nyitott be. Kezében habkő, háta mögött Gabi bácsi.

- A legjobbkor - kiáltott fel pokoli gúnnyal a főmérnök. - Tessék, asszonyom, itt a kőműveslegény malterszagú fia. Mutatkozz be, ha még nem ismernéd személyesen, pártfogoltadnak, aki éppen az előbb nagy szeretettel és hálával nyilatkozott rólatok.

Józsi riadtan állt a küszöbön, a lehetetlen helyzetben.

Rozina hirtelen irányt változtatott. A fiú felé fordította haragját:

Felesleges bemutatkoznia. Csak terhemre lenne. Mint ahogy terhére van a lányomnak is. És ha ért valamit az úriemberi viselkedéshez, akkor ezentúl békén hagyja Évát. Jónapot. - Kifordult a folyosóra és elviharzott.

Monostori becsukta az ajtót.

Nem kell vele törődni - szólt vigasztalón, de a fájdalomtól szinte megbénult fiú nem is hallotta. - Csak fecseg. Nem kell komolyan venni. - ö maga már teljesen lecsillapodott. Végzett Kuthynéval. Nem látta, hogy a Kvocsik fiú egész testében reszket. - Hát mi szél hozott, Józsi fiam?

Józsi csak állt és nagyokat nyelt.

Végre Gabi bácsi kezdett magyarázni az égő arccal hallgató fiú helyett. A főmérnök közben elvette a követ, vizsgálgatta.

Jónak látszik - mondotta a végén. - Elég jónak. Majd megvizsgáltatom. De tudni kellene, könnyű-e lehozni a helyéről? Mert másképp nem ér semmit.

Én most felmegyek az öcskösse] és körülnézek - szólt a bányász.

- No, az jó lesz - kapott a szón Monostori. - Holnap keressen fel, és mondjon el mindent. - Kezébe nyomta a tufát, és elsietett. Értekezletre.

Józsi tétován állt az ajtó előtt a folyosón. Végre Gabi bácsi oldalba bökte:

- No, gyerünk. Vezess a hegyre, öcskös.

Persze a hegyre! Józsi elindult, bizonytalan lépésekkel, mint amikor a leterített ökölvívó feltápászkodik. Borzalmas erejű ütést kapott, de nem érezte biztosan, hogy hol faj? Persze, a hegyre! Jó, hogy lehet valahová menni. Mert Évához - világos! - többé nem mehet! „Terhére van neki”, mondotta az anyja. Milyen szerencse, hogy itt történt ez, mert ha Éva jelenlétében vágják mindezt az

arcába, egyszerűen nem éli túl. De talán így sem!... Úristen, mi történhetett? Próbált következtetni, miközben Gabi bácsi egyre gyorsabb menésre nógatta.

Ott kell keresni a magyarázatot, hogy miért nem felelt Éva a sürgönyre? A bősz Kuthyné - szép boszorka, akár Matafánné - talán éppen akkor rontott be a szobába, amikor ő leadta a jeleket... Megtudta, hogy a „malterszagú kőmívesfi" vall szerelmet a lányának, mire összetépte a cédulát, talán meg is ütötte lányát, végül eltiltotta attól, hogy valaha rá is nézzen! Persze, Éva szereti őt, Éva válaszolni akart neki, igennel. Az anyja tehet mindenről!

Megálljunk csak, lehetséges ez? Józsi megállt, éppen azon a tisztáson, ahol tegnap pihentek, és olyan jól eltréfáltak. Mereven a fák közé bámult, boldogságának csillogó pénzeit keresve. De egy gonosz szarka messze szállt velük... Csakugyan Kuthyné az oka mindennek? Hiszen néhány nappal ezelőtt Kuthyné még Éva útján kérte, hogy beszéljen az érdekében papájával! Ez a kettő hogyan fér össze? Sehogyan. Kuthyné talán nem is tudott lánya kívánságáról, ez a támogatás Éva egyéni kezdeményezése volt. Biztos ez? Éva nem állt át anyja pártjára? Nem, az lehetetlen. Éva egyenes, nyílt jellem, nem lehet hamis. Ha eddig nem törődött azzal, hogy mik voltak az ő szülei, akkor most egyszerre miért találna ebben hibát?! Nem. Éva nem ért egyet anyjával, bizonyosan szeretne vele, Józsival találkozni, hogy magyarázatot kérjen az elmaradt táviratra.

De ha elmaradt a távirat, akkor nem igaz, hogy az anya megzavarta a sürgöny felvételét! Nem is tilthatta meg a választ!...

Józsi felfelé kapaszkodott a hegyre, de gondolatai körpályán száguldottak, mint a Föld. S a találgatások csillagképei majdnem ugyanolyan szabályosan ismétlődtek körülötte, mint a Föld pályafutásában. Rák, ikrek, vízöntő... Megint látta, hogyan ront be a szobába Kuthyné, s rövid

szóváltás után megüti a lányát... Éva zokogva leborul a díványra. Anyja megfenyegeti, otthagyja, de előbb még a nagymamát börtönőrévé teszi. „Az a malterszagú fiú be ne tegye ide többé a lábát!... ” Fel kellene menni Évához, csak azért is! A kedves nagymama bizonyosan az ő pártjukra szegődnék... Igen, de nem hoz-e bajt ezzel a két nőre, nagymamára és unokára? S már megint feltűnt a kétely csillagképe: hátha mégis haragszik Éva? Lehetetlen viselkedése, őrült sürgönyözgetése miatt... Talán panaszkodott anyjának, s a fess Rozina ezért szidta őt Monostori Berci bácsi előtt. Rémes ez a megoldhatatlanság!...

A Földnek egy év, amíg körbekeringi csillagképeit, Józsi egy óra leforgása alatt felért a hegyre... agyában olyan káosszal, amilyennek régebben csak a több millió fényévvel ezelőtti naprendszert képzelte volna el...

A kis diákcsapat sok-sok kérdése visszazökkentette a bánatos óriást a keserves valóságból a rózsaszínű tervek illatos ábránd világába. Mialatt őt a városban ez a borzalmas csapás érte. idefönn a fiúk már egész világot építettek tufából. Most persze csalódottan hallgatták Józsi óvatos válaszait és Gabi bácsi kétkedésről árulkodó kérdéseit. A bányász végül bemászott a barlangba s hosszas szemlélődés után közölte:

A bejáratot egyetlen lövéssel ki lehet szélesíteni. Akkor aztán esetleg felmérhetjük, hogy mennyi itt a kő? Elég-e egy egész bányász-lakótelepre, vagy csak néhány házikó telik ki belőle.

- És mikor robbantunk?
- Talán holnap, ha fel tudok jönni, és ha a főmérnök úr hajlandó paxitot adni.

A „talán” megint elkeseredést szült. A fiúk másnap már építeni akartak. Mit csináljanak?

Ássák tovább az alapokat - mutatott Gabi bácsi a medence girbegurba mélyedéseire.

- Mást mondok - szólt köze Tatai. - A medence

mellett ássuk ki addig egy ház alapjait. Építsünk tufából menedékházat.

Nagyszerű! Menedékházat fürdő-öltözővel - kiáltott Péter.

- De legyen benne konyha is - javasolta Matafán.

Előtte pedig táncterasz - folytatta a tervezgetést Csokmai. - Főzni és táncolni meghívjuk a lányokat.

Taps tört ki. A tervezgetés új erővel lángolt fel. Tucatnyi nagyon fontos és több tucatnyi apró ötlet kavargóit, versengett a holnapi munkaterv szorítójában. Egyszerre csak a szívkirály Csokmai magasra emelt karral felpattant:

Fiúk! Fiúk! Korszakalkotó ötletem van. A relativitás felfedezése óta a legnagyobb ötlet! Ha már bevesszük a lányokat a táncba és a fürdésbe, vegyük be a munkába is. Jöjjenek fel segíteni az építésben!

A két Langánon kívül mindenki indiánüvöltéssel fogadta a javaslatot. Még nagyobb lett a Langánok boszszúsága, amikor tiltakozásuk ellenére határozatba ment, hogy a lánycsapat megszervezésére Langán Gizit kérik fel, mint a város legügyesebb lányát.

Hogyne, még mit nem - méltatlankodott az egyik iker. - Hiszen már így is olyan pimasz, hogy no!

Nem lehet bírni a lányokkal - ellenkezett testvére is. - örüljünk, hogy itt fönn nem rontják a levegőt. Hiszen olyan kibírhatatlanul beképzelt valamennyi!

De kisebbségben maradtak. S mert ők nem vállalták, Matafán Ferit bízták meg, menjen le „küldöttségbe” Gizihez, szedjen össze fiúkat is. közben pedig sürgesse Gabi bácsit, hogy robbantson már holnap.

... Alkonyodott. Matafán és Gabi bácsi elindultak a város felé. Kvocsik, aki a sikertelen táviratozáson tűnődve fásultan nézte a jókedvűi fiúk zsivajgását, hirtelen Feri után iramodott. Eszébe jutott - még éppen jókor -, hogy itt a nagy alkalom, mindent tisztázni. Megkéri Gizit, hozza magával Évát. Itt a hegyen nyugodtan beszélgethetnek.

Ferikém, kérd meg Gizikét, okvetlenül hozza fel Évát - ismételgette Józsi. Aztán hirtelen elhatározással hozzátette. - Nemcsak dolgozni. Van egy titkos tervem, neked elárulom. Ráveszem a fiúkat, hogy Éva-laknak nevezzük el a hegyi házat, és Éva fogja elhelyezni az alapkövet. Gyönyörű ünnepség lesz, képzelheted. Gizi megsúghatja neki, mi készül... akkor biztosan feljön.

- Remek ötlet, számíthatsz rám - mondotta Matafán.

Kemény kézszorítássa! ígérte a szőke Vasfejnek, hogy mindent megtesz. S irigykedve gondolt azokra, akik - mint Józsi és Éva - hamarosan egyenesbe jutnak! Vajon Gizi szóba áll-e még vele? Egyáltalában megismeri-e őt? Pedig mennyit gondol arra a beszélgetésre, ott, a kultúrház parkjában, azon az estén... Ha ő is olyan elegáns, biztos fellépésű, fölényes modorú fiú lenne, mint Monostori Péter, akkor Gizi talán máskor is jó szívvel lenne hozzá, nemcsak szánalommal, egyetlen röpke estén, talán unalmában...

Az esti tábortűzhöz nagy késéssel érkezett meg a két Langán. Hosszú tanácskozást folytattak egymással az erdőszélen. Amiért csak ők ketten normális gondolkodású és józan férfiak a leendő harmadik osztályban, azért mégsem tűrhetik, hogy néhány éretlen lány kedvéért kockára tegyék a csapat egyetemes sikereit és - no, legyünk őszinték - ezen belül a Langánok bokros érdemeit. Az ikrek attól féltek, hogy a lányok megjelenése miatt eddigi komoly munkájuk komolytalan léháskodássá válik. És elhatározták, hogy „felrázzák társaikat végzetes eltévelyedésükből”.

A tűzhöz érve Máté a középre kirakodott, és nagy komolyan szónokolni kezdett:

- Rendkívül fontos bejelentésünk van. Ismerjétek el mindenekelőtt, hogy mi fedeztük fel a mészkőtufát. - Szónokias szünetet tartott, de hiába várta a helyeslést.

- Ha mi nem erősködünk - folytatta azután senki sem mászik be reggel a barlangba, s akkor nincs habkő. Ha Kvocsikra hallgatunk, még most is kívülről verjük a sziklafalat, nem is sejtve, hogy belül aranyat érő kincs rejtőzködik.

- Térj a tárgyra - szólt közbe türelmetlenül Péter.

Nos, ha ez igaz, mint ahogy igaz, akkor a sikerből és a még ezután következő eredményekből is ugyebár bennünket illet az oroszlánrész. Tehát joggal kívánjuk, hogy érdemünket megfelelően megörökítsétek.

Majd megörökítem én az érdemeteket, hogy arról koldultok - dörmögte Józsi, és gyürkőzni kezdett.

Ne fenyegess - fordult egy kissé riadtan a szónok az óriás felé. - Mindenki láthatja, alulmaradtál a kőbányászatban, mint ahogy leégtél a nyakkendős nyomozásoddal is. Kiderült, hogy többet ésszel, mint erővel. Ha mi nem okoskodunk, hogy belülről kell kezdeni a fejtést, hanem rád hallgatunk, akkor nem sokra jutottunk volna. Igaz?

Józsi csendesen hümmögött.

Lám, még Kvocsik is elismeri - sietett leszögezni Máté. - Nos hát, különös tekintettel arra, hogy tegnap súlyosan, megsértettetek bennünket, és még ezért is elégtétel jár nekünk, ikri mivoltunkban...

Ikri? Ikri? Hahaha! - nevetett gúnyosan Péter, térdét csapdosva. - Miféle szó ez?

Hát ikeri... ha úgy tetszik. Ne nyargaljatok szavakon. Mindenki jól tudja, mire gondolunk. Szóval ismerjétek el a tufa körüli különös érdemeinket azzal, hogy ikeri mivoltunknak, illetve megkülönböztetésünk titkának örök emléket állítotok, mindenki számára figyelmeztetésül, hogy többé ne kutassa, ki János és ki Máté? Vagyis azt kívánjuk, hogy a csúcshegyi menedékház rólunk nevezteszék el. mégpedig érdemeink és győzelmeink örök emlékére „Máté vagy János diáklaknak...

- No végre kibökte - kiáltott fel Lakatár.

- Óriási - kacagott Csokmai.

- Hát azért ez mégis túlzás - méltatlankodott Monostori.

Tatai kedélyesen mosolygott. Mintha azt gondolná: ezt jól kifőzték a huncutok.

Józsi nem bírt szólni elképedésében és tanácstalan rémületében. Szinte megbénult, amikor észrevette, hogy a Langánok kívánsága nem ütközik komoly akadályba.

- Jó, legyen a tietek a felirat - kiáltotta Lakatár.

Az egyik szobában Máté, a másikban János arcképét helyezzük el - tréfálkozott Szabó. - Mindkettőt nyakkendő nélkül.

Józsit a nyakkendő emlegetése még jobban lesújtotta. De úgy érezte, nevetségessé tenné magát, ha most Máté avagy János helyett Évát javasolná névadónak... Holnap feljön Éva, s megtudja, hogy megint becsapta... Hát mégis az lenne a jobbik eset, ha nem kapta volna meg a sürgönyt - ötlött fel, ki tudja hányadszor, Józsiban. Matafán után kellene szaladnia, hogy ne hívja Évát. De már ehhez is késő, ő mindenről elkésik...

Csak állt kétségbeesetten, ólomlábakon. „Holnap összeszedűl a világ” - ismételgette magában, nem vigasztalta az sem, hogy végre házat fog építeni...

Matafán kedden reggel már hét órakor bekopogtatott Giziékhez, így még Langánné jelenlétében adhatta elő: mit kérnek a fiúk a város - úgymond - legügyesebb lányától.

Legügyesebb? - szerénykedett Gizi. - Szívesen összeszedek egy lánycsapatot, csak ne mondjon bókokat.

Ez nem bók, hanem tiszta igazság - felelte komolyan Feri, és nagy bátran Gizi szemébe nézett.

De a bátorsága nyomban takarodót hívatott attól, amit látott. Ez nem ugyanaz a szürke szempár volt, amelybe legutóbb tánc közben néhányszor belebámult, mint egy ismeretlen világba, s nem is ugyanaz, amely a

kerti padon úgy megriasztotta, amikor szánalmat olvasott ki belőle. Gizi szeméből most meleg szeretet - igen, a szeretet melege - csapott feléje. S a legkülönösebb az volt, hogy ettől a nézéstől Ferinek rögtön a szeretetre kellett gondolnia, noha őt kicsi kora óta nem szerette senki, és így nem tudhatta, hogyan is néz egy szerető szempár. De éppen ezért Feri - csalódástól reszketve - elhessentette magától a gondolatot. Micsoda elbizakodottság! Ez a gyönyörű lány, akinek a jóképű, szellemes és biztos fellépésű Monostori Péter udvarol, nem szerethet egy olyan kopott, ügyefogyott, jelentéktelen ifjút, amilyen ő.

Gizi félt, hogy elárulja szerelmét, de nem tudott parancsolni a szemének. Szombaton éjjel, a két „srác" bátyjába karoltan hazafelé andalogva kislányból szerelmes nővé emelkedett, s azóta mindig az járt az eszében: minden csak avégből történt, hogy ennek a kedves, de szomorú Matafán Ferencnek női vigasztalója, bátorítója, istápolója legyen, hiszen olyan nagy szüksége van rá! Neki tehát valósággal kötelessége, hogy ezt a méltánytalanul sanyargatott fiút mindenki helyett szeresse, sőt, ő talán csupán azért született a világra, hogy végre Matafán Ferencet is szeresse v alaki. Három nap alatt ezek a gondolat-hangjegyek édes melódiává álltak össze lelkében, s amikor most reggel váratlanul megpillantotta a hőn várt fiút, egy ismeretlen hangszer a belsejében rázendített a szeretet himnuszára... Ettől kellett a gyanútlan Ferire úgy néznie, hogy benne is nyomban rezegni kezdtek a húrok, s megszólalt a még sohasem hallott dallam a szerelemről.

- Jaj, de örülök - menekült Gizi a szavak mögé. - De mondom, nem a bóknak, mert azért én mégis annak veszem... hanem a hívásnak. Mert szombaton tisztelt bátyáim még mosogatni küldtek, amikor a kirándulásra mertem gondolni, s íme, most osztálytársaik hívnak...

Szóval csak a bátyjai miatt örül - szomorodott el Feri, hogy a szeme, úgy látszik, mégis tévedett. - Mi... többiek... nem is számítunk magának?

- Dehogynem! - szabadkozott a lány. Örült is, hogy Feri nem vett észre rajta semmit, meg sajnálta is. - Maguk... bátyáim osztálytársai... igazán... olyan kedvesek hozzám.

De Feri még ezt is kevésnek találta, több vigasztalásra vágyott, s ezért - legyőzve szorongásait - megkérdezte:

Remélhetem, hogy... engem is közéjük számít? Ha talán csak mint legutolsót is.

De Feri, hát persze! - kiáltott fel Gizi, pirosló arccal. - És egyáltalában nem mint utolsót.

Nem? - kérdezte Feri reménykedőn, és megint a lány szemébe mert nézni.

Sőt! - mondta Gizi hangsúlyozottan; a szeme megint úgy felragyogott, mint az előbb.

Ettől azután Matafán Ferinek sürgősen másról kellett beszélnie:

- Ja, igaz! Kvocsik Józsi nagyon szépen kéreti, hozza fel a csapattal Kuthy Évát is, de okvetlenül.

- Hogyne, hogyne!

Hiszen tudja vagy sejtheti, hogy... izé... Józsi egy kicsit szerelmes Évába.

- Egy kicsit nagyon. De Éva is Józsiba.

Éva is? Igazán? Milyen jó nekik. Én tudom igazán, csak én... mert... mert engem nem szeret senki. - Sóhajtott, nem mert Gizire nézni.

A lány éppen erőt gyűjtött, hogy tiltakozzék, amikor a fiú meglepetésére így folytatta:

De félek, hogy... Józsival valami baj lehet... Azt hiszem, a holdfénytávíró körül...

- Mi? Mi történt?

Feri elmesélte a vasárnap esti izgalmakat, Józsi elvonulását, a merényletet. Kvocsik nagyon felbőszült, még sohasem volt ilyen mérges... Valami nagy szégyenbe került a sürgöny miatt... azt szeretné jóvátenni... S mindennek a tetejébe, amikor már markában hitte a gaz merénylő nyakát, azaz nyakkendőjét, ő maradt alul, s

megint győzött a Langán-lelemény. - Itt Feri hirtelen elhallgatott, hiszen Gizi testvéreiről volt szó.

Rémes ez a két kamasz - sóhajtotta nagyon ingerülten a lány.

A fiú megkönnyebbülten fellélegzett:

- Azt hittem, hogy maga mentegetni fogja őket...

- Én? Feri, hát maga ennyire nem ismer engem?

Olyan őszinte keserűséggel kérdezte ezt, hogy Feri csak dadogva tudott válaszolni:

Gizike, én azt hittem... hogy ismerem magát... és azért is becsülöm olyan nagyon... De hát mégiscsak a testvérei... és én nem akartam megbántani... hiszen most látom, hogy... hogy maga még sokkal nemesebb lélek, mint amilyennek hittem... és ezért...

No én megyek - szólt hirtelen elhatározással Langánné, mert sejtette, hogy Feri kettesben talán könnyebben folytatná ezt a mondatot. Az ajtóból még visszaszólt. - Ne felejtsétek el, hogy tizenegykor kell indulnotok a többiekkel együtt! - Ezzel mosolyogva eltűnt.

Szóval maga azt hitte, hogy én is olyan rosszcsont vagyok, mint a bátyáim? - fordult Gizi támadóan Feri felé, amikor az ajtó becsukódott.

A fiú vergődött kétségbeesésében:

Gizike, higgye el, semmi sem állhat tőlem olyan távol... - Riadtan megállt, mert érezte, hogy reménytelenül belebonyolódik ebbe a „hivatalos” szagú mondatba. -... Én képtelen volnék arra, hogy magáról roszszat tételezzek fel! Hiszen maga... maga... különleges helyet tölt be az életemben!

Feri a „különleges hely”-et most villanásszerűen látta is. „Érzelmeim trónjára ültetem” - gondolta. Gyanította, hogy ez egy kicsit fellengzős, és szerette volna egyszerűbben, egy szóval kifejezni hódolatát.

Köszönöm, Feri - suttogta a lány. - Olyan jó lenne elhinni, de... de...

- Gizike, maga nem hisz nekem? Én képtelen lennék

magának... éppen magának hazudni - tört ki a fiú vörösen lobogó arccal.

Én nem mondtam, hogy hazudik - mentegetőzött a lány, miközben kiléptek a kapun, s megindultak az utcán.

- De nem hiszi, amit mondok - szólt Feri, nem egészen mély sértődöttséggel.

Csak azért nem hiszek... mert... mert... - a lány szemében huncut mosoly csillant, de a fiú nem vette észre -... mert maga mondott már nekem olyat, ami... ami... nem egészen igaz.

Én? Gizike? Mit? - kérdezte Feri, most már szinte kétségbeesetten.

- Például azt, hogy... - inkább csalt súgta, mint mondotta -... hogy magát senki sem szereti.

Gizike - kiáltott Feri, az első pillanatban tanácstalanul.

- Isten vele, Feri - búcsúzott el hirtelen a lány. - Szóval tizenegykor a bányaközpont előtt?

Kecses lépéseivel elsietett, a fiú meg bénultan állt. Égett az arca a szégyentől, hogy Gizi hazugnak nevezte, csak néhány pillanat múlva kezdte sejteni, hogy a lány mondatában a hazugság vádja talán csak ürügy volt, s a lényeg a szemrehányás! És most már villámok cikáztak agyában. Ha ez a csodálatos lány azt akarja cáfolni, hogy őt senki sem szereti, akkor ez azt jelenti, hogy valaki igenis szereti... és akkor ez a valaki talán Gizi... Szent isten! „Micsoda fajankó vagyok! ” - ütött a fejére. „Mire rájövök, hogy szerelmes vagyok egy lányba, addigra az a lány kénytelen figyelmeztetni engem, hogy ő is... ” Futni kezdett:

- Gizike! Gizike!

A szőke haj sátor lobogva megfordult.

- Gizike - szólt a fiú elfulladt hangon. - Én csak azt akarom még mondani, hogy... nem úgy értem, hogy engem senki... azaz tulajdonképpen... én nagyon... én valakit nagyon... azaz magát... Csak ezt akartam

mondani. És tizenegykor várom a főkapunál. Kezét csókolom.

S most újra rohanni kezdett, visszafelé.

Gizi harangok zúgását hallotta, s virágszőnyeget látott a lába alatt. „Évikém, Évikém, elárulok neked egy nagy titkot. Feri szeret, és én is szeretem őt! Jaj de boldog vagyok! ” - Ezzel készült rátörni barátnőjére. De amikor szobájába rontott, és Éva felemelte nedves párnájáról az éjszakai sírástól elkínzott arcát, dermedten megállt. A következő pillanatban már odaroskadt az ágy mellé:

- Miért sírtál, Évikém? Mi bajod? - És szinte szemrehányást érzett a maga nagy boldogságáért. - Ne sírj, jó híreim vannak...

Engem nem érdekel semmi - kiáltott Éva, és zokogni kezdett.

De Éva, Évikém! Ne búsulj! Ide hallgass. Fontos üzenetet hoztam. Józsi kéret, hogy gyere föl velünk ma délben a hegyre és...

Nem ismerek semmiféle Józsit - kiáltotta Éva dacosan felszegett fejjel.

- Nem ismered? - bámult el Gizi.
- Nem! Nem! És különben is tudd meg, hogy minden fiú gazember!
- Kvocsik Józsi?
- Ö is. Hazudik és csal.
- Mi történt?
- Nem törődik már velem.
- Dehogynem! Éppen azt üzeni, hogy...
- Tudni sem akarok róla.
- De hallgass végig.
- Nem! Nem! - Éva befogta két fülét.

Gizi lefejtette két kezét.

Erre Éva belefúrta fejét a párnába s hörögve zokogni kezdett.

Valami félreértés van itt - kezdte újra Gizi, néhány percnyi szünet után, halk szóval.

- Nem! Nem! - fortyant fel Éva.
- Engedd, hogy elmondjam...
- Nem! Nem!

A nagymama belépett a szobába. Megállt az ajtóban, és válla fáradt felvonásával, feje ingatásával jelezte: így megy ez már ki tudja mióta; ő nem érti, mi baja unokájának, mitől makrancosodott így meg.

De Gizi nem adta fel a küzdelmet. Addig mondta a nyugtató, csillapító szavakat, amíg végül is Éva - szipogva, könnyeit nyeldesve - mesélni kezdte, hogy- micsoda értelmetlen táviratot kapott vasárnap, de az még mind semmi, mert Józsi tegnap lenn járt a városban, ám eszébe se jutott, hogy megmagyarázza, mentegesse árulását, sőt egyszerűen elfordította a fejét...

De Évikém, te tévedsz - szólt Gizi, szelíden simogatva a kis vadóc borzas haját. - Mindjárt megfejtem neked a távirat rejtélyét, magam is csak most értettem meg, mi történt... De ami a legfontosabb, Józsi... éppen Józsi üzente nekem, hogy téged okvetlenül vigyünk fel a hegyre, ahol óriási dolgok vannak készülőben, tehát...

Igen, tudom, óriási dolog... valami barlang... Óriási! Emiatt nem törődik már velem - kiáltott fel Éva, megint görcsös sírással küszködve.

Én nem tudom, mi van vele - szólt halkan a nagymama, ingerült kézmozdulattal, mint aki már unja a dolgot. - Ez itt már megint a régi Éva...

De Gizi nem ismerte a régi Évát, a durcás-szeles, felületes pesti kislányt. Egy pillanatra odaszorította száját szenvedő barátnője arcához, úgy duruzsolt a fülébe:

De Évikém, éppen ez a nagyszerű! Józsiék csodálatos barlangot fedeztek fel. Pár hét múlva... meglátod... az egész ország erről fog beszélni... És a legnagyszerűbb benne az... különösen Józsiban... hogy még velünk is megosztja a dicsőséget. Ezért hívnak minket is, hogy segítsünk nekik építeni, maltert hordani...

Váratlan fordulat következett; most Gizinek is meg kellett ismernie barátnője régi természetét. Éva kitépte magát karjából, térdre szökkent, s két kezével a párnát püfölve, rikácsolni kezdett:

Hát éppen ez az! És ha te is az ő pártjára állsz, akkor a legjobb, ha te is elhagysz... Ne is szólj hozzám... - Még magasabbra kínozta fel hangját. - Ne is told ide hozzám többé a képedet... De szégyelld magad! Bedőlsz ilyen link trükköknek, sőt másokat is be akarsz dűteni... Mert maltert hordani, arra kellek! Igen, egyszer mosónőnek hívnak, máskor meg malteroslánynak. Hát ezt ni, fityfenét! Nem vagyok én vicsinger!

Feldobta magát a levegőbe, s ahogy visszahuppant a lepedőre, nyomban fejére rántotta a takarót. Ezzel jelezte, hogy nem óhajt beszélni senkivel.

Gizi nem is akart már sokat beszélni vele... Az utálatos szöveg s a rikácsoló gonosz hang rettenetesen kiábrándította barátnőjéből. De egy darabig némán állt s a nagymamára nézett.

Nem értem, mi ez a robbanás - sóhajtotta Lángné. - Nem bírok vele... Régen volt ilyen...

Gizi elköszönt. Sietnie kellett, hogy tizenegy órára összeszedje a lánybrigádot, Éva nélkül.

A lépcsőn megállt, elgondolkozott. Már nem haragudott a zokogó lányra, akinek keserves hangja a lépcsőig elkísérte, hanem sajnálta. Sajnálni kezdte Józsit is. Együtt kettőjüket. Szerencsétlenek, szeretik egymást, most mégis milyen messzire szakadtak egymástól. A holdsugár nem éri utol egyiket sem...

Ki tehet erről? Kinek a bűne ez? Persze, már megint Máté avagy János, a büntethetetlenség páncéljában!... „No megálljatok, én ellátom a bajotokat. így felrobbantani két ember boldogságát! ” Megrázta fejét és gyors elhatározással hazafelé indult. Elégtételt szerez szegény Éva boldogtalanságáért!...

Az újabb, az igazi robbanás tizenegy óra két perckor következett be. A pontos időt Csuporka Dániel, a Népbolt vezetője jegyezte fel, aki éppen kezében tartotta zsebóráját, s ijedtében elejtette. Kirohant az utcára...

Ott már hárman is bámészkodtak, szemük elé tenyerükből ernyőt emelve. A Csúcshegy sziklahomloka felé mutogattak, amely két odvas ház közötti foghíj-résben volt látható a főtérről. A máskor sárgásfehéren villogó sziklafal helyén fénytelen porfelhő gomolygott, s lassan lefelé húzódva szürke harapásokkal nyeldeste a hegyoldal zöld erdejét.

Kitört a Csúcshegy! Ömlik a láva! - kiáltotta Bozorai állatorvos. - Én régóta mondom, hogy az hajdanában tűzhányó volt! Hozom a gukkeremet.

Az öreg lódoktor közeli lakásáról hamar visszatért egy hatalmas binoklival. A közben alaposan felszaporodott sokaság kézről kézre adta az ósdi szerszámot; mire Szerda Guszti érdemes bányászhoz került, a felleg már oszladozni kezdett, mögüle sötét foltok bontakoztak ki.

- Ahun a láva! A láva - kiáltozta Bozorai. - Riasztani kéne a tűzoltóságot.

Követ fejtenek, szakértő robbantott - jelentette ki megnyugtatóan a vén Szerda. - így nem repeszt a véletlen. És különben is már látni, hogy dolgoznak a törmeléken.

A gukker megint körbejárt, mindenki újabb részleteket fedezett fel. Lassan kialakult az az elképzelés, hogy az ott táborozó diákok robbantottak.

Csak nem tettek valami kárt magukban? - kérdezte Csuporka.

Szakértő csinálta. Látni azt innen is - erősködött az öreg bányász.

Mintegy végszóra a főtér torkolatába különös, szokatlan felvonulás folyt be. Elöl Matafán Feri, vállán két ruganyosán himbálózó fűrészlappal, mögötte négy lány, párosával egy-egy saroglyát emelve. A lányok bal oldalán

öt fiú ballagott, hátukon szíjas meszeszsákokkal, vállukon gereblyével, fűrészbakkal, lapáttal, sarokléccel és más szerszámokkal. Elvonultak az erdei út felé.

- Mennek dolgozni a hegyre - állapította meg Bozorai.
- De mi a csudát csinálhatnak? - kérdezte Csuporka.

A szerszámaikból ítélve - magyarázta a bányász lassan, szakértői tekintéllyel - az ott termelt kőből építenek valamit.

Ez az egy mondat volt az alapja annak, hogy a városban izgalmas hír indult sétaútra: valami titokzatos épület készül a Csúcshegyen. S mint hatalmas lavina, a vasútállomásig már akkorára nőtt, hogy uránércet találtak a hegyen, atomgyárat létesítenek, s mert Monostori főmérnök elhibázta az „adagot", felrobbant az egész miskulancia... valamennyien ott pusztultak. Mégis borzasztó, hogy ilyenbe vitték a diákokat.

A város másik végén, a Sziget utcában még csak egyszerű robbantásból készültek balesetet csiholni az összesereglett asszonyok. Egyikük tengerészlátcsővel kémlelte a kőfejtőt.

Élnek és mozognak... rengetegen vannak - jelentette.

- Nyoma sincs gomba alakú felhőnek - közölte az öreg állatorvos, aki most érkezett ide, s útközben felszedte az atomrobbanás rémhírét.

Tán bolondgombát tetszik keresni - kezdte ugratni az egyik asszony a lódoktort.

- Valami palota készül...
- Látták felmenni Monostorit a bányászokkal...
- Fiúk és lányok is oda mentek...
- Á, rég ott táboroznak már a fiúk.
- Talán mégis tűzhányó... - próbálkozott Bozorai.

De most egyszerre csak a szép Kuthyné kezdte okádni a tüzet, egyre jobban belemelegedve:

- Asszonyok, én már mindent tudok! Házat építenek Monostori főmérnöknek. Azt bizony, a főmérnök úr villát

csináltat magának a Csúcshegyen. A bányából szerzi az anyagot, persze ingyen, s a fia osztálytársait dolgoztatja, persze ugyancsak ingyen. Ezt jól kiagyalta a vén zsugori! így könnyű házat szerezni...

Ne mondja! Ne mondja! - csodálkoztak az asszonyok.

De ő csak mondta:

- Tatai tanár is odafönn van, az a másik híres...
- Azt mondják, rendes ember - szólt közbe Bozorai.
- Ugyan! Minden lébe bele kell ütnie az orrát...
- A kanalát... - mosolygott Bozorai.

Az mindegy. A tanár úr odarendeli a diákokat, ingyen munkára, a barátjának... Finom alak!

- Hány halott van? - szólalt meg egy új hang.
- De állítólag nem is történt szerencsétlenség - vágott közbe Bozorai.

Dehogynem! Én mindent tudok - jelentette ki szigorú határozottsággal az új hang. - Negyven saroglyát vittek, negyven fiú pusztult el. Ha nem több. És miért? Kérdezem, miért? Miért dolgoztatják bányában az iskolás gyerekeket? Miért velük építtetik az atomgyárat? Tessék, itt az eredmény!

Fenn a hegyen hajnal óta egy szorgalmas hangyaboly élte mozgalmas életét. Mire Gabi bácsi a lőmesterrel felért, a fiúk már töltést építettek a barlang szája elé. Gabi bácsi közölte, hogy a kőzet elemzése még folyik, de jó eredménnyel biztat. A főmérnök úr üzeni, hogy csak kezdjenek az építéshez, ez is az anyag kipróbálásának számít.

Egy órával később, a robbantás végrehajtása után kiderült, hogy a bányászás nem lesz könnyű feladat. A fiúk szakértő útmutatás szerint megkezdték a leomlott habkősziklák feldarabolását. Józsi elvonult egy közeli tisztásra, hogy megrajzolja az építendő ház részletterveit.

Időnként izgatottan megnézte óráját, vajon nem kellene-e már itt lennie Matafán Ferinek az „erősítés”-sel? Rajzoló műhelyet úgy ütötte fel egy kivágott fa törzsének természetes asztalán, hogy az érkező csapatot elsőnek vehesse észre. Szorongó várakozása közben felengedett, mert kitalálta, hogyan tréfálja vissza az ikreket. Úgy tervezi meg az épület homlokzatát, hogy az ikreken kívül Évája nevét is megörökíti rajta.

Gyorsan megrajzolta a vázlatot, és gyönyörködve nézegette művét. A nagy papírlapon ez állt:

MÁTÉ VAGY JÁNOS.

De ha a *Má-t* ráfordította a í-re, a *nos-t* pedig a *gyj*-re, vagyis a papír két szélét a közepe felé behajtotta, csak ez maradt a papíron:

ÉVA.

Ha ezt meglátja Éva, talán más szívvel lesz hozzá.

... Feri és Gizi ezalatt a kis csapat élén felfelé kapasz-

kodott a meredeken. Olykor egymásra néztek, szemük összevillant. Csodálatos valami egy ilyen tekintet, amely többet mond a legszebb szónál és többet ért a legélesebb agynál. Előbb csak sejtelmesen, majd pillantásról pillantásra erősebben érezték mind a ketten: azért mégis jó lenne nemcsak a szemből kiolvasni, hanem a másik szájáról is hallani azt az egy szót, hogy - szeretlek.

De szavaik egyre csak azt kerülgették, hogy miképpen közöljék Kvocsik Józseffel a lesújtó hírt; lefesse-e Gizi a kínos jelenetet, s azután mentegesse-e a hisztériázást, vagy mondjon egyszerűen csak annyit, hogy Éva nem jöhet... És próbálják-e megértetni vele - ha ugyan lehet -, hogy Éva kiszámíthatatlan, szeszélyes, majdnem bolondos lány, úgysem méltó hozzá... felejtse el.

Megkönnyebbülten néztek össze, amikor fenn a kőfejtőnél a köréjük csoportosulok között nem látták Kvocsikot. Józsi ugyanis már messziről észrevette, hogy Éva nincs a tizenegy főnyi csapatban, s gyorsan elmenekült az útmenti tisztásról, elvonult fájdalmával az erdő mélyébe. Nem érdekli őt már semmi, ha Éva örökre eltaszítja...

Később Csanálos jelentette;

Arra fölfelé láttam Józsit... Egy kidőlt fatörzsön hevert, két tenyerével a tarkója alatt...

Mi történhetett Józsival - ámuldoztak hogy a legnagyobb dologidőben a felhőket bámulja? Csak Gizi sejtette mindjárt, hogy a keserves csalódás kergette a fiút a magányba. Meg kell vigasztalni őt! Talán Tatai tanácsot adhatna? Feri ellenezte az osztályfőnök beavatását, de amikor elment tufát fűrészelni, Gizi mégis odaállt a tanár elé;

Tanár úr kérem... tessék tanácsot adni... - és elmondta mindazt, amit a balsikerű holdfénytáviratról és szerencsétlen fejleményeiről tudott.

Hát ilyen is tud lenni az a kislány? - csodálkozott az osztályfőnök a hisztériás jeleneten.

- Én se hittem volna - ingatta fejecskéjét Gizi.

Tulajdonképpen... - A tanár aggodalma előbb eltörte a már megfogalmazott mondatot, aztán rövid megfontolás után mégis összeillesztette a szavakat. - Tulajdonképpen a maga fivéreinek kellene rendbe hozniuk a dolgot. Hiszen ők csinálták a bajt!

- Csakhogy - szontyolodott el Gizi - velük még édesanyánk se bír! - Rövid töprengés után felderült az arca. - Tessék mondani, tanár úr kérem, mi történik, ha a többiek megtudják, hogy kettőjük közül melyik döntötte fel Kvocsik sürgönypóznáját?

Hű, lenne itt nemulass! Kvocsik Józsi nagyon fente a fogát. És ő nehéz ellenfél.

- Félnek tőle a bátyáim?

- Biztosan.

Nagyon megverné a tettest? - kérdezte Gizi. Nem kívánta a verést fivéreinek, inkább azt szerette volna, hogy féljenek a veréstől, és engedelmeskedjenek... neki. De veszélyes játék ez, mert hátha rajta állnak majd bosszút!?

Verés?... talán nem, csak amolyan... bunyó - mosolygott a tanár. - De hát ezt verje ki a fejéből. Mióta akarják leleplezni, hogy mikor melyik mit csinált! Sohasem sikerült.

De én tudom a titkot - kiáltott fel Gizi. - És most éppen a markomban vannak! - Szoknyája zsebébe nyúlt, és tenyerébe szorította a bűnjelet.

A tanár hátralépett, és úgy vette szemügyre a hórihorgas ikrek törékenynek látszó kishúgát.

Nem fél tőlük? - kérdezte jóakaratúan. - Ilyesmiben a fiúk nem ismérnek tréfát, beavatkozást...

Gizi elpirult, hogy az osztályfőnök kitalálta félszét. Felbátorodott.

Az előbb még féltem - vallotta be -, de... arra gondoltam, ha bátran fellépek ellenük, talán nem mernek bántani... Már volt ilyen eset. - Megkereste szemével

Ferit. - Meg aztán abban is bízom - folytatta hogy ennyi férfi között majd csak akad védelmezőm!

A tanár kihúzta magát.

Persze hogy megvédjük. És maga csakugyan elárulná az ikrek titkát? Nem lesz családi botrány?

Lehet, de egyszer már le kell tömi a szarvukat - jelentette ki Gizi lobogó szemmel. - És most a markomban vannak. - Kihúzta öklét zsebéből; két végén kilógott egy sárga nyakkendő...

Tatai egy kicsit előre hajolva megnézte, hogy mit szorongat tenyerében a lány, aztán lemondóan legyintett:

Elkésett. Kvocsik is próbálkozott ezzel a bizonyítékkal, de leégették. Hát én azt mondom, kedves Giziké jól gondolja meg a dolgot, mert veszedelmes magának az ikrekkel tengelyt akasztani. Majd kitalálunk valami jobbat, veszélytelenebbet...

Ezzel továbbsétált. Sokáig gondterhelten járkált fel s alá. Azt latolgatta, használna-e Józsinak, ha ő keresné fel Kuthy Évát mint békekövet? Titokban tegye-e?...

A nap már lebukott a Medveszirt mögött, a lányok hazafelé készültek. Összegyűlt az egész tábor. Langán Gizi elhatározta, hogy ezt a teljes nyilvánosságot használja fel a bátyjai elleni támadásra. Ennyi fiú előtt talán nem merik bántani, azután ő a többiekkel együtt mindjárt elindul hazafelé. Holnap meg lesz, ami lesz...

Hirtelen az ikrek közé toppant:

Most jut eszembe... majdnem elfelejtettem odaadni - kezdte huncut mosollyal. - Egyikötök otthon felejtette a sárga nyakkendőjét. Tessék, elhoztam...

Pszt! Szerencsétlen! Hallgass! - szisszent egyszerre a két iker a húgára.

A vége kilógott a szekrényből - folytatta Gizi, és csodálkozó arcot vágott, mint aki nem érti a fiúk idegességét.

- Mi az? Mi van? - tömörültek a fiúk köréjük.

Monostori a középre furakodott:

Gizike, csak azt mondja meg, melyiknek a szekrényéből lógott ki?

Várjon csak? Hogy melyikéből? - A lány Péter felé fordult, de szeme sarkából figyelte bátyjait. Kétségbeesett arcuk azt ígérte, hogy könnyű győzelme lesz. - Hát... mindjárt megmondom...

- Hallgass! Egy szót se!! - kiáltotta Máté.
- Megkontyollak - emelte öklét János.

Matafán és még két lovag védelmezőn Gizi elé ugrott.

Hé, Kvocsik Józsi! - kiáltotta Lakatár. - Hol késel az éji homályban? Nem hallod? Megvan a tettes! Giziké tudja, melyik Langán jött fel nyakkendő nélkül!

- Az ám! Ütött az óra.
- Üt a Kvocsik Jóska!

Józsi mozdulatlanul ült egy alacsony sziklatömbön, két tenyerébe hajtva fejét, úgyhogy csak pisze orra meg a szeplőnyáj egy falkája volt látható. De ez a mindig derűs arctáj most szomorúságot árasztott. A búsuló fiú semmi biztatásra sem mozdult. Amikor a csoport feléje hullámzott, végre lassan ide-oda mozgatta fejét, majd jobb kezével fáradtan legyintett:

- Nem érdekel ez már engem. - És akkorát sóhajtott, hogy egy kisebb sziklafal leomlott volna tőle.

Dermedt csönd támadt és nagy elkeseredés, hogy a Vasfejű szeszélye miatt elmarad a nagy hecc. Ezt a pillanatot használták fel az ikrek arra, hogy Gizit kitépjék védelmezői közül. Két oldalról karon ragadták, és kipöndörítették a körből. A lány felszisszent az erős fiúkezek vasszorításától.

- Véged van, ha elárulod! - mondta vészjóslón Máté.

Gizi tudta, hogy nem szabad megijednie.

- Végetek van, ha bántani mertek! - kiáltotta, minden erejét összeszedve, minden fájdalma ellenére.
- Akkor már későn lesz, te liba! - fenyegetőzött János. Két csontos ujja közé ollóba fogta húga csuklóját. - Akarsz egy kesztyűt? Spanyol kesztyűt?

Közben tovább ráncigálták a szerencsétlen lányt, el a többiektől.

- Kiáltok Józsinak és Ferinek - sziszegte Gizi.
- Meg ne próbáld!
- Eresszetek el!

A lány minden erejével cibálta karjait, mert riadtan vette észre, hogy a csapat, amelyből kiemelték, egyre inkább Józsi köré csoportosul, és ő mind messzebb kerül a remélhető segítségtől.

- Fogsz hallgatni? - kérdezte Máté.

Gizi úgy vélte, békeajánlatot kell tennie, amíg nem késő.

- Egy feltétellel - mondotta vakmerőén.
- Mi? Még feltételeket szabsz? Teeee?
- Én. Máté, ne bánts! Sikítok.
- Pszt!
- Hiába pisszegtek, Feri már idenézett...
- Hallgass.
- Sikítok! Ereszd el a csuklómat.

A szorítás enyhült.

- Mit akarsz? - kérdezte zord hangon Máté.
- Békítsétek ki Józsit és Kuthy Évát. Akkor hallgatok.
- Megbolondultál? Mi közünk hozzá?

Ti tettétek boldogtalanná szegény fiút. - Gizi könyörgésre fogta a dolgot. - Egyszer tegyetek jót valakivel. Józsi igazán megérdemli.

- Józsi igen. De olyan lány nem született, aki megérdemelné.
- Hát tegyétek Józsi kedvéért!
- De mit tegyünk?

Azt rátok bízom. Ti olyan leleményesek vagytok!... - Látta, hogy a fiúknak tetszik az elismerő szólam, ezen a húron játszott tovább. - Találjatok ki valami... kolosszálisat! Olyat, mint a Galambos leégetése volt... Hogy megint rólatok beszéljen az egész város. No, igazán!...

- Még most is beszélnek róla? - kérdezte Máté boldog mosollyal.

Persze. A múltkor Láng néni... Kuthy Éva nagymamája érdeklődött, hogy ti csináltátok-e azt a nagyszerű dolgot.

- Az a vén spiné?

Gizi a cél érdekében elviselte Lángné méltatlan említését, nem utasította rendre a fiúkat.

- Még ő is - szólt nagy komolyan.
- Lányok! Indulunk! - hallatszott a csoport felől.

Egy perc! Várjatok rám. Mindjárt megyek - kiáltott oda Gizi, azután megint bátyjaihoz fordult. - Nos, határozzatok. Reggelig találjatok ki valami irtó... fenomenálisat...

- Milyet?

Valami nagyszabásút. Ha kibékítitek őket, örökre hallgatni fogok, mint a sír.

Nyavalyás zsaroló - dörmögte János, bosszúsan, hogy a csitri már megint a nyakukra ült, de valamilyen különös tehetetlenség fogta el.

Józsiért - suttogta Gizi, olyan forró hangon, olyan alázatos könyörgéssel, hogy a diák-lak tufa falai is megolvadtak volna, ha már állottak volna... - Reggelre agyaljatok ki valami csodásat. Mi az nektek! Ha kell, a végrehajtásban szívesen segítek... bár nem hiszem, hogy ti rászorulnátok egy lány segítségére.

Az ikrek nem vették észre a gúnnyal bélelt vermet.

Nem hát - mondották egyszerre, gőgösen, nagy elhatározással, hogy holnap megint megmutatják a világnak, mit ér a Langán-ikrek cseles esze.

Akkor hát szerbusztok - szólt Gizi, és beállt a lánycsapatba. Elindultak.

Gizike! Gizike! - loholt utánuk Péter. - Mi van a szekrénnyel? Nem mondta meg... Melyik?

Gizi tölcsért formált a szája elé:

- Majd holnap elmondom...

Remélte, hogy bátyjai is meghallották.

A lánycsapatot elnyelte a sűrű tölgyerdő homálya.

Tatus is velük ment - fedezte fel Péter, amikor körülülték a tábortüzet.

Igen, hazament ruhát váltani - közölte Józsi. - Holnap visszajön.

Ezt jól kiagyalta - jegyezte meg kisvártatva Csokmai. - Most kedvére udvarolhat a lányoknak.

- Mit irigykedsz? - vetette oda Matafán.

Örüljünk, hogy nem maradtak itt a lányok - szólt Máté avagy János. - Legalább nyugodtan pihenhetünk. Alig állok a lábamon.

- Ugyan. Félsz a lányoktól - nevetett Csokmai. -

Tatus bezzeg nem fél. Egy óra gyaloglást is vállal a kedvükért.

*

Hajaj! Az osztályfőnök úr még nagyon megnézi a nőket - jegyezte meg Monostori. - Én tudom, amit tudok. Csak nem akarok beszélni.

Ez a megjegyzés nyílként fúródott Kvocsik szívébe. Hirtelen látta, amint Éva Tatai oldalán libeg... összenéznek, nevetgélnek.... Persze Monostori Péter nem bocsátotta meg nekik, hogy egyszer megszégyenítették az utcán... Monostori Péter rosszindulatú... De... hátha csak azért ment le az osztályfőnök a városba, hogy Évával találkozzék... az ő távollétében. A lányok hazakísérése jó ürügy... Mit is tudnak erről a többiek... Tatai észrevette, hogy Éva szakított vele, s most kihasználja az alkalmat, újra elfoglalja helyét a város legszebb lányának oldalán!... - A tüskés látomástól Józsi felpattant, és járkálni kezdett a sziklák között.

De hiába akart szabadulni a sanda gondolattól. Még lefekvés után is álmatlanul forgott tőle. S amikor a többiek rászóltak, hogy maradjon már veszteg, felkelt, kiment a kőfejtőre, s egy fának támaszkodva lebámult a völgybe, a városra, oda, ahol Éváék ablakát sejtette. Féltés kínozta. S még annál is jobban gyötörte, hogy minden

akarata ellenére legkedvesebb tanárát, atyai barátját kellett ilyen nemtelenül gyanúsítania.

... Egy kéz nehezedett a vállára. Matafán lopózott ki utána. Józsi bosszúsan elfordult. Nem akarta, hogy valaki is tudjon szenvedéséről. De Feri egy szóval beletalált kínjainak közepébe:

- Éva? - kérdezte.

Józsi legyintett. Reménytelenül, lemondóan, beismerően.

Egy fényes tarajú felhő mögül előbukkant a halovány hold, a boldogtalan szerelmesek kínlódásának égi tanúja.

- Majd elmúlik, ne búsulj - szólt Feri. És arra gondolt, milyen boldogság a boldog szerelem... Vajon mi és ki az oka, ha egy szerelem boldogtalan?...

Elmúlik? Soha! - sóhajtott Józsi, és hátravetve fejét belebámult a holdtányérba. - „Nem esmértem a szerelmet, Egek de boldog voltam” - suttogta magában a Kesergő szerelem szavaival.

Kvocsik váratlanul hazaérkezett a hajnali személyvonattal. Otthon megmosdott, megreggelizett, s már hét óra után elindult az irodába, hogy csendben és zavartalanul átnézhesse egyheti postáját.

Az utcán Monostoriba botlott.

- Hová, hová ilyen korán? - üdvözölte nagy örömmel.

Inkább azt kérdezd, honnan jövök - mosolygott a főmérnök. És nem várva újabb kérdést, elmesélte, hogy a Csúcshegyről jön, ahova ma hajnalban önként jelentkezett szabadnapos bányászok mentek fel, megvizsgálni a tufa-réteget, amelyet a fiúk fedeztek fel. Elmondta az összes részleteket.

Mit remélhetünk? - kérdezte Kvocsik a jó hírtől felvillanyozva.

- Még nem tudom biztosan. De abbahagyatom a mostani tervezést, mert remélem, hogy őrölt tufából prefabri-

kált panelekkel építhetünk földszintes bányászlakásokat, s akkor egészen más alapon kell csinálni mindent, mint ahogyan eddig képzeltem.

- Hát a fiúk?

Lázasan dolgoznak. Valami nagyszerűt akarnak csinálni.

- Józsi?

- A vezérük. Mondhatom, öröm volt látni őket. Olyan akarás van bennük, hogy a bábeli tornyot felépítenék!

Kvocsik nagyot nevetett:

- No, ha a bábeli torony eléri a gleichnit, akkor szép bokrétaünnepélyt rendezek nekik odafönn. Ügyesek?

Remekül dolgoznak. Nagyszerű ösztönnel. Már az első napon olyan ügyes újításokat találtak ki, hogy mindenki megnézheti.

- Honnan tanulták?

Magam is csodálkoztam. Aztán rájöttem, hogy... hogy a munkára való ügyesség úgy bennük van, mint... az erdőben a madárdal.

Kvocsik nagyot nézett a furcsa hasonlatra.

- Úgy lelkesedsz, mint egy költő.

Megihletett, amit láttam - magyarázta a főmérnök. - Tudod... talán már mondtam neked... én egy kicsit bizalmatlanul néztem a mai ifjúságot... Az volt a véleményem, hogy harcra több a készség bennük, mint munkára. Bátrak, önfeláldozók, de a kitartás ritkán erényük... Pedig csak hősi felvillanásokkal nem lehet felemelni egy népet, a dolgos hétköznapok milliói tesznek gazdaggá egy országot. Nem elég jól forgatni a kardot, mondaná egy költő, a gépeket is ügyesen és szorgalmasan kell kezelni...

- No és? - kérdezte Kvocsik.

No és most kellemesen csalódtam - fejezte be Monostori Bertalan. - Örömmel elismerem, hogy tévedtem. Ezek a fiúk dolgozni is tudnak. Alkotni fognak!

No, ha marad időm, felmegyek délután - mosoly-

gott az idősebbik Kvocsik. - Szeretnék én is úgy megfiatalodni, mint te.

Kvocsik belépett hivatali szobájába. íróasztala mellől egy idegen férfi emelkedett fel, bemutatkozott. Karát volt, a megyei tanács fegyelmi biztosa.

Micsoda meglepetés! - álmélkodott a vállalatvezető.

Lesz itt egy-két meglepetés - lépett elő a háttérből Bába Dezső, az öreg főkönyvelő.

- Monostori egy szót sem szólt...

Azt nem csodálom - vágott főnöke szavába a főkönyvelő. - Ugyanis ő a vádlott... - Kvocsik ingerült felhördülésére aztán magyarázni kezdte. - Monostori nem járt be az igazgató távollétében...

Ma sem lesz itt? - kérdezte Kvocsik rejtett mosollyal.

Nem. Munkásokkal és bányászokkal hajnalban elvonult. Szerszámokat és anyagokat adatott ki illetéktelen személyeknek. Robbanószert is. Tegnap súlyos robbanás történt, még nem tudni, mennyi a kár... anyagban és személyben...

Kvocsik ádáz jókedve hirtelen átlendült nyílt haragba. Már régóta átlátott Bábán, Monostori elleni áskálódásán, s nem törődött vele, inkább nevetett rajta. De ez a felelőtlen hazudozás most kihozta a sodrából.

- Robbanás? - kérdezte maró gúnnyal.

A főkönyvelő félreértette főnöke ingerültségét. Azt hitte, sikerült benne gyanút éleszteni a főmérnök ellen.

Nem tudom, mi megy végbe... - magyarázta.. - A városban sokat beszélnek... többen is figyelmeztettek... hogy a főmérnök elvtárs villát építtet magának a vállalat munkaerejével és anyagából... Mivel a vállalat érdekeit súlyosan veszélyeztetve láttam; többek felszólítására kénytelen voltam fegyelmit indítványozni...

És mivel védekezik a főmérnök elvtárs? - kérdezte Kvocsik vészjósló hangon.

Nem lehetett kihallgatni, mert mint mondottam, nem jár be.

Nem? - Kvocsik felemelte a telefonkagylót. - Kéretem a főmérnök elvtársat.

Egy perc múlva megjelent Monostori. Tíz perc alatt kiderült, hogy az anyagkiutalások szabályosak, a kivonulások önkéntesek. Újabb tíz perc múlva a fegyelmi biztos gratulált Kvocsiknak és Monostorinak, Bába Dezső pedig felbujtójával, Kuthy Rozinával együtt vérvörös arccal hátrált ki a szobából...

... Amikor a két vezető magára maradt, Monostori felsóhajtott:

- Igazad volt, Józsi, hiba volt Kuthynét felvenni.

Nemcsak a felvételben van hiba. Ez az eset is azt bizonyítja... ismerd el... itt elvi kérdésről van szó.

Elvi kérdés? - feszengett kényelmetlenül a főmérnök.

Az. Hogy egyszerűen mondjam: kutyából nem lesz szalonna. Helyes, mindenkinek joga van a munkához, ahogy te mondod, de meg kell néznünk, kit fogadunk be magunk közé.

- Ha valaki rajzoló, ezzel még nem fogadtuk be...

Ha mégolyan kicsi pozícióba tesszük is - emelte fel a hangját Kvocsik -, akkor is nagy kárt okozhat. Csak képzeld, ha valamelyik újság elkapja a fegyelmi hírét, s megírja, hogy te paxitot és meszet loptál...

- Az Isten se vakarja le rólam - bólintott Monostori.

- De nem ez a lényeg, Berci! Kérlek, lásd be, Kuthyné. felkarolása értelmetlen dolog volt, álhumanizmus... ne haragudj a szóért... cinkos értelmiségi összefogás... nem méltó hozzád...

Igazad van - ismerte el egyszerűen Monostori Bertalan.

Kezet szorítottak.

Tatai Richárd még este becsengetett a szomszéd házba. Özvegy Lángné nyitott ajtót, elámult.

Évikét tetszik keresni? Ó, hogy fogja sajnálni... lefeküdt már... Talán alszik is. - Lehalkította hangját. - Olyan sokat szenved... sír egész nap...

Éppen azért. Talán tudnék segíteni - szólt halkan a tanár.

Nagyon jó lenne. Nagyon. Ügy ráfér a vigasztalás szegénykére. Tessék eljönni holnap.

- Eljövök. Okvetlenül kell vele beszélnem. De korán.
- Kérem, tessék csak...
- Nyolc órakor lehet?
- Lehet, hogyne. Csak tessék bátran.

Éva nem aludt. Felismerve a tanár hangját az ajtóhoz osont, s a kulcslyukon át a leghalkabb mondatokat is meghallotta. „Talán tudnék segíteni., meg „Nagyon ráfér a vigasztalás.. Mi ez? Csak nem? Tatai vissza akar térni hozzá? Rájött, hogy milyen oktalanság volt összehozni őt Kvocsikkal. Ilyen felnőtt lányhoz nem illik éretlen gyerkőc. Nem holdsugáron kell beszélni Kuthy Évával, hanem komoly témákkal, történelemmel, filozófiával kell szórakoztatni. Milyen szépek voltak is azok a séták!

... A külső ajtó csukódott. Éva két ugrással az ágyban termett, fülére húzta a takarót, és alvást színlelt, hogy nagymama ne zavarja meg ábrándozásában. Tatai persze nem mászna fel a hegyre, ha valami fontosat akarna mondani... Tatai Richárd egyszerűen előadná azt, ami a szívén fekszik; megfogva a kezét megkérdezné, akar-e a felesége lenni? A felesége? Tatai Richárdné Kuthy Éva? Igen, igen. Persze hogy igent mondana. Csak nem fog egy évtizedig várni Józsira!... Mesterházy Judit megpukkad az irigységtől, hogy ő már férjhez ment. Józsinak meg csak leesne az álla, amikor meglátná őt karonfogva az osztályfőnökével; talán el is ájulna rémületében, amikor megtudná, hogy ő a felesége Tatai Richárdnak. Ez igen, ezt

érdemli Józsi, legkevesebb, amiért így bánt vele! Ez aztán a bosszú!

Térdét egészen áliáig felhúzta, úgy összegömbölyödött. Látni is szerette volna az elgondolt jelenetet, a bosszú nagyszerű pillanatát, és erősen lehunyta szemét. De képtelen volt maga elé idézni a tanár alakját. Józsi lépett be halkan lehunyt szemének látószögébe. És csodálatos módon, a fiú, aki ellen bosszúja érlelődött, egyáltalában nem látszott gyűlöletes alaknak, meg csak ellenszenvesnek sem. Mi ez? mi ez? Én Tatainé vagyok! Hogy mer ez a szemtelen diák így mosolyogni rám?!

A szőke óriás csigavonalú szája nyugtalanul remegett, mintha valami fontosat készülne mondani. De mit is mondana? Mit mondhatna? Mit is mondott legutóbb Józsi, azon a gyönyörű estén, amikor hazakísérte a bálból... Nem mondott semmit a mafla!

Éva kinyitotta a szemét. A sötétben nem látott mást, csak a falvédő szőnyeg bizonytalan alakú világos foltjait, s nagymama neszezését hallotta, amint a sötétben vetkőzött. Mit bámul ez a diák még mindig, szinte vakmerően, sőt szemrehányón, mintha valami joga volna Kuthy Évához!? Éva felkapta fejét, és gőgösen elfordult... átdobta magát a másik oldalára.

Hát te ébren vagy? - szólalt meg nagymama csodálkozó hangja. - Vagy álmodban motyogsz?

- Fenn vagyok nagymami - mondta ijedten a lány.

Képzeld, Tatai volt itt. A tanár. Beszélni akar veled, valami fontos dologról. Holnap korán reggel itt lesz.

Igen... fontos dologról - dünnyögte Éva, és megdörzsölte szemét. Ébren van-e? Álmodott-e az előbb? Mintha Tatai már megkérte volna a kezét?...

És most végre megpillantotta Tatait. Frakkban volt, de szűk volt neki az ünneplő ruha, s a kemény ingmell ferdén előugrott a fehér mellény kivágásából. Baljával fényes cilinderkalapot szorított a mellére, és mélyen meghajolt. Éva ekkor vette észre, hogy Tatai feje búbja majd-

nem teljesen kopasz, a jobbról-balra átpomádézott hajcsomók nem tudják eltakarni a fényes fejbőrt. Hová lett az őszes hajbozont, amelytől olyan... oroszlánfeje volt?...

Tatai felegyenesedett és félreállt. Mögötte félkaréjban sorakoztak a diákjai, valamennyien sötét ruhában, fehér csokornyakkendővel. A sorból előlépett Józsi, nagy kerek gyöngyvirágcsokrot nyújtott feléje, és lehajolt, hogy megcsókolja a kezét. Éva elkapta a kezét - és beleverte az ágy kemény élébe. Szája elé emelte, ráfújt... de mi ez? hiszen ez Józsi meleg szája, a csigavonalú mosolygó száj.

Éva elszédült. A kézcsóktól? Álomba szédül? Nem, nem, keringőzik. Persze, a menyasszonyi tánc. A fiúk, a vőfélyek egymás után felkérték, vitték és forgatták, egyre sebesebben, pörgették szinte veszettül már. Hosszú sor fekete ruhás diák várta, hogy felkérhesse, és a sor végén, egészen messze, nagyon kicsinyre zsugorodva állt Tatai a cilinderrel...

Most hirtelen valami különös fény öntött el mindent. Fehér holdfény... Besütött az ablakon... kékes virágokkal hintette végig a padlót... Megjött a holdfénysürgöny. Végre megérkezett! A végeláthatatlan, rezegve táncoló holdsugár egyetlenegy szóból épült, százszor és ezerszer ismétlődő egyetlen szóból: szeretlekszeretlekszeretlek, végtelenül szeretlek! Éva szembefordult a fényárban úszó ablakkal. Lehet, hogy Józsi mégis szereti? És ő elárulta, férjhez ment Tataihoz. Hiszen ez borzasztó. Miért késett ilyen sokáig ez a sürgöny? Nem késett, itt volt; de ő nem értette, s nem akarta meghallgatni a magyarázatot. Szegény Gizit is hogy megbántotta! És most már jóvá sem tehet semmit! Hiszen ez rettenetes. Rettenetes!

Sírva fakadt. Rázta a sírás. Reszketett a két válla.

... Azaz hogy a nagymama állott mellette és gyengéden rázogatta a vállát. A nap besütött az ágy elé...

- Ébredj, Évikém, ébredj! Hét óra. Mindjárt itt lesz. Tatai tanár úr!

Nem! - sikoltott fel a lány kétségbeesetten. - Nem kell! Nem! Nem!

Nagymama csodálkozó arccal magyarázott valamit, hogy de igen, fel kell kelni, fontos dolog... „No ébredj már!..

De Éva nem értett semmit, csak magába figyelt, ahol egy rezgő hang verte a harangot, hogy Tatai minek jön ide, neki úgy sem kell, még ha ő maga a mesebeli király, és hatlovas hintán jön is érte. Mert ő Józsit szereti, csak Józsit, akkor is, ha szenvednie kell érte, akkor is, ha már nem is kell Józsinak...

Gyötrelmes valami egy ilyen elkésett ébredés, amikor kapkodni kell pongyoláért, papucsért. Jaj, mit is fog mondani!?

Éppen csak kapkodva kitakarított és elkészült, mikor nyolcat ütött az óra. Tatai percnyi pontossággal beállított, ünnepélyes arccal, rejtélyes mosollyal. Leült, s ahogy kettesben maradtak, rákezdte:

Nincs sok időm, Évácska. Ezért ne vegye zokon, hogy egyszerűen kimondom, ami a szívemen van...

Éva hátradőlt a széken, elsápadt. Jaj, mi következik most? „Ami a szívemen van... ” - mintha ezt már hallotta volna Tataitól. Szeretett volna sikoltva felugrani, de bénultan ülve maradt.

Kérdezem én magácskától - folytatta a tanár, és simogatóan megfogta Éva csuklóját -, kérdezem, miért bánik rosszul... azzal a fiatalemberrel, aki olyan nagyon szerelmes magába. Miért bánik vele olyan rosszul, egy kis félreértés miatt. No? Beszéljen szépen. Atyai jogon faggatom.

Éva úgy érezte, a tagjaira szorult gúzs oldódik már.

- Kiről beszél, tanár úr? - kérdezte nagy kínnal.
- Ejnye, hát nem tudja? Kvocsik Józsefről.
- Heeej...

Jaj, de szép az élet!

Éva már megint keringőzött. Vagy a bútorok kering-

tek körülötte? Meg kellett kapaszkodnia, hogy dadogni tudjon:

Én?... Én... nem bántottam. Ö bánik velem rosszul. Már akkor is, amikor először... azaz... nem baj... én azért... - Elhallgatott.

- Nem kell folytatnia - mosolygott a tanár. - Ha most egymást vádolják, akkor tulajdonképpen egymást mentegetik. Szóval minden rendben van. Érti ugye? Szóval... kérem szépen, jöjjön fel most velem meg a lányokkal a hegyre, segíteni a fiúknak.

Éva felugrott:

- Segíteni?

A tanár tartóztatón megfogta a kezét:

Tudom, maga most azt gondolja, hogy ezek a fiúk mindig csak segíteni hívják... piszkos munkákhoz. Egyszer mosni, másszor maltert hordani...

Éva elképedve nézett Tataira. Tegnap, igen tegnap gondolta ezt, csacsi módra... De ma már!

A tanár látta zavarát, és így folytatta:

- Lehet, hogy ez egy kicsit sértő.
- Ó, dehogy sértő - kiáltott fel Éva. - Boldog vagyok.

Lehajtott fejjel nézett Tatai Richárdra. A férfi az első találkozásra emlékezve, megremegett a lány pillantásától. Volt ereje, hogy könnyedén mosolyogjon:

- Igazán nem sértő?
- Igazán nem. Sőt, kitüntetés, hogy így bevesznek minden... komoly dolgukba.
- Kitüntetés?
- Az.

Hát akkor jöjjön fel a hegyre. - Éva kapkodva nézett körül. - Van még egy fél órája. Kilenckor indulunk. Itt gyülekezünk a posta előtti sarkon... Öltözzék át... Valami rossz ruhát vegyen fel.

Készülődő lázában Éva megtorpant, ijedten fordult a tanár felé:

- Tanár úr kérem, ne nevessen ki... ez női dolog.

Ha valaha... ha késlekedtem vagy húzódoztam volna... az ilyen munkától, csak azért tettem, mert én nagyon ügyetlen vagyok. És összemaszatolom magam mindjárt. És akkor rossz ruhában és piszkosan... félek, hogy nem fogok tetszeni... - kis szünet után hozzátette - neki.

Tatai elnevette magát:

Ne féljen, kislány, fog maga tetszeni... - ő is szünetet tartott, talán egy kicsit keserűen -... neki. Tetszeni fog úgy is, mindenképpen. Vagy ahogy én azt a derék fiút ismerem, még jobban.

- Igazán?
- Mérget veszek rá. No siessen.

A félhomályos előszobába Éva Tatai után szaladt:

- Tanár úr kérem.,,
- Tessék!

Csak azt akarom mondani... ha meg tetszik engedni... Én annyi hálával tartozom a tanár úrnak, hogy... tanított és... és... elvezetett az igazi... a... - Elakadt.

Bemutattam az igazit - segítette Tatai lemondóan. * - És... és... a jó útra irányított... mert én elzüll... izé... elzüllöttem volna... És a tanár úr most is eljött, figyelmeztetett... én nem is értettem meg mindjárt... és közben megmentett attól, hogy megint a régivé legyek... olyan léha... És kibékített és felvisz... Engedje meg, hogy... atyai minőségében...

Hirtelen leguggolt, megcsókolta a tanár kezét. És egy könnycseppel meg is pecsételte tiszta háláját.

A tanár tehetetlenül állott:

- No de Évácska...

Végül elrántotta kezét, mert a szeméhez kellett nyúlnia.

... Amikor a szűk lépcsőn egyedül - nagyon egyedül - lefelé botorkált, egy Beethoven szonatina egyszerű dallama jött vele szemben felfelé. S valamiféle szöveg is lépegetett a csikorgó falépcsőn. A búcsúzkodó ifjúságról, amely átadja helyét az atyai kor örömeinek...

A két Langán este sokáig tanakodott, hogyan másszék ki a slamasztikából? Fél órával azután, hogy a lánycsapat elvonult, Máté szilárd elhatározással kijelentette:

Kizsarolt ígéret nem kötelez. Fütyülök az egész Éva-ügyre. Majd csak megjön Józsi jobbik esze, és akkor a végén még hálás lesz nekünk...

De János - ritka eset - ellentmondott fivérének.

Ez a Gizi úgy elszemtelenedett - érvelt -, hogy képes lesz kifecsegni megkülönböztetésünk titkát.

- Majd kitalálunk valami új trükköt - játszotta a fölényest Máté.

- Igen - vitatkozott János -, de majd évekig húznak ezzel az átkozott nyakkendő-üggyel, ha rajta vesztünk.

- Engem ugyan nem - gőgösködött Máté.

Nem tudtak határozni. Hajnalban János ébredt elsőben, kiment a kőfejtőre. Józsi már ott állt a szakadék szélén és a mélységbe bámult. Langán János szíve összeszorult. Szomorú látvány, hogy egy óriás fiú is így elveszítheti a fejét... egy lány miatt! Nem is bírta nézni. Felkeltette testvérét:

Mit csinálunk? Jutott eszedbe valami? Nincs vesztegetni való időnk.

Megőrültél - förmedt rá Máté, - Gizi odalenn még javában alszik, te meg itt...

- Mindegy, tenni kell valamit. Józsira egyszerűen nem lehet ránézni. Teljesen megbolondult. Nem hagyhatjuk...

Máté nem engedett:

Csak nem képzeled, hogy az ő kedvéért odaállok Éva elé, és könyörgök neki. Én... könyörögni... egy lánynak!?

Nem, kétségtelen, ilyet egy Langán nem tehet! Ezt János is belátta.

Mozgasd egy kicsit az agyadat. Találj ki valamit. Olyat, hogy ne kelljen könyörögni.

Mit, például? - Máté felült a sátorban, és nyakát vakargatta. - No mit?

- Valami... izé... jelképeset.
- Inkább szellemeset.
- Ez az, szellemeset!

Néhány percig némán meredtek egymásra. Máté most már a háta közepét vakarta. Egyszerre csak János felkiáltott:

Megvan! Öltözz azonnal. Indulunk. És megcsináljuk könyörgés nélkül. Sőt, talán szó nélkül...

- Hogyan?
- Bízd rám. Útközben elmondom. Most siessünk.

De meg kellett várniuk, amíg a főmérnök hajnali szemléje véget ért, s jó időbe telt, amíg a két Langán és Matafán végre lefelé vágtatott a meredek erdei fuvaros-úton. Mire megérkeztek Langánékhoz, Gizi már nem volt otthon, elment újabb lányokat toborozni. Langán-mamát beavatták a tervbe.

Egyszerűbb lenne odaállni és beszélni vele. Helyes lány, nem harapja le az orrotokat - próbálta lebeszélni őket az anya. De csakhamar belátta, hogy egy perc alatt nem tudja megváltoztatni fiait. Vállalta, hogy segít nekik a jóvátételben.

János felvette Gizi nagypettyes pongyoláját, arra egy hálóinget, s derekán átkötötte egy sállal. Ezalatt Feri egy nagy sütőtökből vigyori emberfejet faragott. Ezzel a fején János, mint a hegy szelleme fogja kérlelni Évát, vagyis inkább ráparancsol, hogy béküljön ki Józsival.

János teljes jelmezben, fején a tökálarccal elhelyezkedett a nagy ruháskosárban, a mama gondosan leterítette egy abrosszal, Máté *és* Feri meg elindult vele Éváékhoz; valamikor a két iker mindig így vitte el az anyjuk vasalta holmit özvegy Lángnéhoz. Nagy szuszogva becsöngettek a Rájnis utcai lakásba. Éva nyitott ajtót, már útra készen, kantáros sárga nadrágban, piros blúzban. Olyan csinos volt, hogy még Máté szíve is nagyot dobbant. De erőt vett magán.

- Elhoztuk a fehérneműt - szólt köszönés helyett.

- Miféle fehérneműt? - csodálkozott Éva.
- Láng néni tud róla - füllentett Máté.

Hirtelen lecsapták a kosarat a szobában, mert az előszoba felől lépéseket hallottak; a kitáruló ajtón gyorsan kisurrantak, a többi most már János dolga lesz...

... Az ajtón Kuthyné Rozina viharzott be. Ö sem köszönt, és nem viszonozta lánya üdvözlését.

Ó, az a gazember... átkozott bitang... az isten verje meg - kezdte éles, majdnem eszelős hangon.

- Mi az mami? - kérdezte Éva riadtan.
- Ne szólj hozzám, ne szólj! Te vagy az oka mindennek - rikácsolta Rozina. - De jaj neked, ha meghallom, hogy még egyszer csak rá is nézel arra a malterszagú csibész kölyökre, aki engem ilyen helyzetbe hozott!
- Mi történt mamikám? Miért beszélsz így róla - kérdezte Éva kétségbeesetten.

Mi történt? A te híres fiúdnak az apja, ez a kőművesből lett senki vezérigazgató úgy elkergetett, mint egy rossz cselédet! És azért, mert meg mertem mondani a véleményemet a drágalátos főmérnökéről...

De mamikám... - Éva harmadszorra mégiscsak anyja mellé térkőzött, és nyugtatóan nyakára akarta fonni karját.

Elmenj innen te... - kiáltotta a mérges anya. - És ha meghallom, hogy szóba állsz azzal a gyalázatos alakkal...

- De mami - jajdult fel Éva fájdalmasan, hiszen a lelke mélyén csak az előbb esküdött hűséget Józsinak de mami... az a fiú... én azt a fiút... - kereste a szavakat, miképpen mondja el anyjának, hogy kicsoda neki ez a Józsi, akitől el akarja tiltani.

Azt a fiút többé nem ismered - vágott közbe feldúltan Rozina mama. - Érted? Nem ismered, még a köszönését sem fogadod.

De mi történt mamikám? - szólt Éva, majdnem sírva, és át akarta ölelni mamáját.

- Azt a fiút többé nem ismered - kiáltotta Kuthyné, és ellökte magától lánya kezét.

Eközben egyet hátralépett. Nem vette észre, hogy ruháskosár állt a háta mögött a szoba közepén, belebotlott, és egyensúlyát vesztve teljes súlyával ráült. Pontosan János fejére. A kivájt, puha töklárva az ütéstől menten szétnyomódott, János orra, szája úgy tele lett nyers kásával, hogy kiáltani sem tudott. Szabadulni igyekezvén oldalt fordult, s ettől a kosár felborult. Rozina még jókor felpattant róla. A kosár kidagadó tartalma rejtélyes vonaglásokat végzett... Éva és anyja versenyt sikoltozott. Berontott a nagymama. A kásás fejű fiú éppen talpra szökkent: a hálóing tetején imbolygó, szétlapult tök láttára Rozina hátraugrott és eldőlt. Lángné elkapta, lefektette a díványra, aztán vízért és ecetért sietett a konyhába. Mire visszatért, a Langán-fiú reszketve lapult a falhoz, Éva meg - fél kézzel saját fejét, fél kézzel alélt anyja kezét fogva - ideges fintorral nevetett, mint aki rögtön sírógörcsöt kap...

Hát ez a tökfejű mit keres itt? - kérdezte álmélkodva Lángné.

Éva a sírásból átbillent a nevetésbe.

Én... én... kérem - hebegte a fiú - tulajdonképpen... - Nem találta alkalmasnak a helyzetet, hogy elszavalja szerepét, a földszellem békítő szózatát. - Én... izé... azért jöttem... hogy... - Éva felé intett fejével - őneki... tessék feljönni velünk a hegyre.

Hiszen úgyis oda készült! - szólt a nagymama csodálkozva. és vizes borogatást rakott lánya homlokára.

- De a mami megtiltotta - súgta Éva könnyes hangon a nagymamának, és néhány szóval beszámolt az előbbi jelenetről.

A főmérnök... Megéreztem, hogy baj lesz - bólintott szomorúan özvegy Lángné. - Ez a szerencsétlen Rózsi! És szegénykém, te is megiszod a levét! - Éva szeméből forró könny hullott a nagymama kezefejére.

A derék öregasszony hirtelen elhatározásra jutott. - Te lány... én azt mondom neked... tűnj el, amíg nem késő... Majd én elintézem...

- És mi lesz mamival? - kérdezte Éva.
- Majd én ápolom. Csak te máris indulj.

Hová? - kérdezte remegő izgalommal Éva. Nem tudott hinni képzeletének, hogy a nagymama a hegyre küldi őt, Józsihoz. - Hová?

Csacsi! A hegyre! - A nagymama szemén látszott, hogy mindent tud. A Langán fiúhoz fordult. - Te meg, fiam, vidd már Évikét, hiszen azért jöttél. De előbb tedd le kint ezt a maskarát és mosd le a fejedről a tökcsuszpájzt. A kisunokám majd segít.

Éva a konyhában vizet adott Jánosnak, és segített lehámozni róla a,, szellem”-rétegeket.

- Siessetek már - sürgette őket a drága nagymama.

... Máté és Matafán Feri a kapuban várakoztak rájuk. Úgy bámultak Jánosra, mint hősre, aki Csipkerózsikát mentette ki a tüskevárból.

Öt perccel negyed után érkeztek a posta elé. Tatai már egyre nyugtalanabbul nézegette az óráját. Lehet, hogy Éva nem tartja meg ígéretét?... Végre feltűnt Éva és Matafán, mögöttük - tisztes távolban - a két Langán. János hátára borítva hozta az üres ruháskosarat.

Gizi Éva elé sietett, megölelte és megcsókolta.

- Jaj de örülök, hogy mégis eljössz - mondotta. - Már úgy aggódtam... és nagyon bántott az is, hogy... bizony... rosszat gondoltam rólad... - Ekkor vette észre előkullogó bátyjait. Örömében táncolni szeretett volna. Hát elmentek az ikrek Éváért? így megemberelték magukat?! Micsoda boldogság lesz ez anyjuknak is! - Mondd, Évikém, a bátyáim mentek érted?

Bizony. Te, ha láttad volna a tökkel a fején! Irtó jó pofa és valóságos hős lovag ez a János!

Az említett hős lovag majdnem összeesett ijedtében.

- Pszt! - szisszent fel. - Ez titok!

Micsoda? - csodálkozott Éva. - Szó sem lehet róla. Én mindenkinek elmondom.

Jaj, csak azt ne! - rémüldözött János. (Mégiscsak igaza volt Mátének: nem érdemes nőkkel jót tenni. Csak bajt hoznak az emberre! De honnan tudja ez a lány olyan biztosan, hogy ő a János?)

- Miért titok ez a hőstett? - makacskodott Éva.

Nem a hőstett, a név a titok - kezdte magyarázni Gizi, - De honnan veszed - folytatta súgva hogy ő a János?

Édesanyád egyszer elmagyarázta, hogy miről lehet őket megkülönböztetni. A forradás... Nem emlékszel?

- Ó, a mutter! - sóhajtott fel kétségbeesetten János.
- Éva, tudsz titkot tartani? - kérdezte Gizi.
- Tudok.

Akkor... álljatok meg! - A három Langán testvér Évával együtt hátramaradt. - Srácok, amit mondtam, megtartom. Évivel együtt ünnepélyesen kijelentjük, hogy kettőtök titkát örökre megőrizzük. így lesz?

- ígérem - mondotta ünnepélyesen Éva.

Egy pillanatig mély csend vette körül őket a félhomályos erdei úton.

Gizi nagy boldogságában, fellángoló testvéri szeretetében érmet akart tűzni az ikrek mellére. így szólt:

- Megérdemlitek. Igazán hősök voltatok.

Máté gőgösen megrántotta a vállát. Már „elege volt” a nőkből.

- Nem a te kedvedért tettük. Ne légy beképzelt.

És különben sem tartunk igényt szoknyások hálájára - toldotta meg János.

A két fiú egyszerre megállt, összenézett, azután megfordult és visszafelé indult. A két lány egy pillanatig elképedve bámult utánuk. Gizi szedte össze magát előbb.

Csigabiga, állj meg, hova mész? - kezdte énekelni, mert János, hátán a nagy kosárral, csakugyan csigára emlékeztetett.

Hát érdemes volt? - dörmögte Máté. - Az ember megmenti őket, aztán ilyen pimaszok.

Ne gúnyold - súgta oda Gizinek Éva. - Igazán nem érdemlik meg. Amikor a kertben voltunk, ők meg ott hasaltak a pad mögött... emlékszel?... hitted volna, hogy ilyen hamarosan komoly lovagi tettekre lesznek képesek?

Nem, csakugyan nem hittem volna - ismerte el Gizi. - De... - Elhallgatott. Nem, nem mondja el Évának, hogyan vette rá bátyjait a hőstett elkövetésére.

Te rosszul bánsz velük - folytatta Éva. - Meg kell szelídíteni, azután le kell igázni őket. Ide figyelj! - mondotta hamiskás nevetéssel, és az ikrek után indult, akik az erdei út egyik kanyarulatában várták, hogy a többiek szem elől tévesszék őket.

Kedves uraim! - állt elebük Éva, legédesebb mosolyával. - Nagyon, nagyon köszönöm, amit értem tettek. Még ha olyan nagylelkűek is, hogy nem számítanak nők hálájára. Ebből is látszik, amit én mindig tudtam, hogy maguk igazi lovagok... s az igazi lovagot vész idején ismerjük meg mi gyenge, védtelen nők... Még egyszer köszönöm. ígérem, hogy méltó leszek a maguk bizalmára. És kérem... hogy a mai naptól kezdve szent barátságunk megpecsételésére... csókoljanak meg.

A két hős ijedten hőkölt hátra. Éva közéjük szökkent, s előbb jobbra, azután balra kínálta fel arcocskáját. De János jobbra, Máté balra fordította el a fejét.

No, csak nem kapok kosarat? De uraim? - kérdezte Éva, szégyenkezve, hogy visszautasították, s hogy az ő „módszere” sem hatott a nőgyűlölő ikrekre.

Kosarat? - kapott a szón Gizi. Gyorsan odalopózott János háta mögé, azután a kosarat hirtelen ráborította a három fejre, a két fiúéra és köztük Éváéra. - Szabad a csók! - kiáltotta harsogó kacagással.

- No bátran, most senki sem látja - szólt Éva a kosáron belül. S mert a fiúk nem mozdultak, két hirtelen fej-

mozdulattal, jobbra és balra, egymás után arcon csókolta őket.

A két cuppanás után Gizi lerántotta róluk a kosarat. A két fiú vörös arccal behátrált egy széles fatörzs mögé, a két lány meg egymásba karolva, édesen kacarászva szökellt tovább az úton. A fiúk később óvatos távolból követték őket.

Lovag meg izé... - dünnyögte Máté -... aztán nyalakodik a férfiember pofáján... - De méltatlankodása mintha nem lett volna eléggé meggyőző.

János jobb válláról a bal vállára kanyarította át a kosarat. S csak nagy sokára, nagy szégyenkezve merte kimondani:

- Te... azért ez az Éva... helyes jószág.

Máté megvetően mérte végig fivérét:

Jószág? Olyan szavakat használsz, mint egy holdkóros költő. Már te is bedőlsz?

Csuda kedvesen csinálta - folytatta János, mintha nem is hallotta volna a dorgálást. - Az ember igazán nem hinné el az ilyet egy nőről...

- Csak azt ne mondd, hogy már megérted Józsit!

János megsimogatta csókkal illetett orcáját.

- Kezdem érteni - bólintott.

Máté kitört:

Szent isten! A végén még azt fogod javasolni, hogy ne rólunk nevezzék el a hegyi diákotthont, hanem Éva nevét tegyük a homlokzatra. Mi?

János megállt:

Te... ez nem rossz ötlet!... Igazad van, mondjunk le az elnevezésről. Tartozunk vele Józsinak.

- Megőrültél?

- Dehogy őrültem meg. De lovagok vagyunk...

Te, te János... - Máté megfogta testvére karját, és szembefordította magával a nagylelkű fiút. - Te talán nem is Józsi kedvéért lettél ilyen lovag, hanem... Évát akarod főzni!? Ó, te!

Ugyan, dehogy! - szabadkozott János, de gyanúsan elpirult.

- Hát akkor? - vallatta szigorúan Máté.

Tudod... önmagunk legyőzése a legnagyobb győzelem. Ezt olvastam valahol. Nagy győzelem, ha lemondunk. Erről fog beszélni az egész világ. Mucius Scaevola óta nem fordult elő ilyesmi!

- Aki tűzbe tette a kezét?

- Az.

Máté elhallgatott. Elkeseredetten csapdosta botjával a mogyoróbokrok leveleit.

No - szólt végül megvetően én nem tenném tűzbe a kezem, hogy te nem habarodtál bele Évába.

Belehabarodni? - tiltakozott János. - Más a szerelem és más a lovagiasság. - Kihúzta magát, és fölényesen végigmérte fivérét.

Egye fene - legyintett végül Máté. - Legyen az övék... Kell is nekem egy ilyen... marhaság. Mert marhaság az egész. Igazad van, nőknek való. És különben is csak Józsi kedvéért teszem. De egy feltétellel.

- Nos?

Én jelentem be ezt odafenn a fiúknak... nagy eszperente beszédben.

- Nem bánom.

... A népes csapatot nagy ujjongással fogadták a kőfejtőnél. Éva szeme Józsit kereste, de hiába. Az óriás fiú eltűnt, amikor az érkezők első zaját meghallotta, ő már nem is reménykedett, nem akarta fájdalmát mutogatni a többieknek...

Hát ti hol voltatok? - támadt a Langánokra Lakatár. - Hová tűntetek el ma reggel?

- Komoly ügy - felelte titokzatosan Má'té.

Mucius Scaevolával volt randevúnk - nevetett János.

- Ne izéljetek - vették körül az ikreket.

- A testvérem mindent elmond - szólt János.

- Halljuk Mátét avagy Jánost - zúgta a sokaság.

Máté két könyökkel befurakodott a csoport közepére, felugrott egy kőre, megköszörülte a torkát, azután szónokolni kezdett:

Kedves felek, megjelentek s egyebek, nevezetes s nem nevezetes emberek!

Halljuk, halljuk! - nagy éljenzés, nevetés támadt az egész hallgatóságban.

- E kellemes helyen s e remek helyzetben, kedves emberekkel keretezve nem rejtem el, nem rejtegetem, ellenben kereken bejelentem: rettenetesen kedvemre lenne nekem e helyen nevemmel szerepelnem. E helyen emelve s berendezve leend egy hely, megjelenteknek rendszeres rejtekhelye, melyben egyben menhelyet lelhetnek rendes egyedek, melyeket nedves fellegek veszedelme kerget fedett helyre.

- Éljen! Óriási! Fedett helyre kergetettek!...

- Kerge egyed! - kiáltott Monostori.

Máté - szinte hihetetlen! - nem replikázott a közbeszólásra, hanem méltóságosan folytatta a maga nemében páratlan beszédét:

Nem rejtegetem, kedvemre lenne, e helyen nevemmel jeleztessem, e helyen nevezetes leletet tettem; nem lehet velem versenyeznetek sem ebben, sem egyebekben. Mesterkedhettek, fecseghettek, berzenkedhettek, de ezt elvennetek nem lehet!

- Elég az öndicséretből - szólt közbe Szabó.

Csend legyen! Rendre! - fordult Máté a közbeszóló felé. - E hely jelese, mestere, ezredese lehetne lennem, de... mely keserv e kebelnek... be kell jelentem nektek: elengedem ezt. Elengedem, s jeles cselekedetemet nem kell feljegyeznetek e helyen sem mennyezetre, sem egyebekre...

- Ejnye, ejnye! - csóválta fejét Tatai.

Ezt kellett tennem, mert helytelen cselekedetre vetemedtem. Egy kedves gyermek, neve e-vel ejthetetlen, de

termete egeket verdes, feje meg vereses, rettenetesen szerelmes lett...

- Kvocsik - magyarázta Csanálos a tanárnak.

Többen meghallották, és kuncogni kezdtek.

Józsi pirosra gyulladt arccal hallgatott egy fa mögül. Eleinte neki is tetszett, hogy Langán végre belátja hibáját, de a felhangos nevetés s a rá következő kuncogás elkeserítette. Attól tartott, Máté vérszemet kap, s ki tudja, mivel végzi. Langánoknál ezt sohasem lehet kiszámítani. Az ő rovására pedig ne nevessen senki.

E hegyen egy este - folytatta csalafinta arccal Máté - e szerelmes egyed elrejtezett, s nevezetes szerkezetet hegesztett egybe. E szerkezettel felvett s lefele vetett rejtelmes jeleket; e jeleket egy kerek test rettenesen sebes rezeg-ereje terjesztette. E kerek test estelenten rendszeresen megjelen s kereng fekete egeken.

- A hold - kiáltott fel Csanálos.

- Végre rájöttél - nevetett Monostori Péter.

Szerelmes gyermek e szerkezettel levelet menesztett lenn rekedt kedveshez. E szerkezetre tekercseltem egy keskeny kendert, s ezzel ferde helyzetbe lengettem. Lehetetlen lett: lenn e jeleket kedves epedve felvegye. E kedves, nem sejtve engem s ellene tett helytelen cselekedetemet, helyettem termetes egyedre megneheztelt, elkeseredett, kedve elment; ezen rettenetesen veszekedtek, veselkedtek. Ezzel kellemetlen s egyenetlen helyzetet teremtettem.

No hát, hogy egy Langán elismerje a hibáját! - ámuldozott Csokmai.

- Mert nemes jellemre tettem szert - kiáltotta gőgösen a szónok, hallgatva arról, hogy Gizi fenyegetéseinek mennyi szerepük volt ebben. - Nemes jellememmel nem vehetem lelkemre ezen kellemetlen esetet. Ezennel megengesztelem ezen elkeseredett gyermekeket...

Máté hatásos szünetet tartott, s húgára nézett, hogy mit szól a beszédhez? De Gizi, mintha egyáltalán nem méltá-

nyolná az önmagát legyőző fiú hőstettét, oldalt fordulva állt, a távolba bámult és - mosolygott. Máté is arra nézett, s mert hirtelen eltátotta a száját, az egész csoport tekintete követte az irányt...

Nem messze tőlük állott Józsi, és ellágyult tekintettel bámult egy menyecskekendős, karcsú lányra. A sárga nadrágos, piros blúzos lány - mint aki megérezte, hogy nézik - hirtelen megfordult; ijedten felsikoltott, azután arca elé kapta a kezét.

- Évike, hát eljött! - kiáltott fel Józsi.

Eljöttem. Szemetet hordani - felelte a lány, szégyenkezve is, meg büszkén is. - Ne nézzen rám. Rémes vagyok így..,

- Jaj, gyönyörű így! - sóhajtotta fiú. - Nem is tudom, mit mondjak?

A lány kikukkantott ujjainak hasadékán. Gyorsan összeszedte bátorságát:

Hát... mondja el azt, amit... táviratban nem kaptam meg.

- Nem kapta meg?

Éva egy pillanatra lehajtotta fejét, aztán megint felemelte, de most már elvette az ujjrácsot.

Józsi megborzongott a szemek találkozásának boldogságától. De nem bírt szólni...

Azaz... - folytatta erre a lány - tulajdonképpen megkaptam a fényjelet... de csak álmomban.

- Almában?

Igen, a holdfény beszökkent a szobámba... Betűkből, illetve egy szóból állott a sugár.

- Egy szóból?
- Egyetlen szóból...

Éva várta, hogy Józsi most már mégis kitalálja és kimondja a várt szót. A fiú ajka remegett, még egyre küszködött riadalmával.

... Langán Máté hangja ekkor újra megszólalt:

- Szemeteket jelzett helyre vetve, sejtenetek kell,

emlegetett gyermekek jelenleg nem veszekszenek, megengeszteltettek. Befejezve, ezennel bejelentem: megengedem, ne ennen nevem tetessen fel jelzett, emlegetett helyre, ellenben e megengesztelt gyermek neve legyen fenn, s szentelje meg e helyet.

Ezzel leugrott a kőről. S mialatt az éljen kavargott, Éva - Józsi szemébe nézve - az egész világ legbájosabb mosolyával suttogta:

- Egyetlen... eszperente... szóból állt a sürgöny.

Józsi még egy pillanatig dermedten állt a fa mögött, amely félig eltakarta őket, azután hirtelen homlokához kapott, majd átölelte a lányt, magasra emelte, s a fülébe súgta - magyarul vagy eszperentéül, ahogy tetszik, de mégis két szóval:

- Szeretlek, egyetlenem.

Józsi karjaiban tartotta végre Évát. Csak ő látta, a világ elsüllyedt körülöttük. Végre az övé az imádott lány. Mennyi baj, félreértés után! De kétszeres boldogsággal. Igaza volt Tatainak. Csak az ér valamit az életben, amiért meg kell küzdeni!...

A két Langán mereven nézte az egymásba feledkezett párt.

- Jól összehoztuk őket - jegyezte meg Máté, egy kicsit gúnyosan, egy kicsit fölényesen, de mindenesetre tárgyilagosan.

Most meg kellene csókolniuk egymást - jegyezte meg János.

- Úgy látszik, nem merik - kuncogott Máté. És mintha parázs esett volna arcára, úgy érezte most Éva csókját. Oldalba döfte Jánost. - Te, irtó jó eset, hogy Éva engem... minket... előbb csókolt meg, mint a Józsiját.

Hogy egy óriás ilyen félénk legyen - dünnyögte fejét csóválva János, majd hirtelen ötlettel előrelendült. Még mindig a vállán tartotta a csigaház-kosarat, s arra gondolt, hogy tréfából a szerelmesekre teríti, így talán átsegíti őket a csókon... De alig tett néhány lépést, lefogta egy

kéz, Gizi keze nyúlt ki a fák közül. Feje nemet intett. Kitalálta fivére gondolatát.

- Ez nem tréfa - suttogta.

... Józsi lehajolt, és megtalálta Éva ajkát. Gizinek örömkönny szökött a szemébe. A mellette álló Ferire nézett, vajon látja-e ő is? De Feri Gizit nézte. Szerelmesen, vágyakozón, félénken.

Feri, te meg sem csókolsz engem? - kérdezte Gizi durcásan.

- Hát szabad? - kiáltott fel boldogan a fiú.

... Az ikrek jobbra néztek, balra néztek, összenéztek.

János furcsa fintorral hívta fel fiútestvére figyelmét a két boldog pár találkozására. De Máté is látott mindent. Megfordultak, és ellenkező irányba indultak.

- Te János - sóhajtotta Máté, szokatlanul csendesen -, én attól tartok... de nagyon... hogy még nálunk is csalafintább, erősebb, leleményesebb... és talán még minket is le fog győzni ez az... izé... már mint a szerelem...

T A R T A L O M

5 Sziromyné kukkantója
16 A pesti unoka
24 Veszélyben a KÖTE!
35 A „taknyosok”
48 Barátságos mérkőzések
64 Két lány
71 Angyal vagy ördög?
84 Otthon és otthon
102 Szerelem...
115 Hűség és hűtlenség
131 Spamu és a fikusz
135 Szerelem a négyzeten
149 Éva bosszúja
161 Egy virágzó almafa alatt...
173 Botrány Matafán körül
195 A tehetség eget kér
209 Nagy fordulatok napja
233 Igazmondó Spaltenberg
245 Himfy dalai
256 Az első bál
272 Gizinek választania kell
288 Vallomás a holdfénytávírón
308 A nyakkendő meg a habkő
321 Robbanások
343 Bokrétaünnepély